

JAN FENNELL KUTYAPSZICHOLÓGIA

Bekezdés

Erősen hiszem, hogy legjobban az életünk folyamán elkövetett hibáinkból tanulhatunk. Ennek így is kell lennie, hiszen úgy vélem, a magam részéről éppen eleget, ha nem túl sokat is vétenem az emberek és a kutyák ellen egyaránt. Egyik lecke sem volt azonban annyira fájdalmas, mint amelyik 1972 telén esett meg velem. Úgy érzem hát, könyvem elején számot kell adnom Purdey tragédiájáról. Hamarosan Önök is látni fogják, hogy ami övele történt, alapvető változást hozott saját életemben is.

Akkoriban még férjnél voltam. Kislányom, Ellie annak az évnek februárjában született, míg fiam, Tony két és fél éves volt. Londonban éltünk, de épp akkoriban döntöttünk úgy, hogy vidékre költözzünk. Már ki is szemeltünk egy kis falut Lincolnshire-ben, ami Anglia szívében van. Mint annyian mások, akiket megigézett a vidéki élet varázsa, már előre hatalmas kirándulásokról ábrándoztunk. Úgy határoztunk, hogy mindehhez egy kutya is szükségeltetik. Ahelyett hogy egy kölyköt vettünk volna, menhelyi állat mellett döntöttünk. Tetszett az ötlet, hogy új esélyt adjunk egy hányatott sorsú jószágnak. Elmentünk hát a menhelyre, és ráleltünk egy ennivalóan édes, hat hónapos, fekete-fehér border collie-whippet keverékre. Haza is vittük, és a Purdey nevet adtuk neki.

Nem ő volt az első kutyám. Tizenhárom éves koromban, amikor a nyugat-londoni Fulhamben laktunk, kaptam az édesapámtól egy gyönyörű, háromszínű border collie-t, akit Shane-nek hívtam. Mindig is odavoltam a kutyákért, olyannyira, hogy kislánykoromban volt egy képzeletbeli, ideális tulajdonságokkal felruházott kutyám, akit ladynek neveztem. Emlékszem, amint a nagymamám, csak hogy a kedvembe járjon, még beszélgetett is ezzel a mesebeli állattal a jelenlétemben. Emlékeim szerint a kutyákat akkortól kezdve tekintettem a feltétlen szeretet és a végtelen hűség megtestesítőinek, csupa olyan tulajdonság hordozóinak, melyeket oly nehéz fellelni az emberekben. Amikor Shane-t megkaptam, ezek az érzéseim csak tovább erősödtek.

Shane-t úgy neveltem, ahogy apám is nevelte gyermekkorában a maga kutyáit. Apám gyengéd ember volt, ugyanakkor úgy vélte, hogy a kutyának azt kell tennie, amit ő mond neki. Ha Shane valamit rosszul csinált, könnyűszerrel kaphatott egy legyintést az orrára vagy a hátsójára. Mivel időnként nekem is rásóztak a fenekemre, úgy gondoltam, ebben nincs semmi rossz, kivált mivel Shane nagyon értelmes volt, és szinte azonnal megértette, hogy mit akarunk tőle. Ma is felrémlik bennem, milyen büszke is voltam, amikor Shane vetem jött a 74-es busszal Putney Heathbe vagy Wimbledonba. A kutya ott ült mellettem a buszon, póráz nélkül, kifogástalanul viselkedve. Egyszóval Shane igazi csodakutya volt. Járt utat a járatlanén el ne hagyj, tartja a mondás. Ezért aztán sokkal később, amikor Purdey hozzánk került, úgy véltem, legjobb lesz, ha őt is úgy nevelem, ahogy azt Shane-nel tettem. Megtanítom neki, mi a rossz és mi a jó, mindehhez pedig nem kell más, mint szeretet, gyengédség, és ha szükséges, némi erőszak.

Módszerem kezdetben úgy tűnt, Purdey esetében is beválik. A kutya jól viselkedett, és könnyen beilleszkedett a család londoni életébe. A bajok akkor kezdődtek, amikor szeptemberben Lincolnshire-be költöztünk. Új otthonunk nem is különbözhetett volna jobban a zajos, túlszűfolt fővárostól. Egyszerre csak egy elszigetelt, apró falucskában találtuk magunkat. Az utcán nem volt közvilágítás, a busz hetente kétszer jött, és a legközelebbi bolt hat kilométerre volt. Emlékszem, amikor hároméves pici lányként először elvittek a

tengerhez. Rápillantottam a végtelen vízre, majd sarkon fordultam és rémülten elszaladtam a dombok felé. Az élmény túl elsöprő lehetett egy hároméves gyerek számára, és azt hiszem, Purdeyben is valami hasonló játszódhatott le, amikor vidékre költöztünk. Úgy tűnt, számára itt minden túlon túl hatalmas volt.

Röviddel a költözés után szokatlanul, már-már aggasztóan kezdett viselkedni. Minduntalan eltűnt a határban, hogy csak órák múlva kerüljön elő. Ilyenkor úgy látszott, hogy valahol nagyon is jól szórakozott. Örökmozgóvá vált, és a legkisebb zajtól vagy váratlan eseménytől is heves izgalomba jött. Engem az égvilágon mindenhová követett, ami meglehetősen terheessé vált a két kisgyerek gondozása közben. A kóborlásai is egyre jobban aggasztottak. Nem szerettük volna, hogy a kutyánk bárkinek is kárt vagy kényelmetlenséget okozzon. Ugyanakkor viszont én akartam ezt a kutyát, és úgy éreztem, felelős vagyok a sorsáért. Azt reméltem, hogy otthont teremthetek neki is. Ám az események hamarosan elsodortak minket. Az első intő jel az volt, amikor az egyik helybéli farmer eljött hozzánk látogatóba. Keresetlen szavakkal adta tudtomra, hogy vagy kordában tartom a kutyát, vagy legközelebb lelövi. Természetesen borzasztóan éreztem magam, ám megértettem azt az embert, hiszen az én kutyám volt az, amelyik állandóan riogatta a jószágait. Így hát bezártuk Purdeyt a házunk melletti, hatvan méter hosszú kertbe. Madzagot kötöttünk a nyakörvére, azt pedig ráerősítettük a szárítókötélre, hogy ne mehessen messzebbre. Ám a kutya így is megszökött, mihelyt csak módja nyílt rá.

A dolgok egy hideg téli reggelen fordultak. még rosszabbra, épp egy nappal karácsony előtt. Már lejöttem az emeletről a gyerekekkel, és a megszokott reggeli teendőimet végeztem. Purdey, ahogy minden áldott reggel, örületes rohangászást művelt körülöttünk. Emlékszem, ahogy Ellie a padlón csúszott-mászott, míg Tony igazi "kis segítségként" az elébe rakott nagy halom mosott ruhát válogatta a nappaliban. Átmentem a konyhába, amely közvetlenül a nappaliból nyílt, hogy összeállítsam a reggelijüket, amikor hangos csörömpölést hallottam. Sohasem felejttem el a szemem elé táruló látványt. A kutya felugrott Tonyra, és keresztültaszította a félrecsúsztatható szobaajtó egyik üvegtábláján. Mindenhol szilánkok! Aztán ettől kezdve mintha lassított filmet láttam volna. Emlékszem, amint Tony kábultan, furcsán dermedt kifejezéssel néz rám az arcából ömlő vér maszkján keresztül. Emlékszem, ahogy odarohanok a fiamhoz, és a ruhakupacból felkapok egy tiszta frottírtörülközőt. A Szent János Kórházban önkéntes ápolónőként töltött idő megtanított arra, hogy először is ellenőrizzem, nem fúródta-e üvegcserepek az arcába. Szerencsére egyet sem láttam, és végre rászoríthattam Tony arcára a törülközőt, amilyen erősen csak tudtam, így próbálva elállítani a vérzést. Aztán ringatni kezdtem őt a karomban, és Ellie-hez siettem, aki mindeközben csodálatos mód épségben és nyugton ücsörgött a szanaszét szóródott üvegtengerben. A szabad kezemmel őt is felkaptam, majd leereszkedtem a földre, és segítségért kiáltottam. Purdey pedig egész idő alatt tébolyodottként futkosott körülöttünk, ugatva és hatalmasakat szökkenve, mintha a legjobb játékban lenne része.

Azt hiszem, minden szülő előtt rémálomként merülnek fel az effajta helyzetek. Amikor a segítség végre megérkezett, a család és a barátaink teljesen azonos véleményen voltak. Tony sérülései nemcsak súlyosak voltak, hanem örök életére elcsúfították az arcát. "Ez a kutya egy gonosz, szörnyű jószág", mondta mindenki. Én azonban még mindig felelősnek éreztem magam a kutya sorsáért, és adtam neki egy utolsó esélyt. És bár továbbra is voltak vele problémák, a következő pár hónap viszonylagos nyugalomban telt. Elkövetkezett azután egy napfényes téli reggel, pont Ellie februárban lévő, első születésnapja előtt. Én éppen a házunk egy távolabbi részén tartózkodtam, míg Ellie az édesanyám felügyelete mellett a padlón játszott a játékaival. Amikor meghallottam anyám sikoltását, már

tudtam, hogy valami baj történt. Ahogy a nappalihoz ércem, anyám azt kiabálta éppen, hogy "A kutya megharapta, Ellie nem tett semmit, és a kutya hirtelen megharapta! Meg van veszve!" Ezt egyszerűen nem akartam elhinni. Ám amikor megláttam Ellie-t egy eléggé csúnya harapással a jobb szeme fölött, már nem lehetek kétségeim. Zúgott a fejem a rám törő gondolatoktól. Hogy történhetett mindez? Mit művelhetett Ellie? Hol hibáztam a kutya nevelése közben? Ugyanakkor az is világossá vált előttem, hogy a kérdések kora végérvényesen elmúlt.

Apám rögtön meglátogatott bennünket, ahogy meghallotta, mi történt. Még kislánykoromban hallottam tőle az egyik kedvenc kutyájának, Gypnek a történetét. Gyp egy bobtail volt, és az is megveszett, úgymond. A nagymamám egyszer le akarta parancsolni a pamagról, mire Gyp odakapott. A nagyapám véleménye szerint az olyan kutya, amelyik megharapja az őt tápláló kezét, átkozott bestia, így Gypet elpusztították. Apámnak ezért nem is kellett volna elmondania nekem a következőket: "Kislányom, tudod, mi most a teendő. Ha egyszer menniük kell - és itt szomorúan rám nézett-, hát menniük kell. Ne vesztegesd az időt, csak tedd meg, amit meg kell tenned." Amikor aznap éjjel a férjem hazaérkezett a munkából, kérdezte: "Hol a kutya?" "Elpusztult", válaszoltam. Mert még délután elvittem az állatorvoshoz Purdeyt, aki el is altatta.

Hosszú időn keresztül énem egy része szilárdan hitte, hogy helyesen cselekedtem Purdey-vel. Ugyanakkor ott kísértett bennem az érzés, hogy én rontottam el valamit, és az egész nem is az ő hibája volt. Amikor elvittem, hogy elpusztítsák, akkor is úgy éreztem, igazából cserbenhagyom őt. Csaknem húsz évnek kellett eltelnie, hogy gyanúm beigazolódjon. Most már tudom, hogy Purdey viselkedésének hibáit kizárólag az okozta, hogy képtelen voltam megérteni és kommunikálni vele, megértetni vele az akaratomat. Egyszerűbben fogalmazva: Purdey kutya volt, nem pedig ember, én mégis emberi nyelven szóltam hozzá. Az utóbbi tíz év alatt tanultam meg, miképpen érthetem meg a kutyák nyelvét, és hogyan szólhatok hozzájuk az ő szavaikkal. Ahogy fejlődtek a képességeim, úgy váltam alkalmassá arra, hogy kommunikáljak a kutyákkal, és segíthessek nekik (és gazdáiknak), hogy úrrá legyenek a nehézségeken. Sok esetben sikerült megmentenem kutyákat a kényszerű elaltatástól, amire látszólag kezelhetetlen természetük miatt ítélték őket. Hatalmas örömet éreztem minden egyes ilyen alkalomkor. Hazudnék ugyanakkor, ha nem vallanám be, hogy újból és újból elfogott a bánat, arra gondolva, miért is nem tudtam ezeket már Purdey idejében is.

Ennek a könyvnek az a célja, hogy átadjam Önöknek az évek során összegyűlt tapasztalataimat. Elmondom, hogyan jutottam el végül ahhoz a módszerhez, amelyet manapság használok. Majd megmutatom, miként sajátíthatják el Önök is a kutyák nyelvét. Mint minden nyelv tanulásakor, ennél is nagyon fontos a rendszeres, komoly gyakorlás. Ha fél szívvel vagy nemtörődöm módra állnak hozzá, végül csak összezavarják saját magukat és azt a kutyát is, akihez közel próbálnak kerülni. Ha viszont jól csinálják, biztosíthatom Önöket, hogy kutyájuk sok-sok szeretettel, hűséggel és szolgálatkészséggel fogja meghálálni fáradozásaikat.

Első fejezet Az elveszített nyelv

“A kutya oroszlán a saját otthonában. (Perzsa közmondás)

Az emberek már számos titok esetében tévedtek a történelem során. Valós kapcsolatunk a kutyákkal is ezeknek a félreértelmezett rejtélyeknek a sorába tartozik. Sok millió embertársamhoz hasonlóan én is mindig úgy éreztem, a két faj, ember és kutya között valamiféle különleges vonzalom munkálkodik. Ez messze több, mint a kutya fizikai adottságainak, okosságának vagy szépségének a csodálata. Eltérhetetlen kötelék feszül közöttünk, különleges és ősi, mely talán már egészen a kezdetek óta létezik. Eddigi életem legnagyobb része alatt ez az érzés nem sokkal volt több vagy megalapozottabb bennem, mint holmi ösztönös hit. Manapság azonban ember és kutya ősi kapcsolata már a legmodernebb kutatások egyre növekvő bizonyítékhalmozásával megerősített tényé vált. A bizonyítékok szerint a kutya nemcsak az ember leghűségesebb, hanem egyenesen a legrégebbi társa is.

Az általam ismert legfrissebb kutatás szerint a két faj sorsa mintegy százezer év óta közös mederben kanyarog. A modern Homo sapiens akkortájt érkezett meg Afrikából induló vándorútján a mai Közel-Kelet térségébe. A kutya (Canis familiaris) őse is ekkor vált külön a mai farkasok (Canis lupus) őseitől, és kezdett új irányba fejlődni. Nincs sok kétségünk afelől, hogy ez a két esemény kapcsolatba hozható egymással, és mindez tulajdonképpen az első házasított állatunk létrejöttéhez vezetett. Később azután az emberek további állatfajokat toboroztak maguk köré, gondoljunk csak a szarvasmarhám, a birkára, a disznóra és a kecskére.

A kutya azonban nemcsak az első, hanem mindmáig a legsikeresebbnek is mondható, új családtagként maradt mellettünk.

Meggyőző bizonyítékaink vannak arról, hogy ősapáink szinte mindenüknél értékesebbnek tartották kutyáikat. Az egyik legmegindítóbb dolog, amit életemben láttam, egy olyan film volt, amely a mai Észak-Izrael területén fekvő Ein Mallah-i Natufi-ásatásról szólt. Itt tárták fel azt a tizenkétezer éves sírt, ahol egy emberi csontváz bal keze alatt egy mellé temetett kutya maradványai heverték. A két testet nyilvánvalóan közös sírba helyezték. Nehéz szabadulni attól az érzéstől, hogy az ember végakarata lehetett, hogy a végső úton kövesse őt kedvenc állata is. Hasonló leletek kerültek elő Amerikában, az illinois-i Koster nyolcezer-ötszáz éves rétegeiből is.

Az ember és kutya közötti kötelékek szorosságáról szóló ismereteinket csak tovább gazdagították azok a szociológiai vizsgálatok, melyeket Penban és Paraguayban végeztek. Azokon a vidékeken még ma is bevett szokás, hogy ha egy kutyakölyök anyja elpusztul, egy asszony átveszi a szerepét. Ettől kezdve a kiskutya emberi emlőn nevelkedik, amíg csak önállóvá nem válik. Senki sem tudja pontosan, milyen régi lehet ez a tradíció. Csak találgathatjuk, vajon mennyire szoros egymásrataltságra élhettek azoknak az embereknek az ősei a kutyáikkal.

Biztos vagyok benne, hogy még sok felfedezés áll előttünk, sok újat kell megtanulnunk. Ám már mai tudásunk mellett sem szabad csodálkoznunk azon, milyen hatalmas megértési képesség van a két fajban egymás iránt. A kutya és az ember őséiben rengeteg olyan közös

vonás volt, amelyek szinte természetes következményként vezettek ahhoz, hogy társak lehessenek.

A kutatások eredményei megmutatták, hogy az ősi farkasokat és a kőkorszaki embert hasonló ösztönök vezethették, és mindkettőjükben hasonló, igen erős szociális készlet munkálhatott. Közérthetőbben fogalmazva, mindkét faj ragadozó volt, és mindkettő tagjai csapatokban vagy falkákban éltek, melyeket világos és szigorú elvek szerint kiépülő csoporthierarchia jellemzett. Kettőjük közötti további lényeges egyezés a befelé irányuló önzés. A kutya minden elébe kerülő szituációban (az emberhez hasonlóan) a következő elv szerint jár el: "Mindebből mi az én hasznom?" Ezek után könnyen érthető, hogy a két faj kölcsönös segítségnyújtásra vonatkozó szövetsége hatalmas haszonnal járt mindkét fél számára. Mihelyt a legkevésbé félénk, leginkább bizalmas farkasok odatelepültek az emberi szálláshelyek közelébe, megtapasztalhatták új társuk fejlettebb vadászszerszökeinek (például a kelepcék és kőhegyű nyilak) az áldásait is. Előbb-utóbb védelmet leltek az éjszakák hidege ellen a táborüzek mellett, és bőven jutott nekik az ember vadászszerszökeinek hulladékaiból. Nem is csoda, hogy ha már egyszer elkezdődött a farkas házasítása, szinte törvényszerűen elvezetett a kutyához. Az ember érzékszervek csodálatos készletét nyerte el ennek a folyamatnak köszönhetően. A valamivel korábban északon széles körben elterjedt Neander-völgyi embernek, erőteljes orra révén, feltehetően kiváló szaglása volt. A modern Homo sapiens pedig új szerzeményével, a házasodó farkassal segítette magát, az állat szaglását véve kölcsön vadászatai során. A kutya nélkülözhetetlen elemévé vált a zsákmányszerzésnek: Felkutatta, üldözte, és ha kellett, le is terítette a vadat. Nem utolsósorban pedig az ember társaságot is nyert a kutyával, egy társat, mely őrizte és védte táborát. A két faj ösztönösen és alapjaiban értette meg egymást. Amíg falkáik elkülönülten léteztek, az egyedek ösztönösen tudták, hogy fennmaradásuk csakis a falka lététől függ. Mindenkinek testre szabott feladata volt, amelyet maradéktalanul teljesítenie kellett. Amikor az ember- és farkasfalkák egybeolvadtak, magától értetődően hasonló szerepkörök alakultak ki az új, megnövekedett csoportban is. Tehát míg voltak olyan tagjai a csoportnak, jelesen az asszonyok, akik a tüzelő összegyűjtésével, bogyószedéssel, otthoni tennivalókkal, főzéssel foglalatostkodtak, a kutyák egyik feladata az lett, hogy mint azok szeméi és fülei, a vadászokkal tartsanak. A tábor környékén pedig a kutyák képezték a védelem első vonalát, megpróbálva elűzni a támadókat, illetve figyelmeztetve az embereket azok közeledésére. Soha nem volt annyira magas szintű a megértés ember és kutya között, mint akkoriban. Azóta viszont nagyon sok idő telt már el, és a valaha oly szoros kötelékek meglazultak. Viszonylag könnyű feltárni azokat a különvált ösvényeket, melyeken a két faj haladt a történelem során. Ahogy az ember lassan egyeduralmódóvá vált a földön, a kutyát, hasonlóan sok más állatfajhoz, a társadalom aktuális kívánalmainak megfelelően formálta át újra és újra. Az ember valószínűleg hamar rájött, hogy viszonylag könnyű a kutyákat bizonyos célok érdekében különleges tulajdonságokra szelektálni. Így például Krisztus előtt hétezer évvel Mezopotámia termékeny vidékein az ott élők felfigyelhetek az arabiai sivatagi farkasok lenyűgöző vadászteljesítményére. Ez a farkasfaj könnyebb és fürgébb az északi alaknál. Az említett farkasok "bevonásával" kialakult egy olyan kutyafajta ezen a vidéken, amely jól bírta a szélsőséges éghajlatot, és villámgyorsan üzte-hajtotta, majd el is kapta a vadat. Tette ezt úgy, és talán ez a legfontosabb, hogy mindeközben engedelmeskedett is az ember parancsainak. Ez a fajta, amelyet hol Salakinak, hol perzsa agárnak vagy gazellakutyának hívnak, szinte változatlan formában maradt fenn mind a mai napig, és sokak szerint a legrégebbi ismeri kutyafajtánk. Ám ez még csak a kezdet volt. Az ősi Egyiptomban is vadászfeladatokra jött létre a gyors lábú fáraókutya, míg az oroszok a saját agarukat, a barzojt medveüzésre használták. A polinéziai és közép-amerikai társadalmakban viszont kifejezetten fogyasztási célokra hoztak létre kutyafajtákat.

A folyamat pedig, ha már egyszer beindult, egyre csak haladt előre. Természetesen mindehhez szükség volt a kutya rendkívüli alkalmazkodóképességére, hogy képes volt újból és újból hozzánk idomulni. Angliában például a földbirtokos arisztokrácia különféle vadászati szokásai egész sor eltérő típusú vadászkutya kialakulását idézték elő. Egy valamirevaló tizenkilencedik századi uradalomban ezért aztán egyaránt megtalálható volt a Springer spániel, amely kiugrasztotta a vadat a rejtekéből, a pointer vagy a szettet, mely megmutatta a vad búvóhelyét, és a retriever, amely behozta az elejtett vagy sebzett zsákmányt. Más fajták esetében az ember és kutya közötti ősi egymásrataltság még szorosabb kapcsolatban ölt testet. Nincs még egy olyan szituáció, ahol ez jobban látszana, mint a vakvezető kutyaéknál. A történet az első világháború vége felé kezdődött. A németországi Potsdamban hatalmas kórház működött, ahol lábadozó sebesülteket helyeztek el. Itt figyelni fel az egyik doktor arra, hogy német juhászkutyája útját állja azoknak a világtalan veteránoknak, akik valamelyik lépcsőhöz közelítenek, mintha a veszélytől kívánná megóvni az embereket. A doktor ez után nekilátott, hogy sok gyakorlással új mederbe irányítsa kutyája ösztönös terelési képességeit, hogy ezzel a látásukat veszített embereken segíthessen. Így alakult ki a vakvezető kutya. Talán az ő történetük világítja meg legjobban az ősi idők emlékét. A vakvezető kutya jól szemlélteti az illatot, mely a miénknél sokkal jobb érzékszerveit állította az ember szolgálatába. Milyen kár, hogy a modern világban kevés az ilyen, szinte tökéletes együttműködés!

Az utóbbi időkben megváltozott kutya és ember viszonya, és amennyire én meg tudom ítélni, inkább a kutya kárára, mint előnyére. Akik korábban túlélésünk közvetlen támaszai voltak, mára pusztá kísérővé, tartozékká lettek. Erre tökéletes példát nyújt az úgynevezett ölebek története. E fajták szülőházaja feltehetően a Himalája bércei alatt meghúzódó buddhista kolostorok világa lehetett. A szerzetesek addig-addig szelektálták a szívós, ellenálló tibeti spánieleket, míg azok egyre kisebbek, törékenyebbek lettek. A kutyusok rendeltetése a testmelegítés lett. A szerzetesek felugratták őket az ölükbé, ahol az állatok a köntösük alá bújva védték az embert a hideg ellen.

Angliában az ölebek II. Károly idejében jöttek divatba. Itt egy játék kutyának is beillő spánielt (toy spániel) kezdtek kialakítani a minél kisebb termetű szettek tudatos továbbtenyésztésével. Jómódú gazdáik természetesen agyonkényeztették az aprócska vadászkutyákat, s keleti ölebekkel is keresztezték őket. A King Charles spánielek jellegzetesen lapos arckoponyája ma is őrzi ennek az emlékét. Az én szememben itt volt a fordulópont ember és kutya kapcsolatában. A kutya számára igazából semmi sem változott, ám hajdani harcostársa és bajtársa, az ember már teljesen új módon szemlélte őt. A kutyák egyre inkább elveszítették eredeti feladataikat, és átalakultak dekoratív dísz tárgyakká. És ez még csak ízelítő volt abból, ami hamarosan bekövetkezett.

Mára már ritkaságszámba megy az olyan ember-kutya kapcsolat, amely emlékeztetne a kezdetekre. Olyan üdítő kivételekre gondolok itt, mint a különféle munkakutyák, így a vadászebek, a rendőrkutyák, a terelőkutyák vagy a már említett vakvezetők. Sajnos azonban mára ezek elenyésző kisebbségbe kerültek. A mai fejlett társadalomban és a kulturális szokások hálózatában éppen csak a kutyának nem maradt méltó hely. A régi szövetséget már a feledés homálya fedi. Ami közös bennünk, sokszor megvetés tárgyává vált, ugyanakkor legtöbbször elveszítettük azt az ösztönös képességet, amely a két faj közötti megértést lehetővé tette.

Könnyű belátni, hogyan következhetett be ekkora kommunikációs visszaesés. Azok a kicsiny közösségek, melyek lehetővé tették fejlődésünket a történelem hajnalán, egyszer csak átalakultak egy az egész világot beborító, szinte homogén társadalommá, globális közösséggé.

A nagyvárosi élet névtelenségbe taszítja az ott lakókat, úgyhogy már nem ismerjük vagy észre sem vesszük a többi embert. És ha már saját fajtársaink is idegenné válnak számunkra, nem csodálkozhatunk azon, hogy kutyáinktól szintén teljesen eltávolodtunk. Ahogy megtanulunk lassan megbirkózni a társadalomban élénk tornyosuló feladatokkal, egyszerűen azt hisszük, hogy a kutyák is képesek lesznek minderre. Az igazat megvallva viszont ők éppen hogy nem képesek követni minket. A mai modern világban az ember elképzelése a kutya szerepéről és a kutya viszonyulása mindehhez gyökeres ellentétben áll egymással. Elvárjuk, hogy a kutya teljesítse magatartásbeli normáinkat, hogy olyan szabályok szerint éljen, melyeket sohasem kényszeríthetnénk rá más állatokra, mondjuk, egy birkára vagy tehénre. A macska még viszonylag nagyobb önállóságot élvez, csak a kutya nem tehet már szinte semmit, amit szeretne.

Olyan ironikus, számomra pedig egyenesen tragikus, hogy mi vagyunk a föld milliárdnyi faja közül az egyedüliek, akik elég intelligensek ahhoz, hogy felismerhessék a szépet másokban, és mégis képtelenek vagyunk csodálni a kutyákat pusztán önmagukért. Ennek az lett az eredménye, hogy mára szinte teljesen elenyészett az a kivételes megértési képesség, amely köztünk és valaha volt legjobb barátunk között létezett. Nem csoda hát, hogy napjainkban sokkal több a problémás kutya, mint korábban bármikor.

Természetesen nagyon sok olyan ember van, aki tökéletesen boldog életet él kutyái társaságában. Az ősi kötelék valahol mélyen ma is bennünk van. Nincs még egy olyan állat, amely hasonlóan gazdag érzelmeket ébresztene bennünk, vagy hasonló mélységű szeretetet alakítana ki a maga irányába. A tény attól még tény marad: aki manapság harmóniában él kutyájával, ezt inkább szerencsés véletlennek, mintsem a tudásának köszönheti. Képességünk, hogy megértsük és használjuk az ösztönös, szavak nélküli nyelvet a kutyák felé, jórészt elveszett számunkra.

Az utóbbi évtizedben megkíséreltem áthidalni a szakadékot, hogy újjáformáljam a köteléket ember és kutya között. A hiányzó kommunikációs forma utáni kutatás hosszú és sokszor csalódásokkal terhes is volt. Végül azonban ez lett életem legizgalmasabb és legeredményesebb utazása.

Második fejezet **Egy élet a kutyák társaságában**

Most már nehéz elhinni de voltak idők, amikor el sem tudtam képzelni, hogy barátságot köthetnék egy újabb kutyával. Purdey szomorú halála után mély kiábrándultság lett úrrá rajtam. Már-már azt hittem, tényleg úgy gondolom, miszerint "ebbe a házba többé egyetlen kutya sem fogja betenni a lábát". Valójában azonban már túlzottan is kutyássá lettem egy ilyen végletes döntéshez. A vigasz alig egy éven belül megérkezett, méghozzá egy kis vadászkutya személyében.

A kezdeti nehézségek ellenére családom hamar megszokta a vidéki életet. Férjem szeretett vadászni, és ez a szenvedélye volt az, amely segítette a kutyáknak visszatérni hozzánk. Ezerkilencszázhetvenhárom őszén, egy balszerencsés vadászkirándulás után hosszasan ecsetelte, mennyire hiányzik neki egy jó vadászkutya. Aznap egy súlyosan megsebesített nyúlunk mégiscsak sikerült elvánszorognia előle, be az erdőbe, a biztos pusztulásba. "Bárcsak lett volna egy kutyám, akkor nem történhetett volna meg ilyesmi!" Így panaszkodott,

miközben a tekintete világosan elárulta, mit is forgat a fejében. Így hát még az év szeptemberében, a születésnapjára megkapta élete első vadászkutyáját, a később Kelpie névre keresztelt Springer spániel szukát. Egyszerűen imádta ezt a kutyát, és én sem maradtam el mögötte ebben a tekintetben. Ez volt a kezdete az élethosszig tartó szerelmemnek ezzel a gyönyörű fajtával.

Természetesen rettegtünk attól, hogy a Purdeyhez köthető borzalmas események megismétlődhetnek. Hamarjában be is szereztünk egyet a vadászkutyák helyes kiképzését taglaló kiadványokból. Be kell ismernem, Kelpie okítása eleinte nem hozta meg a várva várt sikert. Lelőtt vad behozására akartuk megtanítani Kelpie-t, amely feladat teljesen távol áll ettől a fajtától. A könyv utasításait hűen követve, tárgyakat dobtunk el kutyánk számára, hogy ő megkeresse és visszahozza nekünk azokat. Könyvünk nem győzte hangsúlyozni, mennyire fontos, hogy valami egészen könnyű tárggyal kezdjük a gyakorlást. Erre azért volt szükség, hogy a kutya megtanulja "puhán" fogni a szállított tárgyakat.

Úgy döntöttünk, Ellie egyik régi, csomóra kötött partedlije pont jó lesz erre a célra. Egyik reggel kivittük Kelpie-t az udvarra, eldobtuk a partedlit, és vártuk, hogy visszahozza nekünk. Döbönt ámulattal néztük, amint egyből utána vetette magát, és fel is kapta a ruhadarabot. Reményeink azonban hamar szertefoszlottak, amint a kutya zsákmányával villámgyorsan eliszkolt mellettünk, egyenesen vissza a házba. Emlékszem férjem tétova pillantására. "Mit mond a könyv, ilyenkor mit tegyünk?" - kérdezte. Ekkor már nem bírtuk tovább, és hangosan nevetve leroskadtunk a földre. Sok efféle hibát elkövettünk még Kelpie nevelése közben, ugyanakkor rengeteg multságban is volt részünk. Amikor manapság néha túlzottan is magabiztosnak vagy önelégültnek érzem magam attól, milyen jól is értek a kutyákhoz, egyből eszembe jutnak azok a cseppet sem dicsőséges kezdeti idők.

Kelpie mindazonáltal főleg a férjem kutyája volt. De én is annyira megszerettem, olyan jól beilleszkedett a család életébe, hogy hamarosan úgy éreztem, saját kutya kellene nekem is. Akkorra már teljesen elkötelezetté váltam a spánielek mellett, így természetes, hogy az új kiskutyám egy kilencheses szuka kölyök lett a Springer spániel kiállítási vonalából. Gyermekkori álomkutyám után Lady lett a neve.

Engem a vadászat sokkal kevésbé érdekelt, mint a tenyésztés és a kutyakiállítások. Lady révén kerültem ebbe az izgalmas világba. A hetvenes évek közepe táján keresztül-kasul jártam vele az országot, kiállításról kiállításra utazva. Jó természetű kutya volt, és a bírók mindenhol kedvelték, ahol csak megjelentünk. Ezerkilencszázhetvenhatban megszerezte az indulás jogát mind közül a legeslegjelentősebb kiállításra, a Cruft'sra is. Hatalmas büszkeséget éreztem aznap, amikor a híres Olimpiai Stadion felé utaztunk.

A kutyakiállítások világát érdekesnek és szórakoztatónak találtam. Számos egyéb előnye mellett igazi pezsgő társasági élet zajlott benne, ahol sok hasonlóan gondolkodó emberrel találkozhattam. Két legközelebbi barátomat is itt szereztem, Bert és Gwen Greent, akik akkor már jól ismert tenyésztőknek számítottak. Springfayre néven futó kennelükből számos kiváló és ismert állat származott. Bert és Gwen is tudott róla, hogy szeretnék kutyatenyésztéssel foglalkozni. Ők juttattak hozzá a hároméves Donnához, Lady nagyanyjához. Donnának minden jó adottsága megvolt, hogy egy új tenyészet alapító szukája lehessen, így ő lett az alapja tenyésztői karrieremnek. Hamarosan megszületett tőle az első alom, és a hét kölyökből egyet meg is tartottam magamnak. Az ő neve Chrissy lett.

Chrissy nemcsak kiállítási kutya volt, hanem igazán jó vadászeb is vált belőle. Nyolc hónaposan megnyerte a kölyökosztályt, és ő is bejutott a Cruft'sra. Ezerkilencszázhetvenhét októberében következett el azután a legnagyobb esemény, aminek részese lehettem az oldalán: elvihettem a kiállítási spániel munkaversenyére, amelyen csak a Cruft'sra méltónak bizonyult kutyák vehettek részt. Ezen a megmérettetésen azonban csak a vadászatban mutatott erények számítottak. A nap végén, amikor Chrissy elnyerte a Legjobb Springer megtisztelő díját, szinte madarat lehetett volna fogatni velem. Élénken emlékszem, ahogyan a bíró átadja nekem a győztesnek járó kokárdát, majd hozzáteszi: "Isten hozta az elitben!" Ekkor már tényleg úgy éreztem, megérkeztem a valódi kutyások közé.

A kezdeti sikerektől megittasodva felfejlesztettem a tenyészetemet, ami két új, nagyszerű szuka beszerzését jelentette. Azt hiszem, sikerült is némi elismerésre szert tennünk a tenyésztők között. Ezenközben tovább gyarapítottam a család kutyaállományát is. Sajnos, szegény Donna elpusztult rákban, pedig még csak nyolcéves volt. Talán az ő elvesztésén bánkódva vettem meg az első cocker spánielt, Susie-t, aki a kislányom kutyája lett. Később Susie-t is befedeztettem, és a kölykök közül megtartottam egy szukát, Sandyt. A legsikeresebb kutyám mégis az angol Springerek közül került ki. Khant én tenyésztettem, sok osztálygyőztes cím elnyerése után végül megszerezte a fajtagyőzteséget is. Csodaszép kan volt, a bíróknak különösen a pofája tetszett, ami a kanok erőteljes vonásait egyfajta megkapó barátságossággal tudta egyesíteni. Hasonlóan hat addigi kutyámhoz, 1983-ban ő is bejutott a Cruft'sra. Legnagyobb meglepedésemre meg is nyerte az osztályt, amelyben indult. Még most is beleborzongok az érzésbe, ahogy átvettem a győztesnek járó oklevelet. Már említettem, hogy ezeken a versenyeken nagyon sok kedves, jóra való emberrel találkoztam, akiktől nagyon sokat tanulhattam. Közülük is kiemelkedik azonban bölcsességével Ben Green. Emlékszem az egyik kedvenc mondására: ~AZ nem akkora baj, ha nem használunk a fajtának, viszont soha ne tegyünk benne kárt." Ezzel arra célzott, hogy a tenyésztőknek mindig oda kell figyelniük, hogy megőrizzék választott fajtájuk hagyományos, jó tulajdonságait.

Számomra a kutyatenyésztés egész sor újféle, felelősségteljes döntés meghozatalából állt. Itt főleg arra gondolok, hogyan sikerült a nálam született kölykök legnagyobb részét jól kiválasztott családok otthonában elhelyeznem. Gondolnom kellett arra, hogy a kutyáim egyéni tulajdonságai, temperamentuma milyen gazda számára teszi majd az adott állatot kellemes társsá. Kétségkívül nagyon sokat foglalkoztam a kutyáim nevelésével, amin a jól ismert engedelmisségi kiképzést kell érteni.

Ezeknek a foglalkozásoknak a során törtek fel belőlem azok a kínos érzések, amelyek tulajdonképpen mindig is bujkáltak bennem a kutyákhoz való hozzáállásunkkal kapcsolatban. Purdey emléke soha szét nem foszló, kísértő árnyként lebegett tudatom horizontján. Számtalanszor töprengem azon, vajon mit tehettem rosszul. Talán nem a megfelelő módszerekkel neveltem őt?

Rossz érzéseimet csak tovább táplálta a viszolygás, amit a hagyományos kutyakiképzési módszerek keltettek bennem. Részemről semmi forradalmian újat nem vezettem be ezen a téren. Sőt. Éppoly hagyományhű voltam, mint a legtöbben ebben a kérdésben. Megtanítottam a kutyákat leülni és helyben maradni, úgy, hogy a feneküket lenyomtam a földre. Megtanítottam őket lábnál jönni úgy, hogy fojtó nyakörvvel rántottam rajtuk, ha kellett. Mindent úgy csináltam, ahogy a nagykönyvben meg van írva.

Ahogy mind többet foglalkoztam kiképzéssel, egyre inkább úgy éreztem, valamit teljesen rosszul teszek. Mintha egy halk hang mindig azt mondogatta volna a hátam mögött: "Olyasmit akarsz csináltatni a kutyával, amit az nem szeretne." Az igazat megvallva mindig is utáltam az "engedelmesség" szót. Ugyanaz a rossz szájíz tapad hozzá, mint a lovak esetében a "betörés" kifejezéshez. Az engedelmesség szó mögött az is ott van, hogy az ember ráerőszakolja az akaratát a kutyára, valami olyat csináltat vele, amit az nem akar. Kicsit olyan ez nekem, mint az esküvői szertartáson az "engedelmeskedj" felszólítás. Miért nem használjuk inkább az "együtt dolgozni", "együttműködni" vagy a "közös tevékenykedni" kifejezéseket? Az engedelmeskedni szó mögött számomra nagyon sok negatív érzélem is rejlik. De hát mit tehettem volna ez ellen? Nem voltak olyan könyvek, amikben más módszereket is leírtak volna. És különben is, kivel oszthattam volna meg az aggályaimat? Nincs két választásod, a kutyádat egyszerűen az ellenőrzésed alatt kell tartanod, és nem hagyhatod, hogy ámokfutóként cikázzon fel s alá. Felelősséggel tartozunk irántuk, ahogyan a gyerekeinket is meg kell tanítanunk elsajátítani a társadalmi szokásokat. Egészen egyszerűen nem ismertem más, üdvözítőbb alternatívát.

Mindazonáltal akkoriban kezdtem el azon fáradozni, hogy az engedelmességi kiképzést a lehetőségekhez mérten emberségesebbé formáljam. Néhány finom változtatást hajtottam végre a módszereimen. Az első ezek közül a kiképzés nyelvezetének finomítása volt. Ahogy már említettem, mindaddig hagyományos eljárásokat alkalmaztam, beleértve a jól ismert fojtóláncot is. Szerintem ez az elnevezés teljes félreértésen alapul. Ha helyesen alkalmazzák, az ilyen örv nem fojtogatja az állatot, pusztán segít őt kordában tartani. Nem szabad vele a kutyát durván rángatni. Ha pedig az elnevezéseken finomítunk, az segíthet enyhíteni az emberek hozzáállásán is.

A kutyaiskolában megtanítottam a gazdáknak, hogy miként rándíthatnak csak akkorát a láncon, hogy az éppen hogy megcsörrenjen. Ezt a kutya nagyon is jól hallja, és nem lódul neki, mert megtanulta már, hogy máskülönben jön az erős rántás. Így aztán az én tanítványaim nem fojtóláncként használták ezt az eszközt, hanem figyelmeztető láncként. Ez csak egy aprócska változtatás volt, ám a hatása mégis figyelemreméltó. Megpróbálkoztam valami hasonlóval a fektetésnél is. Úgy gondoltam, a hagyományos módszer, amikor az ember a pórázsal lehúzza a kutyát, nem a legjobb. Én e helyett előbb leültem a kutyát, majd szelíden az oldalára döntöttem, lassan felemelve a felém eső lábát. Ahol csak lehetett, kíméletesebb módszereket kerestem, mialatt próbáltam megtartani a formai követelményeket is.

Elmondhatom, hogy újításaim nagyon népszerűek voltak a kutyaiskolában. Ugyanakkor minden reform ellenére nem sikerült túl sokat tennem a kiképzés emberségesebbé tételének terén. Az alapfilozófia a régi maradt: a kutyát rávettük valaminek az elvégzésére. Mindig úgy éreztem, ráerőltetem az akaratomat az állatra, ahelyett hogy mindezt úgy érném el, hogy a kutya igazából több választható lehetőség közül önként választja az általam kínáltat. Láttam, hogy a kutya nem fogja fel, mi is ennek az egésznek az értelme. Az alapvető változtatások ideje a nyolcvanas évek végén következett el.

Akkorra különben is teljesen átalakult az életem. Elváltam, a gyermekeim felnőttek, egyetemre készültek. Én is egyetemi tanulmányokat folytattam a Humberside-on, irodalom és társadalomtudomány szakra jártam, ahol pszichológiát és etológiát is tanítottak. A válásom miatt le kellett mondanom a kutyakiállításokról. Pedig éppen csak elkezdtem hírnevet szerezni magamnak, és a kutyások világának még csak a küszöbén álltam. Most hirtelen

minden álomom szertefoszlott, és ez nagyon elkésérítő érzés volt. Még a kutyáim egy részétől is meg kellett válnom...

Mindenesetre hat állatot magamnál tartottam. Ezerkilencszáznolcvannégyben új helyre, Észak-Lincolnshire-be költöztünk. Ilyen zűrzavar közepette nehéz lett volna folytatni a versenyzést. Legtöbb erőmet a gyermekeim támogatása kötötte le, emellett sem időm, sem energiám nem maradt kiállításokra, illetve a komoly tenyésztői munkára. Saját kutyáimon kívül mindössze arra futotta az erőmből, hogy némi munkát vállaljak a helyi Jay Gee Állatmenhelyen, valamint én írtam a városi újság házikedvenc-rovatát is. Szenvedélyes kutyaszeretetem azonban mit sem változott. Az egyetlen különbség az volt, hogy némileg új irányba kellett terelnem az érzéseimet. A pszichológia és a viselkedéskutatás iránti érdeklődésem az egyetemet követően is megmaradt. Különösen az állati magatartás vizsgálata vált a szenvedélyemmé, ami mindmáig tart. Olvastam Pavlov, Freud és Skinner műveit, valamint más, elismert kutatók írásait. Az igazat megvallva, nagyon sok olyasmit találtam náluk, ami megegyezett az én elképzeléseimmel. Például az a nézet, hogy ha egy kutya a magasba ugrik, akkor megpróbál előrébb kerülni a rangsorban, akár még az ember elé is. Vagy ha a kutya elénk vág az ajtóban, akkor ezt azért teszi, mert egyrészt ellenőrzi, nem fenyeget-e veszély odakinn, vagyis védi az otthonát. Másrészt az előttünk haladó kutya magát tartja vezérnek.

Megismertem és elfogadtam a szeparációs stressz elméletét is. A viselkedéskutatók szerint az otthon hagyott kutya azért rágja meg a bútorokat és forgatja fel a lakást, mert súlyosan nyomasztja a gazda távolléte. Mindeme ismeretek nagyon is mélyen érintettek engem. Ám még mindig hiányzott valami. Folyton csak azt kérdeztem: miért? Honnét tudhatja mindezt egy kutya? Már-már szinte bolondnak tartottam magam, hogy mindig csak az járt a fejemben, vajon hogyan válhat egy kutya olyannyira függővé a gazdájától, hogy annak távolléte ennyi szenvedést okoz neki. Akkor még nem sejtettem, hogy rossz irányból közelíték ehhez a kérdéshez.

Be kell vallanom, hogy a kutyákhoz való viszonyom-és egyúttal az egész életem is - egy csapásra megváltozott egy délutánon, valamikor 1990-ben. Akkoriban éppen lovakkal is dolgoztam. Volt egy barátnőm, Wendy Broughton, aki megengedte, hogy China nevű lován lovagoljak néha. Előző évben Wendy ajánlotta, hogy nézzek meg vele egy amerikai cowboyt, bizonyos Monty Robertset. A királynő meghívására érkezett országunkba, hogy megmutassa különleges módszereit, amelyek úttörő jellegűek voltak a lovakkal való bánásmód terén. Wendy már látta őt egy bemutatón, ahol harminc perc alatt sikerült rávennie egy teljesen nyers lovat a nyereg és a zabla elviselésére, valamint fel is ült rá. A mutatvány nagyon meggyőző volt, Wendy mégis kételkedett. "Biztosan már előre gyakorolt a lóval" - mondta nekem. Azt hitte, család volt az egész.

Azután 1990-ben eljött az idő, hogy Wendy felülvizsgálja előítéleteit. Jelentkezett ugyanis egy hirdetésre, amelyet Monty Roberts adott fel a HORSE&HOUND (Lovak és kutyák) magazinban. Monty újabb nyilvános bemutatót szervezett, és olyan kétéves lovakat keresett, melyeken még nem ült senki, és még sosem voltak felnyergelve sem. El is fogadta Wendy jelentkezését, aki felajánlotta Ginger Rogers nevű telivér pej kancáját a próbára. Wendy igazából próbakőnek szánta a lovat, nem pedig jószívű segítségként. Ginger Rogers rendkívül makacs jószág hírében állt, és a magánvéleményünk az volt, Monty Roberts végre megkapja majd, amit megérdemel.

Ahogy a cambridgeshire-i St. Ivesben lévő Wood Green állatmenhely felé tartottam egy napfényes nyári délutánon, mégis megpróbáltam előítéletek nélkül gondolni az elkövetkező

eseményekre. Nem utolsósorban az készítetett erre, hogy mélyen elismertem a királynő állatok irányában tanúsított hozzáértését, különösen ami a lovakat és a kutyákat illeti. Arra gondoltam, hogy ha Őfelsége bizalmába fogadta ezt az embert, akkor nekem is jó lesz megadni neki a tiszteletet.

Úgy hiszem, ha valaki azt a szót hallja, hogy "cowboy", rögtön valamiféle John Wayne-szerű figura jut az eszébe, mozivászonmagyságban, Stetson-kalapban és bőrnadrágban, aki egész életében kevés egyebet művel, mint köpköd és folyamatosan káromkodik. Az ember, aki aznap délután a kis számú közönség elé lépett, nem is állhatott volna távolabb ettől a klisészerű képtől. Zsokésapkájában, elegáns ingében és drapp pantallójában sokkal inkább vidéki úriemberre emlékeztetett. Durvaságot sem sugárzott, harsányan hangos sem volt. Sőt kifejezetten csendesnek és magába fordulóknak látszott. Mindazonáltal szokatlanul karizmatikusnak tűnt, valami különleges légkör lengett körülötte. Pedig még nem is sejtettem, miféle varázslatos dolgokra képes.

Körülbelül ötvenen gyűlhattünk össze a kör alakú karám korlátjánál, amit a lovak kifutójában emeltek számára. Monty először elmagyarázta, mi a módszer lényege, és hogy mit szeretne bemutatni nekünk. Az előjelek azonban nem voltak valami jók. Monty tudtán kívül Ginger Rogers éppen ott állt a férfi mögött. Ahogy az beszélt, a ló lassan bólogatni kezdett, ami teljesen úgy festett, mintha gunyorosan azt jelezné, mindenben egyetért vele. Mindenki nevetésben tört ki.

Antikor Monty megfordult, a ló abbahagyta a bólogatást, ám amikor a férfi újból a hallgatóság felé nézett, Ginger megint nekilátott a mókának. Wendy és én egymásra néztünk, arcunkon a mindentudók mosolyával. Mindketten ugyanarra gondoltunk: Monty alaposan benne van a csávában. Amikor végül a mondókája végére ért, és derékszíját felcsatolva nekilátott a mutatványnak, mi székünkben kényelmesen hátradőlve vártuk, hogy tanúi legyünk a csúfos kudarcnak.

Egészen pontosan huszonhárom és fél perc múlva be kellett látnunk, hogy csúnyán alábecsültük a képességeit. Mindössze ennyi időre volt Montynak szüksége ahhoz, hogy nemcsak hogy megnyugtassa Gingert, hanem könnyűszerrel meg is lovagoljon egy olyan lovat, amelyik eddig a legjobb tudomásunk szerint még sohasem viselt nyeret a hátán. Döbönt csöndben ültünk Wendyvel. Aki csak aznap látott minket, dermedt hitetlenkedést látott az arcunkon. Még jóval a bemutató után is szinte sokkos állapotban voltunk. Napokon keresztül egyéb témánk sem akadt. Wendy beszélt is Montyval a csodálatos műsorszám után, és hamarosan nekilátott a Monty által feltalált karám megépítésének, hogy maga is az amerikai módszerei szerint foglalkozhasson a lovakkal.

Számomra a bemutató olyan volt, mint amikor fénysugár hasít az éjszakába. Egyszer csak mintha minden a helyére került volna. Ma már az egész világon ismerik Monty technikáját, ahogy - az ő szavaival élve - "ráhangolódik" a lovakra. Amikor bent van a karámban, először kapcsolatot alakít ki a lóval, hogy később kommunikálni tudjon vele a ló nyelvén. A módszert egy egész élet gondos megfigyelései alakították, legfőképpen pedig az állatok természetes környezetükben történő tanulmányozása. Leginkább az volt lenyűgöző benne, hogy nem alkalmazott sem fájdalmas, sem pedig félelmet keltő eszközöket az állatokkal szemben. Úgy gondolta, hogy ha nem sikerül az állatot a magunk oldalára állítani szépszerével, akkor bármit teszünk is vele a későbbiekben, az erőszak lesz, akaratunk ráerőltetése egy tiltakozó lényre. Hogy mennyire különbözött az ő módszere az eddigiektől, jól látszott már abban is, ahogyan a ló bizalmába férközött. Nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a ló hagyja magát megérinteni a

legsebezhetőbb pontján, a vékonyánál. Ahogy néztem, micsoda összhang van közte és a ló között, miközben együtt dolgoztak, arra gondoltam, szinte egygyé váltak ők ketten. Olyannyira közel tudott kerülni a lóhoz, hogy az mindent megtett, amit csak Monty kért tőle. És nem volt semmiféle erőszak, sem fegyelmezés – a ló magától tett mindent. Közben persze már az járt a fejemben, vajon mindegyre hogyan lehetnék képes én a kutyáimmal. Szilárdan hittem, hogy a kutyákkal, hűséges társainkkal a vadászatban és gyűjtögetésben, történelmi szálak kötnék össze bennünket. A nagy kérdés már csak az volt: HOGYAN találhatnánk meg ezeket a szálakat?

Harmadik fejezet Hallgatni és tanulni

Most már tudom, hogy a szerencse akkortájt mosolygott rám. Ha nem kezdem el növelni a kutyafalkámat, sohasem tapasztaltam volna meg azokat a dolgokat. Akkoriban mindössze négy kutyám volt: Khan, Susie, Sandy és egy befogadott beagle, Kint. Vidám csapatot alkottak, a négy kutya eltérő jelleme csodálatosan kiegészítette egymást. A magam részéről azokban az években valósággal új életet kezdtem. Többé nem tartottak fogva kötelékek, a gyerekek kirepültek, szüleimet pedig nemrég veszítettem el. Úgy érzem, teljesen a szabad akaratomból történt hát, amikor beszereztem egy gyönyörű, koromfekete német juhász kölyköt, aki a Sasha névre hallgatott.

Mindig is szerettem volna német juhászt tartani, habár ez egy olyan fajta, amelyiknek meglehetősen visszas a megítélése az emberek körében. Gyakran csak a rendőr-kutyát látják benne, egy harapós jószágot, mely hatalmas kedvvel támad rá menekülő személyekre. Természetesen ez a kép alapos finomításra szorul. A kutyafajtákra ugyanúgy megpróbálunk sztereotip jelzőket ráhúzni, mint egyes emberekre. Szinte hallom is, hogy „minden német juhász agresszív, minden spániel ostoba, a beagle-k mind megrögzött elszökdösők” és így tovább. Ez éppoly sületlenség, mintha elhinnénk, hogy a franciák mind baretet hordanak, vagy minden szerencsétlen mexikói hatalmas sombrero-ban mászkál. Hosszas vonakodásomat egy német juhász beszegésétől teljesen más okra vezethetjük vissza. Egészen egyszerűen sokáig nem tartottam magamat elég érettnek egy ilyen kutya megfelelő tartására. Rengeteget hallottam rendkívüli intelligenciájukról, arról, hogy elméjüket folyamatosan le kell foglalni valami feladattal. Mindig úgy gondoltam, nekem nem volna elég időm és türelmem ehhez. Ám ezek az idők, és velük az én kételyeim, most továtűntek.

Sasha érkezése fordulópont volt az életemben. Monty bemutatója után rájöttem, hogy öhozzá hasonlóan nekem is nagyon alaposan és kitartóan meg kell figyelnem az állataim viselkedését. Fel kell hagynom a tétovázással, és neki kell látnom a tanulásnak. Így is tettem, és az eredmények nem vártak sokáig magukra. Sasha fiatal volt, tele kiapadhatatlan energiával. Forgószélszerű belépőjére a már meglévő kutyáim teljesen eltérő módon reagáltak. Kint, a beagle egyszerűen nem vett róla tudomást. Khan láthatóan szívesen játszott a kis jövevényvel, nem bánva, hogy az árnyékként követi őt, éjjel-nappal, mindenhová. A gondok Sandynél, Tony fiam cocker spánieljénél jelentkeztek.

Attól a pillanattól kezdve, hogy Sasha betette a lábát a házba, Sandy egyértelműen jelezte, hogy ki nem állhatja az új kiskutyát. Az igazat megvallva, Sandy a maga tizenkét évével jócskán benne volt már a korban, és egyszerűen semmi kedve sem volt hozzá, hogy ez a kis

mihaszna állandóan ott ugráljon körülötte. Eleinte megpróbált nem venni tudomást róla, fejét oldalra fordítva elnézni mellette, ami nem volt túl egyszerű dolog, ugyanis a tízhetes Sasha máris nagyobb volt nála. A módszer kudarcát tapasztalva, Sandy mély hangon morogni kezdett, miközben ajkai fenyegetően visszahúzódtak fogairól. A kiskutya ettől aztán végre meghátrált.

Ahogy ott ültem és csak bámultam a jelenetet, eszembe jutott, hogy régebben is láttam már hasonlót, az egyik első Springer spánielemnél, Donnánál. Donnában, avagy közkeletű nevén szólítva, a Hercegnőben', mindig is volt valami fenséges. Amikor körútra indult a házban, mindenkinek félre kellett húzódnia előle. Emlékszem egy esetre, amikor anyám nálunk járt, és pont abba a karosszékre telepedett le, amelyikben éppen Donna szendergett. A kutya teljesen önfelédten hevert a fotelben. Ahogy anyám odaült mellé, a kutya sértődötten felnézett, fölkel, és megpróbálta anyát eltolni magától. Végül az édesanyám lehuppant a földre. A jelenet még egyszer megismétlődött, mivel édesanyám újból megpróbált letelepedni a fotelba. Akkoriban ezt persze szerfölött mókásnak tartottuk.

Ahogy most Sashát és Sandyt néztem, rájöttem, hogy valami nagyon hasonlót látok, csak akkoriban még nem jöttem rá a történetek jelentőségére. Most első ízben láttam át igazán a miérteket. Sandy, akárcsak hajdanán Donna, megpróbálta megmutatni, ki is a főnök igazából. A következő felismerésem az volt, amikor rájöttem, kutyáim számára mekkora jelentősége van egymás viszontlátásának. Így például, akárhányszor elvittem Sashát az állatorvoshoz egy oltásra, amikor visszajöttünk, következett a ceremónia. Nem tudom, van-e jobb elnevezése a dolognak, nekem leginkább valamiféle üdvözlési szertartásnak tűnt. Sasha hátralapított fülekkel sorra végignyalogatta az összes többi kutya száját-és ez alól egyetlen alkalom sem volt kivétel.

Eleinte mindez nem sokat jelentett a számomra. Nem tudtam, vajon Sasha fiatalos szertelenségéből teszi-e ezt, vagy azért, mert új még a falkában, esetleg valami olyan tanult szokásról van szó, amelyet még azelőtt szedett föl, hogy hozzám került. Szerencsére Sashának nemcsak a viselkedése volt az, ami elgondolkodtatott, hanem az is, hogy külsejében erősen emlékeztetett a farkasokra. Addigra már olvastam néhány munkát ezekről a ragadozókról, Sashát figyelve azonban kedvet kaptam, hogy alaposabban átgondoljam, amit megtudtam róluk.

Megnéztem egypár filmet farkasokról, dingókról és egyéb kutyafélékről. Azonnal feltűnt az imént említett, Sashánál megfigyelt viselkedés. Egészen lenyűgözött, amikor a vadon élő állatoknál is láthattam ezt a ritualizált üdvözlési magatartást. Biztos voltam benne, hogy mindennek valahogy köze kell hogy legyen a résztvevők rangsorban elfoglalt helyéhez. Sejtésem egyre szilárdabbá vált, ahogy még jobban megismertem a farkasfalkát uraló törvényszerűségeket, egy közösséget, ahol minden esemény a vezető, vagyis az alfa-pár körül forog.

Később alaposabban is kitérek majd az alfa-egyedekre. Most elegendő annyit tudni róluk, hogy az alfák a falka legerősebb, legegészségesebb és feltehetően a legintelligensebb, legtöbbet tapasztalt tagjai. Pozíciójukból fakadóan gyakorlatilag csak ők hozhatnak létre utódokat a falkában, emiatt azt is mondhatjuk, hogy biztosítják a legjobb génváltozatok megmaradását. Nagyon fontos, hogy rájőjjünk: a farkasfalkában az alfa-pár ural és irányít mindenfajta tevékenységet. A többiek elfogadják az alfák akaratát, és ellenkezés nélkül engedelmessé válnak nekik. Természetesen az alacsonyabb rangú egyedeknek is megvan a maguk pozíciója, mindenki pontosan tudja és be is tartja a rangnak kijáró tiszteletet. A farkasokról szóló filmekben jól látszott, hogy a rituális üdvözlés mindig az alfa-egyedeknek szól. A vezető pozícióban lévő farkasok sohasem nyaldosták egyik társuk képét sem, míg az

összes többi farkatag nyalogatta az alfák pofáját. Ez a nyaldosás különben nagyon jellegzetes. Mindig az arcra irányul, és a legtöbbször szinte kétségbeesett igyekezettel végzik az állatok. Egyéb jól megfigyelhető viselkedésbeli különbségek is vannak a vezérek és alárendeltjeik között. Az alfák láthatóan magabiztosabbak, valahogy sugárzik róluk a fensőbbiség. Ennek legbiztosabb jele, hogy a farkukat sokkal magasabbra emelve tartják, mint a többiek. Az alacsonyabb rangú farkasoknak is megvoltak a maguk jelzései. Egyesek egyszerűen lefeküdtek az alfák előtt. Némelyek pedig, talán a fiatalok és a még alacsonyabb magúak, egyáltalán nem merészkedtek ennyire közel a vezérekhez, hanem távolabb maradtak. Olyan ez, mint amikor az egyik kutyának szabad megnyalni a gazdát, egy másiknak pedig nem. Ismét rádöbbenem, hogy mindez mennyire ismerős a számomra! "A Hercegnő", vagyis régi kutyám, Donna, pontosan ilyen uralkodó típus volt. Ám csak akkor lepődtem meg igazán, amikor a saját farkamat vettem tüzetesebben szemügyre. Rögtön felfedeztem a hasonló vonásokat. Felismertem az uralkodókat és az alattvalókat is. Világosan kitűnt, miként szorítják az alacsonyabb pozíciókba az erősebb kutyák a gyengébbeket. Minden úgy történt, akárcsak a farkasfalkában, sokáig mégsem vettem észre. Most azonban hirtelen megvilágosodott előttem, hogy a kutyák között is farkastörvények uralkodnak. Hatalmas lépést tettem előre ezzel.

Megint csak Sashának köszönhettem a legmeggyőzőbb bizonyítékot. Észrevettem, hogy sikerült előrébb jutnia a ranglétrán. Elég nagyra nőtt, és a magabiztossága is megvolt már ahhoz, hogy szembeszálljon Sandy elutasító magatartásával. Sandy pedig kezdett beletörődni a megváltoztathatatlanba. Nemcsak el-, hanem lefelé fordította a fejét - és leengedte a farkát. Különösen játék közben volt szembetűnő az erőviszonyok megváltozása. Amikor eldobtam egy labdát vagy hasonló játéktárgyat, annak visszahozatala Sasha tiszte lett. A többiek is szaladtak persze, és odagyültek, ahol a labda leesett, de az már nem volt vita tárgya, hogy melyik kutya fogja végül visszahozni. Ha pedig valamelyikük túlzottan megközelítette Sashát, miután az felkapta a labdát, Sasha pillantása, testének minden apró jele azt mondta: "Ez az enyém, tágulj innen!"

Sandy testbeszéde pont ennek ellenkezőjéről tanúskodott. Egyre behódolóbb lett ezekben a szituációkban, testét egyre mélyebbre bocsátotta a találkozások alkalmával. Feladta a vetélkedést, behódolt, és hagyta, hogy Sasha minden tekintetben a falka vezéréként viselkedjen. Úgy is fogalmazhatunk, a fiatalabb kutya vértelen győzelmet aratott. Természetesen a kutyáim viselkedése nem mindig volt ennyire izgalmas. Sokszor úgy tűnt, nagyon is jól érzik magukat a ranglétrának azon a fokán, amit a magukénak tudhattak. Kezdem megérteni, hogy a rangsor pozícióit csak időnként kell megerősíteni, felidézni a többiekben, hogy hol is a helyük. A következő lépés az volt, hogy rájőjjek, mikor is történik közöttük ennek a "megbeszélése".

Rájöttem, hogy az én irányomban is hasonló dolgok zajlanak, mégpedig minden olyan alkalommal, amikor hazajövök valahonnan. Még jobban odafigyelve azt is észrevettem, hogy kutyáim akkor is hasonlóképpen viselkednek, ha egyéb látogató érkezik hozzám. Ahogy az idegen bejön, a kutyáim körém sereglenek. Nagyon izgatottak, odarohannak az ajtóhoz, körbeugrálják a jövevényt. És miközben ezzel foglalatostkodnak, végig mutatják a szájnyaldosás rituáléját egymáson. Ugyanezt tapasztaltam olyankor is, amikor sétához készülődve pórázra vettem a kutyákat. Mindegyik szinte szétrobbant a boldog izgatottságtól, föl-le ugráltak, és közben egyre nyalogatták egymás száját. Újból megnéztem a farkasokról szóló filmeket, és ott is teljesen hasonló dolgokat láttam. Önáluk a falka akkor viselkedett így, amikor az állatok vadászathoz készülődtek. Az állatok fel-alá szaladgáltak, és tülekedtek a jó pozíciókért. Végül azonban mindig az alfa-pár volt az,

akiknek a feje és farka mindvégig felemelve maradt. És mindig ők voltak azok, akik a farkát vezették a vadászösvényen.

Rájöttem, hogy ez a rítus azt szolgálja, hogy a farkasok újból és újból megerősítsék, ki is a vezér köztük. A legerősebb emlékeztette őket, hogy ő a főnök, és nekik követniük kell őt. A rangsor betartása egyenlő volt az életben maradással. Az én kutyafalkám tulajdonképpen ugyanígy viselkedett. Ami ebben a legérdekesebb volt számomra, az az én bevonásom a szertartásba. A kutyák magatartásából világosan kiderült, hogy engem is úgy kezeltek, mintha a falka tagja volnék. Az összes kutya közül pedig Sasha volt az, aki a leginkább odafigyelt rám.

Ha elhagytuk a házat, Sasha kivétel nélkül előttem állt minden alkalommal. Keresztbe helyezkedett előttem, ezzel elállva az utamat. Habár a póráznál fogva vissza tudtam tartani, mindig megpróbált előttem menni. Úgy tűnt, az a természetes neki, ha ő mehet elől. Ha pedig séta közben valami erős zajt hallottunk, vagy valami váratlan történt, például felbukkant egy idegen kutya. Sasha rögtön elém állt, védelmező pozícióba helyezkedve. Sokkal dühödtebben ugatott a többi kutyánál, ha idegen ment el a házunk közelében, vagy a tejesember, illetve a postás érkezett meg. Ilyenkor nem is tudtam őt úgy lecsendesíteni, mint a többi kutyámat. Őszintén bevallom, kissé aggasztott Sasha viselkedése. Valahogy Purdeyt juttatta eszembe, ahogyan fel-alá rohangált előttem. Talán itt, belül attól féltem, egyszer majd őt is el kell altatnom. Szerencsére ekkor már jobban értettem, mi is zajlik körülöttem valójában. Megint Donna példája vezetett először nyomra. Visszagondoltam, hogyan is volt, amikor egy pici baba, Shaun volt nálam dajkaságban. Amikor a baba a földön feküdt a takaróján, Donna mindig mellé heveredett, egyik lábát az ő lábára helyezve. Ha a baba letaszította magáról, a kutya visszatette a lábát. Úgy tűnt, őrzi és védi a gyereket. Most rájöttem, hogy ahogyan Donna is mintegy felelősséget érezhetett Shaun iránt, úgy vigyáz most Sasha is rám. Másként nem tudtam magyarázni, miért tűntet ki ennyire a figyelmével, amikor kimegyek az ajtón, vagy látogatókat fogadok. Vajon mi másért lenne olyannyira aktív, amikor sétálni viszem? Rájöttem, hogy mennyi hibát követtem el pusztán az emberi beidegződéseimből eredően. Mint talán minden ember ezen a bolygón, meg voltam győződve arról, hogy a világ a mi fajunk körül forog, és a többi állatnak is valahogy be kell illeszkednie a mi rendszerünkbe. Úgy képzeltem, hogy mivel én vagyok a kutyáim gazdája, ez automatikusan azt is jelenti, hogy a vezérük is én vagyok. Most először kételkedni kezdtem ebben a felfogásban. Arra gondoltam, vajon nem Sasha véd és vezet-e inkább engem.

Mindig is mélyen érintettek a kutyák felől jövő tapasztalataim. Ám mindegyik közül ez volt eddig a legerősebb hatású élményem. Teljes egészében átformálta a gondolkodásmódomat. Úgy is mondhatnánk, egyszer csak leesett a tantusz. Azt gondoltam: "Várjunk csak egy kicsit! Hátha teljesen téves úton járok! Hátha mindenre egy tipikusan emberi - szemtelenül erőszakos - keretet akarok ráerőltetni. Ahelyett hogy a kutyák szemszögéből próbálnám szemlélni a dolgokat. Hátha nem a kutya függ mitőlünk, hanem ők gondolják pont azt, hogy nekik kell miránk gondot viselniük. Lehet, hogy a kutya azt képzei, hogy igazából ő a falkavezér, és az ember csak egy a falkatagok közül? Esetleg azt gondolja, hogy neki kell vigyázni miránk, nem pedig fordítva?" Ahogy efféle gondolatokon rágódtam, hirtelen minden kezdett a helyére kerülni.

A szeparációs stresszre gondoltam. Egy olyan kutya jelent meg előttem, amelyik ahelyett, hogy azt gondolná: "Hová tűnt a mama, a papa?", azon aggódik inkább: "Hol lehetnek azok az átkozott kölykök?" Ha Önöknek lenne egy kétévesforma gyerekük, és hirtelen nem tudnák, hová is tűnhetett, vajon nem örülnének-e bele a réműletbe? Az egyedül hagyott kutyák sem unalmukban pusztítanak a lakásban, hanem azért, mert pánikba esnek az aggodalomtól. Amikor pedig az ember hazatér, és a kutya felugrál rá, azt nem azért teszi, mert játszani

szeretne, hanem mert így üdvözöl bennünket ismét a falkában, aminek a felügyeletével őszintén neki kell foglalkoznia.

Sok tekintetben bolondnak éreztem magam. Elkövettem azt a hibát, amit mi, emberek oly sokszor elkövettünk már, amikor állatokkal foglalkoztunk. Azt gondoltam addig, hogy a kutyáknak nincs saját nyelvük, mert hogyan is lehetne, amikor MIVELÜNK élnek?! Úgy képzeltem, képesek felfogni, hogy ők háziasított állatok, és hogy az én otthonomban laknak. Nem gondoltam arra, hogy a saját, vadonból örökölt szabályaik szerint élnek az életüket továbbra is. Röviden összefoglalva, emberi szemmel tekintettem rájuk. Nem mondhatnám, hogy ez a felismerés egy szemvillanás alatt kerített a hatalmába. Nem volt sem derült égből lecsapó vakító villám, sem földindulásszerű megvilágosodás. Mégis, attól kezdve az egész hozzáállásom gyökeresen megváltozott.

Negyedik fejezet A vezérség átvétele

Alig telt el néhány hónap, és máris többet tudtam meg, mint arra valaha is számítottam. Ahogy elkezdtem alaposabban megfigyelni a kutyáimat, és fülelni kezdtem, hogy mit „mondanak” nekem, hirtelen egy addig rejtett világ tárult fel előttem. A vadon élő állatok viselkedése termelt ott a házamban, mégpedig a saját kutyáim révén. Most már észrevettem, amint egymásra kényszerítik az akaratukat, ahogy kifejezésre juttatják fensőbbiségüket, dominanciájukat. Pedig mindezt nem kísérte kiabálás, hiszen a kutyák nem ordítanak; és nem kísérték pofonok sem, mert a kutyák nem így küzdenek. Három olyan szituációt tudtam megkülönböztetni, amikor a kutyáim jellegzetes viselkedéselemeket mutattak egymással szemben: 1. amikor veszélyt észleltek; 2. amikor sétálni indultunk; 3. és amikor egyesült a falka. Minden ilyen alkalommal megfigyelhettem, hogy vannak olyan kutyák, akiket “a helyükre kell tenni”: a vezér kinyilvánítja előjogait és a többiek el is fogadják ezt. Egem most már az érdekelt, mindezt a tudást hogyan fordíthatnám a magam hasznára.

Monty Roberts példájából számomra az volt a legmegkapóbb, ahogy ember létevére képes volt felvenni egy ló szerepét. Rájöttem, hogy nekem is meg kell próbálnom "kutyául viselkedni". Kíváncsi voltam, vajon okozna-e valami különbséget, ha farkasként törnék a falka élére, ahogy az a természetben is történik. Alapvetően azonban az izgatott, egyáltalán lehetséges-e megvalósítani mindezt. Volnának-e, úgymond, mellékhatásai, és képes lennék-e ily módon javítani a kutyák életén? Ezeket a megfontolásokat szem előtt tartva akartam kidolgozni egy módszert a kutyák irányítására, melynek során végül is ők maguk hozzák meg a döntéseket. Ahogy Monty mondaná, olyasmit akartam, amikor az ember mint egy társaság demokratikusan választott vezetője működik az állatok között. Mit mondjak, ijesztő feladatnak tűnt.

Már az elején tisztában voltam két tényező elsődleges fontosságával. Rövidesen a “két K” szabályának kezdtem nevezni őket, miszerint az embernek mindig következetesnek és kedvesnek kell lennie a kutyakiképzés során. Évszázadokon keresztül úgy tanultuk, hogy a kutyák engedelmesre szoktatásához az kell, hogy parancsokat üvöltözzünk feléjük. “Úlj!”, “Maradj!”, “Pitizz!”, “Gyere ide!” - ilyesmiket mondtunk nekik. Magam is efféle parancsokat használtam. Persze a kutyák engedelmeskednek, de nem azért, mintha értenék e kifejezések

értelmét. Azért hajtják végre az utasításainkat, mert megtanulják a kapcsolatot a saját viselkedésük és a gyakran ismételt szó között. Meggyőződésem, hogy minden efféle kondicionálás eredményessége azon a következetességen múlik, ahogy az utasításokat adjuk a kutyának. Ezen kívül attól, hogy az ember torkaszakadtából üvölt a szerencsétlen állattal, semmi egyéb nem történik, mint hogy idegbajos lesz a kutya. Ahogy nekiláttam a munkának, rögtön beigazolódni láttam elképzeléseimet. A parkban, ahová kijártam a kutyáimmal, találkoztam egy férfival, aki a dobermannját tanította éppen. Ez az ember minden kutyát, amelyik csak közeledni merészelt a dobermannhoz, hangos kiáltásokkal és a sétabotja dühös lengetésével igyekezett elzavarni. Alig kezdett ehhez hozzá a gazda, a kutyája szinte rögtön maga is hörögni és vicsorogni kezdett. Észrevettem, hogy a nyugodt és kedves embereket viszont általában vidám és barátságos kutyák kísérték. Ekkor gondolkodtam el azon, milyen farkavezér is szeretnék lenni én, és arra jutottam, hogy a kedvesség, a derűs nyugalom mindenekelőtt való kell hogy legyen a számomra. Mind az emberek, mind pedig a kutyák világában a csendes, ihletett vezetés a leghatékonyabb. Gondoljunk csak számos nagy hatású személyiségre: Gandhi, Ülő Bika törzsfőnök vagy Nelson Mandela-mind karizmatikus, ám ugyanakkor nagyon csendes emberek. Kipling híres verse, a Ha jut eszembe, amikor a vezérség minőségére gondolok:

Ha józanul tudod megóvni fődet,
midőn a részegültek vádja mar
(Devecseri Gábor fordítása)

Milyen igaza van, gondoljunk csak bele! Egy olyan vezető, aki magából kikelve tombol, nem képes tartósan a megbízhatóság érzetét kelteni követőiben, és hamarosan hiteltelenné válik. A farkasfalkákban az alfa-egyedek egyúttal mindig a leghiggadtabb állatok is. Tudtam, hogy ha megtanulnám a kutyáim nyelvét, és ami még fontosabb, választott vezetőjük lennék, úgy is kellene viselkednem, ahogyan azt egy igazi alfa teszi. Tenyészetem szerint nem voltam a csendes, ám határozott típus igazi megtestesítője, ezért kutyáim társaságában új magatartásformákat kellett magamra erőltetnem. Ha mindezt a hamarosan elélem táruuló óriási különbségekhez viszonyítom, meg kell mondanom, az értük fizetett ár borzasztóan alacsony volt.

Első próbálkozásaimra egy esős hétköznap reggel került sor. Emlékszem, csak úgy szakadt az eső, és én arra gondoltam, mennyivel alkalmasabb volna egy szép derűs nap ahhoz, hogy új életet kezdjek a kutyáimmal. Ugyanakkor türelmetlen is voltam, és előző éjjel azzal az elhatározással feküdtem le, hogy másnap tényleg nekifogok valami újnak. Be kell vallanom, kétségek gyötörtek. Sejtelmem sem volt arról, vajon elképzeléseim beválnak-e majd" Sőt időnként kissé bolondnak is éreztem magam. Azért fohászkodtam, csak nehogy pont ma reggel toppanjon be hozzám valaki. Ám amikor végül elindultam lefelé a lépcsőn, arra gondoltam, nincs vesztenivalóm.

Az emberek azt gondolhatják rólam, hogy az én kutyáim aztán mindig úgy viselkednek, ahogyan én óhajtom. Sajnos, ennél messzebb nem is járhatnánk az igazságtól. Abban az időben kis farkám éppen nem volt valami engedelmes, és akkor még nem is beszélünk a meglehetősen szemtelen modorokról. Ha hazatértem valahonnan, körém sereglettek, és teljesen neveletlen módon felugráltak rám - biztosan tudják, mennyire idegesítő szokás ez. Néha az ember keze tele van szatyrokkal, vagy éppen valami szép ruha van rajta, és akkor jönnek a kutyák, és az ember agyára mennek az ugrálásukkal. Éppen ezért az első célkitűzésem a falka újrendezése volt.

Mindent kiterveltem az éjszaka során. Úgy viselkedtem, akár egy igazi alfa, és nem törődtem velük, amikor nekiláttak az üdvözlésnek" Persze ezt elmondani könnyebb, mint véghezvinni. Ám hamar rájöttem, hogy jóval több eszköz áll a rendelkezésemre. mint azt gondoltam volna. Mivel verbális lények vagyunk, mi, emberek túlzottan is a szavakra hagyatkozunk, és elfelejtjük, hogy a testbeszéd révén is mennyire kifejezőek tudunk lenni. Ha például valaki hátat fordít nekünk, azonnal tudjuk, hányadán állunk vele. Vagy ha bemegyünk egy zsúfolt szobába, és valaki tüntetően félrenéz, máris értjük az ebben rejlő üzenetet. A kutyák teljesen hasonlóan viselkednek, különösen ami a szemkontaktust illeti. Hamarosan rájöttem, mennyire jól jön ez nekem. Így hát, amikor aznap reggel lejöttem a lépcsőn, és beengedtem a kutyákat a konyhába, egészen másként viselkedtem, mint addig. Ha felugrottak rám, nem kiáltottam rájuk "Nem szabad!", és ha rosszkodtak, nem zavartam őket a "helyükre". Aznap találkozásunkkor az első pár percen még csak a szemükbe se néztem. Egyszerűen figyelmen kívül hagytam őket.

Eleinte, meg kell mondanom, elég természetellenes volt ez az egész. Másik énem, mely számára természetes lett volna érintkezésbe lépni a kutyákkal, lázadozott. Nem tudom, meddig lettem volna képes kintartani, ha nem értem volna el szinte azonnali sikert. Egy vagy két napon belül meglett a foganatja ennek az új rendszernek. Legnagyobb meglepetésemre hamarosan abba hagyták a felugrást és az örjöngést. Minden egyes viszontlátáskor, amikor keresztülnéztem rajtuk, egyre inkább tiszteletteljesen viselkedtek velem szemben. A hét vége felé már egészen visszahúzódtak, és én szinte zavartalanul léphettem be az ajtón. Biztos vagyok benne, hogy azért változtattak ennyire hamar a magatartásukon, mert megtapasztalták, hogy számukra is előnyös az új felállás. Ahogy megadták nekem a szükséges személyes teret, pozitív változás állt be együttléteink légkörében: elégedett voltam velük. A kutyák megéreztek, hogy ha velük akarom tölteni az időmet, akkor ez egy minőségi időtöltés. Az etológia megtanított arra, hogy ne vegyem tudomásul a kellemetlen, helytelen viselkedésüket, de annál inkább jutalmazzam azt, amit máskor is elvárok tőlük. Ezért aztán megerősítésképpen csendes, ám kifejezett lelkesedéssel viseltem irántuk, amikor velem voltak. A kutyáim hamarosan csak akkor jöttek oda hozzám, amikor szerettem volna mindehhez pedig elég volt egy röpke hét.

Az első tapogatózó lépés olyan jól sikerült, hogy tudtam, jó nyomon vagyok. Tisztában voltam viszont azzal is, hogy egy fecske nem csinál nyarat. Elhatároztam, hogy a következő megoldandó kérdés a kutyák viselkedésének szabályozása akkor, ha, úgymond, "veszélyt" szimatolnak, különösképpen, ha valaki jön hozzánk. Hasonlóan a többi kutyához, az enyéme is örült módon ugattak, ha az ajtónkhoz lépett egy vendég. Ha az illető beljebb került, a kutyák körberajzolták, felugráltak rá, és hatalmas hűhót csaptak körülötte. Ilyenkor kiabálni szoktam: "Elég, csend legyen!", ám ezzel inkább csak elmérgesítettem a helyzetet. Megint Kipling sorai jutottak eszembe, hogy amikor mindenki elveszti a fejét, nekem higgadtnak és határozottnak kell maradnom.

Elhatároztam, hogy megmondom a hozzám jövőknek, nézzenek keresztül egyszerűen a kutyákon, amikor megérkeznek. A notóriusan felugró kutyáimat bezártam egy másik szobába. Persze voltak olyanok is, akik azt hitték, elment az eszem. Számukra egy kutya üdvözlése, pláne egy szép kutyaé, a világ legtermészetesebb dolga volt addig. Barátaim és családtagjaim, mondhatni, imádtak együtt viháncolni Sashával, Khannal, Sandyvel és Kimmel. Én azonban kintartottam új elméletem mellett, és megkértem őket, tegyék azt, amit kérek tőlük.

Megint csak gyorsan kiderült, hogy igazam van. Pár napon belül csillapodni kezdtek a kedélyek. Kutyáim hamarosan már csak ugattak, de nem tomboltak a látogatók körül, és emellett sokkal jobban engedelmeskedtek is, ha megkértem őket valamire. Persze nem hittem, hogy mindez tisztán arra vezethető vissza, hogy ettől kezdve másként bántunk velük. Valószínűleg közrejátszhatott az is, hogy Sandy és Khan már elég öregecske volt akkoriban. Nagy jelentőséget tulajdonítottam annak is, hogy az egész falkából Sasha, a fiatal német juhász reagált legjobban a kívánságaimra. Soha nem álltam le azért, hogy eltöprengjek, vajon miért is jöttek be eddig a dolgaim, ehelyett folyamatosan kész voltam kételkedni. Mindazonáltal nem tagadom, csodálatos érzés volt működésükben látni az elgondolásaimat. A kutyák átalakultak, nyugodtabbnak és vidámabbnak tündek, öröm volt nézni őket. Ezután a sétálás körüli bonyodalmak megoldása következett. A kutyáimmal való séta igazság szerint maga volt a káosz. Az állatok a pórázukat pattanásig feszítve keringtek körülöttem. Ez a kép jól jellemezte a hagyományos kutyakiképzés összesített kudarcát. Úgy gondolom, az engedelmeségi foglalkozásokon sok jót is beléjük neveltem. Séta közben azonban végső soron hol túl mereven, robotszerűen engedelmeskedtek, hol pedig teljesen önállósították magukat. Vagy mindent mutattak, vagy semmit. Én mást szerettem volna. Meg akartam találni a módját egyfajta együttműködésnek, mely során képes vagyok akaratomnak megfelelően irányítani a kutyákat, viszont ők is kedvükre szaladgálhassanak, ha épp mód nyílik rá. A legjobb az lenne, ha magukat tudnák irányítani. De hogyan vegyem rá őket? A póráz helyett, amin úgyis csak eszelősként tomboltak, ismét a higgadt lecsendesítés mellett döntöttem. Visszagondoltam a farkasfalkára. Láttam magam előtt, ahogy az alfa-pár körül szabadon futkározik a többi farkas, majd pedig egyszerre abbahagyják, és szép rendben elindulnak a vadászatra, úgy, hogy mindenki tudja a helyét. Ezért a séta elején én is magam köré gyűjtöttem a kutyákat, de ahelyett hogy megpróbáltam volna fegyelmezni őket, hagytam, hadd viháncoljanak. A farkashasonlatra gondolva úgy véltem, ilyenkor a kutyáknak is szükségük van arra, hogy ráhangolódjanak a "vadászatra", vagyis esetünkben a sétára, ami úgy történik, hogy a vérüket alaposan telepumpálják adrenalinnal. Én a magam részéről ezúttal nem harcolni akartam az ösztöneik ellen, hanem sodródni velük. Tehát ezentúl, amikor felcsatoltam rájuk a pórázt, nem csináltam semmit, hanem csendben és passzívan álltam és vártam. Csak ezután indultam el az ajtó felé. Ez a "nyugodt vezéri stílus" újból meghozta gyümölcsét, és a kutyák elég hamar lecsillapodtak. Később úgy tapasztaltam, hogy séta közben is tanújelét kell adnom időnként a vezérségemnek. Korábban, mint oly sok más kutyatulajdonost, engem is vonszoltak az ebek a póráz végén. Nem mondhatnám, hogy élveztem a dolgot. Új módszerem szerint, amikor a kötelező jellegű húzás elkezdődött, hirtelen megálltam és vártam. A hatás nem váratott sokat magára. Kutyáim rájöttek, hogy így sehová sem jutnak. A pórázok szépen megereszkedtek, és a kutyák, feladva a rángatást, kérdő tekintettel visszanéztek rám. Ez volt az első alkalom, hogy ezt tették, és ez elég biztatást adott nekem a jövőre nézve, hogy folytassam a dolgot. Ez az akaratok összecsapása volt, és ezúttal én nyertem.

Érdekelt, vajon akkor is működik-e a módszer, ha nincsenek pórázon a kutyák. Régebben a kis jószágok ilyenkor szétszaladtak a szélrózsa minden irányába, majd pedig jött a „szelektív hallás” időszaka. Ez annyit jelent, hogy néha könnyen behívhatónak mutatkoztak, máskor azonban pusztán a környék zengett a hiábavaló kiáltozásomtól, ha a kutyák megpillantottak, mondjuk, egy nyulat vagy egy másik kutyát. Néha meg annak voltam szemtanúja, hogy egy csalódott gazda jókorát rászózott a nagy sokára visszajönni méltóztató kutyájára. Mindig arra gondoltam ilyenkor, mennyire érthetetlen dolog lehetett ez a kutyának. Miért jöjjön vissza, ha még meg is verik utána? Aki pedig már próbálta elkapni a vonakodó kutyáját, az tudhatja,

mennyire vidámak is azok a pillanatok, amikor a kutya egészen közelre bevárja az embert, csak hogy azután ismét tovaszökkenjen.

Megint csak a farkasfalka példája vezetett el a "szelektív hallás" megoldásához. Már tudtam, hogy a farkasokat a vezér vezeti a vadászaton, így most megpróbáltam mindent a kutyák szemszögéből nézni. Ha a kutya alfának hiszi magát, természetes neki, hogy ő menjen elől. A gazda feladata pedig nem az, hogy visszahívogassa a kutyát, hanem hogy szépen kövesse őt, mint azt egy engedelmes falkatag tenné. Miután a pórázzal már kedvező tapasztalatokat szereztem, elhatároztam, hogy póráz nélkül is én leszek a vezér.

Nem lett volna sok kedvem mindezt a réten kipróbálni, szerencsére azonban a kertben is épp elég hely volt az első próbákhoz. Amikor behívtam a kutyákat, azonnal meg is jutalmaztam őket, így nem volt zavaró a helyzet, mint a vonakodva jövő kutyát még meg is büntető gazdák esetében. Megint igen gyorsan tanultak a kutyáim, kivéve Kimet, a beagle-t. Ő mindig jobban szeretett szimatolni a kertben, mint szépen visszajönni hozzám. Csalódottan visszafordultam a hátsó ajtóhoz, gondolva, kint hagyom őt a kertben. Ahogy odaértem, hátranéztem, és láttam, Kim ész nélkül rohan, hogy ő is bejöhessen. Támadt egy ötletem. Attól kezdve, ha Kim makacskodott, megfordultam és elindultam a ház felé, mire ő rögtön elkezdett követni engem. A kutyák ugyanis természetüktől fogva falkaállatok, és ha választaniuk kell a magány és a falka között, mindig az utóbbit választják.

Ezzel hatalmas lépést tettem előre. Olyan volt, mintha láthatatlan pórázon tartanám kutyáimat. A különbség látványos volt: egy hét sem telt bele, és amellet hogy továbbra is élvezhették a megszokott szabadságot, a kutyáim sokkal kevésbé bóklásztak el mellőlem. És amikor úgy döntöttem, ideje lesz hazafelé indulni, a falka szinte varázsütésre elfogadta akaratomat. Be kell vallanom, szinte repülni tudtam volna az örömtől.

Nem akarom úgy beállítani mindezt, hogy nagyon könnyű dolgom volt, és minden szinte magától került a helyére. Hazudnék, ha ezt mondanám. Ahogy elméletemet ki akartam bontakoztatni, voltak dolgok, amik egyszerűen nem sikerültek. Például minden próbálkozásom kudarcot vallott, amikor az új módszert ötvözni próbáltam a régi stílusú engedelmisségi kiképzés egyes elemeivel. Be kellett látnom, a hagyományos klikkerek, szájkosarak és más effélék beépítése kissé zavaró még a kiképző számára is. Akkor hogyan várhatnám el, hogy a kutyák értsék, miről is van szó?

Most már látom, hogy mint ember, mindent túlbonyolítottam. Mindig arra gondoltam akkoriban: "Ez nem lehet ennyire egyszerű", és ezért még mást is hozzá akartam adni a módszereimhez.

Aztán már derengeni kezdett, hogy igazából tényleg semmi komplikált nincs a dologban. Pusztán csak kutyaésszel kellett gondolkodni, és az ő módszereiket kellett használni - tényleg, ki tátott már olyan kutyát, amelyik a társaihoz póráz, nyakörv vagy klikket segítségével próbált volna közel kerülni? EI is határoztam, hogy a továbbiakban semmiféle ember alkotta, mesterséges segédeszközt nem fogok használni.

Addigra már két-három hónapja az új módszeremmel dolgoztam, nem is eredménytelenül. Énem egyik fele azonban továbbra is kétkedő maradt, vajon tényleg minden szempontból helyesen cselekszem-e. Kutyáim napról napra elláttak új élményekkel, és ez az azonnali visszajelzés lehetővé tette, hogy szükség esetén finom kiigazításokat tehessek a technikámon. Akkoriban ez tényleg a legtisztább próba szerencse eljárás volt. A következő jelentősebb

áttörést azután mégsem a meglévő kutyáim révén értem el, hanem megint Donna, "A Hercegnő" emléke adta meg a kellő ihletet hozzá.

Mindig is hittem abban, hogy hetente egyszer nyers velős csonttal illik jutalmazni a kutyákat. Ha Donna jelen volt éppen, a csontok földre helyezése egyúttal egy érdekes rítus kezdetét is jelentette. Donna ilyenkor a maga fenséges módján csendben odalépett, a többi kutya pedig azonnal hátrahúzódott. Ekkor Donna kimérten kiválasztotta a neki tetsző darabokat, majd odébb ballagott velük. A többiek csak őutána következhetek. Ezeken az emlékeken elmerengve rájöttem, hogy itt ugyanannak a vezérségnek láthattam egyfajta megnyilvánulását, mint amelyre most én pályáztam. Az egyed, aki látszólag nem tett semmi különöset, mégis mindent megkapott, amit csak akart. Ez a történet adta az ötletet, hogy az etetéseket is felhasználhatnám a magam javára. Tulajdonképpen maga az ötlet nem volt teljesen új, mert valahol már olvastam arról, hogy a kutya előtt történő étkezésnek különös jelentősége lehet. A viselkedésfartatók megfigyelték, hogy ennek van egy olyan jelentése, hogy megmutatjuk a kutyának, itt mi vagyunk a főnökök. És tényleg, az oroszlánok, és különösen a farkasok példája is azt erősítette bennem: mindig a vezér eszik elsőként.

Bár egyetértettem ezzel az elmélettel, a belőle származtatott gyakorlat már nem nyerte el a tetszésemet. Az írók szerzői azt javasolták, egyfajta csípésrendet alakítsunk ki vacsoraidőben. Javasolták, hogy a gazda a kutya szeme láttára költse el az estebédet, és csak ezután engedje enni a kutyát. A módszer kétségtelenül hatékony volt, ám én ettől nem lettem különösebben boldog. Minden egyebet leszámítva gondoljunk csak arra, hogy az emberek a legkülönbözőbb időpontokban etetik a kutyájukat. A menhelyi kutyáknak például reggelente adnak enni. A módszer nagyon hosszadalmas is volt. A vadon élő állatokra gondolva nem láttam be, vajon a falka hogyan várhatja mindig estig a táplálkozással. A kutyafélék opportunisták, élnek az adódó alkalmakkal, és nem csak a "nagy zabálásra" várnak. Nem lebzselnek egész nap tétlenül, hanem ha éhesek, keresnek maguknak valami harapnivalót. Mindezeket túl pedig a javasolt eljárás kegyetlennek tűnt a számomra. A kutya helyébe képzeltem magam, és ekképpen gondolkodtam: "Egész nap éheztem, most meg ezek az emberek itt esznek előttem, én pedig csak őutánuk kapok. A legjobb lesz, ha borzasztó falánk leszek..." Lehet, hogy így helyre lehet tenni egy kutyát, a dolog azonban nem valami kedves. Tisztában voltam vele, az evés milyen fontos elősegítője lehet a vezérség átvételének, mégsem volt kedvem kéjesen végigenni egy egész reggelit vagy vacsorát a nyálukat csorgató kutyáim előtt. Addig törtem a fejem, míg egy újfajta módszer jutott az eszembe. Kezdték rájönni, milyen hatalmas jelentősége van a gyors, intenzív eseményeknek a kutyák életében. Talán azért van ez így, mert a kutyákból teljességgel hiányzik a jövő fogalma. Megtapasztaltam, hogy néha a legapróbb gesztus is hatékony információforrás lehet a számukra. Egyszer csak aztán támadt egy ötletem. Aznap este, mielőtt összekevertem volna az ételüket, kiraktam egy ropit egy tányérra. Majd beleraktam a táljukba az eledelt, és egy magasan lévő helyen összekevertem, úgy, hogy ne lássák, mit is csinállok pontosan. Majd pedig azt míméltem, hogy a ropit az ő táljukból veszem elő, és jóízűen megettem azt. Ha most a falka eszével gondolkodunk, mit is láttak ők? Hogy előttük eszem az ételükből. És mit jelent mindez az ő szemükben? Hogy én vagyok a vezér.

Azt hiszem, jó helyen tapogatóztam. Az etetési idő nemhogy nehezítette volna a dolgomat - épp ellenkezőleg, biztos lehettem benne, hogy minden figyelmüket nekem szentelik, és a lehető legjobb reakciókra számíthatok. Mindegyiknek megvolt a maga külön tálkája, ezeket szokás szerint egymástól távolabb, a konyha és a nappali padlójára helyeztem. A kutyák tudták, melyik az ő helyük, és leszámítva némi evés utáni vizsgálódást a többiek üres tálkái körül, jól viselkedtek, és nem civakodtak a táplálék miatt. Így tehát nem volt nehéz aláhúzni a

mondandómat ezzel a kis közzjátékkal, amit más területeken már addig is kifejezésre juttattam. Hamar észrevették, hogy valami megváltozott. Emlékszem, ahogy kissé furcsálkodva bámultak rám, talán azt próbálva kitalálni, mit és miért tettem. Aztán következett egy kis műsorozás. Volt ott ugrálás és nyüszítés is, de elég hamar abbahagyták, és megtanulták csendben kivárni, amíg megeszem a ropit. Úgy tűnt, belenyugodtak, hogy előbb nekem kell "jóllaknom", és ők csak azután kapnak. Amikor végül letettem a táljaikat a földre, elégedetten nekiláttak az ételnek. A változás nem volt látványos, ám ezúttal nem is ez volt az elvárásom. Egyszerűen csak tovább akartam erősíteni vezérségem nimbuszát, újabb trükköt húzva elő a kabátujjamból. Ami a leginkább tetszett az egészben, hogy sikeremet ismét annak köszönhettem, hogy a kutyák észjárását követtem.

Most már bevallhatom, igencsak önelégült voltam akkoriban. Azonban az élet mindig módot talál rá, hogy visszarántsa az embert a fellegekből, sőt meg is tapossa egy kissé. Engem is csakhamar utoléri a végzet, lelkem mélyéig megrendítve szörnyűségében. Először Sandy pusztult el, még 1992 nyarán, majd pedig szeretett Khanomat veszítettem el, 1994 februárjában. Nem tagadom, valósággal le voltam taglózva. Khan volt az a kutya, aki a többiekénél sokkal többet volt velem, jóban és rosszban egyaránt. Immár csak Sasha és Kim, a beagle maradt nekem. Rettenetesen szenvedtem, hihetetlenül fájt a kutyáim elvesztése. Csak egy újabb kutya érkezése segíthetett abban, hogy addigi munkám eredményeit megszilárdítsam, és tovább tudjam fejleszteni őket.

Ötödik fejezet Az első próba

Pár héttel Khan halála után bekukkantottam egy helyi állatmenhelyre. Az intézet vezetője régi barátom volt, őt mentem meglátogatni, a kutyákkal semmi előzetes tervem nem volt. Ha emlékezetem nem csal, színházba akartunk menni. Az ismerősömmnek volt még valami dolga, úgyhogy amíg váltam rá, elhatároztam, sétálok egyet a menhelyen. Eközben életem egyik legmegindítóbb látványában volt részem. Az egyik kennelben megpillantottam egy nagyon sovány, szárnalmas kis Jack Russell terriert. Annyit tudtam róluk, hogy ádáz és alattomos kis bokaharapó jószágok, és nem lelkesedtem különösképpen ezért a fajtáért. Ám ezt a remegő kis lényt nem lehetett nem megsajnálni. Szó szerint reszketett, és nemcsak azért, mert hideg tél volt; pusztá rettegést láttam a tekintetében.

Hamarosan megismerhettem a kiskutya szívszorító történetét. Elhagyatva találtak rá, valaki madzaggal kikötötte egy betontömbhöz. Napok óta nem ehetett már, iszonyúan le volt soványodva. Ha nem hozzák be a menhelyre, hamarosan elpusztult volna. A kutya már első ránézésre is rettenetes állapotban volt. A gondozónője elmondta, hogy állandóan szökni próbál, valamint hogy valószínűleg harapós is. Habár addig a menhely lett volna az utolsó, ahová egy új kutyáért beugrottam volna, végül mégiscsak ezzel a kis szerzeménnyel tértem haza. Úgy döntöttem, az autóm hátsó ülésén remegő kutya lesz családom legújabb tagja. Hamarosan a Barnie nevet adtam neki, ami körülbelül annyit jelent, "Dili". A névadást természetesen az eb természete indokolta. Amikor hazaértem vele, behúzódott a konyhaasztal alá. Onnét azután minden alkalommal rám morgott, ahányszor csak elmentem a közelében. Ezzel azonban csak az iránta érzett részvéteimet erősítette. Megítélésem szerint ez a morgás nem agresszió volt, hanem színtiszta rettegés. Arra gondoltam, én biztosan nem bírtam volna ki mindazt, amin ez a kutya keresztülmehetett.

Habár Bernie-t nem azért fogadtam be, hogy új módszeremet próbálgassam rajta, hamarosan rájöttem, micsoda lehetőségek is rejlenek benne. Amióta csak kutyákkal dolgoztam, szinte mindig csak jó környezetben élő állatokkal találkoztam, melyekkel kedvesen bánt a gazdájuk. Most pedig itt volt ez az állat, amely semmi mást nem kaphatott eddig, mint gonoszságot. Az elkövetkező hetekben Bernie lehetőséget nyújtott arra, hogy kipróbáljam rajta mindazt a tudást, amit oly hirtelenében szedtem fel a saját kutyáimmal kapcsolatban. Amellett azonban, hogy ekképpen a helyükre kerülhettek ismereteim darabjai, azt is reméltem, a javára szolgálnak majd ennek a sokat szenvedett kiskutyának.

Addigra megalkottam az első számú aranyszabályt magamnak: bármit javasoltak is a hagyományos kutyakiképzési szokások, én mindig annak az ellenkezőjét teszem. Így tehát megtartóztattam magam, és nem halmoztam el Barmie-t túlradó szeretettel és ajnározással. Szinte elképzelhetetlenül sérülékeny jellem volt. Néha kedvem lett volna felkapni, átölelni, és elmondani neki, hogy most már nincs mitől félnie. Ehelyett azonban elhatároztam, hogy nem török be a személyes terébe, és meghagyom őt a magányában. Üldögéljen csak a konyhaasztal alatt, nagy szemmel bámulva onnét kifelé. Én, mintha mi sem történt volna, igyekeztem a megszokott módon tenni-venni a házban.

Minden általam ismert szaktekintély egyetértett abban, hogy a kutyának mintegy két nap kell arra, hogy megszokja az új házat. Ezután még vagy két hét is eltelhet, amíg valóban kinevez magának egy saját helyet. Hasonló ez ahhoz, mint amikor valaki új munkahelyre kerül. Az íróasztalt hamar megszokja az illető, de a munkatársak közé hetek alatt sikerül csak beilleszkedni. Ezért aztán én is békén hagytam Bernie-t az első két hétben, tegyen mindent a saját kedve szerint. Amikor beszéltem hozzá, a lehető legkedvesebb hangon szólítottam meg. Ha megpillantottam a szoba túlsó felén, ránéztem, és így köszöntöttem: "Szia, kedves!" Láttam, amint a kis farkát tétován csóválni kezdi, bár ő maga mintha küzdött volna ez ellen - ám hasztalan. Úgy tűnt, hogy szeretné kitalálni, mit is akarhatok tőle, de én újból és újból hagytam, hadd menjen.

Legelőször az "etetési színjátékot" próbáltam ki rajta. Akkoriban még mindig csiszoltattam ezt a módszeremet, és Barmie kiváló lehetőségnek tűnt, hiszen napjában négyszer is kapott enni (bár egyszerre csak keveset). Erre azért volt szükség, hogy helyrehozzam a kondícióját. A szegény pára nagyon sokat éhezhetett, mindössze kétharmadát nyomta annak a súlynak, ami a normális lett volna. Az etetési színjáték azonnal hatott. Figyelmesen ült, hátracsapott füllel leste, amint megeszem a ropit. Majd elkezdte csóválni a farkát, mintha csak azt mondaná: "Jól van, értem." Ezután letettem a tálkáját a földre, és odébb léptem. Nézte, amíg elmegyek, majd rávetette magát az ételre.

Barmie szépen hízott, és úgy tűnt, lassacskán felenged a rémülete is. Abbahagyta a morgást, és már ki-kiosont utánam a kertbe, amikor teregettem a mosott ruhát. Ha a közelében ültem, egyszeregyszer már odajött, persze roppant bizalmatlanul. Ha közeledett, soha nem próbáltam megérinteni, hagytam, csak hadd ismerkedjen. Még mindig nagyon érzékeny volt. Amikor elővettem egy pórázt, úgy tűnt, majd' meghal ijedtében. Úgy gondolhatta, ha megkötöm, nem lesz esélye a menekülésre. De én nem akartam semmire se kényszeríteni a legcsekélyebb mértékben sem, így hát elhalasztottam a dolgot. A vezérelvem továbbra is az volt vele kapcsolatban, hogy hagyni fogom: barátkozzon meg magától az új helyzettel. Az áttörésre akkor került sor, amikor úgy egy hónap múlva épp Sashával labdázunk a kertben. Tavaszodott már, és emlékszem, Sasha pont hozta vissza a labdát. Egyszer csak felbukkant Bernie is a kertben, szájában egy gumikarikával. Úgy döntött, csatlakozik

hozzánk. láthatta, hogy Sasha úgy került a figyelem középpontjába, hogy játszik velem, hát most ő is hozta a karikáját. Megkértem, hogy adja ide, és ő ideadta. Felvettem, elhajítottam, mire ő utána vetette magát, elkapta és visszaroht vele a házba, ahol bebújt az ágy alá. Tudtam, itt a várva várt alkalom egy kis viselkedésformálásra, úgyhogy nem mentem be utána. Azt akartam, hogy ő is a mi szabályaink szerint játssza ezt a játékot, úgyhogy mintha mi sem történt volna, folytattam Sashával a dobálást. Barmie meg is jelent pár percen belül. Hozta a karikát is, amit én újból eldobtam, ő pedig elszaladt érte. Ezúttal azonban nem bújt el vele, hanem visszahozta nekem. Megdicsértem, és újból eldobtam a karikát, amit szépen vissza is hozott.

Minden egyes kutya, hasonlóan hozzánk, a maga ritmusa szerint tanul. Ezúttal egy menhelyi kutyáról, egy feltehetően lelki sérült állatról volt szó, úgyhogy nem számítottam gyors fejlődésre. És az áttörés egyszer csak mégis bekövetkezett. Tudtam, hogy az önbizalma lassacskán visszatért annyira, hogy tudja, itt senki sem fogja őt bántani. Tudta, hogy biztonságban van, én pedig azt gondoltam, eljött az idő a továbblépésre. Azt már megmutattam neki, hogy szívesen játszom vele, de csakis az én feltételeim mellett. A következő a behívás volt. Ezzel kapcsolatban mindig arra gondoltam, hogy a kutyák, akárcsak mi, alapjában véve önző teremtesek. Nem tudom, a túlélésén folytatott harc öröksége gyanánt, vagy pusztán szórakozásból, de a kutyákat mintha mindig ez a kérdés foglalkoztat: "Ugyan miért csináljam ezt én meg?" Addigi hozzáállásomat a kérdéshez elsősorban a skinneri ingerjuttalom elmélet szerint alakítottam, ezt azonban most kiegészítettem a farkasfalka jellegzetességeivel, vagyis a vezér elsőbbségével. A vezér nemcsak a legfőbb úr a csoportban, hanem ugyanakkor ő felel leginkább a csoport jólétéért is. Ezért nekem is meg kellett felelnem ennek a két elvárásnak. Így hát, amikor magamhoz hívtam Barmie-t, mindig volt a kezemben egy kis falatka is. Amikor ez a módszer már jól működött, elkezdtem behíváskor simogatni is a kutyát. Figyelemben véve, hogy Barmie mennyire ijedős volt, amikor hozzám került, a simogatás eltérése nagyon jelentős mérföldkönek számított nála. Szerettem volna felkiáltani örömben, amikor láttam, hogy tetszik neki a kényeztetés. Azon morfondíroztam, vajon mennyi ideje nem lehetett része ennyi szeretetben. Amikor odáig jutottunk, hogy megsimogathattam, csak akkor döbentem rá, mekkora utat tettünk is meg. Észrevettem, hogy amikor kinyújtom a kezem, hogy megérintsem a nyakát, Barmie mindig leszegi a fejét. Emlékezetem szerint a menhelyen is ezt csinálták a kutyák, simogatás előtt lehajtották a fejüket. Viszont az én állataimnál sohasem tapasztaltam ilyesmit, és elgondolkodtam rajta, vajon mitől lehet ez a különbség. Alaposabb utánaolvasás révén megtudtam, hogy a tarkó nagyon sok fajnál, így az embernél is, egyike a legsebezhetőbb testrészeknek. Gondoljanak most bele, hány ismerősüknek engedik meg, hogy az megérintse a nyakukat vagy a fejüket? Csak azoknak hagyunk ilyesmit tenni, akikben a leginkább megbízunk. Amikor a kutyák verekednek, az igazi küzdelem mindig akkor kezdődik, amikor az egyik a másik nyaka fölé hajol. Eszembe jutott az is, amit még Monty Roberts mondott egyszer. Szerinte amikor egy állat igazán megbízik bennünk, akkor hagyja, hogy megérintsük a legsebezhetőbb pontján. Más szóval, ezzel ismerik el az állatok teljes egészében az ember vezérségét. Ugyanakkor az érintéssel az ember kifejezi az alárendelt félnek, hogy tudatában van annak, miként pusztíthatná el őt. Az, hogy mégsem tesszük meg, még jobban kihangsúlyozza fensőbbbbségünket. Ekkor döbentem csak rá, mekkora tekintélyt sikerült szereznem a kutyáim körében, hogy mennyire bíznak bennem. Úgy bíznak bennem, hogy a kezembe adják az életüket: Valahol szívszorító érzés volt. Sokat tanultam a többi kutyámtól is, Sashától és főleg Donnától. Azonban abban, hogy ötleteimből működőképes módszert hozzak létre, Barmie volt a legfőbb segítségem. Megtanított arra, hogy nem léphetek tovább addig, amíg ő nem bízik meg bennem annyira, hogy teljesen biztonságban érzi magát. Már nem rettegett és nem tartott attól, hogy fájdalmat

okozhatok neki. Elkezdett tanulni, mert tanulni akart - és hitt bennem. Abban is segítségemre volt, hogy lássam, módszerem különféle alkotóelemeit egyszerre kell alkalmaznom. A kutyáknak a lehető legtöbb forrásból van szükségük az egymást kiegészítő információkra az ember szándékait illetően.

Az utóbbi pár hónap eseményei izgalmasak és kiváltképp eredményesek voltak. Nem is tudom igazán érzékeltetni azt a nyugalmat, ami kutyáim közé költözött-egyszerűen félelmetes volt. És minél többet gyakoroltam velük ezeket a helyzeteket, annál jobban tudtam őket irányítani, és ők is annál szívesebben tették azt, amit szerettem volna. Ami a dolgot még élvezetesebbé tette, hogy egyáltalán nem volt szükségem a megszokott kényszerítő eszközökre. Végül eléstem tehát, amire oly régóta vágytam: hogy a kutyák azért kövessenek, mert kedvük van hozzá, ne pedig azért, mert muszáj nekik.

Ahogy várható volt, az emberek már kevésbé lelkesedtek az eredményeim láttán. Akkor is, most is mindig nyíltan megmondtam, mit gondolok, és mit sikerült elérnem - a fogadtatás pedig igen változó volt. Egyesek bájosan mosolyogtak, miközben szelíden csóválták a fejüket, és úgy néztek rám, amiből kiolvasható volt: azt hiszik, hiányzik egy kerekem. Mások sokkal őszintébbek voltak, és kegyetlennek neveztek. Voltak, akik egyszerűen elintéztek, mondván: "Óh, te és azok a bolondos ötleteid!" Mit mondjak, nem vagyok egy kőkemény asszony, sokszor nagyon a lelkemre vettem az ilyesmit. Jó pár alkalommal gondoltam arra, vajon miért is töröm magam, talán hiányzik nekem ez a sok keserűség? Ám eszembe jutott Monty Roberts is, akit az apja elvert a szokatlan ötletei miatt, és akinek negyven éven át szinte egyéb sem jutott a lovak szakértőitől, mint gúny és megvetés. És akkor arra gondoltam, ha Monty kibírta, hát nekem is ki kell bírnom. Talán nem meglepő, hogy mindazok közül, akik megértéssel viseltettek irántam, Wendytól kaptam a legtöbb biztatást. Ő mutatta meg nekem annak idején Monty Robertset is, most pedig hajlandó volt, hogy a saját kutyáin kipróbálja a módszeremet-igen jó eredménnyel. Egyre csak ösztönzött, hogy ne adjam fel. Munkámnak lassan híre ment, és az emberek elkezdtek tanácsot kérni tőlem, ha valami problémájuk volt a kutyájukkal. Egyre gyakrabban látogattam el különféle kutyák gazdáihoz, és próbáltam segíteni rajtuk a módszeremmel. A siker nem maradt el. Látogatásaimat követően a problémás állatok tulajdonosai szinte azonnali javulásról számoltak be. Tapasztaltam, hogy a kutyák, mondhatni, örömmel változtak előnyükre, mintha "meg akartak volna javulni". Ez igen nagyszerű volt, és én nagy-nagy elégtételt éreztem. Hat évvel később már kutyák százai voltak a tanítványaim. Új kommunikációs módszerem segíteni tudott szinte mindegyikük viselkedési problémáján. Úgy vélem, a jelen helyzetben kijelenthetem, hogy ha egy gazda úgy cselekszik, ahogy én tanácsolom neki, a kutyája azt teszi majd, amit az ember szeretne. Munkám alapját pedig nem képezi más, mint az alapelvek, melyeket azokban a korai, küzdelmes időkben alakítottam ki. Könyvem következő részében ezekkel az alapelvekkel ismerkedünk meg elsőként.

Hatodik fejezet

Szívélyes kötelékek, a farkasvezérség megszerzése

Azt hiszem, nincs olyan ember, aki nálam jobban tisztelné a kutyaintelligencia mélységeit. Sokszor még az is eszembe jut, a kutyák akár értelmesebbek is lehetnek, mint azon emberek némelyike, akikkel a balsors néha összehoz. Ugyanakkor azt is tudom, hogy egy dolog biztosan meghaladja a képességeiket-nem fognak tudni emberi nyelven megszólalni. Ez persze azt is jelenti, hogy ahhoz, hogy kommunikálni tudjunk velük, nekünk kell megtanulnunk "kutyául". Ehhez nem kell más, mint hogy tiszteljük a kutyánkat, és figyeljük meg alaposan. Aki szolgának tekint a kutyát, nem fog elérni szinte semmit. Mindig tisztelnünk kell a kutyát, mégpedig egyszerűen azért, mert kutya! Van azért egy jó hírem is: míg az emberi nyelvek zavarba ejtően nagy számban és még több helyi változatban, dialektusban léteznek, a kutyák mindenhol ugyanazt a nyelvet "beszélik". Csendes és rendkívüli erejű nyelv ez! Habár egészen kevés alapvető törvényszerűségeen nyugszik, mégis, néhány finom változtatással az összes kutya viselkedését hasonlóan befolyásolja. Hogy megérthessük ezeket az alapelveket, először meg kell ismernünk azt a csoportszerkezetet, melyben feltételezésünk szerint minden kutya élni született. Ennek a csoportnak a farkasfalka a legtermészetesebb megjelenési formája. A mai kutyák megjelenése és életvitele természetesen már igencsak eltávolodott a hajdanvolt ősökétől. A hosszú-hosszú szelekció és tenyésztői erőfeszítések mindazonáltal nem érintették a kutya alapvető ösztöneit. Lehet, hogy a kutyát kiemeltük a farkasfalkából, ám a farkasfalka emléke most is ott él a kutya ösztöneiben.

A farka életét két hatalmas erő irányítja. Az első a túlélési ösztön, a másik a készletés a szaporodásra. Ezeknek az erőknek megfelelően a farkasfalkában rendkívül erős hierarchia, rangsor alakult ki, melynek szigora, ahogy azt az állatvilágban megszokhattuk, csak a sikerességével vetekedhet. Minden farkában találhatunk vezéreket és alárendelt egyedeket. A ranglétra tetején az abszolút uralkodók, vagyis az alfa-pár áll.

Az alfák a legerősebbek, a legegészségesebbek, a legintelligensebbek és a legtapasztaltabbak, így hát főként rajtuk múlik a farkatagok sikeres túlélése is. Ennek megfelelően ők irányítják és uralják a farka minden tétét. Uralmukat erejük folyamatos kinyilvánításával tartják fenn. Vezetőségük mindenhatóságát leginkább az fejezi ki, hogy a farkában egyedül ők hoznak létre utódokat. Ez emberi szemmel nagyon kegyetlen, idegen szabálynak tűnhet, hiszen mi egy másfajta evolúciós utat jártunk be, számunkra a demokratikusabb berendezkedés az elfogadott, Nekem néha mégis az jut eszembe, talán nem is a kutyák, hanem mi haladtunk rossz irányba. Vajon mi mennyire vagyunk képesek megbízni a vezetőinkben? Egyáltalán, hányan találkoztunk velük személyesen is? Egy farkasfalkában nyoma sincs az efféle bizonytalanságnak. Az alfaegyedek ellenőriznek és irányítanak mindent, a többiek pedig elfogadják ezt. Minden alárendeltnek tudnia kell a helyét és a feladatát. Látszólag mindannyian elégedetten élnek így, és mindannyian a farka boldogulásán küzdenek. A farkában felépített rangsor folytonos megerősítést kap, mégpedig az erőteljesen ritualizált magatartásformák révén. A farka élete folyamatosan változik - hiszen az alfák és az alárendelt állatok is gyakorta elpusztulnak-, ez viszont szükségessé teszi a gyakori emlékeztetőket a rangsorra. A farkasok domesztikált rokonait, a kutyákat tekintve úgy tűnik, négy olyan alapvető szertartás van, melyben megmutatkozik a bennük élő farkasöszön. Ezek megismerése nagyon fontos a mi számunkra is, hogy megértsük a következőket. Nem meglepő, hogy az alfák vadászat és táplálkozás idején különösen intenzíven nyilvánítják ki hatalmukat. Az élelem a farka legfontosabb szükséglete, ezen múlik az állatok

fennmaradása. Mint a legerősebb és legintelligensebb egyedeknek, az alfáknak jut a tisztség, hogy új vadászterületekre vezessék a farkát. Amikor felfedezték a zsákmányt, ők vezetik az üldözést és az áldozat elejtését. Talán sehol másutt nem nyilvánul meg ennyire a vezérek döntéshozatali szerepe. A farkas az egértől a bölényig és a rénszarvastól a jávorszarvasig minden fellelhető állatot elejt. A préda becserkészése, üzése és leterítése sokszor napokat vesz igénybe, és az állatok egy-egy vadászat során akár nyolcvan kilométert is megtehetnek. Egy ilyen hadjárat levezetéséhez elszántságra, taktikai és szervezési képességekre van szükség. Mindez az alfa-pár feladata. Az alárendeltek pedig követik és segítik őket. Amikor a zsákmányt leterítették, a vezérek abszolút elsőbbséget élveznek a falásnál. Végző soron az egész farka túlélése az ő erőnlétüktől függ. Amikor az alfák jóllaktak, csak akkor jöhetnek a többiek - természetesen itt is szigorúan rangsor szerint, előbb az idősebbek, majd a fiatalok. A farka táborhelyén a hátramaradó kölykök és a rájuk vigyázó felnőttek sem maradnak éhen, számukra a farkatagok visszaöklendezik a hazaszállított zsákmány egy részét. Az evésnél nincs pardon, a magasabb rangúak akkor is megtámadják az eléjük tolakodó alárendeltek, ha azok vér szerinti rokonaik.

Az alfa-pár azzal hálálja meg a feléje irányuló hódolatot, hogy minden erejével a farka boldogulásáért küzd. Ha veszély fenyeget, ismét a vezérek járnak élen a harcban. Ez a harmadik olyan helyzet, amikor a farkában uralkodó rangsor szigorúan érvényre jut. Az alfák szünet nélkül és teljes erőbedobással irányítanak. Veszély esetén három megoldás közül választhatnak: a farkát menekülésre, rejtőzésre vagy harcra vezethetik. Bármit tegyenek is a vezérek, a farkatagok követik őket.

A negyedik kulcsfontosságú szituáció a szétszóródott farka újraegyesülésekor lezajló üdvözlési ceremónia. Amikor a farkasok találkoznak, az alfa-egyedek egy pillanatig sem hagynak kétséget afelől, hogy továbbra is ők az urak. Az állatoknak van egy úgynevezett személyes tere, ahová a többi farkas csak akkor léphet be, ha hívják. Az alfák azzal, hogy egyesek belépési szándékát elfogadják, másokra viszont rá se néznek, a farkába történő visszaérkezésükkor mindenfajta vér és erőszak nélkül újra tudják építeni elsőbbségüket. Bármennyire házikedvencként bánunk is velük, a kutyák azért ma is úgy képzelik, hogy életüket a farkasfalka törvényei irányítják. Ez a "falka", álljon bár mindössze a kutyából és a gazdájából, avagy egy népes családból, a kutya számára nem más, mint egy csoport, ahol állandóan rangsornak kell lennie. A legtöbb probléma pedig abból adódik, hogy egyes kutyák úgy hiszik, ők vannak ennek a rangsornak az elején, nem pedig mi, a "gazdáik". A modern világban a kutyák örökös kölyökszerepben vannak, mi etetjük őket és vigyázunk rájuk, szinte sohasem kell nekik gondoskodniuk magukról. Ezért nem szabad sohasem átadni nekik a vezérséget, hiszen nem tudnának megbirkózni az alfára szakadó összes felelősséggel. Ez a nyomasztó teher vezet azokhoz a viselkedésbeli problémákhoz, amelyekkel oly gyakran találkozom a kutyatartók között.

Az utóbbi években számos nehéz kutyaesettel volt dolgom: harapós ebekkel, "ugatógépekkel", biciklisták rémeivel. Minden egyes alkalommal vissza tudtam vezetni az eseményeket a bajok gyökeréig, ami pedig nem volt más, mint a kutya helytelen elképzelése a saját helyéről a rangsorban. Így hát minden ilyen esetben azonos módon kezdtem, mégpedig a "szívélyes kötelékekkel". Ettől egyszer sem tértem el, annyira alapvető fontosságúnak tartom. A kötelékek kialakítása négy különálló részből tevődik össze. Mindegyik hozzákötethető egy speciális időszakhoz a csoporthierarchia kialakulása során. A kutya minden alkalommal egy kérdéssel szembesül, amire nekünk a megfelelőképpen kell válaszolnunk:

- Amikor újraegyesül a farka, ki a vezér éppen?

- Ha megtámadják a falkát, vagy veszély fenyegeti, ki fogja megvédeni a tagjait?
- Amikor vadászatra indulunk, ki vezeti a többieket?
- Amikor eszünk, milyen sorrendben tesszük?

Az elemek folyamatos és ismétlődő hálózatot alkotnak. Kapcsolatban állnak egymással, és szüntelenül, nap mint nap követik egymást. A kutyát ennél fogva folyamatosan jelzésekkel kell ellátnunk. Meg kell tanulnia, hogy nem az ő feladata, hogy vigyázzon a gazdájára, nem neki kell gondot viselnie a házra. Neki az a feladata, hogy a háttérben maradjon, és szép kényelmesen élvezze a kutyaéletet. Olyan ez, mint valami ima, amelyet folyamatosan, újra meg újra elmormolunk. Csak ha célba ér az üzenetünk a kutyánál, és elfogadja a helyét, akkor tud a legerősebb szabályozó, az önkontroll munkához látni benne. Ha sikerül eljutnunk ideig, az adott kutya speciális problémáit már sokkal könnyebben meg tudjuk oldani.

1. Az újraegyesülés

Az "ötperces" szabály

A szívélyes köteléképítés első követelménye a vezérség napi rutinként való bemutatása. Ebben nagyon fontos szerep jut a gazda és kutya közötti viszontlátás pillanatainak. A legtöbb ember szerint ilyesmire akkor kerül sor, amikor hazajövünk a munkából, vagy például a vásárlás után. A valóság az, hogy a nap során ennél jóval több elválás figyelhető meg kutyáink és miközöttünk.

A következőkben próbáljuk meg úgy tekinteni a kutyát, mint a farkasfalka hűséges, oltalmazó vezetőjét. Ebből a szemszögből nézve, ha a gazda csupán a kertbe vagy a fürdőszobába távozik is, a kutya számára ez olyasfajta idegességgel jár, mintha egy kisgyerek hagyná ott a szülő biztonságos közelségét. Továbbá, amíg az ember ilyenkor feltehetően tudja, mennyi ideig lesz távol, a kutyának erről fogalma sincs. Még az is lehet, hogy a gondjaira bízott" személy sohasem tér vissza! Ezért hát, legyünk távol bár nyolc órán vagy csak nyolc percen keresztül, a viszontlátás pillanata a kutyában szükségszerűen elindítja a vezérség tisztázására szolgáló szertartást. Ahhoz, hogy mi kerüljünk ki, úgymond, győztesen ezekből a helyzetekből, a vezérré jellemző magatartást kell mutatnunk. Ehhez az első lépés az, hogy megtanuljuk semmibe venni a kutyát.

A kutyák sokféleképpen viselkedhetnek a gazdával való találkozáskor. Ugrándoizhatnak, ugathatnak, nyalakodhatnak vagy tárgyakat hozhatnak oda. Bármilyen ilyesmit tesznek is, a gazdának úgy kell viselkedni, mintha misem történe. Ha nem így cselekszünk, a kutya eléri a célját, ami nem más, mint hogy kivívja odafigyelésünket. Az, hogy azt tettük, amit ő akart, megerősíti őt a vezető helyen. A kutya akkor is győz, vagyis megkapja odafigyelésünket, ha rákiáltunk: "Hagyd abba!" Tehát a lényeg az, hogy semmiképpen se foglalkozunk a kutyával ilyenkor. Ne szóljunk hozzá, ne simogassuk, de még csak rá se nézzünk, főleg ne a szemébe. Ha nagyon muszáj, finoman eltolhatjuk magunktól. A gazda feladata, hogy ne tegyen semmit. Bármennyire izgatott vagy erőszakos is egy kutya ilyenkor, lesz egy pont, amikor abbahagyja az üdvözlési ceremóniát, és odébb somfordál. Valószínűleg ekkor egy kis időre van szüksége, hogy átgondolja az eseményeket. Nagy valószínűséggel hamarosan újra kezdi az egészet. Ha ez történe, megint ne vegyünk róla tudomást. A kutya ekkor már érezni fogja, hogy valami nagyon megváltozott a környezetében. Ahányszor csak visszatér, megpróbál rést ütni az új vezér páncélján. Láttam olyan kutyát is, amely akár tucatszor is nekifutott ennek, míg aztán végül feladta. Minden ismételt próbálkozás egyre erőtlenebb lesz. A végén már alig hallható

például, ha ugatnak. Nagyon fontos, hogy észben tartsuk, semmit sem szabad tennünk, amíg egy kicsi is megmarad ebből a viselkedéskészletből. Teljesen hiábavaló a kutyát együttműködésre készíteni, amíg ezzel nem végeztünk.

A kutya azzal jelzi, hogy beletörődött a helyzetébe, hogy elengedi magát, esetleg odébb megy és lefekszik. A gazda számára ez az első jele annak, hogy a kutya észrevette a kapcsolatukban beálló változást. A kutya visszavonulása azt jelenti, hogy jobban tiszteli a gazda jogait. Persze ezzel még közel sincs vége a folyamainak, ám az első fontos áttörést sikerült elérnünk. Most következik a nagyon fontos ötperces kivárás. Ha akarjuk, ennél több időt is adhatunk a kutyának, ám legalább öt percig ne kezdeményezzünk semmit, hanem folytassuk tovább rutinszerűen az addigi tevékenységünket. Lehet, hogy Önök közül vannak olyanok, akiket idegesít ez a várakozás. Nekik azt javasolom, hogy üssék el ezt az időt, mondjuk, a konyhában, főzzenek egy kávé vagy egy teát - és már el is röppent az öt perc! Ez a szünet arra való, hogy elteljen annyi idő, ami alatt a kutyában szép csendben, úgymond, leülepednek az új tapasztalatok. A gazda ezzel mintegy arra késheti a kutyát, hogy elgondolkodjon rajta, mi is történt. Két dolgot kell a kutyának észrevennie: először is, a szertartás kudarcot vallott, nem sikerült választ kicsikarnia vele az emberből. Másodszor, valami megváltozott közte és a falka egy tagja között. Mintha csere történt volna a rangsorban! Egyes kutyáknál gyorsabban esik le a tantusz, mint másoknál. Vannak esetek, amikor a folyamat több időt igényel. Tapasztalataim szerint azonban az öt perc elég szokott lenni ehhez a beletörődéshez. Ha ez alatt az idő alatt a kutya odajönne hozzánk úgy, hogy nem hívtuk, ne vegyünk róla tudomást. Ha esetleg egyenesen felugrik az ölünkbe, hát lökjük le szó nélkül. Mostantól nem engedjük meg, hogy bármit is kiköveteljen magának. Mindezt persze könnyebb elmondani, mint véghezvinni, különösen nagy, erős kutyák esetében. Ám a gazdának állhatatosnak kell lennie. Ha a gazda áll, és a kutya odajön hozzá, el kell fordulni tőle, így rázva le magáról. Ha a kutya felugrana ránk, mellő lábait a mellünkre támasztva, finoman, ám határozottan toljuk el magunktól a mellkasánál fogva. Nem tudom eléggé hangsúlyozni annak a fontosságát, hogy ne szóljunk egy szót se a kutyához, és ne is csapkodjunk magunk körül ilyen esetben. Egy kurta "Menj innen!" felszólítás is elég ahhoz, hogy a kutya elérje a célját, ami nem más, mint hogy kiérdemelje odafigyelésünket. Ha már letelt az öt perc, kezdődhet a további foglalkozás a kutyával, melynek során a gazda speciális módszerekkel tovább bizonyítja, hogy mostantól új vezérség vette kezdetét. Sokszor hallottam, hogy az emberek kegyetlenek tartják az itt bemutatott módszert, amikor nem veszünk tudomást a kutyáról.

Ilyenkor azt szoktam válaszolni, hogy ha helyes mederbe terelem a kutyával való viszonyomat, sokkal kellemesebb partner válik belőle. Ha biztosítom magamnak az időt az egyéb elfoglaltságaimra is, akkor viszont az idő, amit a kutyámra fordíthatok, minőségi együttlété alakul. Minden gazda már a kezdetektől fogva nekiláthat, hogy kialakítsa magának ezt a minőségi időtöltést a kutyájával. Egyáltalán nem arról van szó, hogy a gazdának egyszer és mindenkorra elutasítónak kell válnia a kutyájával szemben; továbbra is épp annyit játszhat vele és kényeztetheti, amennyit csak akarja csak most már akkor, amikor arra tényleg kedve van. Ugyanakkor a kutya is boldogabb, nyugodtabb állat lesz egy olyan kapcsolatrendszerben, ahol egyértelműen tisztázták, ki vigyáz kire.

A behívás

Amikor letelt az öt perc, a gazda nekiláthat, hogy az új szabályok szerint foglalkozni kezdjen a kutyával. Az első és legfontosabb feladat az, hogy a kutyát magunkhoz tudjuk hívni, amikor csak akarjuk. Erre kéréssel és jutalmazással kell rávinnünk az állatot. Jobban szeretem a

"kérés" kifejezést, mint a "parancs" szót, hiszen alapvetően az a célunk, hogy a kutya mindent a saját akaratából hajtson végre. Törekedjünk arra, hogy a kutya a maga jószántából válasszon minket vezéréül.

Kulcsfontosságú mozzanat, hogy behíváskor szemkontaktust kell felvenni a kutyával, és a nevéen kell szólítani. Ám még ennél is lényegesebb, hogy jutalmazunk kell, ha a kutya végrehajtotta a kívánságunkat. Hogy mi legyen a jutalom, teljesen a gazdára van bízva. Apró sajtadarabkák, máj- vagy hússzeletek egyaránt nagyon hatékonyak lehetnek, de gyakorlatilag bármi megteszi, amit a kutya szeret. Egyszer egy hölgy megkérdezte, vajon jó-e, ha ilyenkor ad a kutyának egy egész doboz konzervet. Figyelembe véve, hogy kezdetben igen gyakran kell jutalmazunk, ezzel leginkább egy hihetetlenül kövér kutyát állíthatunk elő. Száz szónak is egy a vége, a fő az, hogy ha odajött a kutya, máris nyújtsuk oda neki a jutalomfalatot, miközben dicsérjük is meg, például így: "Jó kutya!", "Jól van, okos!" Ajánlatos gyengéden meg is simogatni a kutya fejét, nyakát. Így a kutya már kezdettől fogva megtapasztalja az alapvető szabályt: ha megcsinálja, amit kértek tőle, azonnali jutalomban részesül. Az egyidejű élelem, szóbeli dicséret és valamely fontos testtáj simogatása nagyon erős üzenet a kutya számára: "Mostantól mindig így fog történni ez a jó dolog." Ha a kutya odamegy az őt hívó vezérhez, jutalmat kap éne.

A behívás alapvető fontosságú elem a gazda vezérségének megalapozásában, úgyhogy egészen addig kell gyakorolni, amíg pontosan úgy zajlik le, ahogyan azt szeretnénk. Gyakran előfordul például, hogy a kutya a megszólításra és különösen a simogatásra elkezd ismét izgatottan viháncolni. Ha ezt tapasztaljuk, vagyis hogy kutyánk visszacsúszik a már az előzőekben leírt szintre, azonnal hagyjuk abba a behívás gyakorlását, és csak legalább egy óra elteltével kezdjük hozzá megint. A kutyának meg kell tanulnia, hogy cselekedeteinek azonnali következményei vannak - és nemcsak a helyes magatartást követi rögvést a jutalom. Ha valamit rosszul csinált, az ember akkor is azonnal reagál, mégpedig úgy, hogy megvonja tőle azt, amire a leginkább szüksége van: a vezér figyelmét. Tehát a gazdának nem kell mást tennie, mint szép nyugodtan végigcsinálni az egészet, az elejétől kezdve, és mindaddig ismételni és ismételni, kitartóan és higgadtan, amíg a kutya meg nem érti, mit akarunk tőle. Ehhez viszont arra van szükség, hogy a gazda ne kezdjen türelmetlenkedni, és legfőképpen, hogy ne legyen dühös. Kérek mindenkit, őrizze meg a higgadtságát ezekben a pillanatokban - jusson eszünkbe Kipling, és legyünk nyugodtak!

A nevelésnek ebben a szakaszában alakítsuk ki azokat a helyeket is a lakásban, ahová nem mehet a kutya. A kutyának meg kell tanulnia, hogy ezekre a helyekre csak a vezér léphet be. A kutya igen könnyen képes elsajátítani az ilyesfajta szabályokat, mert az ehhez való alapokat magával hozta az ősi farkasból. A farkasoknál az alfa-egyed személyes tere sérthetetlen. Az alárendeltek csakis a vezér hívására léphetnek be ide.

Kutyánk remélhetően azonnal alkalmazkodni fog ehhez az új rendszerhez. Ha így történik, nincs más dolgunk a következő néhány napon mint újból és újból megismételni az egészet az elejétől a végéig. Ahogy múlik az idő, megtapasztaljuk, hogy a kutya mindenféle nagyobb hűhó nélkül reagál majd, ha nevéen szólítjuk és hívjuk. Ez jó jele annak, hogy már közel vagyunk a célhoz. A kutya viselkedését, amelyikben megfogant a módszerem hatása, leginkább egy olyan jól nevelt gyermekéhez tudnám hasonlítani, aki az iskolában tiszteli a tanárait. Ha az osztályban a nevéen szólítják, odafigyel a tanárra, és várja, mit kérnek tőle. Én azt szeretném, ha a kutya pontosan így viselkedne. Szép figyelmesen üljön vagy álljon, nézzen a gazda szemébe és várja a kérést, akármi legyen is az. A kutyáknak rengeteg csodálatos képessége van, ám legjobb tudomásom szerint mégsem

gondolatolvasók. Nem tudják előre, mit szeretnénk tőlük. Ha az előbb leírt módon alapozzuk meg kapcsolatunkat velük, ha ily módon szerezzük meg a vezérséget, egy új kapcsolatrendszer előtt egyengetjük az utat. Ezentúl a kutyának nem kell azon töprengenie, vajon mit is akar tőle a gazdája. Készen fog állni az együttműködésre, figyelni fog a gazda kívánságaira. Ugyanakkor pedig lesz ideje pihenni és kellemesen élni az életét.

2. Vészjelzések

Amikor együtt dolgozom a gazdákkal, mindig hangsúlyozni szoktam, mennyire fontos hogy a köteléképítés négy eleme szoros kapcsolatban legyen. Amikor elkezdik az első résszel, rögtön érinteni kell a második területet is. Ezt a területet szoktam a "vélt veszélyek észlelése" kifejezéssel illetni. Erre a leggyakoribb példa az a szituáció, amikor valaki jön hozzánk. Szerintem mindenki látott már kutyát, amint az szinte megtébolyodik, ha megszólal a kapucsengő vagy kopogtatnak az ajtón. Nincs olyan postás vagy villanyszámlás, aki ne lett volna már ennek a kéretlen üdvözlésnek a szenvedő alanya. Természetesen a tárgyalt viselkedés gyökere is a farkasfalka szokásaiban rejlik. Ha egy kutya önmagát a falka mindenható urának képzelem, az is természetes a számára, hogy a falka lakhelyét neki kell megvédeni. Tehát ilyen helyzetekben a kutya a pontosan nem azonosított vélt veszély elhárításáért lép akcióba. Valaki vagy valami be akar lépni a falka területére, ő pedig szeretné, nagyon szeretné tudni, hogy ki az, és mit akar. Számára természetes, hogy a betolakodóval neki kell foglalkoznia.

A gazdának kettős a feladata ilyenkor. Az egyikben a gazda, a másikban a jövevény játssza a főszerepet. Amikor a kutya ugatni, toporzékolni kezd az ajtóhoz érkező látogató zajaira, a gazdának meg kell köszönnie ezt a kutyának. Ennek az az értelme, hogy a gazda, mint jó vezér, nyugtázza a hűséges falkatag viselkedését. A kutya felfedezte a lehetséges veszélyt, és jelezte azt a vezérnek, aki majd meghozza a döntést. Olyan ez, mintha a gyerekünk szólna, "Valaki jött!", mi pedig megköszönnénk ezt neki. A kutya, miután a felelősséget átadta a döntéshozónak, nyugodtan megvárja, hogy a gazda beengedi-e a látogatót, vagy sem. Nincs két egyforma kutya. Egyik jobban, másik rosszabbul reagálhat eleinte az ilyen helyzetekben. És természetesen az emberek közül is egyesek könnyebben, mások nehezebben alkalmazkodnak. Tapasztalataim szerint négyféle módon közelíthetünk ezekhez a szituációkhoz. Az első változat az, amikor a gazda odaengedi a kutyát az ajtóhoz, amikor kinyitja azt a vendégnek. Ekkor persze a jövevényt meg kell kérni hogy pontosan úgy ne vegyen tudomást a kutyáról, ahogy azt korábban már megtárgyaltuk. Alaposan el kell magyaráznunk az ismerősünknek hogy érezzen bármekkora készletet is, mégse foglalkozzon a kutyánkkal.

Ez persze, jól tudom, nagyon nehéz dolog, különösen annak, aki szereti az állatokat, illetve olyan kutyák esetében, amelyek bármire képesek, csak hogy ők legyenek a figyelem középpontjában. Így hát a második lehetőség az, hogy a gazda ilyenkor a kutyát pórázra veszi. Így már nagyobb befolyással lehet az állaton, ha a helyzet azt megkívánja. Ha a kutya tényleg teljesen lehetetlen módon viselkedik, jöhet a következő megoldás, amikor is betessékeljük az állatot egy másik szobába. Nagyon fontos, hogy ezt kéréssel érjük el, ne legyen az egésznek büntetés vagy elzárás jellege. Sosem szabad közben a kutyát félrelökni, felemelni. főleg pedig ne hajítsuk ki a házból a kertbe. Azt szeretnénk ugyanis, hogy a kutyát a művelet során pozitív élmények ériék, és jó asszociációk épüljenek ki benne a kért viselkedéssel kapcsolatban. Használjuk a már megismert jutalmazási technikákat. Először is dicsérjük meg a kutyát, amién felismerte és jelezte a "veszélyt", vegyük át tőle a döntéshozói

feladatokat, majd adjunk neki egy jutalomfalatot a közreműködésért. Ezután már rázárhatjuk a másik helyiség ajtaját, hogy pillanatnyilag elrekesszük őt a bejövő emberektől. Amikor a gazda ily módon teret és időt nyert, már nyugodtan elmondhatja a vendégnek, hogyan viselkedjen, és mi is ennek a dolognak a célja. Meg kell kérnünk az ismerősünket, hogy viselkedjen az új szabályoknak megfelelően. Ha ezzel megvagyunk, jöhet a kutya. Nagyon fontos, hogy a kutyához senki se szóljon ebben a pillanatban. Ellenkező esetben a kutya megint csak a régi, kellemetlen viselkedését fogja mutatni. A negyedik megoldást akkor alkalmazzuk, ha a hozzánk érkező személy nem hisz abban, amit a kutyával csinálunk, erről nem győzhető meg, vagy egyszerűen nem érti, mit akarunk tőle. A kisgyermekek természetesen általában ebbe a kategóriába tartoznak, velük egyébként külön is foglalkozunk a könyv későbbi részében. Ebben az esetben a legjobb, ha a kutyát végig elkülönítve tartjuk. Ugyanezt javaslom, ha olyan családtagok, ismerősök jönnek hozzánk, akikről tudjuk, hogy nem fognak együttműködni velünk. A legtöbb gazda ugyanis nem akar barátok nélkül maradni a kutyája miatt.

Az irányítás alapjai

A köteléképítés sok tekintetben hasonlít arra, amikor megtanulunk autót vezetni. Egy idő múlva mindkét esetben szinte vérré válnak az alapvető fogások. A gazdának ekkor már csak különleges helyzetekben kell azon gondolkodnia, mit is kellene tenni. Az esetek túlnyomó többségében szinte automatikusan fogunk cselekedni, és ez az új képességünk nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy a maga teljességében élvezhessük a kutyatartás örömeit. Az is igaz azonban, hogy senki sem vezethet autót addig, amíg többek között nem ismeri az alapvető részek működését, mint amilyen a fék, a sebességváltó és a gázpedál. Pedig a kutyatartó számára a következő feladat a séta lesz. Mielőtt a gazda kilép a külvilágba a kutyával, meg kell tanulnia, hogyan irányíthatja az állatot ebben az új környezetben. Mint az összes többi helyzetben, az alapvető irányítási követelmények itt is a behívás, a gazda mellett haladás, az ültetés és a helyben maradás lesznek.

A régi mondás szerint mindenütt jó, de legjobb otthon. Ez különösképpen igaz, amikor valaki a módszeremet szeretné elsajátítani. Szenvedélyesen hiszek abban, hogy a kutya és gazda közötti köteléképítésre nincs még egy annyira megfelelő terület, mint a megszokott otthon. Így hát azt tanácsolom a gazdának, legalább két hétig csak otthon gyakorolják a részleteket. A kutya behívását természetesen már rögtön az ötperces szabály elsajátítása után el kell kezdeni gyakorolni. A korai stádiumban a kutya kezd rájönni, hogy bizonyos viselkedésformákat jutalom követ, másokat pedig nem. Gyorsan rááll arra, hogy a jutalmazott magatartást mutassa, ne pedig a másikat. Ugyanez az elv lesz érvényben a kiképzés összes többi lépése során is.

Következő feladatul minden kutya számára az ültetést javaslom. A legtöbb gazda esetében időnként életbevágóan fontos hogy mozdulatlaná tegye kutyáját. Vannak olyan helyzetek, amikor ez egyszerűen megmentheti a kutyánk életét!

Mint mindig, most is abból indulunk ki, hogy a kutya saját akaratából hajtsa végre a kívánságainkat. Az a lényeg hogy a kívánatos viselkedés egyben pozitív élményekkel társuljon a kutyában. Azt szeretném, ha a kutya felismerné az előtte álló szituációt, hogy abban ott van egy megoldás, amiért jutalmat kap, ha megteszi. Ismét csak hangsúlyozhatom, nincs még egy olyan erős ösztönző erő a kívánt eredmény elérésére, mint a táplálékjutalom. Ha ülni tanítjuk a kutyát, először hívjuk oda magunkhoz. Ha odajött tartsunk egy apró falatkát közvetlenül az orra fölé. Ezután mozdítsuk kezünket a falatkával hátrafelé, a kutya feje fölé.

Ekkor a kutya ösztönösen követni igyekszik a vonzó illatot, hátrahajlítva a fejét, miközben a hátulja lefelé süllyed. Végül a kutya magától leteszi a fenekét a földre. Ebben a pillanatban pottyantsuk az eledelt a kutya szájába, miközben kimondjuk a vezényszót: "Ülj!" A jel így egyértelmű, a kutya helyes reakcióját pedig azonnal követi a jutalom. Ha a kutya hátrálva követi a fölötte mozgatott jutalomfalatot, a másik kezünket tegyük mögé, és gátoljuk meg a tolatásban. Soha ne nyomjuk le a kutya fenekét erőszakkal a földre. Ha a kutya mégsem ül le, a legjobb, ha elrakjuk a jutalmat, majd pedig újra kezdjük az egész műveletet. A kutya hamarosan rá fog jönni az alapvető törvényszerűsége: ha jól csinál valamit, megkapja a falatot, ám ha nem, hoppon marad. Nem telik bele hosszú idő, és gyönyörűen leül majd, ha azt szeretnénk. Mindazonáltal ne feledjük, hogy a kutya nagyon is értelmes élőlény. Ha odaül elénk, anélkül hogy erre kértük volna, semmiképpen se jutalmazzuk meg ezért, hiszen csak megpróbálja visszaszerezni az irányítást a döntéshozatalban!

Ha eddig megvolnánk, következhet a lábnál marasztás. Ezen azt értem, hogy el kell érnünk, hogy kutyánk megértse: számára a legmegfelelőbb hely mindenkor a gazda oldala mellett található. Most is a legjobb, ha póráz nélkül dolgozunk; a kutyának így módja lesz a menekülésre, ezáltal sokkal bátrabban fog viselkedni, mivel biztonságban érzi magát. A táplálékjutalom lesz most is az akaratumk legmegbízhatóbb megerősítője. A gazdánál mindig legyen a kutya kedvenc eledeléből pár falatnyi, ezzel csalogassa az állatot maga mellé. A simogatással se fukarkodjunk természetesen, és főképpen az olyan kulcsfontosságú területekre koncentráljunk, mint a fejtető, a nyak és a váll. Az üzenet lényege a következő: "A vezér én vagyok, ismerem a gyenge pontjaidat, de azért vagyok, hogy megvédjelek." A kutya nem tehet mást, mint hogy megbízik egy ilyen meggyőző felhatalmazással bíró személyben. A legtöbb kutya számára az esetek túlnyomó részében a leülés és lábnál maradás képessége elegendő is. Én azonban még azt is nagyon hasznosnak tanom, ha egy kutyát szükség esetén rá tudunk venni a lefekvésre is. Ennek nagyon egyszerű az oka. Módszerem lényege mindig a nyugodt hangulat, és egy kutya a földön fekve juthat a leginkább ellazult állapotba. Most is a jutalmazásos módszerrel fogunk élni, ám ezúttal a kutyát előbb valamely alacsony bútor alá (asztal, szék) hívjuk, majd ott fektetjük le. Megint csak a szituáció manipulálásával dolgozunk, hiszen a kutya inkább a saját belátása révén kerül a földre, nem pedig erőszakkal. A kutyák hihetetlenül gyorsan felfogják az ilyesmit.

Ebben a stádiumban már nem kell minden egyes jól végrehajtott akciót táplálékkal jutalmazni. A jutalomfalat nagyon komoly megerősítő, és különösen a kezdeti lépéseknél használatos. A későbbiekben folyamatosan ritkíthatjuk az effajta dicséretet. Lassanként már csak minden második-harmadik, végül csak körülbelül minden huszadik alkalommal adjunk falatkát a kutyának. Arra azonban figyeljünk, hogy ne szüntessük be teljesen a jutalmazást, mert a kutya figyelmét mindig fenn kell tartani valamivel.

Érdeemes ismét visszanyúlni a gyermekekkel vont párhuzamhoz. Eszembe jut Ceri, az unokám, amint szüleitől az illedelmes viselkedést tanulta. A varázserejű "légy szíves" kérés volt éppen soron. Egyszer a kislány mégis elfelejtette mondani, amikor inni szeretett volna. "Elfelejtettem, hiszen még csak négyéves vagyok", mondta angyali mosollyal. A kutyák is pont ilyenek. Náluk is beletelik egy időbe, amíg mindent pontosan elsajátítanak. Ha azonban rászánjuk a kedvességet és törődést, biztosan sikerrel járunk.

Az emberek sokszor azt hiszik, az én módszeremmel elvész az élvezet a kutyatarásból. Számomra ez zavarba ejtő, hiszen éppen az ellenkezőjéről van szó. Ha a gazda leveszi a felelősséget a kutyája válláról, ezzel sokkal boldogabb, szabadabb élethez juttatja az állatot. Ha a gazda megválaszthatja, hogy mikor foglalkozzon a kutyával, biztosítani tudja, hogy az

Így együtt töltött idő valóban eseménydús és kellemes, egyszerűen minőségi legyen. Az effajta együttlétek alkalmasak igazán csak arra, hogy a kutyával mély és gyümölcsöző kapcsolatot alakíthassunk ki.

Két olyan tevékenység van, ami kiváltképp alkalmas arra, hogy még közelebb kerüljünk a kutyánkhoz. A játéktárgyakra és az ápolásra gondolok. A játékok egyszerre építik a kötelékeket, és erősítik a vezér helyzetét. Az ápolgatás, simogatás pedig hatalmas élvezetet nyújt a kutya számára. Itt ismét alkalmazhatjuk a jutalmazásos technikát: ha a kutya tiltakozás nélkül engedi kefélni, fésülgetni a legféltebb testrészeit, adjunk neki jutalomfalatot. Az így kialakított beidegződések egy életre fennmaradnak. Később még részletesen is kitérek erre a két tevékenységre.

3. Irányítsuk mi a sétát!

Az eddig ismertetett gyakorlatok, úgymint a behívás, az ültetés és a láb mellett maradás, általában egy hét alatt elsajátíthatók. Ezek alapozzák meg a következő feladatot, a sétát. Ez a kutya szemében egyenértékű azzal, hogy a falkát vadászatra vezetik. Természetesen az emberek kutyasétáltatási szokásai erősen különbözőek lehetnek. Egyesek mindössze reggel és este tesznek egy-egy rövid sétát a kutyájukkal. Mások viszont hosszú kirándulásokra indulnak a nap (sőt az éjszaka) legváltozatosabb időpontjaiban. Módszeremmel igyekszem az összes stílust kiszorgálni. Bármikor történjen is a séta, az alapelv a következő: a gazda irányít. Erről úgy győződhetünk meg a legkönnyebben, ha megkérdezzük saját magunktól, vajon boldogok vagyunk-e séta közben, és úgy érezzük-e, mindent az ellenőrzésünk alatt tartunk. Ismét csak a nyugalom és következetesség vezesse tetteinket.

Először is szoktassuk hozzá a kutyát a pórázhoz. Nekem legjobban a vékony, zsinórszerű, fonott pórázok tetszenek. A láncokról mindig a fegyverek jutnak eszembe. Gondoljunk csak arra, hogy a kutya azért húzza tiszta erőből a pórázt, mert úgy hiszi, ő a vezér. Ebben a hitében pedig a legerősebb póráz sem fogja megingatni. A kutya viselkedésére csak az van hatással, ha elméjében megváltoztatjuk a rangsorról alkotott elképzeléseket. Tehát: hívjuk magunkhoz a kutyát, majd egy falat kíséretében csatoljuk rá a pórázt. Kétségtelenül ez a legfeszültebb pillanat, hiszen a kutya most veszíti el a szabadságát, most gátoljuk meg első ízben a menekülését. Most fordul elő először az is, hogy a gazda egy idegen tárgyat erősít a kutya leginkább féltett testrészére. Ha a kutya megriadna, nyugtassuk meg egy falat segítségével, jelezve, hogy nem történik semmi rossz, sőt! Ha a kutya elfogadja a pórázt, ez annak a jele, hogy még mélyebben hisz a gazda vezéri szerepében. Abban természetesen semmi meglepő sincs, hogy a legtöbb kutya izgalomba jön a kilátástól, hogy hamarosan kiléphet a tágas külvilágba. Számukra a vadászat, a portya minden tevékenységek netovábbja. Az adrenalin rohama ilyenkor elhatalmasodik rajtuk. A gazda feladata, mégpedig nem is a legkönnyebb, hogy kordában tartsa ezt a lelkesedést. Mindazonáltal ez a vezérség próbája is.

Ha már fön van a póráz, a gazda hívja maga mellé a kutyát, ha kell, egy falat segédletével. Ha a kutya el szeretne húzódni, a gazda álljon nyugodtan, a kutya így hamar megtapasztalja tetteinek következményeit. Ekkor a gazda hívja magához ismét az állatot. Ha sikerrel jártunk, ideje indulnunk. Ha a kutya húzni kezdene, rögtön álljunk meg. Az alapvető üzenet ebben az, hogy a kutyának nem szabad elől csörtetnie, hanem a gazda közelében, annak lába mellett kell haladnia. Ha nem így viselkedik az engedetlen falkatag, akkor vissza kell térnie az

otthonába...

Ez az elv akkor válik a legfontosabbá, amikor a gazda és kutyája kilép a kertkapun vagy a bejárati ajtón. A kutya szemében a kapun túli világ már kívül esik a tanya biztonságos határain, és lehetséges veszélyek sokaságát rejtheti. Rendkívül fontos, hogy a kapun a gazda lépjen ki először. Ez azt jelenti ugyanis, hogy az ember a vezér, ő ellenőrzi, tiszta-e a levegő odakint. Ennek a mozzanatnak nagyon erős jelzésértéke van. Ha a kutya mégiscsak előrefurakodna, vissza kell hozni és újra kezdeni az egészet.

Az odabenn kialakított szokásoknak a külvilágban is érvényben kell maradniuk. A séta közben a kutyának sohasem szabad előreszaladnia. Ez a pozíció ugyanis a vezért illeti. Ha a kutya úgy tapasztalja, megszerezheti az élenjárás jogát, azt fogja képzelni, ő vezeti a vadászatot, vagyis ő a falkavezér. A kutya helye természetesen mindig a gazda mellett van. A kutyák persze rettenetesen izgatottak a séta elején. A pórázt gőzerővel rángató kutya közös probléma szinte az összes gazda számára. Nagyon lényeges, hogy a gazdák ne menjenek bele a pórázhúzási mérkőzésbe. Még a legkisebb kutyusok is hatalmas erővel képesek húzni, ebbe a játékba a gazdának nem szabad beleegyeznie. A kutyának a gazda játékszabályait kell követnie, nem tevékenykedhet a saját szakállára. Ha a kutya folyamatosan húz, álljunk meg, engedjük a pórázt lazára, és jelezzük: a séta így nem megy tovább. Sokak számára ez idegtépőnek és unalmasnak tűnhet, de ígérem, nem kell sokáig csinálni. Amikor a kutya rájön, hogy a póráz rángatásakor abba fog maradni a séta, nagyon hamar felhagy a rossz szokással. Persze mondhatják a Tisztelt Olvasók, hogy megtagadni a kutya napi sétáját roppant kegyetlen dolog. Szerintem azonban ez egy olyan eszköz, mellyel igen mély tiszteletet ébreszthetünk a kutyában magunk iránt, ami elengedhetetlen a külvilágban való mozgáshoz. Máskülönben a kutya olyan környezetbe kényszerül, amelyet nem ismer és nem ért, miközben neki kellene a vezérnek lenni, amely feladatra egyáltalán nem alkalmas. Az én szememben ez az igazi kegyetlenség. Másrészt pedig azok az áldozatok, amelyeket a gazda ebben a stádiumban hoz, eltörpülnek a későbbiek során várható tetemes haszonhoz képest.

“Ott maradsz!” és “Gyere vissza!”

A kutyasétáltatás kétségtelenül az egyik legkellemesebb időtöltés. Szerintem nincs olyan gazda, aki ne élvezné, amikor szabadon engedi a kutyáját, amely ekkor, rohanás közben mutathatja meg csak igazán a valós képességeit és személyiségét. Mindazonáltal azoknak akik már idáig jutottak a kutyájukkal két újabb feladatot kell beiktatniuk a repertoárba. Ezek pedig a helyben maradás és a visszahívás.

A kutyát nem szabad elengedni a póráztól sűrűn beépített környéken vagy utak közelében. Mindig meglep, hogy egyesek milyen könnyen figyelmen kívül hagyják azt a rengeteg veszélyt, ami egy ilyen helyen leselkedhet az állatra. Ha viszont nyílt, lakatlan részre érünk, vagy kijelölt kutyafuttatón vagyunk, lecsatolhatjuk a pórázt az állatról. Mielőtt azonban ezt megtennénk, kérem a gazdákat, végezzenek el egy feladatsort, ami még egyszer megerősíti az otthon felállított alapelveket.

Először tanítsuk meg a kutyát a helyben maradásra. Ez könnyű, amíg a kutya pórázon van. Kezdsz nek ültessük le a szokásos módon. Ezután forduljunk a kutya felé és lépünk hátra egyet, miközben felemeljük az egyik kezünket, és kimondjuk az utasítást: Ott maradsz!” Ezután hívjuk oda magunkhoz az állatot. Ezt ismétéljük meg néhányszor, miközben a gazda kissé mindig távolabb megy. Ha a kutya utánunk jönne, lépünk vissza hozzá, és kezdjük

hozzá még egyszer, a lelegejéről. A kutyának most is meg kell tanulnia viselkedése következményeit. A játékszabályokat mindig a gazda diktálja.

Ha már megy a helyben maradás, a gazda szabadon engedheti a kutyát. Amikor először levesszük a pórázt, azt tanácsolom, eleinte tartsuk még a kutyát egy rövid ideig a lábunk mellett. Nem árt, ha egy kis falatkával szerzünk érvényt az óhajunknak. Ezután engedjük, hadd menjen, miközben mondjunk is neki valami jellegzetest, amiről megtanulja majd, hogy ez az elengedés jele. Ilyen például az, hogy "Szaladj játszani!". Most jön az újabb fontos feladat: a kutya visszahívása. Használjuk ismét bátran a jutalmazásos módszert! Azt tanácsolom, a gazda eleinte próbálja meg rögtön lábhoz hívni a kutyát, mihelyt az három-négy méterre eltávolodott tőle. Az a tudat, hogy a kutya hívásra visszajön, nagyon megnyugtató tud lenni a továbbiakban séta közben. Végső soron minden gazda maga dönti el, mikor bocsátja szabadon a kutyáját, és mikor nem. Szerintem nem szabad elengedni az állatot, ha a legkisebb gyanúnk támad, hogy esetleg nem tudjuk majd visszahívni. Ha valaki nem biztos ebben, azt javasolom, először otthon vagy a kertben tegyen egy próbát. Az itt tapasztaltak már előre jelzik, mire számíthatunk egy sokkal tágasabb környezetben. Azoknál a kutyáknál, ahol problémás a visszahívás, inkább használjunk egy jó hosszú pórázt. Ezzel könnyebben a tudtám adhatjuk a kutyának, mit is akarunk, amikor visszahívjuk. Gyengéden húzzuk magunk felé, miközben hívjuk, és alkalmazzunk táplálékjutalmat is.

4. Az étel hatalma

A farkasfalkában zajló kommunikáció és irányítás jó részét természetesen nem áll módunkban utánozni. Még ha akarnánk, sem volnánk képesek az alfákhoz hasonló agresszióval és testbeszéddel fellépni a vezérségén folyó küzdelemben. Ám ha kihasználjuk az emberi leleményesség lehetőségeit, véleményem szerint mégis a kezünkben lehet az alfák egyik leghatékonyabb eszköze. A köteléképítés alapvető eleme ugyanis a táplálkozás idején lezajló rangsorviták tisztázása.

Hamarosan kiderül, miért hívom ezt a lépést "gesztus-evés"-nek. Az újdonsült gazdának mintegy két hétig kell alkalmaznia ezt a technikát. Az a jó, ha lehetőség szerint az összes családtag részt vesz benne. Ha egységes csapatként viselkednek, a közvetített üzenet sokkal erőteljesebb lesz, és mindannyian a kutya fölé kerülhetnek a családi ranglistán. A lényeg, hogy az ember elsőbbsége megfellebbezhetetlen szabályként jusson a kutya tudomására, tehát az említett kéthetes periódusban ezt a "játékot" a kutya minden étkezésekor be kell mutatni. Megértem, hogy praktikus okokból nagyon sok tulajdonos napi egyszer, az esti órákban ad enni a kutyájának. Mégis, a módszerem maximális hatékonyságának érdekében arra kérném őket, lehetőleg kétszer, reggel és este etessenek.

A módszer egyszerű. Mielőtt a kutya ételét összekevernénk, egy magasan fekvő asztalon készítsünk oda minden jelen lévő személy számára egy-egy kis falatot egy tálca. Bármilyen kis finomság megteszi, keksz, süti vagy ropi, mindegy. Ezután tegyük a kutya tálját is a tálcára. Győződjünk meg róla, hogy az állat figyelni a mozdulatainkat, majd töltsük bele a tálba az ételét. Ezután, anélkül hogy szólnának a kutyához vagy ránéznének, a családtagok vegyék el és egyék meg a saját falatjukat. Csak miután mindenki végzett az evéssel, akkor tegyük le a földre a kutya adagját. Fontos, hogy eközben se foglalkozzunk sokat a kutyával, próbáljunk szenvtelenül viselkedni. Végül a gazda odébb sétálhat, hagyva enni a kutyát.

Ezzel a kis színjátékkal nagyon erős üzenetet küldtünk a kutya felé. A farkasfalkában a rangsor tisztán kifejeződik az evés idején. Először a vezér és a közvetlenül alatta álló nyúlhat a zsákmányhoz. Csak miután ők jóllaktak, következhet a falka többi, alacsonyabb rangú tagja. Hogy mondandónkat kellően kihangsúlyozzuk, vegyük el nyomban annak a kutyának az eledelét, amelyik otthagya azt evés közben. Ne aggassa a gazdát, hogy állata esetleg éhezni fog ettől. A kutya nagyon hamar meg fogja érteni a szituációt, higgyék el nekem. Újból csak az a közölnivalónk ezzel a kutya felé, hogy csupán a megfelelő viselkedésért jár neki jutalom. A gazda diktálja a feltételeket, amelyek révén ételhez jut az állat. Ha az nem úgy viselkedik, ahogy kell, ezúttal legfeljebb az éhkoppot nyelheti.

A kutyák falkaállatok, szeretnek csoportban élni. Azt szoktam mondani, két kutyával feleannyi a gond, mint eggyel. Játszanak egymással, szórakoztatják egymást, ha pedig a gazda nincs otthon, társaságot adnak a másoknak. Ám akármilyen családi berendezkedés szerint élünk is, gondoljunk arra, hogy a kutya a környezetében élő állatokat (és ide értendők az emberek is) a falka tagjaként kezeli. Mindannyiunkra ugyanazok a falkatörvények érvényesek, és a kutyának még inkább szüksége van ezekre a szabályokra, mint nekünk. Az én módszeremnek az a lényege, hogy egy olyan szabályrendszert állítsunk fel, amelyet a kutya könnyen felfoghat a falka viszonylatában. Ha egy gazda alkalmazni kezdi az előbbieken tárgyalt négy alapelvet, két hét sem telik bele, és a kutyája teljesen tisztában lesz az új szabályokkal. Természetesen az is igaz, hogy nincs két egyforma kutya. Minél inkább sérült a kutya magatartása az előélete során, minél súlyosabb viselkedési hibákkal van dolgunk, annál több időbe telik majd, míg helyre tudjuk hozni a hibákat. Az én módszerem nem jár sem fájdalommal, sem rettegéssel, a tanácsom mindig ugyanaz: türelem, kedvesség- és az eredmény nem marad el.

Hetedik fejezet

Különálló életek - küzdelem a szeparációs stressz ellen

Ha problémás esettel találkozom, legyen az harapós jószág, vagy esetleg egy olyan kutya, amelyik nem képes rászokni a szobatisztaságra, mindig az előző fejezetben tárgyalt köteléképítéssel kezdem a munkát. Csak ha a helyére tettük a kutya téves elképzeléseit a ranglétrán elfoglalt helyéről, akkor köszönt be a gazda otthonába a nyugodt és örömteli kutyás élet. Ám természetesen nincs két egyforma eset, a problémák is annyifélek, ahány kutyánál jelentkeznek. Azt tapasztaltam, hogy ha hoztak egy kutyát, hogy segítsék helyrehozni a viselkedését, mindig kiderült, nem csak az a hiba vele, ami miatt a gazdája aggódott. Ebből következően a módszeremet alkalmassá kellett tennem a mind szélesebb körű válságkezelésre. Hamarosan kiderült, hogy életem bizony soha többé nem lesz már szürke és egyhangú.

Erre nincs is megfelelőbb példa, mint az egyik első esetem, melynek Sally, egy körzeti ápolónő a főszereplője. Sally egy bájos kis falucskában lakik, nem túl messze tőlünk. Egy nap felhívott, és meglehetősen izgatott hangon a következőket mondta: "Hallottam, hogy mivel foglalkozik mostanában. Érdekelne, hogy tudna-e kezdeni valamit az én Bruce-ommal." Bruce négyéves keverék volt, csinos, kissé rókaszerű külsejűvel. Sally egyszerűen imádta ezt a kutyát, és Bruce is valahogy hasonlóképpen érezhetett gazdasszonya iránt. Csakhogy ennyi szeretet már talán kicsit sok volt a jóból. A kutyát ugyanis gyakorlatilag nem lehetett magára hagyni.

Amikor Sally otthon tartózkodott, Bruce-t nem lehetett levakarni róla, bárhová ment is. Az állat állandóan láb alatt volt. Az igazi bajok azonban csak akkor kezdődtek, amikor a nővérnek el kellett mennie hazulról. Amikor az ajtót becsukta maga mögött, a lakásban elszabadult a pokol. Bruce összevissza száguldozott a házban, és őrvongve hurcolta Sally fellelhető ruhadarabjait. A nő gyakran arra tért haza, hogy a kutya csinos kis fekvőhelyet állított elő a ruhatárából. Azt mondanom sem kell, hogy Sally mosodaszámlája csillagászati összegekre rúgott. Néhány kedvenc ruhájától pedig örökre búcsút kellett vennie. Bruce viselkedésének a legrosszabb vonása mégis az volt, ahogyan a ház bejárati ajtaját kezdte tönkretenni. Először a fából készült ajtótokot rágta meg. A fa engedett, a szilánkok mögül előbukkant a fal. Amikor Sally felhívott, a kutya már átrágtta magát a tapétán és a vakolaton, úgyhogy kilátszottak a csupasz téglák. Az ajtó borzalmasan nézett ki. Sally ki akarta hívni a községi ácsot, ugyanakkor tudta, a helyzet mindaddig reménytelen, amíg Bruce fel nem hagy a rombolással.

Az elkövetkező években más kutyáknál is nagyon sokszor tapasztaltam ezeket a visszaköszönő tüneteket. Bruce viselkedése klasszikus esetnek számít az egyik leggyakoribb problémának, amivel dolgom akadt: ez pedig a szeparációs stressz. Nem kétséges, minden kutya számára igencsak kellemetlen, amikor a gazdája magára hagyja. Ez a gyötrelmes érzés vezet oda, hogy egyes állatokból ennyire pusztító hajlamok törnek elő. Láttam kutyákat, amelyek széttépték, megették a bútorokat, függönyöket, ruhákat és újságokat. Emlékszem egy olyan állatra, amely magnókazettát evett meg, úgyhogy végül műtéttel kellett eltávolítani a gyomrában összecsavarodott szalagot. Nem szükséges mondanom, hogy a kutyák esetenként meg is ölhetik magukat ilyen helyzetekben.

Tapasztalataim szerint azonban a kutyák nem úgy szoronganak ilyenkor, mint ahogyan egy magára hagyott gyermek sóvárog a szülei után. A kutyák inkább olyanok, mint egy aggódó szülő, aki elveszítette szem elől a gyermekét. Nem kellett sok idő hozzá, hogy rájőjjen, Bruce esetében is pontosan erről van szó. Az is kiderült, hogy Sally és kutyája életvitele csak tovább erősítette ezt a helyzetet. Amikor először ellátogattam Sallyékhoz, az első tapasztalatom az volt, hogy Bruce felugrál rám. Sally ebben semmi kivétnivalót nem talált. Ebből kifolyólag a kutya nem tisztelte az emberek személyes terét. Továbbá Bruce mindig a nő nyomában volt, bárhová ment is Sally, a kutya szobáról szobára követte. Ragaszkodásuk egymás iránt tulajdonképpen meghatározó volt, különös tekintettel arra, hogy Sally és partnere nemrég szakítottak egymással. Nekem azonban azt kellett szem előtt tartanom, hogy a probléma valahol pont itt gyökerezik.

Amikor arról kérdeztem Sallyt, hogy milyen rendszeres elfoglaltságai vannak a kutyával, kiderült, hogy ilyenek egyszerűen nem léteznek. Mivel ő volt a körzeti nővér, a nap bármely szakában ugraszthatták valahová. Életében ezért semmi állandóság nem volt. Általában reggel ment dolgozni, néha hazaugrott ebédelni, azonban volt, hogy késő estig bent kellett maradnia. De voltak itt más bajok is. A ház például tele volt az elképzelhető legkülönbözőbb játéktárgyakkal. Ezenkívül egy púpozott kekszkeszkes vödör állt a bejárati ajtó közelében. Amikor megkérdeztem Sallyt, hogy az mire szolgál azt felelte, hogy része a távozási szertartásnak. Eszerint a munkába induló Sally megsimogatja Bruce-t, azt mondja neki, hogy ne féljen, hamarosan haza fog jönni, majd ad neki egy kekszet, és kimegy az ajtón. A vödörnyi keksz különben arra szolgált, hogy Bruce az egyedüllétek idején se éhezzen, hanem szépen szolgálja ki magát. Nem volt kétséges, hogy Sally nagyon szereti a kutyáját, ám ezt a szeretetet hibás módon közvetítette Bruce felé. Segítenem kellett, hogy jó irányba tereljük mindezt a gondoskodást.

Nem tartott soká felállítanom a diagnózist. Elégé biztos voltam benne, hogy olyan kutyával

van dolgom, amely felelősséget érez a gazdája iránt. Bruce a kölykeként kezelte Sallyt, ezért ha a nő ment valahová, a kutya jó szülőként követte, nehogy valami baja essen. Az ajtó szétszedése a szintisza pánik megnyilvánulása volt, ugyanis a lakásból itt vezetett kifelé az út, ő pedig mintegy csapdába esett Sally távozása után. Elveszettnek hitt "kölykéhez" pedig csakis az ajtó szétrágásával juthatott. Amikor mindezt elmagyaráztam Sallynek, ő teljesen megértette, mi motiválhatja a kutyája viselkedését. Hiszen nem esne-e kétségbe bármelyikünk, ha a kisgyermek valahová az ismeretlenbe távozna tőle? A szegény kutyának mindössze ekkora mozgástere maradt, és nem tehetett mást, mint hogy megpróbált Sally után eredni. (Egyébként tudományos vizsgálatok is igazolták már, hogy a kutyában endorfin szabadul fel rágcsálás közben, és ez a vegyület, az adrenalinhoz hasonlóan, csökkenti a fájdalmat.)

Mindemellett Sally egy sor olyan dolgot is művelt, ami csak tovább rontott a helyzeten. Többek között az a mód, ahogy távozott hazuról, még jobban felizgatta Bruce-t. Az indulás előtti rítus megerősítette a kutyát abban, hogy ő a vezére ennek a kicsiny falkának. Ahogy megérette a rítus lényegét, arra is képessé vált, hogy megjósolja a hamarosan bekövetkező rémes eseményt. Ő volt a felelős vezér, és nem akarta, hogy a nő kilépjen abba a világba, amit nem ismer kellőképpen - hiszen, a definíció szerint, az alfa mindig mindent jobban tud. A kutya szorongását csak fokozta gazdája hangulata hazaérkezéskor. Amikor a belépő Sally valami disznóságot talált a lakásban, mindig összeszidta Bruce-t. A kutya szemében ezt a magatartást a gazdánál csakis valami olyan inzultus válthatta ki, ami távollétében érte. Így a kutya ideges volt, amikor gazdája távozott, és akkor is, amikor megjött. Vajon mi történhet vele odakint? De még ez sem volt elég, ugyanis a helyzetet tovább élezte Sally szokása, miszerint a kekszutánpótlást elérhető helyen hagyta az ajtó mellett. Hiszen mit is jelent ez? Az étel felett a vezér rendelkezik, tehát ha mindig van ételed-te vagy a vezér! Amikor efféle esetekkel találkoztam, mindig eszembe jutott Pán Péter története, amikor is Wendy és a gyerekek elrepülnek Gilinggalanggal, a tündérrel. Amikor felszállnak, a tündér varázsporából rászáll egy kevés Nanára, a kutyára is, aki azután képes lesz velük repülni. Amikor a lánc visszarántja a kutyát, pofáján a szomorúság és a rémület kifejezése ül. Aggódott a mesebeli állat, vajon hová is megy a családja, és kétségbe is esett, hiszen a továbbiakban már nem oltalmazhatja őket. Nagyon sajnáltam szegény párát, és most ugyanúgy megsajnáltam Bruce-t is. Mint oly sok más eb, amellyel találkoztam, ő is azt képzelte, hogy ő felel a gazdájáért. Mivel a kutya egy olyan rendszer leszármazottja, ahol a falka fennmaradása mindenek felett áll, a kölyke elvesztése mély kétségbeesésbe taszíthatta. Az én feladatom tehát az volt, hogy megváltoztassam a szerepeket és újraosszam a feladatokat.

Minden gazda esetében ugyanúgy szoktam kezdeni a munkát. Sallynek is át kellett esnie a szívélyes köteléképítésen". Csak ha végigcsinálja a négy lépést és megszabadítja Bruce-t a felelősség terhétől, akkor tudja elhárítani felőle a szorongást is. Sally nagyon szerette a kutyáját, ezért eleinte borzasztó kegyetlen dolognak érezte, hogy semmibe kell vennie őt. Mint annyian mások, úgy képzelte; a kutyája teljesen bele fog rokkanni ebbe. Mind a mai napig a legáltalánosabb reakció ilyenkor az, hogy a hozzám forduló kijelenti: "A kutyám biztosan azt fogja hinni, hogy már nem is szeretem őt." Erre én azt felelem, hogy mi, emberek túlzottan is függünk a magunk emberi ideáitól, különösen, ami az emberi szeretetre vonatkozik. Pedig ha nagyon szeretünk valakit vagy valamit, minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy jót tegyünk vele. Ennek szellemében arra kérem a gazdákat, ez egyszer próbáljanak kevesebbet gondolni a saját igényeikre, és törődjenek inkább a kutyájukkal. Különben is, ha már egyszer sikerült a helyes előjelű kötelékeket kialakítani a kutyánkkal, annyit babusgathatjuk, amennyit csak akarjuk - mert mindez már egy teljesen más alaphelyzetben fog történni.

Bruce ekkor már négyéves volt, és olyan régóta élt ebben a helytelen rendszerben, hogy minden tekintetben egyfajta mintapéldánya volt az elrontott kutyáknak. Hogy az egyedül hagyás problémáját külön orvosolhassam, mélyebbre kellett ásnom a baj gyökeréhez. Az első dolog az volt, hogy megkérem Sallyt, ne hangoztassa, mikor fog elmenni hazulról. Azt szerettem volna, hogy valódi vezérként viselkedjék, aki akkor megy és jön, amikor csak kedve szottyan rá. Azt is javasoltam neki, hogy távozását ne kísérje túl sok változás a házban. Amikor Sally otthon tartózkodott, állandóan szólt a tv és a rádió, ő pedig vagy a kutyájához beszélt, vagy a telefonban csevegett valakivel. Így amikor elment otthonról, a kutyát hirtelen fojtogató csönd vette körül. A zajos, étellel teli ház egyszerre olyan helyé változott, ahol nincs semmi, csak üresség és magány. A kutyának minden azt sugallta, hogy Sally otthagya őt.

Sallynek arról is le kellett szoknia, hogy élelmet hagyjon szanaszét a kutyának. Ez teljesen rossz irányba terelte a dolgokat, mert azt az érzést erősítette Bruce-ban, hogy ő a vezér. Ráadásul semmi értelme sem volt, hiszen a kutya nem is evett a kekszéből. Hogyan is ülhetne le egy "szülő" enni, amikor épp nem tudja, merte járhat a féltlen "gyermek"? Ehelyett azt tanácsoltam Sallynek, hogy saját maga etesse Bruce-t, alkalmazza a gesztus-evést, hogy ezzel is hangsúlyozza a saját fensőbbiségét. A következő két hétben ezzel kellett foglalkoznia. A legfontosabbnak azonban azt tartottam, hogy szűnjenek meg a drámai jelenetek, amelyek Sally távozását és visszatérését övezték. Ezeknek az eseményeknek ezentúl a lehető legtermészetesebben kellett zajlaniuk. Hogy Bruce megtanulhassa, hogy Sally jövése-menése teljesen természetes dolog, kidolgoztam számára a "gesztus-távozás" módszerét. Meg kell, hogy mondjam, Sally elég furcsa képet vágott, amikor először megemlítettem, hogy mit várok tőle. Ennek ellenére becsülettel kitartott, és folytatta a tréninget. Azt szerettem volna, ha Bruce nem kerülne olyan izgatott állapotba, amikor Sally elmegy hazulról. A bejárati ajtót érhető okokból nem lehetett erre a célra felhasználni, hiszen Bruce keserveinek nagy része a lakásnak ehhez a pontjához kötődött. Sajnos a háznak nem volt más ajtaja, így Sallynek a nappali ablakán kellett kimásznia.

Habár ily módon a távozás nem volt éppen mindennapi látvány, Sallynek az öltözködést, a kabát és cipő felvételét feltétlenül Bruce szeme láttára kellett végrehajtani. A rádiót is bekapcsolva kellett hagynia, hogy a lakás megszokott légköre minél kevésbé változzon meg, ha ő elmegy. Ezek után kimászott az ablakon, körbement a ház mellett, majd visszajött a bejárati ajtón keresztül. Amikor belépett, Bruce-t észre sem volt szabad vennie. Az üzenet világos: ő a vezér, akkor és úgy távozik és tér vissza, amikor és ahogy épp kedve tartja. Ehhez nincs szüksége a kutya engedélyére. Sally elmondása alapján Bruce arcán a maximális értetlenség honolt ezekben az időkben. Egyszerűen nem értette, hogy mi folyik körülötte. Ennél sokkal fontosabb azonban, hogy egyáltalán nem esett kétségbe a változások miatt. Felbátorodva ezen, azt tanácsoltam Sally-nek, ismételje meg az ablakos mutatványt, de most már öt percig maradjon kint, mielőtt visszajönne. Bruce-t továbbra sem volt szabad észrevenni. A kutya most is nyugodtan szemlélte gazdája távozását és visszatérését. Az ajtó sem tanúskodott újabb rombolásról.

Sokszor megkérdezték már tőlem, vajon miért kell újból és újból megerősíteni a vezér pozícióját, ha újra viszontlátjuk a kutyánkat. Ennek számos oka van. Az egyik legfontosabb választ most is a vadon szolgáltatja nekünk. A farkasfalka szerkezete állandóan változik. Amikor a farkasok vadászni mennek, egyáltalán nem biztos, hogy mindannyian túlélnek a kalandot. Mindig fennáll a lehetőség, hogy az alfa-egyedek valamelyike vagy egyik-másik alárendeltjük megsérül, elpusztul. Így hát újból és újból szükség mutatkozhat az erőviszonyok

tisztázására, hogy az egyedek tudják, aktuálisan ki vezeti őket, és melyiküknek mi lesz a feladata az elkövetkezőkben. A kutyában ugyanezek az ösztönök munkálkodnak, és ezek a háziasítás során sem változtak lényegesen. Amikor eltűnünk a kutya szeme elől, ő nem tudhatja, hová megyünk, és mikor jövünk majd vissza. Így hát, amikor visszatérünk, nem számít, mennyit voltunk távol, a kutyának meg kell győződnie arról, ki is a vezér tulajdonképpen. Ez az egyedüli módja, hogy a rendszer megtartsa nyugalmi helyzetét. Nagyon imponáló volt, ahogy Sally végig kitartott, és hosszú időn keresztül végezte kutyájával a gyakorlatokat. Egy hétvégén láttunk neki a munkának. Megkértem, hogy minden kimászás során maradjon öt perccel tovább odakinn. Vasárnapra Bruce már sokkal nyugodtabban tűrte az egyedüllétet, és nem nyúlt az ajtóhoz. Nem tudom, a szomszédok mit gondolhattak, amikor azt látták, hogy egy nő folyamatosan ugrál kifelé a háza ablakán, de őszintén szólva, ez sem őt, sem engem nem érdekelt.

Sally akkor is folytatta a megkezdett feladatot, amikor ismét munkába kellett mennie. Hamarosan Bruce már nem ugrált föl rá, ha megjött este, hanem szépen farkcsóválva álldogált. Kettőjük kapcsolata szorosabbá vált, mint valaha. És Sally végül megejthette az oly régóta vágyott telefont a helyi ácsmesterrel is...

Nyolcadik fejezet

Aljasok és mogorvák - az idegességből támadó kutyák kezelése

Ahogy híre ment annak, hogy képes vagyok gyógyírt találni a kutyák viselkedési rendellenességeire, egyre gyakrabban hívtak meg betelefonálás rádióműsorokba. Végül aztán 1999 tavaszán a yorkshire-i tévéadótól is megkerestek, hogy egy műsor keretében mutassam be a módszeremet hat problémás állaton. Ezeket a kutyákat hatszáz jelentkező közül választották ki a gazdák levelei alapján, és képviselve volt köztük szinte minden olyan nehézség, melyek orvoslására a módszeremet kifejlesztettem. Egyikük, a Meg névre hallgató aranyszínű cocker spániel különösen rossz természetűnek tűnt.

A gazdái, Steve és Debbie elmesélték, mennyire szeszélyes a kutyájuk, milyen hirtelen hangulatváltozásai vannak. Sikoltozó hangon ugat, amikor idegenek közelednek felé, széttépi a postás által bedobott leveleket. Meg legrosszabb szokása a hamissága volt nemrég megharapta egyik ismerősük kislányát. Steve-éknek szintén volt három gyermekük, és a szülők maguk is aggódtak, amikor Megnek, úgymond "idegen" volt. Bevallották nekem, hogy két tanácsot már kaptak Meg problémájának kezelésére: vagy sózzanak oda neki időnként, vagy pedig irtassák ki, mielőtt súlyosabb sérülést okozna valakinek. Mielőtt egyszer is láttam volna Meget, biztos voltam benne, hogy az egyik leggyakoribb kutyaviselkedési zavarban szenved: az ideges agressziótól. Ennek a problémának számos megnyilvánulási formája van. Ez rejlik a legtöbb olyan eset háttérében, amikor a kutya harapós vagy túl ugató, illetve állandóan felugrál a látogatókra. Emiatt nem érezheti magát biztonságban a postás, a villanyszámlás és az újságkihordó. De hiába van ennek a bajnak ennyifajta tünete, az ellenszer mindig egy és ugyanaz: el kell távolítani a kutyát a vezéri posztról.

A kutyák nem egyszeri elhatározásból válnak falkavezérré. A kutya ösztönösen tudja, hogy a falkának vezetőre van szüksége ahhoz, hogy fennmaradjon. Meg gazdái gondatlanok voltak, és akaratlan jelzéseikkel szépen átengedték a vezérséget a kutyájuknak. Ebből a szemszögből nézve Meg viselkedése teljesen érthető volt, hiszen ő egyszerűen csak megpróbálta elvégezni

azt a feladatot, amit a magáénak érzett. Agresszív viselkedése abból származott, hogy olyan szituációba került, amelyet nem ismert teljesen, egy olyan világban kellett vezérnek lennie, melynek bonyolultságát fel nem foghatta. Dühöngő fellépése az idegenekkel szemben annak a jele, hogy veszedelmes betolakodóknak látta őket, akiktől meg kell védenie a "falkáját". A dolgot tovább nehezítette, hogy Meg egyedüli kutya volt a háztartásban. Sokan ismerjük a magányos szülők fokozott aggodalmát a nehéz helyzetekben.

Steve és Debbie hamar rájöttek, hogy a gazda ilyenkor már nem boldogul egyedül. Amiről azt hiszi, hogy segít, azzal is legtöbbször az ellenkezőjét éri el. A kutya ugyanis nem tanácsokat vár a gazdától. A kutya szemében a gazdából csak akkor lesz vezér, ha az erősebb, uralkodóbb és tapasztaltabbnak látszó, mint ő. A gyenge gazdát a kutya lenézi, és ha sokat makacskodik, rendre is utasítja, ami nem más, mint maga az agresszió. Nem is csoda, hogy lassacskán az egész család tartani kezdett Meg szeszélyeitől. Átéreztem, milyen rossz is lehetett Meg gazdáinak. Szerették a kutyát, és segíteni akartak neki. Nem jöttek rá, hogy erre az a legjobb módszer, ha tudára adják, itt nem ő a főnök. Ezáltal ugyanis a kutya sokkal nyugodtabban élhet, hiszen nem nyomasztja annyi felelősség. Amikor a kutyákkal és a gazdával dolgozom, szeretem meg is mutatni, hogy mit várok el tőlük. Ha a gazda hajlandó alkalmazni a módszeremet, bemutatom neki, mit érhet el, ha átveszi a vezerséget. Így amikor besétáltam Steve-ék nappalijába, az első látogatástól kezdődően semmibe vettem Meget, rá se néztem, meg sem simogattam. Minden ténykedésem azt hangsúlyozta a kutya számára, hogy az alfa én vagyok, nem félek tőle, és nem kérek a gyámkodásából. Még tovább menve, úgy viselkedtem, mintha ide tartoznék, sőt mintha itt minden az enyém lenne. Az embereket mindig meglepi, micsoda hatalom rejtőzik egy ilyen egyszerű fogásban. Amikor ismét eljöttem, ahelyett hogy a szokásos tombolással fogadott volna, Meg egyszerűen nem vett rólam tudomást. Abban a családban, ahol már rettegetek egy-egy vendég jövetelekor, az ilyesmi valóságos csodának hatott.

Immár annak kellett következnie, hogy Meg gazdáit is megtanítsam erre az uralkodói stílusra. Az első feladat az volt, hogy Steve-nek és Debbie-nek úgy kellett kimenni a szobából, hogy nem köszöntek a kutyának. Ezután megkértem őket, hogy jöjjenek is vissza, de úgy, hogy továbbra sem vesznek tudomást Megről, bármit tegyen is az. Akárcsak a legtöbb gazdának, eleinte számukra is rettentő természetellenesnek tűnt így viselkedni. Mondhatni, mindez ugrás volt nekik az ismeretlenbe. Tudták, milyen szeszélyes a kutyájuk, és biztos vagyok benne, eleinte rettegetek attól, vajon hogyan fog reagálni egy ilyen hirtelen visszautasításra. Ám amikor elmagyaráztam nekik, megértették, hogy az örökös visszavonulásukkal csak meghosszabbítanák a kutya rémuralmát. Minden egyes alkalommal, amikor kitüntető figyelmükkel Meg felé fordultak, valamilyen módon megerősítették őt a vezéri pozícióban. Ezzel pedig minden maradt a régi, sőt egyre rosszabb lett. Mint annyi más hozzám forduló gazda, Steve és Debbie is kész volt végigcsinálni azt, amire vállalkoztak, így híven követték az utasításaimat. Meg persze végletesen ideges lett ettől. Szemét rám meresztette, úgy, hogy majd' kifordult üregéből. Fel s alá járkált, mély hangon morgott, és szó szerint remegett. Amikor egy kissé már lecsillapodott, arra biztattam a gazdáit, próbálják odahívni őt magukhoz, kis szárított májdarabkákat kínálva jutalmul. Egy órán belül lett egy olyan kutyájuk, amely szépen odaült melléjük, és érezhetően sokkal kevésbé volt ideges, mint addig valaha is életében. Ami a legfontosabb, kidülledő, dühös szemek helyett, mondhatni, egészen lágyan pillantott ránk. Hosszú évek alatt megtanultam felismerni hogy az effajta lágy nézés a legbiztosabb jele annak, hogy sikerült megtalálni a hangot a kutyával, hogy már képesek vagyunk kommunikálni vele. Ahogy megpillantottam Meg tekintetében ezt a csillogást, már tudtam, jó úton haladunk a győzelem felé. Még két hétig dolgoztam Steve-vel és Debbie-vel, megbizonyosodva arról, hogy sikeresen át

tudják venni az alfa szerepét a kutyától. Nagyon jól elsajátították a szívélyes köteléképítés" elméletét. Ha Meg kéretlenül ment oda hozzájuk, nem foglalkoztak vele. A kapcsolatteremtési kísérleteit visszautasították. Ám ha jól reagált valamely szituációban, azonnal jutalomban részesítették a kutyát.

Arra is megtanítottam Meg gazdáit, hogy miként reagáljanak, ha kutyájuk izgatottá válik. Ha például megugatja a postást, egyszerűen mondják neki azt: Köszönöm." Ennek az üzenetnek így az a lényege, hogy Meg végzett a feladatával, felhívta a jövevényre a vezér figyelmét. A régi rossz szokásokat nemcsak az ember, hanem a kutyák is lassan felejtik el. Meg egy darabig még megmorogta a látogatókat, amikor azok bejöttek a társalgóba. Ezekre az esetekre azt tanácsoltam Steve-éknek, hogy ilyenkor keljenek föl és menjenek ki a szobából. Ezzel két dolgot tudtak Meg értésére adni. Először is, tetteinek mindig megvan a következménye. Másodsor; a továbbiakban már nem az ő tiszte eldönteni, ki a kívánatos és a nemkívánatos vendég a háznál. Vezérségének napjai végérvényesen elmúltak immár. Végül pedig erre az időszakra az egész családot rávettem a gesztus-evésre. Mindannyiuknak el kellett fogyasztaniuk egy falatkát a kutya szeme láttára, tetteve, mintha csak az ő táljából ennének. Csak amikor már az összes ember végzett a maga falatjával, akkor tették le a kutya tálját a földre. Ezzel a gazda a következőt jelzi: "Rendben, mi jóllaktunk, most már megeheted, ami maradt." Ahogy korábban már elmagyaráztam, ez újabb fontos lépése a rangsor tisztázásának valamint segít megszabadítani a kutyát a nem órá méretezett felelősség alól.

Néhány hét alatt sikerült gyökeresen megváltoztatni Meg személyiségét - és ezzel együtt a házban uralkodó régkört is. A posta érkezése nem járt többé keserű meglepetéssel a szétszaggatott levelek láttán. Ha Meg nyugtalankodni kezdett, gazdáinak elég volt néhány megnyugtató szót szólni, és már csend is lett. A fejvesztett rohanás az ajtó felé a múlt részévé vált. A látogatók anélkül érkezhettek és távozhattak, hogy a kutya rájuk mászott vagy megtámadta volna őket.

A televíziósok ötlete az volt, hogy be tudják mutatni a kutyát "kezelés előtt és után", vagyis a módszerem alkalmazását megelőzően, majd pedig annak eredményét követően. A kamerák előtt Steve és Debbie elmondták, hogy a változás mértéke egyszerűen lehengette őket. Nem tudták elrejtetni az érzelmeiket, ahogy Meget átölelték, de annyira, ahogy addig még sohasem. Debbie még sírt is. Azt hiszem, az effajta pillanatok kedvéért érdemes az embernek szívvel-lélekkel küzdenie. Ahogy ott ültem velük, azon vettem észre magam, hogy egy picit nekem is kicsordultak a könnyeim.

Kilencedik fejezet Békéltetés - a harapós kutyák

A harapósság kétségkívül a legnehezebb, legzavaróbb és leginkább veszélyes probléma, amivel az embernek a kutyák között dolga akadhat. Elég, ha felidézem magamban a saját kutyám, Purdey emlékét ahhoz, hogy átérezzem, milyen szörnyű is a felismerés, amikor rájövünk: a kutyánk képes megharapni egy embert. A legtöbb embernél, ahogyan apámnál is, a harapás egy olyan határ átlépését jelenti, amely már egyszerűen elfogadhatatlan. A számát se tudom már annak, amikor olyan kutyák esetében kérték kétségbeesetten a közbeavatkozásomat és segítségemet, amelyeknek ez volt az utolsó esélyük-ha kudarcot vallunk, a kutyát elpusztítják. Szerencsésnek mondhatom magam, mert a legtöbbjüket sikerült megmentenem ettől a sorstól.

Amikor ezzel a problémával szembesülünk, legelőször is realista módon kell szemlélnünk a dolgokat. A nyers valóság márpedig az, hogy a kutyák egyszerűen képtelenek elfelejteni azt, amire az ösztöneik révén be lettek programozva. Bennük ugyanolyan mélyen gyökerezik az önvédelemre való késztetés, mint bennünk. Ha fenyegetve érzik magukat, három lehetőség közül választhatnak: menekülés, mozdulatlaná válás, vagy pedig a harc. És időnként kétségtelenül az utolsó lehetőséget választják majd, élve jogukkal az önvédelemre. Ilyen egyszerű az egész.

Ahogy minden egyéb viselkedési zavar esetében, a harapós kutyák is mind másfajta. A bajok forrása általában ugyanaz, ám a megjelenési forma változhat, hiszen a kutyák maguk is egyedi jellemvonásokkal bírnak. A most bemutatásra kerülő három eset is különbözni fog egymástól.

Hosszú évek tapasztalata képessé tett arra, hogy felismerjek bizonyos kutyajellemtipusokat anélkül, hogy akár egyszer is láttam volna magát az állatot. Így volt ez Spike-kal is, a fehér német juhásszal, amely két fivéré volt. Steve és Paul Manchester külvárosában lakott a kutyával. Azért hívtak fel, mert azt remélték, módszeremmel elérhetik, hogy Spike felhagyjon a házba érkező látogatók megtámadásával. A kutya ugyanis mind veszélyesebbé vált. Így például Spike lassan mindenkire rátámadt, aki el akarta hagyni a házat. Abban a pillanatban, amikor valaki, beleértve a fivéreket is (!), kezét a bejárati ajtó kilincsére tette, Spike felugrott és csúnyán odakapott. A családtagok már nem is merték meglátogatni őket, annyira félték a kutyától. Steve és Paul komolyan aggódtak, hogy sürgősen meg kell válniuk Spike-tól, ha nem sikerül valami megoldást találniuk.

Nem is kellett belépnem a lakásba, máris tudtam, hogy borzalmas teremtménnyel lesz dolgom. Ugatása olyan mély, olyan erős és haragos tónusú volt, valamint annyira intenzíven művelte, hogy amint felfelé mentem a lépcsőn az ajtóhoz, megérettem: ez a kutya halálosan biztos abban, hogy ebben a falkában ő az egyedüli úr.

Előérzetem bizonyosságra váltott, mihelyt bejutottam a lakásba. Birodalma határain belül Spike csak úgy sugározott az uralkodói méltóságtól és erőszakosságtól. Csaknem érinthető volt ez az aura a kutya körül. Ahogy nagy kevélyen fel-alá lépkedett, az üzenet félreérthetetlen volt. Jó felépítésű állat volt, és tisztában is volt az erejével. Ő volt az alfa, és szándékai szerint ezt mindenkinek tiszteletben kellett tartania. Ahogy beléptem, szemét rám meresztette, majd mintegy méternyi távolságról félelmetesen megugatott. Ahogy már említettem, a tiszteletadás minden kutya-ember kapcsolat kulcsfontosságú

tényezője. Ha tiszteletet tanúsítasz feléjük, ők visszatükrözik azt feléd. Spike kapcsán tudtam, hogy ennek most különösen nagy jelentősége lesz. Mint mindig, az első az volt, hogy megmutassam Spike-nak: én is alfa vagyok. Továbbá az ő esetében az is kellett, hogy bemutassam: rettenthetetlen vagyok. Már a kezdet kezdetétől ennek szellemében viselkedtem: a szokásos módon észre sem vettem a kutyát. Igaz, ezúttal kiegészítettem a magatartásomat azzal, hogy nem tettem semmiféle hirtelen mozdulatot, ami még jobban felidegesíthette volna Spike-ot. A tapasztalataim figyelmeztettek, hogy ilyenkor még a legártatlanabb mozdulat is, például amikor az ember keresztbe teszi a lábát, támadásra ingerelhet egy ilyen erős jellemű állatot. Nagyon vékony határmezsgyén kellett egyensúlyoznom. Egyfelől nem mutathattam gyengeséget, ugyanakkor ellenségesnek sem volt szabad látszanom. Közben mindvégig igyekeztem a farkasfalkára gondolni. Olyan helyzetet akartam teremteni, ahol kölcsönösen tiszteljük egymás személyes terét.

A két fivér már számos helyen próbált tanácsot kérni, mielőtt hozzám fordultak. Némelyik javaslat egészen megdöbbentett. Például volt, aki egy jó verést ajánlott, mondván: "Bele kell verni az engedelmességet." Egy másik illető, a legnagyobb rémületemre, azt tanácsolta, hogy egyszerűen bámuljanak a kutya szemébe, ameddig az zavarba nem jön ettől. Szerintem azon kívül, hogy egyenesen rátámadunk, nincs biztosabb módja ennél, hogy direkt összeütközést provokáljunk ki az állatból. A rámeredés ugyanis a kihívás jele, és a Spike típusú kutyák nem restek megvédeni magukat. Szerencsére a két fivér túlzottan szerette a kutyát ahhoz; hogy bármelyik előbb említett módszer kipróbálja. Beleborzongtam, amikor arra gondoltam, micsoda következményei lehetnek volna, ha kevésbé bölcsen döntenek.

Amikor felvázoltam nekik, mi a helyzet a kutyájukkal, látták, hogy még nincs minden veszve. Spike kétséget kizáróan felelősséget érzett azért, hogy mind a házat, mind pedig a benne lakókat megvédje. Az ajtónál tanúsított agresszív magatartása tisztán mutatta: így kíván örködni a bázis határánál. Nem tudhatta pontosan, mi is rejtőzhet odakint; ő csak abban volt biztos, bármi legyen is az, ő megvédi tőle a bent lakókat. Amikor már sokat beszélgettem a fivérékkel, rájöttem: Spike harapásai sokkal inkább csípések voltak, ami nem igazán lepott meg engem. Csak nagyon kevés kutya harap meg úgy valakit, hogy komoly kárt tenne benne. Ők inkább csak figyelmeztetnek ezzel. Ha egy kutya, főleg egy Spike-hoz hasonló német juhász, igazán meg akarja harapni valakit, annak borzalmas következményei volnának. Az ilyenre azt mondjuk: "Ember ne lássa!"

Spike reakciója eléggé jellemző a pásztorkutyákra, például a skót juhászra vagy a sheltie-re. Az ember hosszú ideig öröközésre, vigyázásra szelektálta őket, ehhez értenek a legjobban. Most is ezt szeretnék tenni, egy olyan környezetben, amit már nem igazán képesek felfogni, megérteni. Ahogy jobban megismertem Spike-ot és gazdáit, rájöttem, hogy agresszivitása egyre csak rosszabbodott, mivel a házban mindenki rettegett tőle. Amikor soha senki nem vonta kétségbe a vezérségét, egyre inkább megnőtt az ereje. Ezt a helyzetet gyökeresen át kellett formálni, a gazdákat meg kellett tanítanom arra, hogyan is bánjanak a hatalommal. Az volt a célom, hogy segítsek a fivéréknek megvetni a lábukat a családi rangsor, a falka élén. Ehhez nyugodt és rettegésmentes környezetet kellett teremtenünk. Szerencsémre kiváló szövetségesre leltem ehhez a munkához a házvezetőnőben. Vannak emberek, akik teljesen természetesen és nyugodtan tudnak viselkedni egy kutya jelenlétében. Néha arra gondolok, talán ők többet megőrizhettek abból a rég elvesztett, ősi nyelvből. Ugyanakkor persze vannak olyanok is, akiket szörnyen idegesítenek a kutyák. Biztosan ismernek olyan embereket, akik lábujjhegyen, szinte a falhoz lapulva próbálnak odébb kúszni, ha meglátnak egy kutyát a közelben. Az ő idegességük persze nem marad észrevétlen a kutya előtt sem. Az igazság az,

hogy a legtöbb ilyen félelem teljesen alaptalan. Ha helyesen bánnak velük, szinte mindegyik kutya ártalmatlan, senkinek nem okoz semmilyen sérülést.

Nem kétséges, a házvezetőnő melyik embertípusba tartozott. Ottlétem alatt végig jelen volt ő is, csendben végezve a takarítást, mosogatást és törölgetést. Mindazonáltal szinte rá sem nézett a kutyára eközben. És csodák csodája, Spike teljes mértékben tiszteletet tanúsított vele szemben! Még fel is ugrott a fektéből, ha a hölgy arra jött a tisztítószereivel. A házvezetőnőt használtam fel arra, hogy az ő példáján keresztül elmagyarázhassam a fivéreknél, mit kellene nekik is tenniük. Láthatták, hogy ez a nő semmi ijesztőt nem tett a kutyával. Ám azzal, hogy egyszerűen nem hódolt be Spike-nak, elérte, hogy a kutya nálánál magasabb rangúnak tartsa őt. Ennél nagyszerűbb modellt el sem lehetett volna képzelni a fivérek számára.

Tudtam persze hogy a feladat, amelyet eléjük állítottam, hatalmasnak tűnik nekik. Megmondtam, hogy az agresszivitást egy tízes skálán mérve az átlagos kutyák ritkán érik el a négyes-ötös értéket. Nos, Spike ezen a skálán érzésem szerint úgy a nyolcas körül lehetett. Közöltem velük, hogy a hatalom átvétele a szokásos hetek helyett inkább hónapokig fog tartani. Szerencsére buzgó tanulóknak bizonyultak, és becsületesen elsajátították a módszeremet. A következő két hét során időnként felhívtak, főképpen olyan tanácsokért, hogy bizonyos konkrét helyzetekben miként kell viselkedniük. A legtöbb esetben pontosan úgy cselekedtek, ahogy kellett, jól elkapták az elméletem lényegét. Négy hónappal az után, hogy náluk jártam, felhívott egy rokonuk hogy segítsék neki a kutyájával kapcsolatban. Ő mondta, hogy Spike teljesen megváltozott. A fivérek teljes mértékben urai voltak a helyzetnek. A családjuk is kezdett visszamerészkedni hozzájuk egy-egy látogatásra...

Természetesen nem mindegyik kutya olyan erős és magabiztos, mint Spike. Agresszivitásuk ettől azonban még nem kevésbé veszedelmes. Ezerkilencszázkilencvenhat novemberében fogtam hozzá egy telefonos tanácsadó programhoz a BBC rádióban, nehezen kezelhető kutyák gazdáinak. Az egyik legelső betelefonálóm egy pár, Jen és Steve voltak Driffiefieldből. A város úgy hetven kilométerre feküdt a lakhelyemtől. Fél évvel ezelőtt magukhoz vettek egy hároméves cocker spánielt, bizonyos Jazzie-t. A kutyának meglehetősen rossz híre volt, ám ők, mint gyakorlott kutyatartók, úgy gondolták, bírnak majd vele. Erőfeszítéseiket sajnos nem koronázta siker. Hogy a helyzet még rosszabb legyen, Jazzie elkezdett harapni, mindkettőjüket megtámadva, amikor éppen nem volt kedve megtenni, amit akartak tőle. Ismét meglehetősen tiszta képpel érkeztem a helyszínre, bár még sohasem láttam a kutyát. Ahogy az ajtóhoz közeledtem, hisztérikus ugatást hallottam, ám most valahogy másként, mint a magában annyira bízó Spike esetében. Ez most örült staccato volt, már-már egy pánikba esett kutya hangja. Gyanúm rögvest beigazolódott, mihelyt a lakásba léptem. Ahogy Jen és Steve üdvözöltek, Jazzie előrenyomakodott, még agresszívebben ugatva, mint addig. Testbeszéde nem is lehetett volna ellentmondásosabb, ám ami az igazi különbség volt a korábbi esettel szemben, az a kutya helyezkedése volt. Spike gyakorlatilag a képembe mászott, míg Jazzie biztonságos, mintegy kétméteres távolságot tartott tőlem. Egy pillanat alatt nyilvánvalóvá vált a számomra, hogy ez a kutya legalább annyira meg van rémülve, mint az általa megtámadott emberek. Vonakodó alfa volt, kutya, akinek az ölébe hullott a vezérség, de aki ugyanakkor teljesen alkalmatlan volt erre a feladatra. Meg kellett őt szabadítanunk ettől a felelősségtől.

Már említettem, hogy a kutyák mindig reagálnak, ha az ő szabályaik és az ő módjuk szerint jelzünk nekik. Egyesek, mint amilyen Spike is volt, csak nagyon kelleltenül adják át a

vezérséget, annyira erősek belül, hogy szinte el sem tudják képzelni, hogy ne ők legyenek a farka vezérei. Valami hasonlót láthatunk egyes politikusok esetében is... Tipikus példája volt ennek Margaret Thatcher, aki még akkor is annyira ragaszkodott a hatalom ideájához, amikor pedig már semmi esélye sem volt. Vannak azonban olyan kutyák is, amelyek egyenesen megkönnyebbülének, ha nem kellene a vezérség ezernyi gondját cipelniük. Jazzie is ebbe a típusba tartozott.

Nekiláttam a munkának. Elmagyaráztam Jennek és Steve-nek a módszeremet, és megkértem őket, haladéktalanul lássanak neki a foglalkozásoknak. Amíg beszélgettünk, Jazzie ott állt a szobában, tartva a biztos távolságot, szinte folyamatosan ugatva-hörögve. Én természetesen már immúnis vagyok az efféle zavaró tényezőkkel szemben, ám a gazdák, szokásukhoz híven, hamarosan elérkeztek a töréshatárhoz. Kérték, hadd vigyék ki a kutyát. Én azt mondtam, próbálják elviselni, amit ők meg is tettek. Fél óra elteltével kitartásuknak meg is lett az eredménye. Jazzie hirtelen abbahagyta az ugatást, megfordult és kiment a lépcsőházba. Látványosan elvonult előttünk, majd lehuppant a legfelső lépcsőfokra, háttal nekünk. Ha egy kisgyerekről lett volna szó, biztos azt mondtuk volna rá, hogy most duzzog. Minden helyzetben nagyon fontos, hogy hagyjuk meg a kutyának a menekülés lehetőségét, hogy ha akar, kiszállhasson. A legrosszabb az, ha sarokba szorítják az állatot. Ekkor lép életbe a maradék két lehetősége: a dermedés vagy a támadás. És itt kezdődnek a problémák is. Ezért aztán hagytuk Jazzie-t, csak üljön ott nyugodtan. Steve és Jen felvetették, esetleg vissza kellene hozniuk őt, ám én megnyugtattam őket, hogy ebben a helyzetben Jazzie pont azt teszi, amit vártunk tőle. Világosan láttam, hogy ez a kutya éppen értékeli az új helyzetet, és talán kezdi felfogni, mi is lesz a sorsa a jövőben. Azt tanácsoltam a gazdájának, hogy többé még véletlenül se menjenek föl a kutyáért, hanem ők hívják magukhoz ilyenkor. Elengedhetetlen, ha harapós kutyákkal foglalkozunk, hogy ne hozzuk őket olyan helyzetbe, amikor csak a védekezés marad nekik.

Jazzie legalább fél óráig ült a lépcső tetején. Akkor hirtelen felkelt, lekullogott a lépcsőn, és lefeküdt a szőnyegre. Hamarosan teljesen elnyúlva hevert a lábainknál. Emlékszem, mintha hirtelen napfényözön borította volna el a szobát. Arra gondoltam, Steve és Jen életéről tovalibbentek a sötét fellegek. Az erőviszonyok mindössze egyetlen óra leforgása alatt gyökeresek megváltoztak. Hirtelen úgy látszott, Jazzie többé nem aggasztotta magát semmivel az égadta világon. Már nem tartotta magát felelősnek senkiért sem a benn lévők közül. Ehelyett inkább mintha arra várt volna, hogy hódolhasson az újdonsült vezéreknél. Jen és Steve új életet kezdhetett, egy örömteli életet kutyájukkal. Később tudtam csak meg, hogy Jazzie-t mindössze napok választották el attól, hogy elpusztíttassák. Az én közbeavatkozásom valójában az utolsó szalmaszál volt a számára. Leírhatatlan örömet és elégtételt éreztem abban a pillanatban.

Kiegészítésképpen még el kell mondanom, hogy két évvel később egyszer csak felhívott Jen telefonon. Steve-vet együtt aggódni kezdtek, mert Jazzie ismét morogni kezdett az idegenekre. Nekik is odakapott a kezükhöz, amikor el akartak venni tőle valamit. Amikor kérdeztem, hogy vajon tartják-e még magukat a 'tőlem tanult ötperces szabályhoz', azt felelték, hogy már nem. Ugyanis Jazzie annyira megjavult korábban, hogy úgy gondolták, lazíthatnak kissé a szabályokon.

Azt mondtam Jennek, amit minden hozzám forduló gazdának mondani szoktam. Az én módszerem inkább egyfajta életmód, nem pedig egy gyors kúra. Folyamatosan szükség van rá, a vérünkkel kell hogy váljon. A kialakult helyzetben az volt mégis a jó, hogy Jen és Steve képesek voltak nagyon hamar úrrá lenni az elhajláson. Azt tanácsoltam nekik, hogy mindent

kezdjenek a legelejéről, és úgymond, "kapcsolják ki" Jazzie-t ismét. Mindig nagyon érdekelnek azok a családok, akiknek segítettem. Így hát másnap felhívtam Jent, hogy mi történt azóta. Egyszerűen belekacagott a kagylóba. Jazzie visszatért a kedvesebbik énjéhez. Mindössze négy órába telt, és a módszeremmel sikerült eltüntetni az összes kellemetlenséget. Mondanom sem kell, akárhányszor harapós kutyával van dolgom, felrémlik előttem Purdey története. Minden alkalommal újra végigélem a harminc évvel ezelőtti szörnyű időszakot. Most már tudom, hogy Purdey viselkedése sok kutyára jellemző. Ugyanúgy, ahogy Spike vagy Jazzie, egy olyan feladattal viaskodott, amelyről azt képzelte, hogy az övé. Nem az ő hibája, hogy teljességgel alkalmatlan volt egy efféle súly hordozására. Amikor felugrott Tony fiamra és ráugatott, nem tett egyebet, mint rendreutasította a falka egy alacsonyabb rangú tagját. A gyermek akaratlanul is belegázolt valahogy a vezéri jogaiba, ő pedig úgy reagált, ahogy azt helyesnek látta. Az már a szerencsétlen helyszínnek volt köszönhető, hogy mindebből olyan rémes baleset származott.

Ha újraélhetném azokat a hónapokat, a mai tudásommal már teljesen másként reagálnék sok mindenre, ami később a tragédiához vezetett. Nem fenyíteném meg a kutyát, ha rosszkodott. Tudnám, hogy azért tesz hosszú kirándulásokat a környékre, mert úgy gondolja, vadászni kell a falkája számára. Most már képes lennék rá, hogy elvegyem tőle a vezérség minden nyűgét, és izgalmaktól mentesen, derűsen élhetné az életét, mindenféle tragédiák nélkül. Az effajta ábrándozás és múltba révedés persze csodálatos dolog, ám Purdeyn nem segíthetek már vele. Arra azonban nagyon is alkalmas, hogy hitet és elszántságot adjon, hogy erőmhöz mérten minden "Purdeyt" megmentsek, aki az utamba kerül. Ez a készítés akkor a legerősebb bennem, amikor az eseményeknek gyermekek is szenvedő alanyaivá válnak. Meg vagyok győződve arról, hogy a kutyák másként tekintenek a gyermekekre, mint a felnőttekre. Szerintem ennek két oka van. Az első, hogy a gyerekek még inkább képesek zavarba ejteni a kutyákat, mint a felnőttek. Könnyen beláthatjuk, miért van ez így. A gyerekek hadarnak, gyorsan mozognak, és a viselkedésük kevésbé kiszámítható. Ahogy azt már említettem, a kutyákkal való jó kapcsolatteremtés alapvető eszköze a nyugalom és a következetesség. A gyerekek nem arról híresek, hogy mindezen tulajdonságokkal rendelkezzenek.

A második ok, ha lehet, még nyilvánvalóbb. A gyerekek a szó szoros értelmében közelebb vannak a kutya szintjéhez. A kutya ezért egyszerre lát bennük nagyobb fenyegetést, ám ugyanakkor olyan teremtményt is, akinek különösen nagy védelemre van szüksége. Főképp az előbbi jelent aztán sok gondot jó pár kutyatartónak. A véleményem egyértelmű ebből a szempontból: a nagyon kis gyermekeket és a kutyákat el kell különíteni egymástól, és legfeljebb felügyelet mellett szabad összeengedni őket. Mindkettőjüknek térre van ugyanis szükségük, ahol kifejlészthetik a megfelelően összeillő, alkalmazkodó viselkedésformáikat. Adjuk meg nekik ezt a teret!

Ugyanakkor egy olyan kutya, amelyik védi, óvja a gyermekeinket, feltétlenül szívet melengető látvány. Nem hiszem, hogy van ennél varázslatosabb kötelék. Elképesztő, milyen erős tud lenni ez a kapocs. Magam is átéltem ilyesmit, évekkel ezelőtt, Donna nevű kutyámmal. De még az effajta kapcsolat is okozhat nehézségeket. Erre azonnal rájöttem, amikor Bennel, egy erőszakos, fekete keverék kutyával kezdtem foglalkozni. Ben gazdája, Carol és John, valamint kilencéves fiuk, Danny, a Lancashire-i Salfordban laktak. Ben egyszerűen imádta a kisfiút, és dühödten védte. A legagresszívebben John apjával, vagyis Danny nagyapjával szemben lépett fel. Persze nem volt nehéz kideríteni, hogy miért. A nagypapa igen messze, Walesben lakott, és csak ritkán, rendszertelen időközönként látogatta meg a családot. Amikor azután megérkezett, szinte beborította az unokáját szeretetével, kényeztetésével. Ben természetesen mit sem sejtett az e mögött lévő rokoni kapcsolatról, és az

öregemberben egyszerűen fenyegetést látott, ami ellen meg kell védeni Dannyt. Olyannyira támadólag lépett fel, hogy a nagypapa többször egy karosszékbe szorítva találta magát, ahonnan mozdulni sem tudott, olyan ádáz hörgéssel és vad pillantásokkal acsarkodott rá a kutya.

Az ilyen helyzetek a végsőkéig meg szokták terhelni egy család tűrőképességét. Megindul a vádaskodás és féltékenykedés. A gazdákat azzal gyanúsítják, hogy jobban szeretik a kutyájukat, mint a saját véreiket. Nagyon veszélyesek az ilyen események. Szerencsére megint olyan emberekkel volt dolgom, akik megértették, mit akarok, és hogyan kell viselkedniük ennek érdekében. A felnőttekkel kezdtem, oly módon, ahogy azt már eddig is bemutattam. Elég jól ment nekik a "szívélyes köteléképítés". Ám tudtam, hogy most Danny bevonása lesz a folyamat kulcslépése.

A módszerem szempontjából a gyermekek kritikus pontnak számítanak. Nem szoktam csodálkozni azon, hogy az ő számukra nehezen érthetőek azok a megfontolások, amelyeket én tanítok. Már mondtam, hogy a legjobbnak azt tartom, ha a nagyon kis gyerekeket különválasztjuk a kutyáktól, ha már nagyon vadul játszanak. Azonban a három-négy évnél idősebb gyermekek már általában képesek felfogni a dolgok lényegét, és együtt fognak működni velünk, főleg akkor, ha a módszert mint valami játékot mutatjuk be nekik. Tapasztalataim szerint a kicsik nagyon hamar megtanulják, hogy ne vegyenek tudomást egy hozzájuk siető kutyáról. Persze a gyerekek hamar ráunnak a legtöbb játékra, így lehet, hogy ezt a "játékot" is szeretnék majd abbahagyni. Mindenképpen a szülők belátására van bízva, hogyan ítélik meg az ilyesfajta helyzeteket.

Danny esetében nem haboztam őt is szerepeltetni a terápiában. Mindentől eltekintve, egyszerűen nélkülözhetetlen volt a segítsége ebben a speciális helyzetben. Persze könnyű elképzelni, milyen nehéz volt megállnia, hogy ne simogassa a továbbiakban Bent. Amikor ismételten kértem, hogy hagyjon fel ezzel, elmondta, hogy már megpróbálta, de számára nagyon nehéz így viselkedni a legkedvesebb játszótársával. Ekkor azután (persze a szülők hozzájárulásával) elmeséltem neki a lehetséges fejleményeket. Nagyon gyengéden ugyan, de értésére adtam, hogy ha a dolgok a régi módon folytatódnak, Ben már nem sokáig lehet a pajtása. Nem az volt a célo, hogy összetörjem a kisfiú lelkét, hanem hogy megértessem vele a lényegét. Szerencsére ez sikerült is, és a továbbiakban Danny mindannyiszor zsebre dugta a kezét, valahányszor csak Ben közelében tartózkodott.

Két órán keresztül tartott a próba, mialatt Ben mindennel megpróbálkozott, csak hogy a család figyelmét magára vonja. Bevallhatom, hogy a vége felé már mindannyian kezdtünk meglehetősen idegessé válni. És ekkor hirtelen Ben megmutatta, hogy nem hiába vesztegettük az időnkét. A kutya láthatóan kimerítette a figyelemfelkeltő magatartáskészletét, és lefeküdt a kandalló elé, ahol a kedvenc pihenőhelye volt. Amikor ezt láttam; már tudtam, hogy rájött, itt most hiába töri magát. A légkör érezhetően megenyhült, és a nagypapa felállva a karosszékéből, odament az unokájához. Ahogy odaért hozzá, szinte automatikusan kinyúlt és rátette a kezét a kisfiú vállára. Ben mozdulatlanul feküdt a kandalló előtt. Amikor eljöttem tőlük, a kutya miatti ideges hangulat látványosan semmivé foszlott. Két héttel később beszéltem velük, és ők büszkén újságolták, hogy azóta sem történt semmiféle kellemetlenség. Danny a jövőben már többször számíthatott a nagypapa látogatásaira.

Tizedik fejezet

Több mint testőr - amikor az őrzés már terhes

A kutya teljesen megérdemelten vívta ki az "ember legjobb barátja" címet. Nemcsak szórakoztató és megértő társunk, hanem a pusztán megjelenése, párosulva figyelmes, gondoskodó természetével, sokunkban kelti a biztonság érzetét is. Ugyanakkor a legtöbben tapasztaltuk már azt is, hogy a legszelídebb négylábú is őrzőgő fúriává változhat, amikor szeretett gazdáját veszélyben érzi.

A házi kedvencek védelmező ösztönei azonban nem jelentenek feltétlen jótéményt, főleg akkor, ha a családon belül törnek elő. Nagyon sok olyan esetem volt, amikor a kutya túlzott ragaszkodása egyes családtagokhoz nagyon sok baj forrásává vált. A legszélsőségesebb példát a Toby nevű Springer spániel szolgáltatta, aki Grimsbyben élt gazdáival, Jimmel és Debbie-vel. Toby Debbie iránti védelmező ösztönei éjszaka működtek a legintenzívebben, olyannyira, hogy egy idő múlva Jim és Debbie már rettegetek a lefekvéstől.

Napközben Toby teljesen jól nevelt kutya volt, ám éjjelre valósággal átalakult. Amikor a pár nekilátott leoltogatni a házban a lámpákat, és elindultak az emeleti hálószoba felé, Toby megelőzte őket, berontott a hálóba, és felugrott az ágyra. Debbie-t minden további nélkül hagyta lefeküdni, ám ha Jim akár csak egy lépést is tett az ágy felé, Toby riasztó hörgésekkel és morgással adta tudtára a nemtetszését. Olyannyira elszántnak tűnt feleség és férj elválasztásában, hogy Jim már-már attól tartott, meg fogja harapni őt a saját kutyája. Jim már minden cselt bevetett, hogy megelőzze a kutyát az ágyélt folyó versenyfutásban. Volt, hogy lopva megpróbált felosonni a lépcsőn már jóval Debbie előtt, de az is előfordult, hogy a kutya figyelmét igyekezett eltéríteni valami színlelt ribillióval a ház egy másik részén. Így például Jim elkezdett dörömbölni a hátsó ajtón, mintha valaki jött volna, és amikor a kutya odaszaladt, a férj ész nélkül rohant az ágy felé, szinte fejest ugorva a paplan alá. Ez egy darabig még mókásnak is tűnhetett, ám amikor Jim és Debbie végül felhívtak engem, a dolog már korántsem volt ennyire vicces.

Kevés olyan tulajdonságot ismerek még, ami annyira mélyen és erősen gyökerezne a kutyában, mint a Toby által is mutatott védelmező ösztön. Viselkedése ezért lehetett olyan elszánt és heves, akár a féltékeny vőlegényé, amikor felbukkan jegyese mellett egy csábító harmadik. A dolog mégsem érthető meg egykönnyen, hacsak nem a farkasfalka törvényeiből indulunk ki újból. Ahogy azt már elmondtam, a falka élete az alfa-pár uralmára alapozódik. Ennek a két állatnak olyan nagy hatalma van, hogy a szaporodási jog is egyedül az övék. A lényeg tehát az, amikor felismerjük, hogy Toby, a család egyedüli kutyája, amely magát vezérnek tekintette, partnert választott magának "emberi alárendeltjei" közül. Választása pedig Debbie-re esett Jim helyett. Toby számára ezt követően a két ember intim közelsége teljesen elképzelhetetlen volt. Amikor Jim (az ő alattvalója) meg akarta osztani az ágyat az ő alfa-párjával, Debbie-vel, ez ellenkezett mindazon szabályokkal, amelyek Toby világvégét megszábták. Ha erről az oldalról szemléljük a dolgot, rögtön érthetőbbé válik, miért volt annyira erőszakos a kutya. A dolgot csak tovább súlyosbíthatta, hogy Toby valószínűleg tisztában volt azzal, hogy Jim férfi, Debbie pedig nő.

Mindig bele szokott telni egy kis időbe, amíg a gazdák elfogadják az érveimet és az általam felállított kórképet. Jim és Debbie is nehezen tudtak megbarátkozni a gondolattal, hogy Tobyt ténylegesen úgy kell elképzelniük, mint egy féltékeny barátot, aki megpróbálja leradírozni riválisát a pályáról. Ahogy tovább magyaráztam nekik, és amikor aztán elkezdtek alkalmazni

a módszeremet, már belátták, hogy valószínűleg igazam van. Az első, amire megkértem őket, hogy ne engedjék be Tobyt a hálószobájukba. Nem azért mondtam ezt nekik, mintha bármilyen különösebb kifogásom lenne az ellen, hogy a kutya a gazdával egy helyiségben aludjék. Azt ugyan már nem szeretem, ha a kutya az ágyban alszik, de különben miért ne oszthatná meg a gazdával a helyiséget, ha az az embernek is örömet okoz? Arra az esetre, ha Toby a tudtuk nélkül mégis besurranna valahogy a hálószobába, azt tanácsoltam nekik, hogy jutalomfalat segítségével csalogassák ki onnét. Ha netalántán felugrana az ágyra, amikor a férfi ott fekszik, Jimnek el kell kezdenie forgolódni, hogy a kutya ne tudjon kényelmesen elhelyezkedni. Az nagyon fontos volt, és ezt hangsúlyoztam is, hogy a kutyát soha ne dobják ki erőszakkal az ágyból. Az erőszakos fellépés harcra ingerelhetne volna a kutyát, ezt pedig mindig el kell kerülni. Sokkal hatásosabb, ha a kutya a saját belátásából dönt a távozás mellett. Toby viselkedése hamarosan meg is javult, így Jim és Debbie házába (és ágyába) visszaköltözött a nyugalom.

A kutyák hihetetlenül értelmes állatok, rengeteg módszerük van uralkodói pozíciójuk megtartására. A Tobynál tapasztalt csak egy volt ezek közül. Számtalan kutyával volt már dolgom, amelyek egy másik érdekes trükköt fejlesztettek ki. Ezek menet közben mindig finoman nekitámaszkodtak a gazdájuknak. Előrehaladottabb állapotában ez a magatartás szinte teljes mértékben képes meggátolni a normális közlekedést. Könnyű megérteni, mi is történik egy ilyen helyzetben. A kutya megpróbálja irányítani a gazdáját, rákényszeríteni a saját akaratát, egyszóval kifejezésre juttatja, hogy ő itt a vezér, senki más. Ez természetesen nem helyes, és nem szabad hagynunk, hogy így folytatódjon tovább. Az igazság az, hogy nemigen találkoztam ezzel a problémával, amíg nem kezdtem el népszerűsíteni a módszeremet szélesebb körben. Azóta sokkal több érdekes esettel találkoztam, ebből a szempontból Zack, a német juhász története a legemlékezetesebb a számomra.

Susie, Zack gazdája nagyon szeretett a kutyája mellett üldögegni a földön. Normális esetben persze kevés szebb és természetesebb dolog van, mint igazán meghitt közelségbe kerülni azzal, akit nagyon szeretünk. A bajok ott kezdődtek, amikor Zack már túlzásba vitte a szeretetet. Amikor Susie a földre telepedett, Zack nemcsak hogy nekidőlt, hanem szépen keresztbe feküdt a lábain, mintegy a földhöz szegezve gazdáját. Magam is láttam ezt, amikor ellátogattam hozzájuk. Abban a pillanatban, amikor a nő elhelyezkedett, a kutya egy szemvillanás alatt rátelepedett. Susie egy darabig még fel tudta húzni a térdeit, de azután Zack szépen lenyomta őket, kihasználva a testsúlyát. Ezek után valóssággal elterült Susie lábán. A német juhászok erős, nagy testű kutyák, Susie pedig vékony kis asszony volt. A szó szoros és átvitt értelmében is Zack foglyának számított, aki nem mehetett sehová a kutya "engedélye" nélkül. Hogy a helyzetet még jobban kihasználja, Zack ekkor a hátára fordult, hogy Susie megvakargathassa a hasát. Hamarosan megtudtam, hogy mindez rendszeres és bevett része volt a kettős mindennapjainak.

Zack nyilvánvalóan sikeresen elérte, hogy rákényszerítse akaratát a gazdájára. Ahogy ott ültek előttem a földön, először is megkértem Susie-t, hogy hagyja abba a kutya hasának vakargatását. A nő vonakodott így cselekedni, mondván: "Akkor rögtön ideges lenne és elkezdene morogni rám." Hát meg kell adni, a csiklandozás abbamaradására Zackból nyomban elég vészjósló hangok törtek elő. Susie végül megértette, mit szeretnénk elérni, és kitartóan munkálkodott azon, hogy megszabaduljon négy lábú béklyójától. Kihúzta lábát a kutya alól, és egyszerűen odébb sétált. Ezek után nekilátott, hogy gyakorolja a jól bevált "szívélyes köteléképítést", különös tekintettel arra, hogy nyomban keljen fel, mihelyt a kutya megpróbálna rátelepedni. Minden ilyen alkalom egy lépést jelentett a teljes felszabadulás felé.

Zack gyorsan felfogta, hogy vége az uralmának, és most már Susie minden kellemetlen kényszert mellőzve telepedhetett le mellé a padlóra.

Szerintem már mindannyian jártunk olyan ház közelében, ahol egy túlzottan is őrző-védő hajlamú kutya uralkodott. Az ilyen állat a közeledő idegen első jelére felpattan, örületes ugatásban tör ki, és a lehető legnagyobb hűhót csapja, fel-alá száguldozva a fal vagy a kerítés mentén, amely birodalma határát jelenti ő és a "betolakodó" között. Az üzenet világos: "Hé te! Veszedelmesen közel jöttél a területemhez! A saját érdekedben jobban teszed, ha elkotródsz!" Nagyon sok ember meg is fogadja e tanácsot, és messze elkerüli az efféle helyeket. Az ilyesfajta viselkedés, kiváltképp, ha egy nagy termetű, erős, mérges kinézetű és agresszívan hangos kutya az elkövető, igencsak zavarja az arra járókat. Sokan megtorpannak, sőt akár kitérőt is tesznek, hogy ne kelljen átélniük az ehhez hasonló kellemetlen helyzeteket. Különösen a gyerekek szoktak megrémülni az ilyen kutyáktól. Sajnos szinte mindenütt élnek olyan kutyatartók, akik éppen hogy büszkének harcias ebeikre és az efféle erőfitogtatásra. És sajnos vannak olyan járókelők is, akik szándékosan hergelik a kutyákat, mert beteges vágyaikat élik ki a szinte őrzöngésig heccelt állatokat nézve.

Az esetek túlnyomó többségében azonban ezek az események éppannyira terhére vannak a kutyának és gazdájának, mint az utcán haladóknak. A probléma gyökerét én az úgynevezett "határ menti rohángálásban" látom, ami nyilvánvalóan a területvédelem magatartásból ered. A kutya, amelyik vezérnek hiszi magát, minden arra járóban a falka területére hatoló, potenciálisan veszedelmes betolakodót lát. Hosszú évek munkája alatt már jó pár olyan kutyát láttam, amelyet szinte összeroppantott a területvédelem óriási és jórészt "képzelt" felelőssége. Eszembe jut egy eset, amikor egy ilyen kutya körbe-körbe szaladt a kerítés minden oldala mentén. A szegény pára csak rohant és rohant, egyre szűkebb köröket rótt, végül szinte maga körül pörgött az őrzöngésig fokozódott idegességtől. A jó hír azonban az, amit a következő két történettel részletesen be is mutatok mindjárt, hogy a határszéli rohángálást meglehetősen egyszerű kikezelné a kutyákból.

Az első eset főszereplője egy Mary nevű hölgy és az ő Tess névre hallgató border collie-ja. Saroktelken laktak, így hát szinte folyamatos jövés-menés zajlott a kerítés mellett. A fő gondot mégis az egyik szomszéd hölgy jelentette, akinek szintén border collie-ja volt, amelyet minden reggel azonos időben sétáltatott az utcán. Tesst a végsőkig felkavarta ez a látvány. A kutya tiszta erejéből rohángált a kerítés mentén, ugatva és acsarkodva a kívül elhaladó párosra. Igazság szerint a kutyasétáltató szomszéd még hergelte is Tesst azzal, hogy hagyta a saját kutyáját, hadd ugráljon az is és hörögjön befelé a kerítésen. Mary mindent megpróbált, hogy úrrá legyen a helyzeten - ám mindhiába. Amikor telefonált nekem, már eljutott a béketűrés legvégső határáig.

Mary az összes szokásos hibát elkövette. Így például állandóan kiabált Tess-szel. Ha a gazda azt üvölti "Fejezd be!", ezzel csak azt éri el, hogy a kutya még véletlenül se hagyja abba a nemkívánatos viselkedést. Az effajta közbeavatkozás csak megerősíti a kutyát a dolgában, és tovább hergeli az állatot. Megkértem Maryt, kezdjük a lelegejéről, a "szívélyes köteléképzéssel". Ezenfelül azt is kértem, hogy legalább egy napig ne engedje ki Tesst, amíg a terápia el nem kezd hatni. Azért volt minderre szükség, mert így a vezéri pozícióját megerősítő Mary ettől fogva sokkal erősebb hatással tud lenni a kutyájára, amikor arra szüksége lesz.

A valódi próbára pár nap múlva került sor, amikor Mary reggel kiengedte Tesst. Hamarosan fel is bukkant Tess régi ellenfele az utcán, és a kutya a megszokott módon nekilátott a

rohangászásnak és ugatásnak. Mary feladata az volt, hogy hárítsa el a felelősséget a kutyájáról azzal, hogy maga indul "a határt megvédeni". Ehhez Marynek ki kellett terjesztenie az addig csak a házon belül gyakorolt kérés-jutalom módszert a kertre is. Tess olyan állapotban volt addigra, hogy alig vette észre a gazdáját, amikor az odalépett a háta mögé. Én már számítottam erre, ezért azt tanácsoltam a nőnek, először érintse meg a kutya nyakörvét, majd adjon neki rögtön jutalmat. Amikor ilyen nehezen kezelhető és idegesítő szituációkra kerül sor, azt szoktam javasolni a gazdáknak, hogy olyan jutalomfalatot használjanak, amely szerintük a legjobban ízlik a kutyának. Én személy szerint a sajtra esküszöm, mert nagyon szeretik a kutyáim, ám csak ritkán kapnak belőle. Az igencsak kedvelt falatok hatékonyan segítik a kutyákat, hogy bizonyos (kívánatos) viselkedéstormákat összekapcsoljanak a kellemes következményekkel.

Marynek tehát magára kellett vonnia Tess figyelmét. Amikor ez sikerült, a már tanult csalogatási módszerekkel el kellett hívnia a kutyát a kerítéstől. A következő napon is így cselekedett, szép finoman elcsalva Tesst az idegesítő helyszínről. Ezt a problémát most nem sikerült gyorsan megoldanunk, hosszabb időre volt szükség. A negyedik napra azonban Tess már annyira lehiggadt, hogy észrevette Maryt, amint az elindult felé a kerítéshez. Hamarosan Marynek már csak az út háromnegyedét kellett megtennie, és Tess már szaladt is hozzá a jutalomfalatért. A kutya láthatóan kezdte felfogni a lényegét. Egy hét elteltével már az is elég volt, ha Mary megjelent a ház ajtajában, a lépcső tetején, ami tizenöt méterre volt a kerítéstől. Tess továbbra is megugatta a másik kutyát, azonban most már korántsem olyan örült dühvel. Azonkívül, amint meglátta gazdáját a lépcső tetején, odaszaladt hozzá, és az ugatásnak vége szakadt. Még pár nap, és már oda sem ment a kerítéshez. Kelletlenül ugyan vakkantott párat, ám most már csak a kert közepéről. Végül aztán Tess és a másik kutya teljes nyugalomban élhettek tovább, a reggeli tombolás megszűnt egyszer és mindenkorra.

Mostanában viszonylag kevés kerítés mellett őrzőgő kutyával akadt dolgom. Kathy és Susie, a két schnauzer esetében azonban egyszerre több állatot kellett lecsillapítanom. Szokatlan elhelyezkedésű telken laktak, ezért rendkívül hosszú határszakaszt kellett védeniük. Ez a telek hosszában húzódott legalább húsz, teraszosan kiképzett kertes ház mögött. Ez azt jelentette, hogy rövid oldalával az összes ház kertje Kathy és Susie otthona felé nézett. Akármelyik szomszéd jött is ki a kertjébe, a két schnauzer azonnal akcióba lépett. A szomszédok teljesen érthető módon nem lelkesedtek az effajta népszerűségért. Természetesen a gazdák számára is kényelmetlenséget jelentett ez a helyzet, hiszen nem vágytak ennyi kellemetlenségre a kutyák miatt.

Emlékszem, egy forró nyári estén látogattam meg őket. Eleinte eléggé kételkedtek, hogy képesek lesznek boldogulni a kutyáikkal.

Szerencsére Susie és Kathy gyorsan a segítségemre siettek, hogy bebizonyítsam az igazamat. Az, hogy egyszerre két kutya is volt, persze okozott némi nehézséget. Attól a perctől kezdve, hogy beléptem hozzájuk, a már bevett módon sugároztam magamból a vezérség és felsőbbrendűség egyszerű, ám hatásos jeleit. Úgy egy órával később zaj hallatszott valamelyik szomszédos kertből, és a két kutya elviharzott a kerítés irányába. Nem kiabáltam utánuk, csak odamentem az ajtóhoz, és szépen hívtam őket vissza. A tulajdonosok szinte szájtátva bámultak, ahogy a schnauzerek sarkon fordultak és odaszaladtak hozzám, a nekik kínált jutalomért. Azt már mondanom sem kell, gazdáik ettől a perctől kezdve mélységesen hittek minden szavamnak.

Persze a gazdák esetében már nem volt olyan drámai a hatás, mint amikor én hívtam

magamhoz a kutyákat. A gazda számára ugyanis mindig több időt vesz igénybe, amíg sikerül újraformálnia a kutyájához fűződő viszonyát. Addig nem fognak nagy változásokat tapasztalni, míg a köteléképítés be nem fejeződött, és a kutya tisztában nem lesz új helyével, lejjebb a rangsorban. Minden a következetességen és a türelmen múlik. A mostani esetről arra is megkértem Susie és Kathy gazdáit, hogy beszéljenek a szomszédokkal, és kérjék meg őket, hogy segítsenek a kutyák átnevelésében. Amíg a módszeremet alkalmazzák, a szomszédoknak az volt a feladatuk, hogy egyáltalán ne vegyenek tudomást a kutyákról. Szerencsére a szomszédok megértőnek bizonyultak, és együttműködésüknek hamarosan meg is lett az eredménye. A kutyák lassan, de biztosan kezdtek formálódni, egyre inkább felhagyva a kerítés melletti acsarkodással. Egy hét leforgása alatt a schnauzerek teljesen közömbössé váltak a szomszédoktól jövő zajokra. A nyár hátralévő részét mind a tulajdonosok, mind pedig a szomszédok sokkal kellemesebb környezetben tölthették.

Tizenegyedik fejezet Föl-le - felugrálós kutyák

Vannak olyan gazdák, akik képesek leszoktatni kutyájukat a felugrálásról, mások pedig (többnyire aprócska kutyusok tulajdonosai) elbűvölő szokásnak tartják ezt. Többnyire azonban csupa bosszúság emiatt az élet, gondoljunk csak a sáros mancsnyomokra a ruhánkon, valamint a kezünkől kilökött és szanaszét szóródó holmikra. Számomra mégis a gazda és kutya közötti megértés hiánya okoz szenvedést az efféle jelenetek láttán. Kölcsönösen nem értik ugyanis, mit szeretne a másik. Az én szerepem itt is a közvetítőé, vagy ha úgy tetszik, a tolmácsé lesz.

Voltaképpen minden páciensem emlékezetes a maga módján. A legfélelmetlenebb mind közül talán mégis Simmy, ez a fakó színű keverék kutya, amely külsejét tekintve talán leginkább egy whippet és egy terrier között volt félúton. Alan és Kathy, Simmy gazdái a Lincolnshire-i Scunthorpe-ből akkor hívtak fel telefonon, amikor már a türelmük végére értek. Elmondásuk alapján Simmy legfőbb hibája az volt, hogy felugrált a házba érkező látogatókra. A felugrás szerintem is a kutyák egyik legutálatosabb szokása. Ebből rögtön újabb ízelítőt kaptam, amikor először találkoztam Simmyvel.

Amint beléptem a házukba, Simmy felágaskodott, és mindent megtett, csak hogy elérje az arcomat. Természetesen már nagyon sok ilyen kutyával volt dolgom. Simmyt nem is maga a viselkedése tette különlegessé, hanem az atletikus ügyesség, ahogyan próbálkozott. Szerintem nem volt magasabb, mint harmincöt centiméter, ám mégis jóval egy méter fölé tudott ugrani, amikor a szemem magasságába akart jutni. Még figyelemreméltóbb volt, hogy ezt a pattogást szinte szünet nélkül képes volt folytatni. Tulajdonképpen tökéletes keveréke volt a két fajtának, melyben a whippetek rugalmassága és ügyessége elegyedett a terrierek kitartásával. Tigris jutott eszembe róla a Micimackó szereplői közül. Simmy legfőbb tudománya a szökdécselés volt. A gazdái elmesélték, hogy minden vendéggel ezt teszi, soha el nem fáradva, és nem számít az sem, az illető áll-e vagy pedig ül. Ugye nem kell ecsetelnem, milyen idegesítő és kellemetlen magatartás ez? A tulajdonosok láthatóan a kiborulás szélén voltak. Tudtam, hogy ezúttal nem lesz könnyű dolgom.

Ahogy már mondtam, a testbeszéd rendkívül fontos a kutyák kommunikációs eszköztárában. A fölugrás jelentése pedig egyszerű és világos. Megértéséhez azonban ismét a farkasok

világához kell fordulnunk. A kutyafélék a saját fizikai megjelenésükkel tudatják fensőbbiségüket, előkelő rangjukat. Ez az eszköz természetesen nekünk, embereknek is a rendelkezésünkre áll. Ha nem hisznek nekem, gondoljanak csak két bokszolóra a mérkőzés első pillanataiban ahogy egymást méregetik. Mind a ketten a pusztá megjelenésükből próbálnak előnyt kovácsolni, mielőtt még a tulajdonképpeni küzdelem megkezdődne. Mind a ketten ugyanazt próbálják üzeni a másiknak: "Én vagyok a főnök, és ezt mindjárt meg is mutatom neked!"

A farkasoknál azonban több ez, mint pusztá pózolás. A kisc farkasok már egészen fiatalon gyakorolni kezdik, az alomban is megfigyelhető a kölykök felugrálása. Ahogy a kis állatok egyre rutinosabban játszanak, megpróbálnak testük első felével fölébe kerülni a letepert játszótárs legfontosabb testrészeinek, vagyis a feje és nyaka fölé. Ennek a póznak azután egész életükben fontos szerepe lesz. Ez a hatalom és vezérség pozitívumja. A felnőttek falkájában az alfa-pár ezt a pózt használja arra hogy beosztottjait emlékeztesse a helyükre a ranglétra alacsonyabb fokain. Ugyanez a rituálé ismétlődik meg például a vadászat után. A visszatérő vezérek ráhajtják nyakukat az alárendelt létfontosságú tarkójákára, kifejezve ezzel mindenható erejüket. A mondanivalója ennek a mozdulatnak a következő: "Le tudlak győzni; sőt ha kell, meg is ölhetlek! Emlékezz rá, hogy a vezér én vagyok." Hogy Simmy problémáját megoldhassam, nekem is hasonlóan erőteljes jelzéseket kellett adnom. A legtöbb esetben módszerem révén nagyon könnyű leszoktatni a kutyákat a felugrálásról. A lényeg, hogy sohasem szabad törődni ezzel a viselkedéssel. Ha a kutya felugrik előttünk, lépünk hátra, majd pedig távolodjunk el tőle. Ha nincs elegendő tér körülöttünk, vagy pedig túlzottan vehemens a kutya, egyik kezünkkel finoman toljuk el magunktól. Az a legfontosabb, hogy közben ne szóljunk a kutyához, de még csak ne is nézzünk a szemébe. Emlékezzünk arra, hogy nem szabad behódolnunk a vezéri próbálkozásainak.

Mindazonáltal Simmy elképesztő igyekezete még engem is megdöbbsentett. Ennek ellenére sem voltam hajlandó kikököteni szokásos "belépőm" ritmusából. Ahogy belül kerültem a lakásajtón, látványosan hanyagoltam a kutyát. Ez persze korántsem volt olyan egyszerű, mint ahogy leírja az ember. Időnként sikerült egész egyszerűen a képembe nyomnia a pofáját. Ez volt az a pillanat, amikor Alan (teljesen érthetően) elvesztette az önuralmát. Kinyújtotta a kezét, hogy megragadja Simmy nyakörvét, és a kutyát erővel lenyomja a földre. Én gyorsan közbeléptem, kérve őt, hogy ne tegye ezt, hiszen kulcsfontosságú, hogy a kutya maga tanuljon meg önkormánytolt gyakorolni. Azt szerettem volna, ha magától teszi a dolgokat, nem pedig azért, mert a gazdája kényszeríti rá. Nem kétlem, hogy nehéz volt Alannek teljesítenie a kérésemet, ő mégis megtette. Miközben Simmy folytatta a pattogást, én szép nyugodtan elbeszélgettem a gazdáival, mit sem törődve a kutyával. Mondandóm lényege dióhéjban az volt, hogy Kathy és Alan soha ne vegyen részt a fölugrálási rituáléban. Ez azt jelenti, hogy ne reagáljanak, ha Simmy felugrik rájuk vagy másvalakire. Ha ugyanis leállnak a kutyát fegyelmezni, ezzel mintegy elismerik, hogy hatalma van fölöttük. Egyre csak beszélgetve a tulajdonosokkal, lassan besétáltunk a nappaliba. Eközben Simmy végig ott hátrált előttem, folyamatosan felfelé szökdecselve. Teljesítménye legalábbis Oscar-díjat érdemelt volna. Én pedig pontosan ezt akartam tőle, hogy tegye. Hamarosan azonban mégis megváltozott valami a magatartásában. Meg kell mondanom, hogy a legokosabb kutyákkal a legnehezebb boldogulni. Ők valahogy folyamatosan azon töprengenek, hogy mi az oka az eseményeknek. Valahogy így: "Ugyan miért tennék úgy, ahogy te akarod? Miért ne tehetnék úgy, ahogy én szeretném?" Simmy minden kétséget kizáróan okos kutya volt. Ezért aztán, amikor látta, hogy az eddigiekkel semmi hatást nem én el, taktikát váltott, és hangosan elkezdett ugatni engem. Szegény gazdái újból elkezdtek aggódni és szégyenkezni miatta. Ám

én továbbra is rendíthetetlen maradtam, és levegőnek néztem Simmyt. A gazdáit pedig megnyugtattam, hogy a kezelés hamarosan hatni fog.

Úgy negyedóra elteltével Simmy ereje végül lankadni kezdett. Rájött, hogy mutatóvívjaival semmire sem megy, úgyhogy szépen elnyúlt a lakás egy távoli zugában. Ha ez lett volna a második világháború, ez a pillanat egyenértékű volt a normandiai partraszállással. A döntő ütközetet megnyertük, ám a háborúnak még korántsem volt vége. Simmy tíz percen belül visszatért. A közbeiktatott pihenő alatt valószínűleg az eseményeken töprengett, és úgy döntött, a dolog megér még egy próbálkozást. Újabb szökdecselés és ugatóroham vette kezdetét. Az ugrándozás most azonban már csak fél percig tartott, az ugatás pedig talán kétszer addig. Miután látta, hogy változatlanul egy pillantásra sem méltatom, ismét elkullogott.

Már nagyon sokszor tanúja voltam annak a folyamatnak, amin most Simmy is keresztülment. Ráébredt, hogy a környezetében alapvető változások történtek. Ahányszor csak visszajött, arra spekulált, hogy csak sikerül találnia egy repedést az új vezérjelölt sebezhetetlennek tűnő páncélján. Ismertem olyan kutyákat, amelyek vagy egy tucatszor is megpróbálkoztak ezzel, mielőtt feladták volna. Elszántságuk minden egyes alkalommal kisebb lett valamennyivel. A végén pedig már csak valamiféle szárnalmas kis vinnyogásra futotta az erejükből tiltakozásképpen. A siker kulcsa pedig az, hogy emlékezzünk: az ötperces szabály gyakorlása csak akkor következhet, ha a kutya kifogyott ebből a repertoárból. Ha idő előtt próbálunk a kutyával kommunikálni, kudarcra ítéltetünk.

Kathy és Alan hamarosan már maguk is használhatták a módszeremet, sikerrel alkalmazva a köteléképítés négy szabályát, hogy átvehessék a vezérséget Simmytől. Számukra különösen az volt a fontos feladat, hogy a kutyát megszabadítsák a látogatók fogadásának felelősségétől. Ezt persze úgy kellett tenniük, hogy alkalmazkodjanak a vendég vérmérsékletéhez is. Ha az idős nagymama érkezett, Simmyt bezárták egy másik szobába. Amikor Alan testvére jött, neki az ajtóban kellett találkoznia Simmyvel. Ha azonban a kutya elkezdett föl-le ugrálni, azonnal faképnél hagyták őt. Az üzenet világos volt: nem a kutya feladata, hogy az effajta helyzetekben kezdeményezzen. Ő csak maradjon szépen veszteg, és törődjön a saját dolgaival. Többé már senki sem állt le vele vitatkozni egy ilyen szituációban. Simmy pedig, hasonlóan a többi okos kutyához, gyorsan megtanulta a leckét. Alan és Kathy vendégeit nemsokára már csak egy pillantással köszöntötte a kutya. A szökdecselés immár a múlté volt; és szerintem senki sem bánkódott emiatt.

Tizenkettedik fejezet **Nehézkes viszontlátás - pórázról elszabaduló kutyák**

Amikor a kutyát eleresztjük a pórázról, talán a legfontosabb az, hogy vissza is tudjuk majd hívni. Lehetnek olyan esetek is, amikor ez élet-halál kérdésévé válik. Ez egyike azon szituációknak, amikor a kutyának a gazdájában a vezért kell látnia, a személyt, akinek a feladata (és képessége is) a létfontosságú döntések meghozatala.

Hosszú évek munkája során nem egy esetet láttam már, amikor az irányíthatatlanság végzetes eseményeknek lett az okozója. Különösen az egyik ilyen vérfagyasztó történet jut eszembe sokszor. Reggel volt, éppen az orvosom háza előtt várahoztam. Az épület közelében forgalmas főút húzódott. Ahogy ott várom, hogy a rendelő kinyisson, egyszer csak

megpillantok egy Yorkshire terriert, amint a közeli birtokról egyenesen az út irányába rohan. A kutya nyomában három gyermek szaladt, akik mindhiába kiabáltak és integettek neki. A kis terrier mindig megállt, hátrapillantott, aztán ahogy a gyerekek közeledtek, továbbszaladt. Az úton közben zajlott a reggeli forgalom, mindenfelé autók robogtak. A kutya pontosan az út felé tartott. Tudtam, hogy nem késlekedhetem, ezért torkom szakadtából rákiabáltam a gyerekekre, hogy álljanak meg. Biztos elcsodálóztak, hogy ki lehet ez az örült, aki úgy ordít és integet feléjük, mintha legalábbis a világvége jött volna el. Ám ugyanakkor nagy bajban is voltak, úgyhogy szerencsére úgy cselekedtek, ahogy kértem. Először is azt mondtam, hogy maradjanak csöndben. Majd arra utasítottam őket, hogy forduljanak meg, és fussanak vissza a bittok felé. Nagy megkönnyebbülésemre a terrier észrevette ezt és megállt, alig párlépésnyire az útpadkától. Majd megfordult, és a gyerekek után iramodott. Dermesztő pillanat volt. Ha a gyerekek tovább üldözték volna a kutyát, az szinte biztos berohan az autók kerekei alá. Abban a pillanatban persze nem volt időm arra, hogy megmagyarázzam a gyerekeknek, mit is csináltak rosszul. Amikor elkezdtek futni a kutya után, akkor mintegy leálltak vele játszani, és elfogadták, hogy ő vezeti őket. Ennek a fogócskának márpedig véget kellett vetni és újraosztani a szerepeket. Biztos vagyok benne, hogy a lecke hatásos volt. Mindennél fontosabb, hogy megértessük a kutyával, mit is akarunk. Ehhez pedig, mint mindig, most is állhatatosságra és higgadságra van szükség az ember részéről.

Az egyik legemlékezetesebb esetem Beau, a bernáthegyi volt. Vele is a Yorkshire-i Televízió bemutató jellegű programjának keretében találkoztam. Mindannyian ismerjük, micsoda hírnévre tettek szert a bernáthegyiek mint mentőkutyák. A legendás pálinkás hordóval a nyakörvükön a nagy termetű bundások számtalan bajba jutott hegymászót és utazót mentettek meg az Alpok bércei között. Nos, Beau még csak a közelébe sem ment a hegyeknek. Ő egy olyan különleges bernáthegyi volt, aki nem kereste az embereket. Ehelyett inkább az emberek próbálták megtalálni őt.

Beau gazdája, egy Heidi nevű hölgy, ideje java részét azzal töltötte, hogy a kutyáját kergette a közeli parkok valamelyikében. Bármit tett is, képtelen volt visszahívni magához az állatot. Már odáig jutott, hogy kezdte feladni a próbálkozásokat. Séta közben nem csatolta le többé Beau-t a hosszú póráz végéről. A hölgy nem mert elengedni a kutyát. Mivel azonban Heidi ugyanakkor lelkiismeretes gazda is volt, jól tudta, ez a megoldás nem az igazi a kedvence számára. Beaunak, mint a kutyák többségének, némi leckére volt szüksége. Megkértem hát Heidit, engedje el Beau-t a pórázról. A bernáthegyi azonnal eliramodott, hatalmas tankként robogva a parkban. Amikor aztán arra került a sor, Heidi pontosan olyan hiábavalóan kezdte szölongatni a kutyát, ahogyan azt megjósolta nekem. Úgy hatszor hívta, aztán feladta. A hiba, amit Heidi elkövetett, elég szokványos volt. Amikor szétnéztem a lakásában, azt tapasztaltam, hogy az asszony mindenfelé táplálékot hagyott szanaszét a kutya számára. Séta közben mindig ő követte Beau-t, ha az szökésben volt éppen. Ez pedig nem jelez mást a kutyának, mint hogy ő az igazi vezér, nem pedig a gazda. Heidi megengedte, hogy minduntalan a kutya diktálja a feltételeket, a saját játékszabályai szerint. Heidinek először is le kellett rohannia Beau-t a neki szóló jelzésekkel, amelyek természetesen a köteléképítés négyes szabályrendszeréről szóltak. Ugyanis mindig otthon kell megtanulni bánni a kutyával ahhoz, hogy azután már nyugodtan kiléphessünk vele az utcára. Beau alapjában véve jó természetű kutya volt, aki gyorsan felfogta, mi is az új felállás. Ez az időszak persze a legtöbb gazda számára nem tartozik a legkönnyebbek közé. Én mégis arra szoktam kérni őket, szilárdan tartsanak ki, amíg csak nincsenek teljesen készen az átneveléssel. Két hétbe telt, amíg Beau kezdett engedelmessé válni Heidi hívásának a házban és a kertben. A gazda megtanulta jutalmazni a jó viselkedést, cserében a kutya rájött, hogy melyik magatartást követi az ízletes falat. Ekkor következett a döntő pillanat, az asszonynak

ki kellett terjeszteni az otthon szerzett tiszteletet. Úgy kellett fellépnie, mint a személynek, aki majd a "vadászatot" is vezeti. Ez egyáltalán nem ígérkezett könnyűnek. Beau mindig nagyon izgatott lett, amikor Heidi elővette a pórázt. Ezért arra kértem a nőt, hogy próbálja minél nyugodtabban megoldani ezt a szituációt. Ha a kutya elkezdett tombolni, a pórázt tegye le az asztalra, és menjen odébb. Ennek az üzenetnek a következő a lényege: "A kutya elrontotta a dolgot, ezért elmarad a vadászat." Beau-nak fel kellett ismernie, hogy cselekedeteinek következményei vannak. Amikor a kutya lecsillapodott végre, Heidi csak akkor csatolta rá a pórázt, és indult el vele az ajtó felé. Nagyon fontos volt, hogy már ekkor, a séta legelején nyilvánvalóvá váljon, ki is vezet kit. Így tehát, amikor az ajtón kilépve Beau elkezdte húzni a pórázt, Heidinek ismét "ki kellett szállnia", vagyis megfordulnia és visszamenni a házba. Három vagy négy napig is eltartott, amíg sikerült nekik a kapun kívülre kerülni. Beau állandóan húzott, ezért a séta mindig hamvába holt. Végül azonban a kutya megértette, mit akarunk tőle, és már nem feszítette a pórázát. Most már a visszahívás gyakorlása következett. Heidi egyhosszú kötél betoldásával meghosszabbította a pórázt. Ezután azt tanácsoltam, hogy engedje a kutyát mintegy kétméteres távolságba, és onnét hívja vissza jutalomfalat segítségével. Ha sikerült a dolog, félegy méterrel mindig messzebbre engedhette a kutyát a következő alkalommal. Beau szépen teljesítette a gazdája kérését, amíg végül a kötél teljes tízméteres hosszúsága ki nem bontakozott. Ekkor pedig már nem volt más hátra, mint hogy Heidi elengedje a kutyát.

Ezek után pontosan azt kellett gyakorolniuk póráz nélkül, amit addig póráz segítségével. Heidinek újra meg újra be kellett hívnia a kutyát. Minderre otthon került sor, és a sok fáradozásnak hamarosan meglett az eredménye. Heidinek mind nagyobb távolságról sikerült magához édesgetnie Beau-t, akit a táplálék varázsa mindig visszakormányozott a gazdájához. Hamarosan már ötven métertől is sikerült behívni a bernáthegyit. Egy hónap sem telt bele, és Heidinek végre része lehetett abban a hatalmas örömben, amit mindig is várt a kutyasétáltatástól. Elmúltak azok az idők, amikor a séták abból álltak, hogy a nő kétségbeesetten hajszolta bóklászó kutyáját. Beau szinte az első szóra ott termett a gazdájánál. Ennél jobban nem is sikerülhetett volna a dolog, és érzésem szerint a végére Beau is sokkal vidámabb, egészségesebb kutyává alakult.

Hosszú évek alatt azt is megtanultam, hogy a kutyákkal való munka mindig megkívánja, hogy az ember képes legyen a rögtönzésre. Éppen ezért módszeremet a rugalmasság is jellemzi, hogy minél inkább az adott gazda életviteléhez alakíthassuk azt. Amikor a saját német juhászomat neveltem, rájöttem, hogy az is kell, hogy a kutya személyiségéhez passzoljon a tanítási módszer. Mindig is az volt a véleményem, hogy minél intelligensebb egy kutya, annál jobban ragaszkodik a saját szokásaihoz. Az okos kutyák folyton a saját megoldásaikon törik a fejüket. Bármire próbáljuk is rávenni őket, mintha mindig azt kérdeznék, miért is kell nekik ezt megtenni. Ugyanakkor ezért van az is, hogy az értelmes kutyák könnyen alakíthatóak a módszeremmel. Hamar rájönnek, megértik, hogy nekik ebből csak jó származhat, és már el is fogadják az új rendet.

A német juhászoknál kevés értelmesebb fajta létezik. És még kevesebb olyan kutyát láttam, aki gyorsabban haladt volna a tanulásban, mint Daisy May, az általam tenyésztett német juhász. Daisy May kirobbanóan energikus kutya, akivel igazi öröm együtt lenni. Nagyon könnyen elsajátította a módszeremet, és egykettőre beilleszkedett a falkámba. Mígnem aztán egy nap, amikor éppen a szabadban voltunk, hirtelen próbatétel elé állított. Mindig is szerettem kisebb autós kirándulásokra indulni a kutyákkal. Az említett alkalommal is efféle kirándulást tettünk egy földúton, hogy a kutyák kedvükre rohangászhatnak egyet. Amikor aztán már ideje volt hazafelé indulnunk, Daisy kerek pereg megtagadta, hogy

beszálljon az autóba. Ott álltam a kocsiajtó mellett, s hívtam a kutyát. De az egyre csak ugrált körülöttem, és esze ágában sem volt beszállni.

Persze megtehettem volna, hogy egyszerűen a grabancánál fogva berakom az autóba. Azonban, ahogyan ezt már többször említettem, én azt szeretem, ha a kutyák a maguk akaratából teljesítik a kéréseimet. A céloom mindig is az volt, hogy az együttműködésről pozitív tapasztalataik legyenek. Ha most betuszkoltam volna Daisy Mayt az autóba, az nagyon rossz emlékeket hagyott volna benne. Tehát valami mással kellett próbálkoznom. Amikor a kutya egyre csak játszadozott, én szépen beültem a kocsiba; és elhajtottam nélküle. Világos válaszút elé állítottam. Ott belül minden arra készítette, hogy a falkában a helye, hogy nélkülünk nem tudna élni. Vagy mégis a falkán kívüliséget választja?

Alig húsz méter megtétele után megálltam, kiszálltam, és hívtam megint. Daisy May odaszaladt, de ismét csak ugrándozott körülöttem. Világosan látszott, hogy folytatni akarja a játékot, és esze ágában sincs beszállni. Én erre ismét visszaültem és elhajtottam, ám ezúttal már gyorsabban és messzebbre. Ezzel mintegy azt kérdezem: "Tényleg el akarsz válni tőlünk?" Közben figyeltem a kutyát a visszapillantó tükörben. Ott futott a kocsí mögött. Amikor azután megálltam, habozás nélkül beugrott a többi kutya közé. Nagy-nagy dicsérettel jutalmaztam érte.

Más gazdák kutyáinál szerzett tapasztalataim arra intettek, hogy az efféle nagy jelentőségű leckéket, amilyen hamar csak lehet, meg kell ismételni. Így hát a következő napon újból elmentünk ugyanarra a helyre. Daisy May először ismét nem akart beszállni az autóba. Most már egyáltalán nem volt kedvem játszadozni vele. Ahogy elkezdett ugrabugrálni, elhatároztam, hogy megmutatom, mire számíthat, ha nem viselkedik rendesen. Beültem az autóba, és sebesen elhajtottam, mintegy kétszáz méterre a nyílt mezőre. Hozzá kell tennem persze, hogy a közelünkben legalább ötszáz méteres körletben nem volt autóút. Daisy May ész nélkül loholt utánunk. Amikor kinyitottam az ajtót, már ugrott is befelé. Ez volt az utolsó alkalom, hogy szükség volt erre a színjátékra. Daisy May azon túl mindig az első volt a kutyáim közül, ha beszállásról volt szó.

Tizenharmadik fejezet **Kutya kutya ellen verekedések leszerelése**

Néhány éve, amikor a kutyák és a farkasok viselkedésének közös vonásait kerestem, láttam egy érdekes filmet, amely a Yellowstone Nemzeti Parkban élő farkasokról szólt. Habár Észak-Amerikát úgy ismerjük, mint a farkasok egyik mentsvárát, a Yellowstone Park területéről mégis mintegy hatvan éven keresztül hiányzott ez a ragadozó. Aztán betelepítettek egy falkányi állatot, hogy ismét elszaporodjanak arrafelé a farkasok. Őróluk szólt a dokumentumfilm.

Ez az alkotás nagyban a segítségemre szolgált, hogy kialakíthassam a módszerem alapjául szolgáló elméletemet. Számomra a legfontosabb jelenet az volt a filmben, amikor a falka új alfa-hímet volt kénytelen választani. A korábbi vezért egy vadász golyója terítette le, így csak az alfa-nőstény maradt életben, hogy vezesse a falkát. Hamarosan érkezett egy hím a szomszédos falkából, hogy átvegye a vezérséget. A kibontakozó jelenet egyszerűen lenyűgöző volt. Az idegen elkezdett üvöltöni, és fülelt, vajon felhangzik-e válaszképpen a falkavezér üvöltése. Miután semmi ilyesmit nem hallott, egyre beljebb merészkedett a vezérét vesztett falka területére.

Jelenléte nem maradt válasz nélkül. Bonyolult és időnként igen agresszív rituálé bontakozott ki. A farkasok nem fogadták túl barátságosan a betolakodót. Az összecsapások kidolgozott koreográfiát követtek. Szinte minden a pózokon múlt. A látvány sokszor az indiánok harci táncára emlékeztetett, amikor lándzsát vetnek az ellenfél lába elé a földre. A farkasok minden nekirohanás után visszavonultak, hogy azután újból támadjanak. Mindez pedig vastagon körítve volt testbeszéddel.

Eközben a jövevény látszólag teljesen nyugodt maradt. Egyszerűen csak állt egy helyben, miközben csóválta a farkát. Egyáltalán nem lépett fel fenyegetően a falkabéli farkasokkal szemben. Ugyanakkor gyengeséget vagy félelmet sem mutatott. A falka tagjai hat és fél kimerítő órán át folytatták a megfélemlítő szertartást. Végül azután történt valami meglepő. Egyszer csak abbamaradt a támadás, és a farkasok elkezdtek egyenként odamenni a jövevényhez. Az mindent egy lapra tett fel. Ha veszít, a falka csaknem biztosan végezni fog vele. Ám végül az övé lett a diadal.

Amikor a falka tagjai egyenként behódoltak, előlépett az alfanőtény. A győztes hím végső gesztusként rátette a mellső lábát a nőstény vállára, fejét pedig annak nyaka fölé fektette. Ez a póz talán egy másodpercig sem tartott, ám ama elegendő volt, hogy jelezze: a jövevényé a hatalom. Ő az új alfa. Gyönyörű pillanat volt, amelyben benne lüktetett a természet tisztasága és ereje. A falkatagok ott ugrándoztak körülöttük, szinte örvendezve annak, hogy a rend helyreállt, és a csapatnak ismét van vezetője.

Habár a kutya kikerült a farkasfalkából, a falka ösztönei benne munkálkodnak. Hiába vált a mi háziállatunkká, nap mint nap ugyanezek a rituálékon megy keresztül. Ez talán soha nem nyilvánul meg annyira világosan a gazda szeme előtt, mint amikor kutya harcol kutya ellen. A legtöbb kutyatartóhoz hasonlóan nekem is az egyik legfőbb félelmem, hogy valamelyik kutyámat egyszer komolyan megtámadja egy másik. A kutyák képesek súlyos sebeket ejteni az ellenfelükön. Esetenként az sem idegen tőlük, hogy megöljenek egy másik kutyát. Amikor a kutyák összeverekednek, a rajtuk eső fizikai sérülések együtt járnak a gazdák lelki sebeivel. Christine esetében sem volt ez másként, akinek a televíziós műsor keretei között segített. Christine egy kis gazdaság bérlője volt Yorkshire-ben. Két keverék kutyát is vitt magával: Basil élénk, sárga-fehér foltos, border collie-szerű állat volt, Tess pedig kis fekete kutyus.

Christine gondjait mégis egy harmadik állat okozta. Reggie, egy nagy termetű, fekete-sárga rottweiler keverék, a nő által bérelt tanya, úgymond, tartozéka volt. Az én álláspontom szerint a rottweilerek igazán nem szolgáltak rá félelmetes hírnevükre. Sok nagyon szeretetreméltó kutyával találkoztam már ebből a fajtából. Sokan nem tudják, hogy a rottweilert eredetileg svájci és német földművesek használták őrkutyaként. Reggie teljes mértékben megfelelt ezeknek az elvárásoknak. A kutyát hosszú futóláncon tartották. Ezt a módszert én tiszta szívemből csak ellenezni tudom. Az említett korlátozott mozgási szabadság ellenére is Reggie nagyon hatékonyan őrizte bárkivel szemben a portát. Minden tekintetben félelmetes kinézetű állat volt.

Christine bajait az okozta, hogy Basil egyike volt annak a kevés lénynek, amelyek egyáltalán nem féltek Reggie-től. Számos alkalommal előfordult, hogy a kisebb kutya, amint kilépett a házból, mindjárt odament a rottweiler keverékhez, és összeverekedett vele. Azt hiszem, sokunk számára ismerős a német juhászra rontó Yorkshire terrier, vagy a dobermannal viaskodó tacsókó látványa. Amíg mi, emberek világosan látjuk a méretbeli eltéréseket, a legtöbb kutya látszólag nincs tisztában a maga méreteivel és az ebből fakadó

következményekkel. Ebben persze megint tetten érhetjük a sajátos emberi szemléletmódot. Mert pont mi voltunk azok, akik a különböző fajtáknak eltérő evolúciós utat szabtuk. A valóságban a legtöbb fajta nincs túlságosan messze egymástól, még nem túl sok generációnyi különbség választja el őket. Ezért aztán nincs abban semmi meglepő, hogy a kutyák öröklötten hasonlatosnak képzelik magukat a többi fajtárukhoz. A példánkban szereplő esetre gondolva, Basil feltehetően magát is a rottweilerhez hasonlatos kutyának tarthatta. Szerencsétlenségére a méret és az erőfölény mind az ellenfél oldalán állt. Reggie mintegy kétszer akkora volt, mint Basil. Ráadásul láncra volt kötve, így igazán nem sok egyéb választása volt, mint harcolni és megvédeni magát. Basil füleit, lábait és testét lassanként ellepték a tépett, zúzott, harapott sebek, úgyhogy a kutya már-már leginkább valami anyagdarabokból összevarrt babához kezdett hasonlítani. Reggie-n sokkal kevesebb harci sérülés látszott, ám nyilvánvalóvá vált, hogy a két kutya lassan, de biztosan darabokra tépi egymást.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a módszeremmel nem lehet a kutyákból kioltni agresszív hajlamaikat. A harapósság nem tanult és felejthető szokás, hanem szerves része az adott kutya egyéniségének. Néha az efféle kutyákat a Rambo-sorozat első részének főszereplőjéhez szoktam hasonlítani. Amíg békén hagyták, Rambo is úgy élt, mint a többi normális ember. Amikor aztán bántották, Rambo hirtelen visszatalált ahhoz a tudáskészlethez, amely elképesztően erőszakos emberré alakította. Kétségkívül vannak olyan kutyák is, amelyek nézeteltérés esetén borzalmas sérüléseket tudnak okozni akár az embereknek is. A pitbullokat például pontosan a harcra szelektálták - amikor ilyen szituációba kerülnek, teljes egészében kibontakoztatják vérengző természetüket. A módszerem nem arra való, hogy bármelyik kutyában kioltsa az agresszív hajlamokat. Arra viszont képes vagyok, hogy megtanítsam az embereket, miképpen kezeljék kutyáikat, hogy az agresszióra alkalmas helyzeteket biztonságosan elkerülhessék.

Sajnos meg volt kötve a kezem, amikor Reggie-n is segíteni próbáltam, mert Christine nem tudta rávenni a birtok tulajdonosát, hogy engedélyezze a kutyával való foglalkozást. A tulajdonosnak egyszerűen egy huszonnégy órán át szolgálatban lévő örökutára volt szüksége. Basil persze más eset volt. Abban a pillanatban, amikor először megpillantottam, már tudtam, hogy a vezérségre törő, ám vágyában beteljesületlen alfa tipikus esetével állok szemben. Az összes jellegzetesség megvolt nála: húzta a pórázt, felugrált, és állandóan ugatott. Látszott rajta, hogy a ház urának képzeli magát. Még arra is rászokott, hogy felugorjon a konyhaasztalra, mert onnét kilátott az ablakon, így szemmel tarthatta az udvart. Christine elkezdte a szokásos köteléképítést Basillel. Megkértem, hogy ez alatt az idő alatt különösen ügyeljen arra, hogy a kutya ne mehessen oda Reggie-hez. A két kutya még csak ne is lássa egymást. Amikor úgy gondoltam, hogy Basil -"elkészült", kivittük őt az udvarra. Nem is pórázt tettünk rá, hanem hámot! Tudtam, mennyire izgatott szokott lenni, és nem akartam, hogy valahogy kitépje magát a kezünk közül. Előkészületeink közé tartozott az is, hogy Reggie-t egy pajtába rejtettük.

Amint azonban Basil elért régi ellensége területére, kiengedtük Reggie-t is, aki persze most is a láncára volt erősítve. Letérdeltem, és csendben, nyugodtan tartottam Basilt, mintegy hatméternyire a lánc hatósugarán kívül. Még ma sem tudom, az a lánc hogyan bírta ki azokat a pillanatokot! Reggie mélyről feltörő morgással valósággal röpi Basil felé. Basil ugyancsak kész volt megütközni velem, úgyhogy amennyire csak bírtam, tartottam a kutyát. Úgy tűnt, a két kutya pillanatokon belül miszlikre szeretné tépni egymást. Ám én vigyáztam, hogy a konfliktus maradjon meg a jelzések szintjén, és az állatok ne férközhessenek egymás közelébe.

Idővel aztán lejjebb szállt az adrenalin szintje, és a fáradtság jelei mutatkoztak a kutyákon. Az acsarkodás nem hat órán át tartott, mint a farkasoknál, talán ha negyedórás lehetett. Abban a pillanatban, amikor a kutyák elcsendesedtek, az előre megbeszélt módon kilépett Christine a házból, kezében egy-egy tál eledellel mindkét kutya számára. Ennek a momentumnak kétszeresen is jelzésértéke volt. Azt szeretttük volna először is, ha a kutyákat egymás jelenlétében éri a pozitív élmény. Másodszor pedig azt is a tudomásukra hoztuk ezzel, hogy csak akkor kapják meg a jutalmat, ha békén hagyják egymást.

Ebben az esetben mégsem tudtunk teljes sikert elérni. A két kutya még hosszú ideig harcban állt egymással. A helyzetet nem lehetett gyorsan megoldani. Basil elég jól reagált a köteléképítési folyamatra, és egyre szelídebb lett a Reggie-vel folytatott összetűzések során, sokszor már nem is jutottak el a verekedésig. Basil sebeit egyre ritkábban kellett összevarrnia az állatorvosnak. Ha a rottweiler keverék is a megfelelőképpen viselkedett volna, nem kétséges, hogy megszűntek volna az összecsapások. Minderre azonban nem nagyon számíthattunk, és a legjobb, amit remélhettem, hogy Basil ezentúl legalább csak ritka vendég lesz a rendelőben.

Ahányszor csak autóba ülünk, legyünk bár a legtapasztaltabb sofőrök is, mindig számítanunk kell arra, hogy összetalálkozhatunk egy ámokfutó vezetővel. Ugyanilyen veszélyek leselkednek átvitt értelemben a kutyatartókra is, amikor elhagyják állatukkal az otthon biztonságát. Az esetek többségében a kutyasétáltatás kellemes és voltaképpen valódi társasági elfoglaltság. Magam is számos barátságot kötöttem már, miközben kicsiny falkámat sétáltattam. A szomorú valóság azonban az, hogy minden kutyatulajdonos számára előbb-utóbb eljön a pillanat, amikor találkoznak egy harcias idegen kutyával. Ez ellen nem sokat tehetünk. A gazdák jó része nem rendelkezik kellő érzékkel és befolyással a kutyája megfékezéséhez. Minden derék gazdára jut legalább egy, aki felelőtlenül viselkedik. És szemben szinte az össze többi viselkedésfajtaival, a kutyák természetes védekező magatartását nem tudjuk kiirtani a kedvenceinkből arra az esetre, ha elkerülhetlenné válik a harc. Csak azt tudom tanácsolni, hogy amikor csak lehet, próbáljuk meg minél inkább kerülni az ilyen alkalmakat.

Annak érdekében viszont igenis sokat tehetünk, hogy ne a mi kutyánk legyen a támadó. Ennek eléréséhez ismét a farkasfalka törvényeihez és az állat alapvető tulajdonságaihoz kell visszanyúlnunk. A természetben a farkasfalkák mindent megtesznek, csak hogy ne találkozzanak a többi csapattal. Éppen azért jelölik meg olyan intenzíven a csapáikat és a tanyáik környékét, hogy a többiek tiszteletben tarthassák azok sérthetlenségét. A valódi összetűzések igen ritkák a köreikben.

Ha ezt észben tartjuk, rá fogunk jönni, hogy a kutyák számára igenis természetellenes dolog a többi falkával történő gyakori találkozás. Emlékezzünk csak: a kutya szemében a legkisebb csoport akár két főből is állhat, egy kutya - és egy ember. A magát falkavezérnek gondoló kutya számára a másik kutyasétáltató felbukkanása valóságos vészhelyzet lehet! Ha összetűzés alakul ki, ez az állat mindent meg fog tenni a saját falkája (képzelt) érdekeiért. Még nagyobb mérvű a kutya idegessége, ha az efféle találkozásra a jól ismert sétaterepen, a megszokott útvonalon kerül sor. Ha elképzelései szerint ő az alfa, az ilyen esetekben úgy viselkedhet, mintha a falka területét védené.

Az efféle idegesítő helyzetek leszerelésére szoktam javasolni a gazdának az úgynevezett "falkatalálkozásokat". Ennek párhuzamosan kell történnie azzal, hogy a gazda megtanulja,

miként lehet ő a séta irányítója. A dolog lényege az, hogy séta közben hozzá kell szoktatnunk a kutyát a többi kutyasétáltatóval való találkozáshoz (vagyis ahhoz, hogy a "falkák" időnként keresztezhetik egymás útját). Hosszú távon az a cél, hogy a kutya mintegy érzéketlenné váljon az idegenekkel szemben, mint ahogyan a modern városi ember is elviseli a többi ember nyüzsgő jelenlétét. Amikor két kutya találkozik séta közben, a gazdák akkor cselekszenek a leghelyesebben, ha egyszerűen nem törődnek a másik kutyával. Ha a saját kutyánk követi a mi példánkat, vagyis nem foglalkozik a másikkal, jutalmazzuk meg egy kis falattal. A kutyát így az eset kapcsán pozitív megerősítés éri. A folyamat erőszakmentes lesz, hasonlít arra, amit más vonatkozásokban már otthon is gyakoroltunk. A gazda legfontosabb feladata, hogy itt is kimutassa vezéri kvalitásait, amit a kutya felismer és bízhat benne.

Már említettem azonban, hogy hiába gyakorolunk mi a saját kutyánkkal rengeteget, amikor semmit sem tehetünk mások és a kutyáik viselkedésének irányítására. Sokszor megkérdezték már tőlem, miről lehet felismerni a támadásra hajlamos kutyákat. Az emberek természetesen szeretnének felkészülni azokra az esetekre, amikor a kutyák összekapnak. Mikor válik a morgó kutyából támadó kutya, mi váltja ki ezt a támadást és így tovább. Azt szoktam válaszolni erre, hogy nekünk sokkal inkább a másik gazdát kel figyelnünk, hagyjuk a kutyánkra az idegen kutya felmérését.

Ha egy gazda felszabadult és vidám, nagy valószínűséggel a kutyája is hasonló beállítottságú lesz. Viszont ha a gazda idegesen hadonászik, izgatottnak vagy mérgesnek látszik, és alig bírja a pórázon féken tartani a kutyáját, nagy eséllyel maga a kutya is robbanékony hangulatban lesz. Általában azok a kutyák a legveszélyesebb támadók, amelyek ilyen emberrel vannak. Amikor egy másik kutya megrohanja a miénket, talán ez a legnagyobb kihívás a vezérségünk szempontjából. Azt tanácsolom, hogy próbáljuk meg mindenáron elkerülni az effajta összecsapásokat. Nagyon rossz taktika, ha kioktatjuk a másik gazdát, vagyis magunk is támadást indítunk. A legfontosabb, hogy higgadtak maradjunk. Emlékezzünk Kipling szavaira, és ne veszítsük el a fejünket.

Sokan kérdezik, miért nem helyes az, ha egyszerűen felkapjuk a kutyát, ha verekedés robban ki. Ez azért rossz, mert ezzel csak összezavarjuk az állatot. Egyfelől kiemeljük a saját szintjéről, és nem tudja maga elintézni a dolgot a másik kutyával. Másrészt ilyenkor a gazda is ki van téve a harapásoknak. Sokkal jobb, ha erős vezérként lépünk fel, és olyan módon vezetjük a kutyát, amiből tanulhat maga is.

Nem kétséges, hogy a verekedésektől való félelem tönkretelheti a gazda örömét, amit máskülönben a séta jelenthetne neki. Jó példa erre a nyugdíjas ápolónő, Artley kisasszony esete. A hölgy egy bájos kis házikóban lakott Bridlington tengerparthoz közeli részén. Két gyönyörű bobtailje volt, Ben és Danny. Sajnos a kutyák egyre agresszívabbakká váltak, amikor séta közben más ebekkel találkoztak. És bizony egy kutya, ha megüti az ötven kilót, már elég nagyinak számít. Összehasonlításképpen a szinte áttetsző Artley kisasszony nem nyomhatott többet negyvenöt kilónál. Nem csoda, ha nem bírta féken tartani Bent és Dannyt a póráz végén, még kevésbé kaphatta volna őket ölbe vész esetén. Ennek eredményeképpen egyre tehetetlenebbé vált kutyái vadságával szemben.

Mikor végül rászánta magát, hogy felhívjon, a helyzet már odáig fajult, hogy a szegény hölgy kizárólag a leglehetőlenebb időpontokban merészkedett az utcára a kutyáival. Elmesélte, hogy éjfélkor, illetve hajnali ötkor sétáltatja a kutyákat, hogy lehetőleg sikerüljön elkerülni a veszélyes helyzeteket. Biztos vagyok benne, hogy a többséghez hasonlóan ő sem nagyon

bízott benne, hogy gyógyírt hozhatok neki. Meg is értettem emiatt, ám szerencsére később mintegy öt perc alatt sikerült meggyőzőnöm arról, mekkorát tévedett!

Artley kisasszony a kertben tattorta a két bobtailt, mert túlságosan rakoncátlanok voltak. A rakás berendezése kifogástalan ízlésről tanúskodott, és a két kutya viháncolása azonnali megsemmisüléssel fenyegette a sok értékes csecsebecsét. Megérkezésem után azonban mindössze öt percre volt szükségem, hogy lecsendesítsem az állatokat. Ahogy beléptem, szokásomhoz híven azonnal a legyőzhetetlen vezér jelzéseit öltöttem magamra, akinek fensőbbiségéhez kétség sem férhet. A két kutya hamarosan nyugodtan hevert a nappaliban, hat év után először lépve be a házba!

A gazda fő problémáját azonban mégiscsak a séták jelentették. Egyszerű megoldást eszeltem ki. Az volt a célom, hogy a hölgy megtanulja elkerülni az összetűzésekhez vezető szituációkat. Megkértem, próbálja meg falatkákkal elcsalni a kutyáit a közeledő másik kutyáktól. Ha például a járdán szembejön egy másik kutyasétáltató, menjen át az utca túloldalára a két kutyával. Ha már biztos távolságban vannak, jutalmazza meg a kutyákat a falattal. Ezzel nemcsak fizikailag távolodhatnak el a veszélyes közelségből, hanem a kutyák látni fogják, hogy gazdájuk igazi vezér, aki úgy döntött, falkáját megvédendő kész az azonnali cselekvésre. Ezzel párhuzamosan azt is tanácsoltam Artley kisasszonynak, hogy lehetőleg mindvégig higgadtan és nyugodtan viselkedjen.

Ezúttal nem lehetett rögtön nagy eredményeket felmutatni. A köteléképítési folyamat tökéletes végig vitele döntő fontosságú, mielőtt az ember kilépne a kutyájával az utcára. Súlyosabb eseteknél azt szoktam tanácsolni, hogy legalább egy héten keresztül gyakoroljanak otthon a kutyával azelőtt, hogy szembesítenék az első igazán kritikus szituációval. A kutyánk ugyanis azért verekszik általában az utcán, mert azt hiszi, vezérként neki kell megvédeni a falkát. Ha otthon tudatosult már benne az új helye a rangsorban, könnyebben fog séta közben is engedelmeskedni az új alfának.

Artley kisasszony híven betartotta az előírásaimat. Két hét múlva már normális sétaidőben vihette az utcára a kutyáit. Egy évvel a nála tett látogatásom után felhívott, és abból, amit mesélt, nyilvánvalóvá vált számomra, hogy az életében hatalmas változást jelentett a kutyái megregulázása. Beszámolt róla, hogy éppen a tengerparton voltak, ahol Ben és Danny jól hancúrozott a többi kutyával. Bridlington utcáin így vált teljessé a béke.

Tizennegyedik fejezet Váratlan események - félelem a zajoktól

Sokan nem értik, mi abban a rossz, ha a kutya vezérnek képzelet magát, hiszen mi, emberek is azt tanultuk, hogy az önbizalom nagyon fontos, erőt adó tulajdonság. Ha a kutyától elveszünk a vezérséget, vajon nem fosztjuk meg ezzel az önbecsülésétől, a magabiztosságától is? Nos, ha egy olyan világban élnénk, amit kutyák alakítottak ki kutyák számára, lehet, hogy igaza lenne azoknak, akik ilyesmit állítanak. A helyzet azonban az, hogy ez a világ kizárólag az emberi igényeknek megfelelően lett megalkotva, és a kutyáknak ebben kell boldogulniuk. Itt szoktak a problémák kezdődni. És ez az oka annak, hogy a kutyák vezérségére egyértelműen nemet kell mondanunk. A kutyák a legmesszebbmenőkig hisznek abban a hierarchikus csoportszerkezetben, amelyben a farkassal közös ősi evolúciója zajlott. Ha a kutya azt képzelet, hogy ő az alfa, ez azt jelenti, hogy azt is hiszi, ő többet tud az összes alárendeltjénél. A rendszer logikus és egyszerű. Ha valaki a farkából többet tudna nála, akkor már az lenne a vezér. Amíg a kutya biztos a vezérségben, magára vállalja a mindenkori döntéshozó szerepét. Nagyon veszélyes dolog átengedni a kutyának a vezetést - váratlan és ismeretlen helyzetben ugyanis teljesen a maga feje szerint dönt majd.

Szemléljük a dolgot a kisgyermekkel vont párhuzamon keresztül is. Legyen bár a legokosabb és a legmagabiztosabb egy ötéves kislány vagy kislány, vajon melyik szülő engedné meg neki, hogy a város közepén ő vezesse a család autóját a bevásárlóköri során? Persze hogy senki sem tenne ilyet, hiszen a gyerekek még nem tudnának megbirkózni egy effajta feladattal. Van viszont egy nagy különbség: a gyerekek idővel felnőnek. A kutyák viszont bizonyos szempontból egész életükben kis kölykök maradnak, akikre nem bízhatunk felelősségteljes döntéseket.

A magát vezérnek képzelet kutya talán akkor jelenti a legnagyobb veszélyt, amikor hittelen olyan hanggal vagy látvánnyal szembesül, amelyet képtelen megérteni. Az efféle ingeret természetesen úgy fogja kezelni, mint amelyek veszélyt jelenthetnek a farkára. Ha láttak már autót kergető kutyát, vagy olyan állatot, amely szinte megtévelyodott a mennydörgéstől, átérzheték ezeknek az állatoknak a szorongását és rettegését. Már sok efféle esetről kértek meg, hogy segítsék. Volt közöttük olyan kutya, amelyik mintha eszt vesztette volna az elhaladó teherautók zajára; voltak olyanok is, amelyek folyamatos ugatásban, vonításban törtek ki, ha dörgött az ég, vagy ha petárda robbant valahol. Az ilyen események rettentően meg tudják ijeszteni a kutyát. Szerintem sokan hallottak már Önök közül is olyan ebekről, amelyek az autók kerekei alatt vesztettek oda, mert egy váratlan zajtól megriadva az útestre rohantak. Nagyon fontos problémáról van szó! Ráadásul mindig egy és ugyanaz a bajok gyökere: ezek a kutyák nem bírnak a vezérség rájuk nehezedő súlyával. Ezt legtöbbször maga az állat is érzi, belátva, hogy képtelen megfelelően fellépni. A végső megoldás törvényszerű és veszélyes: a pánik.

A legtöbb tapasztalatot a saját kutyáimmal való foglalkozás alatt szereztem. Néhány évvel ezelőtt még valósággal rettegtem november ötödikétől, amely Nagy-Britannia legzajosabb éjszakájának számít. A mellett a nyílt terület mellett lakom, ahol a környék legnagyobb tűzijátékát szokták rendezni az említett napon. Az évek során valóságos menedékhely létesült nálam a zilált idegzetű kutyák számára. Emlékszem, ahogy egy robbanásoktól hangos éjszakán egyszer csak hisztérikus dörömbölés hallatszott a kapu felől. Egy járókelő volt az, aki a kertem előtt az útesten ülő, a réműlettől szinte megbénult kutyára lett figyelmes. A jóember tévesen azt hitte, hogy az én kutyám, hiszen gazdának nyoma sem volt az állat

közelében. Keserűen mosolyogtam, ahogy az ember megpróbálta odacsalogatni a kutyát egy keksz segítségével. Nincs a földön olyan csemege, amely ezt a szegény állatot kiragadhatta volna a robbanások keltette rettegéséből. Gyengéden felemeltem a kutyát az útról, és bevitettem a házba. Később tudtam meg, hogy Sophie-vak hívják. Órákon keresztül ült reszketve a konyhában. Miután elláttam étellel és innivalóval, magára hagytam. Három nap telt el, míg aztán jelentkezett a gazdája, hogy visszakérje tőlem.

A következő évben szinte pontosan ugyanígy jártam, akkor egy fekete-fehér border collie volt az áldozat. Gyakorlatilag a gazdája mellől rohant el, ahogy elkezdődtek a robbanások. Úgy próbáltam megnyugtatni, hogy a tűzijáték idejére beültettem a járó motorú autóba, és még a rádiót is bekapcsoltam neki. Szerencsére az ő gazdája hamarabb rájött, merre kereshetné a kutyáját, és még aznap este, láthatóan megkönnyebbülve, átvette tőlem. Az én kutyáim sem voltak immunisak az efféle rémisztő hatások ellen. Kim nevű beagle-m a tűzijáték hallatán szinte halálra rémült. Emlékszem, amikor először élte át az ünnep éjszakáját, az ölemben tartottam, úgy ringattam ezt a szegény kis reszkető teremtet. Következő évben aztán bepakoltam az összes kutyámat a kocsiba, és elvittem őket éjszakára messze, a lincolnshire-i vadon szívébe, hogy ne féljenek a robbanásoktól. Most már látom, hogy pont úgy reagáltam a kutyáim rémületére, mint amikor a gyerekeim kicsi korukban éjszaka felriadtak a mennydörgéstől és villámlástól. Az ösztöneink ilyenkor azt parancsolják nekünk, hogy gyűjtsük magunk köré a szeretteinket, és így nyugtatgassuk őket. Olyan ez, mintha eljátszanánk a Muzsika hangja című film ama jelenetét, amikor Julie Andrews összegyűjti a von Trapp gyerekeket a vihar alatt, és mindenféle vidám dologról énekelnek együtt. Én mindig azt mondtam a kicsiknek, hogy a mennydörgés attól van, hogy az angyalok kugliznak az égből.

Később jöttem csak rá, amikor már a módszeremet csiszolgattam, milyen nagy hibát is követtem el, amikor a kutyáimat is úgy kezeltem, mintha gyerekek volnának. Ugyanis a magatartásommal mintegy megjutalmaztam őket azért, ahogyan a dörrenésekre reagáltak. Éppen hogy tudomást sem kellett volna vennem az egészről nem lett volna szabad reagálnom az eseményekre. Mindez a helyére került, amikor végre megértettem, mennyire bíznak a kutyák a vezér mindenhatóságában. Amikor a kutya kiválasztotta és elismerte a vezért, onnantól kezdve évelemszerűen úgy kezeli, hogy az sokkal többet tud nála - hiszen máskülönből nem ő volna a vezér! Rájöttem, hogy a leghelyesebb, ha ilyenkor tüntetően semmibe veszem a kialakult helyzetet. Nyugodt maradok, és mit sem törődöm a zajjal. Ismét csak Kiplingre kell gondolni: amikor mindenki elveszti a fejét, a vezérnek akkor is higgadtnak kell maradnia. Ha a kutya számára a gazdája az alfa, és ez az alfa rá sem hederít az égzengésre, pontosan így fog tenni a kutya is.

Hogy mennyire igazam van, világosan megmutatkozott, amikor egy olyan kutyával dolgoztam, amelyik az autók dübörgésétől félt. Tapasztalataim szerint az autómotor zaja néhány méteres közelségből az egyik legrémületesebb dolog, amivel egy kutya találkozhat. Ismertem olyan gazdákat, akik gyakorlatilag sehová sem vihették a kutyájukat, ahol útközben autókkal találkoztak volna. És ha az illető sűrűn beépített környéken lakik, az effajta probléma gyakorlatilag bebörtönzi a kutyát és gazdáját egyaránt.

Röviddel azután, hogy a módszeremet elkezdtem alkalmazni, felkeresett egy idősebb úriember, akinek súlyos gondjai voltak a kutyájával. Mintyt, ezt az igazán csinos, blue merte színű border collie-t a fia bízta rá, mivel a tengerentúlon vállalt munkát. Az öregúr mindennap ebédidőben és este meglátogatta a feleségét, aki a közelben lévő idősek otthonában lakott. A baj csak az volt, hogy a séták során Minty minden alkalommal pánikba esett, amikor

meglátott vagy meghallott egy autót. Ráadásul a szeretetothonhoz egy igen forgalmas úton kellett menniük. Az idős férfinak nemegyszer vissza kellett fordulnia a kutya miatt, és ez a helyzet lassan tarthatatlanná vált.

A munkát otthon kezdtük, a köteléképítés négy lépcsőjével. Ismételten megjegyzem, hogy ebben a stádiumban nincs megfelelőbb környezet a család otthonánál a tanításhoz. Ennek két oka van. Először is, a kutya otthon mutatja a legigazibb valóját, ha elvisszük valahová, teljesen megváltozhat a viselkedése. Még a legnyugodtabb, legkiegyensúlyozottabb kutya is ijedőssé válhat egy idegen helyen. A másik jó dolog abban, hogy elmegyek a család otthonába, az, hogy a gazda pontosan láthatja, mit is csinálok. Így a cselekedeteimet nem burkolom valamiféle misztikus ködbe, nem keltem a rejtélyesség látszatát. A gazda is felszabadultabban tud otthon viselkedni. És minél nyugodtabb a gazda, annál gördülékenyebben fog folyni a köteléképítés.

A most tárgyalt esetben a gazda szintén ügyesen átvette módszerem lényegét. Ugyanakkor nyilvánvaló volt, hogy Minty problémái főképpen az utcai forgalomra összpontosulnak. Kitaláltam egy egyszerű megoldást. Szerettem volna, ha Mintyt pozitív élmények érik menet közben az utcán. Ezért aztán, miután már körülbelül egy órája foglalkoztam a kutyával, és kiépítettem benne magam iránt a vezér tiszteletét, rácsatoltam a pórázt, és kivittem az utcára. Jó nagy forgalom volt, pontosan úgy, ahogy szerettem volna. Ahogy a kutya elkezdett ugatni az első arra jövő autóra, rászóltam, "Minty, gyere csak!", és egy kis darab sajttal csalogattam magamhoz. Minden egyes autónál eljátszottam ugyanezt a játékot. Ha nem hagyta abba az ugatást valamelyik kocsinál, egyszerűen nem törődtem vele, hiszen a rossz választ nem szabad jutalmazni. Ha azonban odajött hozzám, mindig megdicsértem, és adtam neki egy kis sajtot. Mindvégig ezt tettem, amíg az út mellett haladtunk. A forgalom nagy volt, mégis, nem tettünk meg túl hosszú utat, és Minty már sokkal inkább engem figyelt, mint a közeledő autókat. Mire úgy tíz-tizenkét autóval találkoztunk, máris elhagyhattam a sajt adagolását, olyan jól viselkedett a kutya. Az egész mindössze negyed órát tartott. Tulajdonképpen nagyon egyszerű a magyarázat: a rossz tapasztalatokat jókra cseréltem. Az öregúr egy megváltozott kutyát kapott vissza, és hamarosan már nyugodtan sétált az állattal a szeretetothon felé, hogy ott is elújságolja a jó hírt.

Vannak olyan kutyák is, amelyek egy robbanásnál jóval kisebb zaj esetén is megrémülnek. Bonnie-nál, ennél a Revesbyből való fekete-sárga corgi-border collie keveréknél elég volt egy telefoncsörgés is, és máris állt a bál. Mint az gyakran előfordul, Bonnie gazdája, Pat egy sor különféle problémáról számolt be, amikor felhívott.

Ott volt ezek között a krónikus pórázhúzás s persze a felugrás és állandó ugatás is. Miközben Pattel beszéltem, megtudtam, hogy van Bonnie-nak egy különleges szokása is: a rendkívüli telefonreakció. Ha meghallja a csörgést, szinte önkívületbe esik: ugrál, liheg, és szinte sikoltozik. Ez a viselkedés olyan vadhajtásokba torkollott már a vége felé, hogy a kutya a telefon hangjára elkezdte nyalogatni a szőnyeget, és a csengő elhallgatása után is vagy negyed órán keresztül folytatta ezt a különös rituálét.

Kíváncsi lettem erre a különleges kutyára, úgyhogy elhatároztam, meglátogatom őket, és Pat nappalijában ülve felhívom a rádiótelefonomról a szobai telefonjukat, hadd lássam a műsort. Hát, egyedüli látványban volt részem, annyi biztos. Bonnie tombolása közben sok mindent megértettem Panel és a kutyájával kapcsolatban. Pat szidta a kutyát, miközben torkaszakadtából azt sikította: "Hagyd abba!" Megtudtam, hogy a kialakult helyzetre való

tekintettel, ha megszólalt a telefon, valósággal vágtatott, hogy mielőbb felkapja a kagylót. A nő reakciója persze csak rontott a kutya viselkedésén.

Bonnie ideges agresszióját az okozta, hogy úgy képzelte, ő a farka vezére, és a telefoncsörgés ismeretlen veszélyforrásként jelent meg a számára. Amikor nem tudott mit kezdeni ezzel a "fenyegetéssel", teljesen pánikba esett. Amikor Pat ideges lett ettől, az csak tovább fokozta a kutya szenvedését. A szőnyeg nyaldosása olyan eltorzult reakció volt, amelyet a kutya a teljes reménytelenség idején mutatott. Elsőként is enyhítenem kellett a szituáció súlyosságán, vagyis meg kellett győzőm Bonnie-t arról, hogy a telefoncsörgésben nincs semmi borzasztó. Ahogy megérkeztem hozzájuk, vezéreként viselkedtem. Amikor láttam, hogy tisztelettel néz rám, pórázra vettem, és csendben leültem vele a szobában. Ezután a mobiltelefonomról ismét felhívtam őket. A telefon csörögni kezdett, én pedig teljesen nyugodt maradtam. Egyáltalán nem reagáltam a csöngésre. Bonnie nyugtalankodni kezdett, de aztán észrevette, hogy a helyzet most teljesen eltér az eddig megszokottól. Hogy fokozzam a szituáció újfajta kellemességét, adtam neki egy darabka finom sajtot. A célom az volt; hogy pozitív emlékei támadjanak a jövőben, ha meghallja a telefont.

Bonnie elég jól reagált, és bár izgatottan, de azért ott maradt az oldalamon. A következő órában úgy tizenöt percenként eljátszottam vele ezt a színjátékot. Amikor negyedszer szólaltattam meg a telefont, a kutya már a fülét sem mozdította a hangjára. Abbamaradtak a hisztériás kitörések, csakúgy, mint a szőnyeg nyaldosása. Értésüléseim szerint azóta is békésen megvan a telefontal.

A saját három fiatal kutyám esete mutatta leginkább, hogy végül is helyesnek bizonyult a pozitív asszociáción alapuló módszerem. Sadie, Sasha lánya egy év körül járt, Molly és féltestvére, Spike Milligan, a kis Springer spánielek pedig hét és öt hónaposak voltak. Közeledett november ötödike és a tűzijáték, én pedig azt szerettem volna, ha nem rémülnek meg, ezért gondos előkészületeket tettem. Pár órával az események előtt bezártam őket a házba, a konyhába pedig, ahol enni és pihenni szoktak, beállítottam egy tvkészüléket. Arra gondoltam, a televízióból jövő zajok majd elvonják a figyelmüket, amikor megkezdődik a tűzijáték.

A gondolataim azonban máshol jártak éppen, így aztán elfelejtettem becsukni magam mögött az ajtót, amikor kimentem a kertbe a tűzijátékot nézni. Mielőtt észbe kaptam volna, mind a három kölyök kirohant utánam. Az időzítés nem is lehetett volna rosszabb (illetve jobb!). Szinte ugyanabban a pillanatban ívelt fölfelé az első rakéta, majd robbant szét a fejünk felett izzó sziporkákká.

Nem volt időm rá, hogy megcsodáljam; a robbanás pillanatában Spike pánikba esett. A földhöz lapult, és a lábam köré csavarodott. A másik kettő összekuporodott, és tágra meredt szemmel, segélykérően meredtek rám. Ekkorra már tudtam, hogyan kell viselkednem ilyen helyzetekben. Ezért hát egyszerűen rájuk mosolyogtam, és így szóltam: "Jó nagy durranás volt, mi?" Mindezt a lehető legkönnyedebbséggel ejtettem ki, majd folytattam a bámészkodást. Ennyi elég is volt a kutyáknak, hogy megnyugodjanak. Pár pillanat múlva fel is keltek és odébb mentek tőlem. A maradék fél órában velem együtt nézték a tűzijátékot. A következő évben, amikor elkezdődtek a robbanások, odarohantak az ajtóhoz, hogy ismét megnézzék az esti látványosságot. Szerintem azóta is november ötödike a kedvenc éjjelük!

Tizenötödik fejezet

Új kutya, régi cselek - kölyök a házban

A legtöbb esetben olyan kutyákkal akad dolgom, melyeknél valamilyen viselkedési probléma adódik, mint például krónikus pórázhúzás vagy a lakás tönkretétele. Az efféle dolgok gyökere kivétel nélkül a kutya múltjában keresendő. A gazdák, teljesen ártatlanul de sokszor éveken keresztül olyan jelzéseket adtak állataiknak, amelyek azokban a vezérség téves érzetét építették ki. Az én feladatomban ilyenkor az, hogy helyreállítsam a megbillent egyensúlyt, segítek kialakítani a helyes rangsort, végső soron pedig nyugodtabb, kellemesebb élethez segítek hozzá kutyát és gazdát egyaránt.

Nem kell ahhoz különösebb észlénynek lenni, hogy rájövünk, mindez sokkal könnyebb lenne, ha az ember már kölyökkorától kezdve így foglalkozna a kutyájával. A kiskutya ideális alany arra, hogy rögtön a helyes irányban kezdhesük meg a vele való foglalkozást. Sokan mégis csodálkoznak, milyen gyakran hívnak, hogy kölykök nevelésében segítsék. Az igazság az, hogy én nagyon örülök ezeknek a hívásoknak, mert akiktől jönnek, azok a legjobb kutyatartók. Ők azok, akik már a legelejétől fogva szeretnék megérteni a rájuk bízott állatot, akik a leginkább tisztelik és szeretik a kutyájukat. Sajnos, csak kevés ember veszi a fáradságot magának, hogy előre megismerkedjen azzal a háziállattal, amelyet magához szándékozik venni. Pedig e nélkül nemigen képzelhető el majd az együttélés.

Bevallom, határozott elképzelésem van arról, milyen embernek való és milyennek nem való egy kutyakölyök. Még egyszerűbben, vannak, akik szerintem alkalmatlanok a kutyatartásra, főképpen pedig egy kölyök nevelésére. Egy kiskutyát például sohasem szabadna kisgyermeknek adni ajándékba. Nem félek ezt kimondani.

Ha a gyermek játékszer szeretne, vegyenek neki babát vagy játék vonatot. Az állat, a kutya nem játékszer!

Az igazság az, hogy az ilyen kijelentéseimen sokan felháborodtak már. Nagyon ritkán fordult elő, hogy úgy adtam volna valakinek egy kiskutyát, hogy akkor láttam először az illetőt. Szeretek meggyőződni arról, hogy jó helyre kerül-e majd az állat, és erről bizonyosságot szoktam szerezni. Megtörtént, hogy nem adtam el egy kölyköt egy családnak, akik háromszázötven kilométert autóztak - mert addig abszolút nem ismertem őket. Máskor olyan vevőkről mondtam le, akik karácsonyi ajándékkul szerettek volna beszerezni egy kölyköt. A gyermekeiknek szerették volna adni, és amikor én nem álltam kötélnék, első reakciónk az volt, hogy akkor majd máshol vesznek egyet. Persze biztos találtak volna olyasvalakit, aki eladott volna nekik egy kiskutyát. Vannak olyan "tenyésztők", akik mindenféle lelkiismeret-furdalás nélkül adogatják el bárkinek a szaporulatukat. Ebben az esetben azonban végül is ezek az emberek megértették, miért ellenkezem. Úgy érveltem, hogy a karácsonyi kutyaaajándékozás ellentmond a kutyákkal kapcsolatos alapelveknek: nyugalom és kiegyensúlyozottság! A karácsony cseppet sem nevezhető az év legnyugodtabb időszakának. A család tanakodott. Örömmel számolhatok be arról, hogy végül is egyetértettek velem. Ahelyett, hogy kiskutyát ajándékoztak volna karácsony napján a gyerekeknek, egy nappal az ünnep előtt együtt eljöttek hozzám. A gyerekek nagyon örültek, amikor meglátták leendő barátjukat, de megértették, hogy legjobb lesz, ha várnak a hazavitelével addig, amíg elmúlik az ünnep, és minden visszatér a normális kerékvágásba. A család hozzáállása bebizonyította, hogy érdemesek egy kutya sorsának kézbevitelére, hogy náluk jó helye lesz az állatnak. Újévkor boldogan adtam oda a kiskutyát, mert tudtam, hogy szép élet vár rá.

Van egy-két arany szabály arra az esetre, ha kiskutyát veszünk magunkhoz. Az első, hogy a kölyköt ne hozzuk el nyolchetes koránál fiatalabban az anyja mellől. Azért mondom ezt, mert így igazodunk a legjobban a kutyák természetes adottságaihoz. Minden kölyök számám eleinte az alom az ideális környezet. Itt fogja megtanulni az élethez szükséges legalapvetőbb dolgokat. A testvérei között, az anyja mellett fogja elsajátítani a társas lét szabályait, itt gyakorolja be a kommunikációhoz szükséges jeleket. Ha kiszakítjuk a kiskutyát az anyai közegből, mielőtt véget ér ez a rendkívül eseménydús, mondhatni, zsúfolt első nyolc hét, azzal jóvátehetetlen károkat okozhatunk neki.

Ha elhoztuk és hazavittük a kölyköt, új otthonában az első két nap a legkritikusabb időszak a számára. Fontos, hogy tudjuk: a kegyetlen valóság az, hogy a kutyakölyök falkaállat, és mi elszakítottuk őt a falkájától. Korábbi napjait az alomtestvérei között töltötte egy étellel teli, vidám társaságban. Most pedig elvitték őt egy teljesen idegen helyre, melyet nem ő választott magának. Ha úgy bánunk a kölyökkel, mint egy felnőtt kutyával tennénk, teljesen összetörhetjük a fiatal állatot. Nem fogja idegileg bírni a dolgot, hiába szeretjük őt a legjobb tudásunk szerint. Az első két napon kell kialakítanunk vele a lehető legszorosabb köteléket. A legjobb, amit tehetünk, hogy úgy alakítsuk ki a kiskutya új otthonát, hogy a lehető legbiztonságosabban érezze ott magát. Ebből az okból javasolni szoktam a gazdának, hogy első éjszaka aludjanak együtt a kölyökkel. Ez nem azt jelenti, hogy a kutyát engedjük föl az ágyunkba. Elég, ha melléfekszünk egy kanapéra vagy a földre terített matracra. Ez a kis kényelmetlenség később bőségesen meghozza gyümölcsét, mert nagyon sok megerősítést ad a kiskutyának ebben a különösen sebezhető időszakban. Ha kialakul az erős kötődés a gazda iránt, másnap a kölyök már sokkal bátrabban fog mozogni új környezetében. Elengedhetetlen, hogy a kutya biztonságban érezze magát az otthonunkban. Hiszen ezentúl itt kap enni, itt fognak játszani vele, és itt fog pihenni is.

Ugyanakkor arra is szükség van, hogy már a kezdet kezdetétől jó szokásokat tanítsunk a kiskutyának. Később részletezendő okok miatt a gesztus-evést nem tartom szükségesnek a kölyök esetében. A köteléképítés másik három elemét azonban minél hamarabb el kell kezdenünk náluk is.

A legeslegfontosabb, hogy az elválásaink alatti rangsorviszonyokat helyesen alakítsuk ki. Persze ez nem könnyű, hiszen minden gazda tudja, milyen nehéz ellenállni az elénk rohanó ennivaló kölyökkutya dédelgetésének, amikor hazajövünk valahonnan. Egyértelműen jelezniük kell ilyenkor: "Játszom veled, de nem most". Majd szólok, hogy mikor." Ezt már a letelejtől meg kell értetnünk vele, akkor is, ha a kiskutya csak átment a másik szobába, és mi nem láttuk őt egy rövid ideig.

Mindez persze ellentmondásosnak tűnhet. Hogyan szeretheti a gazda minden erejével a kutyáját, amikor ilyen szigorú szabályokat kényszerít rá folyamatosan? Azt kell hogy mondjam, hogy ha a kiskutya megtanulja a helyes szokásokat, például a játék terén, sokkal nagyobb örömet fog a gazdájának szerezni, mint egy szabadosabb légkörben felnövő társa. Egyáltalán nem igaz, hogy a módszeremmel kiöljük a szeretetet a kutyatartásból, éppen ellenkezőleg! Mindössze arról van szó, hogy a kényeztetést a megfelelő alkalmakra tartogatjuk.

Az a szerencse, hogy a viszontlátáskor alkalmazandó ötperces szabály kölyök esetében tényleg elég, ha csak öt percig tart. A felnőtt, rakoncátlan kutyáknak szinte kimeríthetetlen készleteik vannak viselkedési trükkökből, hogy felhívják magukra a figyelmet, valamint meglehetősen kitartóak is tudnak lenni. Ebben nagy eltérések lehetnek, láttam kutyát, amely tíz másodperc alatt feladta, de olyat is, amelyik másfél óráig próbálkozott. A felnőtt kutyák

szinte végeérhetetlenül képesek ugrándozni, csaholni és szűkölni. Egy kölyöknél szó sincs ilyesmiről.

Ha megnyugodott a kiskutya, következhet a behívás szokásos gyakorlása: És itt következik az igazi élvezet! Ennek első részét az képezi, hogy nevet adunk a kutyának. Nagyon fontos, hogy a lelegejétől ezen a néven hívjuk az állatot. A gazdának ekkor kell a lehető legtöbbet foglalkoznia a kutyával. Azt szoktam tanácsolni, hogy lehetőleg annyiszor hívjuk oda magunkhoz a kiskutyát, amennyiszer csak lehetőség adódik rá. Ilyenkor persze mindig adjunk jutalmat is neki, és dicsérjük meg, ha szépen odaszaladt hozzánk. Tapasztalatom szerint a "Jól van, okos kutya!" dicséretet nem lehet elég sokszor mondani az első hetekben. A kölykökkel való foglalkozás legnagyobb örömét talán az adja, hogy láthatjuk, új társunk milyen gyorsan fejlődik. Az a tapasztalatom, hogy akármilyen apró trükköt tanítsunk is éppen a kiskutyának, elegendő azt háromszor megismételni, és ő máris tudni fogja. A felnőtt kutyákhoz hasonlóan a kicsiknél is világosan látszik, mikor értük el a célunkat a köteléképítés során. Amikor a kiskutya szép nyugodtan, farkcsóválva áll, vagy kényelmesen ül, és azt figyeljük, mikor nézünk rá, ez annak a jele, hogy elfogadja a vezérségünket. Amikor idáig jutott, a gazda továbbléphet a köteléképítés többi területére. Azt ajánlom, hogy a kiskutyát csak az első oltási sorozat vége után két héttel vigyük először az utcára. Ez körülbelül tizennégy hetes kort jelent. A kölyök ekkor persze még nincs felkészülve a nagyvilág befogadására. Sokkal jobb szerintem, ha eleinte keresünk neki egy jól összeszokott kölyökcsoporthoz, ahol kedvére rohangálhat, hiszen ez a környezet erősen hasonlít arra, amilyent az alomttestvérei körében élvezhetett.

Ekkoriban már eljön az ideje annak is, hogy az alapvető szabályokat megtanítsuk neki. Erre otthon vagy a kertben kerüljön sor. Értessük meg a kutyával, hogy számára a lehető legjobb hely a gazdája oldalán van. Most is dolgozzunk jutalom és dicséret segítségével. Ha a kutya előreszalad, lazítsunk a pórázon, és hívjuk vissza a helyes pozícióba. Mindenképpen szoktassuk le a pórázvonzolásra. A kiskutyák semmit sem szeretnek annyira, mint játszani, és nekik a pórázhúzás nagyszerű szórakozásnak tűnhet. Azonban ez nem a játék ideje, most másféle szabályok vannak érvényben. Ha az ember nem alakítja ki a maga szabályrendszerét, higgyék el, a kutya nagyon hamar ki fogja alakítani a magáét.

Szerintem alapvető fontosságú, hogy a gazda milyen hangnemben beszél a kutyájához. Kérem Önöket, ne ordítsanak vagy sikoltozzanak az állattal, hanem kellemes hangon szóljanak hozzá. Emlékezzenek: a kutya az ember legjobb barátja kell hogy legyen. Önök hogyan szólnak a jó barátaikhoz: kiabálnak, vagy pedig kedvesen és nyugodtan társalognak velük? Ha a kutya megtanult a normális hangfekvésű utasításokra reagálni, tovább halkíthatunk rajtuk, egészen addig, míg csaknem suttogunk már. Egy ilyen jól nevelt állat biztosan odafigyel majd arra is, ha valami miatt a gazdának mégis fel kell emelnie néha a hangját. Az ajtónál történő döntéshozatali szituációknál a kiskutyát szinte ne is vegyük észre, amikor belépünk. A helyzet kettőssége nyilvánvaló: egy pici kutya fölött könnyebb elnézni, viszont az emberek érzelmi kitöréseit semmi sem váltja ki biztosabban mint egy búbajos kölyök. Mégis, döntő fontossággal bír, hogy ebben a szituációban mindig következetesen viselkedjünk. Hiszen milyen gyakran halljuk a figyelmeztetést, hogy a kutyakölyök nemcsak karácsonyra szól, hanem velünk lesz egy életen keresztül?! Ugyanez érvényes az én módszeremre is, ez nem olyasvalami, amit felszedünk, majd eldobunk idővel. Ha a gazda egyszer hozzáfogott, ki is kell tartania mellette.

Már beszéltem az élelemhez jutás hatalmáról. A kölyök nevelésekor ez a legnagyobb hatalom a kezünkben. Ugyanakkor a táplálékkal történő nevelést hozzá kell igazítani a kölyök speciális igényeihez. A fő üzenet, amelyet továbbítunk, most is a vezérségünk megerősítése lesz. Egy nyolchetes kiskutyát átlagosan négyszer kell etetni naponta. Az

ennyire gyakori etetés alkalmat ad a gazdának, hogy akaratát erős és megfelelő módon érvényesítse. A falkában a gazda az élelem adója, legfőbb elosztója. Ilyen körülmények között nem látom sok értelmét a gesztus-evés alkalmazásának a kölykök esetében. Miért használnánk ugyebár pörölyt, hogy megtörjünk egy mogyorót?

Az élelem más viselkedésformák tanításakor is jó szolgálatot tehet. Talán a legegyszerűbb az ültetés. Már korábban is mondtam, hogy ha megtanítjuk a kutyát ülni, szinte ingyen juthatunk egy nagyon is hasznos eszközhöz az irányításánál. A bemutatott technika révén (a falatot előbb a kutya feje fölé, majd hátrafele mozgatva) könnyűszerrel kialakítható az ülő póz. Megint csak a régi játék ez: amikor a kutya azt kérdezi magában "Mi ebben a jó nekem?", mi megmutatjuk neki ezt a jót, így tesszük érdekeltté őt a cselekvésben. Magam is mindig meglepődöm, milyen gyorsan tanulnak a kiskutyák.

Tizenhatodik fejezet

Szörnyecskék - az igazán problémás kölykök kezelése

Ha egy kiskutyát veszünk magunkhoz, miénk a tökéletes alkalom, hogy a kezdetektől fogva rávezessük azt a helyes viselkedésformákra. Sajnos azonban annak is megvan a lehetősége, hogy a gazda, aki nincs tisztában a kívánatos céllal, úgymond, elrontja" a kiskutyát. Nemegyszer hívtak már olyan kutyasokhoz, melyek gyakorlatilag kezelhetetlenné váltak, és a hazatérő tulajdonost a házban olyan állapotok fogadták, melyek leginkább a Szörnyecskék című film díszleteire emlékeztettek. Hetekkel korábban a szegény gazda még majd' elolvadt a "cuki", ennivalóan édes kölyök láttán. Eltelt egy kis idő, és rá kellett jönnie: házába egy borzalmas lény költözött. Meg kell hogy mondjam, legalább olyan könnyű rossz kiskutyát nevelni, mint jót.

Amikor megkérdezik tőlem, hogyan lehet olyan kiegyensúlyozott és vidám a kutyájuk, mint az enyéim, azt szoktam mondani, szemléljék a dolgot kicsit a feje tetejére állítva. Mit csinálnának, ha egy teljesen rosszul viselkedő, "becsavarodott" kutyára lenne szükségük? Ehhez az kellene, hogy számára érthetetlen nyelven beszéljünk hozzá, lehetetlen feladatok elé állítsuk, és naphosszat ellentmondásos jelzésekkel bombázzuk, melyekből nem tudja megállapítani, mi a rossz és mi a jó. Egyik pillanatban megdicsérik azén, mert vidáman szökdécsel, a következőben rásóznak ugyanezért. Számos gazda pontosan így bánik a hozzá került kiskutyával. Pedig mindennek az ellenkezőjét kellene tenniük. Minden bolond képes arra, hogy tönkretegyen egy kutyát, viszont ahhoz már igazi állatbarátra van szükség, hogy boldog, nyugodt állat kerüljön ki a keze közül. Két példán keresztül szemléltetem, miféle hibákat lehet elkövetni a kölykökkel kapcsolatban. Az egyik a rágszálás lesz, a másik pedig a szobatisztaság. Mindkettő olyasvalami, amit az okoz, ha a gazda pont a rossz irányba indult a kezdetekkor.

A kölykökkel kapcsolatos problémák között első helyen állnak a tárgyak szétrágásából adódó bajok. Mielőtt rátérnénk az orvoslásukra, lássuk a dolog háttérében rejtőző természetes okokat! A kiskutyáknak nagyon hamar kinőnek a túhegyes tejfogacskaik. Ezeknek nem nagyon van más feladatuk, mint hogy segítsék a kölyköt abban, hogy kipróbálhassa állkapcsa erejét. A kiskutya, hasonlóan a pici gyerekekhez, mindent a szájába vesz és megrágcsál. Amíg az alomban tartózkodik, legfőbb célpontjaiként a testvérei jönnek számításba. Ha kellemetlenül nagyot találtak harapni, a másik kiskutya legtöbbször visít egyet, majd

odébbáll. Az a kölyök viszont, amelyik új gazdája otthonában testvérek nélkül nevelkedik, a környezetében található bármelyik tárgyra veti rá magát, és ugyanilyen boldogan rágcsálja az ember ujját is.

Ennek a problémának a legjobb orvossága a játék. Módszeremmel kiküszöböltem az összes fájdalmas fegyvelmezési eljárást. Sőt a kiskutyákat szerintem mókás és játékos módon kell nevelni, mert a fiatal állatok természete erre ideálisan alkalmas. A legjobb, ha a gazda hatalmas készlet szétrágható játékszerrel szereli fel magát erre az alkalomra. Ezeknek ugyanaz a szerepe, mint a kisbabáknak adott, rágcsálni-szopogatni való kendőnek. A kutyakölyök fogváltása tizennégy hónapos kora körül fejeződik be teljesen, ezért kitartó segítségre van szüksége tőlünk. A rágcsálnivalók lehetséges köre szinte végtelen. Adhatunk kötédarabot, összecsomózott rongyot, botokat. Egyetlen kikötésem az szokott lenni, hogy ne legyenek túl aprók ezek a tárgyak, nehogy a kutya lenyelje őket.

A játékszerek akkor válnak hirtelen nélkülözhetetlenné, amikor a kiskutya valami értékes dologra vet szemet, például nekilát szétrágni a bútorokat. Ilyenkor egy játékkal vonjuk el a kölyök figyelmét a tilalmas tárgytól, majd dobjuk el a játékot, hogy a kiskutya távolabb kezdjen el foglalkozni vele. Nagyon fontos, hogy ne büntessük meg a kutyát az ösztönös szertelenségéért. A gazda könnyűszerrel új, elfogadható mederbe tudja terelni a fenti módon a játékos energiákat. Ha a kutya jól viselkedik, áttérhetünk a "kérem-köszönöm" játékra. Vegyük el a tárgyat a kölyöktől, majd jutalmazzuk meg, és mondjuk neki: "Köszönöm". Ez megint csak részévé fog válni a köteléképítésnek. A gazda mint vezér, megválaszthatja, mivel, meddig és mikor játszhat a kiskutya.

Persze vannak pillanatok, amikor a vezérnek erőteljesebben kell fellépnie. Példának okáért a kiskutyák imádják ellopkodni és szétrágni a ruhadarabokat. Ezt a rossz szokást csírájában kell elfojtanunk. Ugyanígy nem szabad hagyni, hogy a kutyus játékból jól belénk harapjon. Erre az a módszerem, hogy amikor a szájába veszi a karomat, ujjamat, felkiáltok, és otthagynom a kutyát egy kis időre. Ha továbbra is csintalankodik, megszakítok vele minden kapcsolatot úgy öt percre, kiközösítve őt ezzel a falkából. Csak miután lecsillapodott, akkor kezdek vele újból foglalkozni.

A rágcsálásos problémák során a gazdák nagyon könnyen el tudják rontani a kiskutyát. Így történt ez a Nuke névre hallgató akitakölyökkel is. Amikor ellátogattam hozzájuk, egy hölgy fogadott a három gyermekével. Elmondták, hogy Nuke leginkább harapdálósdit szeret játszani. Ilyenkor a családtagok játéktárgyakat vagy egyszerűen a kezüket himbálták a kutya orra fölött. Ha Nuke-nak sikerült elkapnia őket, akkor az orrára paskoltak. Eleinte mindez nagyszerű mókának bizonyult. Sajnos Nuke egyre inkább belemelegedett a játékba, és időnként megsebezte a gyerekeket. Minden alkalommal erősebbeket harapott. Az akiták gyönyörű és hatalmas kutyák, ugyanakkor már egészen kicsi koruktól kezdve nagyon kemények is, Nuke még csak tizenegy hetes volt, ám máris megharapta a család mindhárom gyerekét, úgyhogy egyre inkább egy szobába bezárva tartották. Amikor beszéltem velük, világossá vált a számomra, hogy jó pár hibát elkövettek a kölyök nevelése során. Különösen azzal ártottak neki és maguknak is, hogy nem vették figyelembe a kutya természetes igényét a fogai próbálgatására. Nuke megtanulta, hogyan követelhet magának figyelmet, és hogyan manipulálhatja az embereket, különösen játék idején. Már említettem, hogy mennyire lényeges, hogy a vezér a játék során is uralja a helyzetet. Az alfa dönti el, mikor, mit, mennyit és milyen szabályok szerint játsszanak. Nos, náluk Nuke döntött minderről. Ennek azonnal véget kellett vetnem. Első feladatomból tehát a vezérszerep újraosztása volt. A gyerekek már mind elmúltak tízévesek, úgyhogy könnyen megértették a módszer lényegét. Mindazonáltal a házban túl nagy volt a forgalom, bármikor beállíthatott

egy csapat újabb gyermek, úgyhogy megkértem a háziakat, hogy amikor vendégeik vannak, tartsák Nuke-ot elzárva.

Nuke ilyenkor a konyhában kapott helyet. Ám amikor nem voltak idegenek a házban, ismét kijöhetett a nappaliba. Akárhányszor nyílt a konyhaajtó, az oda bezárt Nuke megpróbált kitörni, ám a háziak saját testükkel torlaszolták el a rést. Ha a régi módszer szerint felugrott rájuk, hogy kikényszerítsen egy kis kézharapdálós játékot, egyszerűen nem tartották oda a kezüket. Ha mégis megharapta őket, azt kéne, hogy kiáltsanak föl fájdalmasan, s lépjenek odébb, pontosan úgy, mint a megharapott kölykök teszik az alomttestvéreikkel. Nuke hamar rájött, hogy már nem tud magának figyelmet kizsarolni a gazdától. A kutya abban is hasonlít az emberhez, hogy előbb-utóbb felhagy azzal, ami nem hozza meg a kívánt eredményt. A helytelen viselkedésnek hamar vége szakadt. Nuke-ból kiegyensúlyozott kutya lett, amely megtanulta saját magát kordában tartani. Néhány hét alatt hatalmas változások álltak be a magatartásában. A gyerekek is sokkal többet és jobban tudtak vele játszani, mint addig. A játékszabályok megváltoztak, mert most már az ember döntötte el, mikor és mennyit fognak együtt szórakozni. Nuke magabiztosan lépett a "jó kutyává" válás útjára. A kölykökkel kapcsolatos második leggyakoribb probléma, amellyel hozzám fordulnak, a szobatisztaság és egyáltalán a kis-és nagydogák kérdése. Mind a gazdák, mind pedig a kutyák számára nagyon nyomasztó helyzetek alakulhatnak ki ennek kapcsán. Emlékszem, ilyen ügyben hívtak el 1997 nyarán egy gordon szetter kölyök, D'Arcy gazdáit is magukhoz. A kutya éppen olyan arisztokratikus benyomást keltett, mint amilyenre az ember a neve után számíthatott. Öt hónapos létére máris gyönyörű, nemes külsejű állat vált belőle. Kétséget kizáróan fényes jövő előtt állt, ha kiállításokra is elviszik majd felnőtt korában. Sajnos azonban a gazdái legnagyobb bosszúságára rászokott, hogy megegye a saját ürülékét. A család már minden szóba jöhető módon megpróbálta elvenni a kedvét attól, ám minél inkább igyekeztek az emberek, D'Arcy annál jobban ellenállt. Mire hozzám fordultak, a kutya egészen rafinálttá vált, és a kert bokori közé bújva folytatta gusztustalan praktikáit. A család mélységesen elkeseredett, és nem tudta, mitévő legyen.

Miután találkoztam D'Arcyval, rájöttem, hogy számos problémával kell megküzdenem. Fialat kora ellenére a kutya erősen stresszelt állat benyomását keltette. Felugrált, húzta a pórát, megpróbált az ember arcába nyalni. A gazdáinak ezzel nem volt különösebb baja, számomra azonban mind-mind ugyanannak a problémának a tünetei voltak. A kis gordon szetter kétségkívül falkavezérnek hitte magát. További beszélgetések során rájöttem, miért vált annyira központi kérdéssé a toalett ügy. A család szó szerint tisztaságmániás volt, és valóságos katasztrófának tűnt számukra, ha a kutya véletlenül a lakásban végezte el a dolgát. Ha meglátták, hogy ki akar menni, felkapták, és óriási hűhóval kirohantak vele a kertbe. Ha pedig ürülékét találtak odabenn - de ezt már Önökre bízom, hogy elképzeljék a reakciójukat. Így tehát D'Arcy nemcsak alfának képzelte magát, hanem úgy vélte, kudarcok érik ebben a szerepben. A vezér szerepe ebben az esetben a falka jókedvének fenntartása, és ez kétségkívül nem sikerült neki. Erre reagált úgy, hogy a legtöbb idegeskedést kiváltó mellékterméket" megette. Kettős feladat várt rám ebben a helyzetben. El kellett vennem D'Arcy-tól a vezérséget, és fel kellett oldanom a székelés körüli hisztérikus hangulatot.

A szobatisztaságra nevelés kulcsfontosságú mozzanata a kiskutyák életének, olyan folyamat, amelyhez rengeteg jobb-rosszabb módszert fejlesztettek már ki. Vannak közöttük egészen barbár eljárások, mint például a kutya orrának beleverése a saját piszkába. Ilyesminek semmi helye az én rendszeremben. Ugyanakkor nem vitás, hogy a kutyákat meg kell tanítanunk odakinn elvégezni a dolgukat. Tapasztalatom szerint ehhez semmilyen különösebb illetani kiképzés nem szükséges.

D'Arcy gazdái nekiláttak a szokásos köteléképítési eljárásnak, semmibe véve a kölyök figyelem-felhívási próbálkozásait. Nem volt a legkönnyebb eset, azonban idővel mégiscsak sikerült jó eredményeket elérnünk. Ekkor ki kellett terjeszteni a módszere az ominózus ürítésekre is. A család kétségtelenül a plafonon volt az idegességtől, ha a kutyának vécéznie kellett. Elmagyaráztam nekik, hogy ennek magától értetődő dologgá kell válni, csak semmi hűhó! Ne futkossanak egész nap a kutya után, hogy mikor kell neki épp kimenni, összpontosítsanak inkább a legfőbb időpontokra. Ezek pedig a reggel, továbbá az alvás és az evés utáni pillanatok. A legfontosabb azonban a nyugalom, hogy szűnjön meg a felhajtás a kutya ürítései körül. Kértem őket, próbáljanak meg derűsen és higgadtan viselkedni. Végül pedig mindig legyenek következetesek, hogy D'Arcy könnyen és biztosan értse meg a szituációk lényegét.

Legelőször is le kellett szoktatnunk a kutyát a székletevésről. Megoldásképpen a következőt javasoltam: ha éppen ráér valamelyikük, menjen ki a kutyával, amikor az a dolgát végzi. Várja meg, míg befejezi, majd pedig rögtön hívja oda magához egy kis jutalom segítségével. A jutalom és a dicséret, "jól van, okos!", sohase késlekedjen. Amíg D'Arcy a falattal bíbelődik, van idő a hulladék eltüntetésére.

Meg kell említenem, hogy a tisztaságra szoktatás egyike azon kevés alkalmaknak, amikor a gazda is odamehet a kutyához, hogy megjutalmazza. Ez nem fogja összezavarni a kutyát a vezérséggel kapcsolatosan, ellenkezőleg, további megerősítésként szolgál, hogy amit tett, jól tette. Olyan különleges helyzetet idézünk elő ezzel, amely még erősebb igyekezetet fog eredményezni a kutyánál, hogy további jutalmakhoz jusson a helyes magatartás révén. Ugyanakkor a jutalmazást nem kell sokáig folytatni, csak amíg a kölyök rá nem jön, mi a dolga. D'Arcy hamar felhagyott kellemetlen szokásával. (A leszokást tovább gyorsíthatjuk, ha ananászt keverünk a kutya eledelébe. Ez valamilyen oknál fogva ehetlenné teszi számukra a székleetet.) Erre a sikerre építve továbbléphettem, most már arra biztatva a családot, hogy ha itt az idő, vezessék D'Arcy-t valamely megfelelő helyre üríteni. Persze most is megkértem őket, hogy bármi történjék is, őrizzék meg a higgadtságukat. Ha a kutya mégis bent végezné el a dolgát, ne csináljanak nagy felhajtást, egyszerűen szedjék föl a székleetet. Ugyanez az eljárás követendő, ha nem "rajtakapták" az ebet, hanem csak az "eredménybe" botlottak bele. Elmagyaráztam, hogy teljesen értelmetlen dolog a kutyát jóval az esemény után megfenyíteni, hiszen az már nem emlékszik, mit is követett el, és csak ártanak neki a hirtelen dühkitöréssel. D'Arcy megint csak jó nebulónak bizonyult, és két hét múlva mindig a kertnek ugyanazon részén végezte el a nagydolgát, majd a hulladékot érintetlenül otthagya. A család végre fellélegezhetett.

Tizenhetedik fejezet

Nagydolog, kutyadolog - amikor bepiszkít a kutya

Hiába szoktatják szobatisztaságra a kutyákat már kölyökkorokban, előfordul, hogy egyik-másik felnőtt korában újból a lakásban kezdi elvégezni a dolgát. Ahogyan az embereknél is sok megjelenési formája lehet a stresszes életmódnak, többek között ilyenek a gyomorfekély és az alkoholizmus egyes esetei, úgy a kutyáknál is sajátos jelei lehetnek a lelki problémáknak. Talán a legkellemetlenebb ezek közül a lakásba piszkítás, amely nagyon meg tudja keseríteni a gazdák életét. Az évek során tucatjával kerestek fel olyan kutyatulajdonosok, akik ilyesfajta gondokkal küszködtek. Voltak kutyák, amelyek bepisltek, ha idegen jött a házhoz, vagy összevizezték a bútorokat, a függönyt, vagy egyenesen lepisilték a gazdájukat. Ez nagyon nyomasztó tünetegyüttes, melynek a magyarázatát ismét a természetben kell keresnünk.

A farkasok és a többi kutyaféle is erősen territoriális fajok. Területük határait vizeletükkel és székletükkel jelölik. Ezek szaga arra figyelmezteti a potenciális birtokháborítókat, hogy eddig és ne tovább, ha nem akarnak megmérkőzni a házigazdával. A feladat zöme a vezérekre hárul, a kutyaféléknél ennek megfelelően speciálisan alakult a vizelet-visszatartás képessége is: az állat képessé vált arra, hogy vizeletét "elaprózva", rövid sugarakban bocsássa ki, hogy minél többször és minél több helyen tehesse le a "névjegyt".

Amíg ennek a vadonban semmi akadályja nincs, az erősen beépített városi környezetben egyre több kényelmetlenségünk származik kutyáink jelölő viselkedéséből. A gazda számára korántsem nevezhető kellemesnek ez az ösztönös magatartásforma. Két olyan példát fogok most bemutatni, ahol gyorsan és jó hatásfokkal sikerült megoldanunk efféle problémákat. Callie, a labradorra emlékeztető keverék egyike volt első eseteimnek. A kutya egy Newcastle-ban élő párnál lakott. Természete nagyon sokban emlékeztetett gazdáira, Susie és Tom udvarias, finom modorára. Sajnos, elkezdett a szőnyegre pisilni, sőt magatartása ebben a tekintetben idővel egyre csak rosszabbodott. Már a szófára is felmászott, ahol szintén zabolátlan módon végezte dolgát. A helyzet súlyosságát jelzi, hogy a bútorokat gumilepedővel kellett borítaniuk a kétségbeesett tulajdonosoknak.

Hasonlóan sok kutyabaráthoz, akik hozzám fordultak, Susie és Tom sem tudtak igazán haragudni a kutyájukra. Egyszerűen csak nem értették, miért van mindez, és szerettek volna mindent tudni a problémáról. Az első telefonbeszélgetés során a pár csak a szófa megbecstelenítését említette. Az emberek sokszor nem veszik észre, hogy a legzavaróbb jelenség elfed a szemük előtt egy sor egyéb gondot is. Itt is ez volt a helyzet. Amikor ellátogattam hozzájuk, tapasztalhattam, hogy a bevizelés csak egyike volt a bajoknak. Callie például alig-alig mert kimenni a saját kertjükbe. Sötétben egyáltalán nem volt hajlandó elhagyni a házat. Világossá vált előttem, hogy egy végsőkéig leromlott idegrendszerű állattal akadt dolgom. Mindeme bajt pedig az szabadította rá, hogy a vezérség feladatai nem a gazdáit, hanem őt nyomasztották.

Módszerem elmagyarázását megkönnyítette, hogy Tom tűzoltó volt. A farkasfalka természetes tevékenységét ezért gyakran hasonlítottam a tűzoltók akcióihoz. Ily módon ő és a felesége könnyebben tudták felfogni a módszer lényegét. Megértették, hogy a kutyák számára elsődleges fontosságú a falkához való hűség, a falka vezérének való engedelmesség. Filozófiájuk az "egy mindenkiért, mindenki egyért" elvét követi, nem pedig holmi "kösz, majd máskor" típusú nemtörődömséget. Pont olyanok, mint a tűzoltók, mondtam. Veszély

esetén olyasfajta együttműködést és bajtársiasságot mutatnak e nehéz foglalkozás művelői, amelyre nemigen akad példa korunk versengésre és önzésre építő társadalmában. Ugyanakkor természetesen mindkét "falkára" az erősen hierarchikus felépítés a jellemző. Az újoncoktól a tűzoltóparancsnokig szigorú szabályok irányítják az egymáshoz való viszonyt, melynek betartása működőképessé teszi a csapatot, és sok esetben elengedhetetlen az életben maradáshoz. Jelen esetben egy olyan kutyával volt dolgunk, aki összeroppant a ráruházott felelősség súlyától. Olyan hasonlattal éltem, hogy a gazdák próbálják elképzelni azt a próbaidős tűzoltóújoncot, akit egyszer csak kiküldenek egy tűzesethez, ahol egy egész brigádot kell irányítani. Callie gazdái átlátták a helyzetet, és gyorsan nekiláttak a köteléképítésnek, hogy kutyájukról levegyék a vezérség terhét.

Nincs két egyforma eset. Minden kutya esetében van valami kiegészítő eljárás, amit hozzá kell adni a módszeremhez a siker érdekében. A köteléképítés négy pontján túlmenően Callie gazdáinak a kölyköknél bemutatott szobatisztasági rutinokat is alkalmazniuk kellett. Azt javasoltam, hogy minél többször kövessék kutyájukat, és alaposan dicsérik meg, ha a megfelelő helyen végezte el a dolgát. Ugyanakkor azt is fontosnak tartottam, hogy ne csapjanak nagy drámát, ha netalán valami "baleset" történne. Nyugalom és következetesség - mint mindig. Ha folyton feszültséggel teli a légkör, a kutya nem tud megszabadulni a szorongásától.

Még magam is meglepődtem, milyen gyorsan sikerült eredményt elérni. Emlékszem, hogy szombat délután látogattam meg Susie-t és Tomot először. Másnap, tehát vasárnap azzal a hírrel telefonáltak, hogy Callie a padlóra pisilt. Természetesen más körülmények között ez nem valami nagy dicsőség, ám ennek a kutyának az esetében hatalmas haladásnak számított! Még annak a hétnek a szerdáján lelkesedve értesítettek, hogy Callie elkezdett a kertbe járni, hogy ott végezzék el a kisdolgát. Aznap már egyáltalán nem piszkított a bútorokra vagy a házba.

Amilyen könnyű dolgunk volt ezzel a kutyával, olyan nehéz küzdelmem volt egy másik esetben, mellyel a Yorkshire-i Televízió műsorának a keretében szembesültem. Georgie, ez a csinos és nagyon kedves fiatal nő, egyszerűen rajongott kutyájáért, a Derek névre hallgató bichon friséért. Dereknek egyetlen aprócska hibája volt csupán: hogy a lakás minden pontját WC-nek tekintette, szanaszét hagyva ürülékét. Amikor Georgie hazatért, a nappali tele volt kutyapiszokkal, és reggel ébredéskor ugyanez fogadta.

A helyzetet tovább súlyosbította, hogy a nappali padlóját sötétbarna, fodros-bolyhos szőnyeg borította, melyen meglehetősen nehéz volt felfedezni a kupacokat. Ezért Georgie reggelei úgy kezdődtek, hogy a nő hasra feküdt a nappaliban, és arcát a földre szorítva kémlelt a nemkívánatos éjszakai ajándékok után. De még ez sem segített! Egy reggel mezítláb jött le a hálóból, és egyenesen Derek hullatékába lépett. A szegény hölgy elmesélte, hogy már egész vagyont költött gumikesztyűkre és tisztítószerekre. Jellemző a humorára, hogy nappaliját elkezdte az "Á, szóra sem érdemes!" sarokként emlegetni. Sajnos ezenkívül nem sok nevetnivaló akadt a dologban.

Amikor elmentem hozzájuk, az első észrevételem az volt, hogy Derek mindenhová követi a gazdáját. Amikor pedig Georgie leült, Derek azonnal (és sikeresen) felkérdezkedett a nő ölébe. Emellett persze a gazdi elkövette az összes klasszikus hibát, élen azzal, hogy találkozáskor mindig nagy hűhót csapott a kutya láttán. A szobába piszkítás tipikus jele volt annak, hogy a kutya elválasztásos szorongásban szenved. Megtudtam, hogy Derek nemkívánatos csomagjait elsősorban az ajtó elé szokta helyezni, ezzel jelölve meg a "falka" otthonának bejáratát.

Mint sokan mások is, Georgie elborzadva hallgatta, módszerem alkalmazásával micsoda "kegyetlen" magatartást kell tanúsítania imádott kutyuskájával szemben. A rajongó figyelem megtagadása az állattól félelmetes kilátás volt a nő számára, hiszen neki az volt a természetes, ha viszontlátáskor lelkendezik egy sort a kutya körül. Azt hiszem, ez a magatartás egyben a hölgy büntudatát volt hivatott eloszlatni, amit azért érzett, mert egyedül hagyja kutyáját, amikor dolgozni megy. Ezzel igyekezett kárpótolni a kutyát az egyedüllét óráiért. Szerencsére azonban, miután elkezdte alkalmazni a módszeremet, gyorsan belátta, hogy igazam van. Mint azt már sejthetik, Kedves Olvasók, megérkezésemkor a vezérség jeleit árasztva léptem Georgie lakásába. Ennek meg is lett az eredménye, mert miután Derek kudarcot vallott a figyelmem felkeltésében, otthagytott bennünket és kiment a konyhába játszani egy rágcsálnivalóval. Pár pillanatnak el kellett telnie, hogy Georgie rádöbbenjen: kutyája olyasmit tesz, amit annak előtte még sohasem. Elmagyaráztam neki, hogy ez azért van, mert a kutya látta, én vagyok az igazi vezér, és ezentúl nem neki kell vigyáznia Georgie-ra. Most már csak az a feladat, hogy ő, vagyis a gazda is bebizonyítsa a kutya előtt vezéri képességeit. Ezután következett a köteléképítés szokásos rutinja, kiegészítve a kölyköknél alkalmazott szobatisztasági eljárással. Azt is tanácsoltam, hogy a kutyapiszok feltakarításához természetes, biológiai alapanyagú mosószert használjon, ne pedig erős fertőtlenítőszereket. Az ürülékben levő zsírsavak eltávolítása ugyanis csak ezekkel lehetséges, a kutya pedig szinte biztosan visszatér a "tethelyre", ha ott megérzi a korábbi hulladékok szagát. Georgie-nak persze érthető módon már nagyon elege volt a Derek utáni felmosásból. Sajnos azonban Tommal, a tűzoltóval és feleségével ellentétben ez a gazda eleinte nem nagyon tudta elsajátítani a módszeremet. Mikor két héttel később találkoztam vele a televíziós stúdióban, rögtön láttam, hogy valami nincs rendben náluk. Derek ijedtnak tűnt a stúdióban, de ahelyett hogy a gazdájára nézett volna bátorításért, a többi embert vizslatta. További rossz jel volt, hogy Georgie öltözőjében egy pár gumikesztyűre lettem figyelmes. Ha a gazda jól végezte volna a köteléképítést, a kutya mindig rá függesztette volna a tekintetét, amikor az idegen helyre jöttek.

Aznap egy másik szakértővel együtt Georgie problémáiról beszélgettünk a tévében. Georgie-nak azért sikerült némi haladást elérnie, mert Derek már nem követte mindenhová, és éjjelente már nem ürített a nappaliban. Ugyanakkor nem sikerült leszoktatnia arról a kutyát, hogy napközben a lakásba piszkítson. Emlékszem, úgy mentegetődzött Derek miatt, mint egy szégyenkező anyuka.

Utána elmesélte nekem, hogy nem tartotta be valami szigorúan az ötperces szabályt. Megmondtam neki, hogy a módszerem egész életre szóló változtatást igényel a kutyájával való viszonyában, és nem csupán egy gyorstalpaló tanfolyam. Nyilvánvaló, hogy eddig ezt nem értette meg, és ezért vallott kudarcot Derekkel.

Mivel Derek nem reagált megfelelően, arra kértem a gazdáját, hogy az ötperces szabályt nyújtsa el tizenöt percre. Erre nem azért volt főleg szükség, mert Derek annyira erős jellem lett volna, hanem inkább Georgie volt a kelleténél erélytelenebb a szabály betartásakor. A nő egyszerűen képtelen volt felülkerekedni a kényeztetési rohamain, amikor viszontlátta a kutyát. Tapasztalatom szerint, ha valaki tényleg szeretné megszüntetni a kutyájánál fellépő problémákat, az képes magát túltenni a módszeremből fakadó esetleges kellemetlenségeken. Örömmel jelenthetem, hogy végül Georgie is sikeresen túljutott a krízisen. Eltelt két további hét, és egyszer csak kaptam egy levelet, melyben a hölgy beszámolt arról, hogy Derek teljesen megváltozott. Az elmúlt idő alatt imaként mormolta magában a módszerem alapelveit. Így sikerült nyugodtnak és következetesnek maradnia, és az eredmény nem is maradt el: Derek

immáron a megfelelő helyre járt üríteni. A nappali szőnyege nem rejtegetett többé kellemetlen meglepetéseket. Mindez nagy örömmre szolgált, ám még jobban felvidultam, amikor megláttam a levélhez mellékelt fotót. A képen Derek látható, amint mancsai között egy gumikesztyűvel alszik. Az utálatos kellék, miután nem volt rá többé szükség a házban, a kutya kedvenc játékszerévé lépett elő.

Tizennyolcadik fejezet Új helyzetek - amikor növekszik a falka

Ezerkilencszázkilencvenhétben, egy őszi estén felhívott egy ír úriember, bizonyos Ernest. A férfi éppen esküvő előtt állt, ám sietve meg kell jegyeznem, hogy nem a menyasszonyával vagy a lagzival adódtak problémái, hanem a kutyájával. Ernest már több mint harminc éve ismerte Enidet, a hölgyet, akit el szándékozott venni. A nő, akárcsak ő, megözvegyült, ám ismeretségüket még a korábbi házastársaiknak köszönhatték. Barátságuk tartósnak bizonyult, annak ellenére, hogy Enid Észak-Angliában, Ernest pedig Írországból lakott. Végül elhatározták, hogy egybekelnek, és az Ír-tenger túlsó partján épülő új házukban fognak élni, Louth megyében.

A gond csak az volt, hogy míg ők ketten alig várták, hogy együtt lakhassanak, kutyáik nem osztották ezt a lelkesedést. Ernest nem sokkal a felesége halála után vett egy keverék szuka kölyköt, Gypsyt. Az azóta eltelt hét év alatt Gypsy lett az első számú élőlény az életében. A menyasszonyt hasonlóan szoros szálak fűzték a maga kedvencéhez, a Kerry névre hallgató, tizenhárom éves Labrador keverékhez. Ernest havonta meglátogatta menyasszonyát, és ezen alkalmak során megpróbálták összebarátkoztatni a kutyákat. Sajnos az állatok egyáltalán nem álltak kötélnek. A pár mindennel megpróbálkozott, még egy viselkedéskutatóval is, aki azonban egy ötoldalas esettanulmányon kívül semmivel sem tudott hozzájárulni a két állat közötti jó viszony kiépítéséhez. Ernest és Enid emiatt nagyon elkeseredtek. Úgy szerveztem, hogy egy barátom kutyapanziójában találkozhassak a párral és a kutyáikkal. Először közös sétára invitáltam őket. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a két kutya állandóan méregeti egymást, ha pontos akarok lenni, inkább Gypsy volt az, aki froclizta Kerryt. A hangulat mindenesetre elég feszült volt közöttük. Aki felhív engem, hogy segítsék, mindenképpen olyan ember, akit erősen foglalkoztatnak a kutyája problémái, és őszintén szeretné megszüntetni ezeket. Ezek a gazdák nem abból a típusból valók, akik elaltatják a harapós kutyájukat, vagy a menhelyre viszik, mert nem boldogulnak velük. Ernest és Enid is azzal a meggyőződéssel kerestek fel, hogy bármit mondok is majd, ők megteszik, csak hogy megoldást találjanak a kutyáiknak. A bajt az okozta, hogy Kerry féltette Enidet, és Gypsy ugyanígy volt Ernesttel. Természetesen mindkét kutya falkavezérnek tekintette magát. Amikor a gazdák összeköltöztek, a falka megnövekedett, és a két kutya egyaránt igényt tartott az új falka vezéri posztjára. Ebben a helyzetben én arra törekedtem, hogy a kutyákat rávezessem egymás kölcsönös tiszteletére, arra, hogy a másik félben támaszt és társaságot leljenek. Ezek után mindkettőjüket alacsonyabb rangra kellett szállítanom, hogy az új falkában már alárendeltként jelenjenek meg.

Elsőként megkértem a tulajdonosokat, hogy hagyják ott a kutyáikat az Enid otthonához közel eső panzió kenneljeiben. Egymás melletti kifutókban helyeztük el őket, úgyhogy amikor a szeretett gazdik távoztak, csak a másik kutya jelentett társaságot nekik. A harmadik napon értük mentem, és kivittem őket a tágas gyakorlótérre. Ezzel az volt a célom, hogy immár közös térben legyenek, mégis olyan nagy hely álljon a rendelkezésükre, hogy ha akarják,

elkerülhessék egymást. Itt ugyanis mindkettőjüknek elegendően nagy személyes tere volt. Gypsy és Kerry eleinte nagy ívben elkerülték egymást. Ez reménykedésre adott okot, és amikor harmadik napja csináltam ezt velük, már láttam, hogy érdeklődnek egymás iránt. Csóválták a farkukat, sőt, játékra hívták egymást. Jeladás volt ez a számomra, hogy továbbléphetünk. A következő napon közös kennelbe tettem őket. Nagy, két férőhelyes kifutó volt, külön fekhellyel, külön itató- és etetőállal, úgyhogy ha akartak, ismét csak elkülönülhettek egymástól. Aznap este felhívott a panziótulajdonos ismerősöm, hogy feleslegessé vált az egyik vacok, ugyanis a két kutya egymás mellett fekszik. Nagy-nagy elégedettséget éreztem akkor!

Ellenálltam a kísértésnek, hogy azonnal értesítsem Enidet is a jó hírről, ugyanis semmi sincs olyan rossz, mint túl korai reményt kelteni valakiben, amikor a dolgok még rosszra is fordulhatnak. Ehelyett azonnal a következő fokozatra kapcsoltam. Egy hétig tartottuk a kutyákat a közös kennelben, ami alatt szépen fejlődtek is. Míg Ernest továbbra is Írországban volt, először Enidet kértem meg, hogy látogassa meg a kutyákat. A legfontosabb most az volt, hogy a kutyáknak bemutassuk, felesleges a megnövekedett falka alfa-pozíciójáért folytatott harc, hiszen az már foglalt, és a tulajdonosa: az ember. Ezért megkértem Ereidet, a viszontlátáskor "ne is vegye észre" a kutyákat. El is magyaráztam, hogy ellenkező esetben Kerry úgy viselkedne, hogy "Végre itt az én kicsikém, most már minden a régi lesz ismét!", és Gypsy azonnal magára marad. Ehelyett azt szerettem volna, ha mindkét kutya elhagyatottnak érezné magát, mert így ismét hamar egymáshoz fordulnának társaságért. Mintegy fél óráig tartott ez a próbatétel: ezalatt Ereid nem kényeztette egyik kutyát sem, nem cirógatta őket, de még csak szemkontaktust sem létesített velük. Ez nagyon kemény feltételnek tűnhet, ám én azt akartam, hogy a kutyák ne vetélkedjenek, amíg Ereid jelen van. Jó párszor megismételtük ezt, és a nő minden alkalommal kissé kedvesebb lehetett a kutyákhoz, megsimogatta az állatokat, falatokat adott nekik, ám mindezt csendben, mindenféle hűhó nélkül tette. Megtanulta, hogy a cél eléréséhez a nyugodtság és a következetesség a legfontosabb eszközünk.

Amikor Ernest is el tudott jönni, megkértem, hogy Enidhez hasonlóan ő is ismétlje meg az eljárást. Azt akartam, hogy menyasszonyához hasonlóan ő is egyedül csinálja a vezérség átvételét. Amikor Gypsy megpillantotta őt, rendkívül izgatottá vált. Nem is egyszer rá morgott Kerryre. Ha Ernest elkezdte volna kényeztetni, talán még rá is támad a másik kutyára - és éppen ez volt az, amit szerettünk volna elkerülni. Nem volt könnyű dolga, ám Ernest elhatározta, hogy végigcsinálja, és úgy is lett. Két nap telt el, és a férfinak sikerült mindazt elérnie, amit korábban Enidnek.

Mielőtt Ernest hazautazott volna Írországba, azt gondoltam, itt az ideje, hogy mind az öten egyszerre vágjunk neki egy közös sétának. Elérkezett a nagy nap, amikor ott álltunk a gyakorlótéren, és mindannyiunkat öröm és nyugalom töltött el. El sem tudom mondani, milyen jó érzés volt ez, hiszen olyan embereknek tudtam segíteni, akik életük egy meghatározó pillanatában fordultak hozzám, én pedig tényleg sokban hozzájárulhattam a boldogságukhoz. A módszer működött!

Nem sokkal később meghívót kaptam Ernest és Enid esküvőjére. A szertanás után, legnagyobb meglepetésemre, elhívtak a fogadásra is. Amikor bementünk az étkezőbe, a fő asztalnál foglalhattam helyet. Ernest megható beszédben köszönte meg mindazt, amit értük tettem. Nagyon meg voltam hatva, megrohantak az érzések. Akkor döbbsentem rá, mekkora jelentőséggel bírhat a munkám egyes emberek számára. Ez volt életem egyik legmeghatározóbb élménye. Rájöttem, az emberek életében milyen óriási szerepet játszhat a

kutyák iránti szeretet. Mindezt nem hittem volna el addig a napig. A következő héten a két kutya beköltözhetett az ifjú pár új otthonába. A továbbiakban szerencsére csak néhány apróbb probléma miatt kellett hozzám fordulniuk. Az új család mindent egybevetve csodálatosan harmonikus közös élethez kezdhetett hozzá. Úgy egy hónappal később azután felhívott a teljesen összeroppant Enid. Dublinban voltak vásárolni, és hogy, hogy nem, Kerry kiugrott az autóból, és nyoma veszett. Ernest és Enid járt a rendőrségen, rádióhirdetést adott fel, falragaszokat helyezett el-minden hiába! Teljesen odavoltak, és én őszintén osztottam a fájdalmukban.

Tíz nappal később, amikor már minden reményt feladtak, egyszer csak telefonált valaki Dublinból, hogy talált egy kóbor kutyát, amelyre ráillett a leírás. Már is autóba pattantak, és száguldottak Kerryért, mert ő volt a befogott állat! Enid úgy gondolta, a kutya viszontlátása lesz a nagy élmény, ám ehelyett az lett a legmeghatóbb pillanat, amikor Kerry elrobogott mellettük, egyenesen az autóhoz, amelyben Gypsy trónolt. Amikor kinyitották az ajtót, Gypsy kiugrott, nyüszítve és szinte átpördülve a levegőben, annyira örült megkerült társának. Most is megvan a karácsonyi képeslap, amit így írtak alá: "Ernest, Enid és a lányok." Amikor rápillantok, mindig megjelenik előttem a fenti jelenet.

Tizenkilencedik fejezet **Harapás a kézen, mely enni ad, és a nehezen evők**

A kutyák napirendjében valószínűleg az etetés a legfontosabb időpont. Az evés a legerősebb ösztönök egyike. Ezért az eledellel megrakott tál földre helyezése igen egyszerű dolognak tűnik, hiszen a kutya már is tudja a dolgát. Nem igaz? Hát, igen is, meg nem is. Ha tudjuk, hogy milyen ételeket adhatunk kutyánknak, az etetési időponttal már nem szokott probléma lenni. Ám idővel rájöttem, hogy egyes kutyák szeretnék e téren is maguk diktálni a feltételeket. Ez pedig semmi máshoz nem vezet, csak anarchiához.

Ebből a szempontból mindenképpen a tizenegy hónapos Jamie, egy kis lhasa apso volt a legérdekesebb esetem. Jamie kilenchesen került a gazdájához, és világeletemben rosszul evő kutyus volt. A család egy idő múlva úgy döntött, hogy áttér a kézből történő etetésre. Egy hónappal azelőtt azonban, hogy felhívtak volna, Jamie már gyakorlatilag semmit sem volt hajlandó elfogyasztani. Elszántan visszautasított bármit, amit elértek. Az egyre kétségbeesettebb gazdák már mindent kipróbáltak, az étvágygerjesztő, első osztályú marhaszelettől a legdrágább kutyaeledelekig. Odáig mentek, hogy a helyi kínai gyorsétteremből rendeltek neki menüt, hátha a kínai ízek találkoznak a távol-keleti eredetű fajta ősi igényeivel! De minden hiába. A kutyus egyre soványabb lett, bordái kiütköztek a bőre alól. A gazdák kínjait csak fokozta, hogy kedvencük folyton ott körözött a tálja körül, ám soha nem látott hozzá az evéshez. Állatorvoshoz is elvitték, ám az nem talált rajta semmi rendelleneset. Végül a doktor küldte őket hozzám.

Már meséltem, hogy amikor a farkasfalkák életét tanulmányoztam, akkor döbbsentem rá, milyen rendkívüli szereppel bír az étel és az evés a falka életében. Az egyik filmben láttam egy jelenetet, amely különösen sokszor jut eszembe azóta is. A film egy coyoteot mutatott, amely egy farkasok által elejtett jávorszarvas teteme körül keringett. A farkasok torkig zabálták magukat, felfalva már a tetemnek mintegy háromnegyedét, és éppen pihentek. Mindazonáltal a coyote nem volt szívesen látott vendég, és az alfa-nőstény elzavarta a préda

közlelől. Az érdekes rész ezután következett, amikor a vezér visszatért. A coyote elűzése után az alfa-nőstény odalépett a tetemhez, és szinte szertartásosan letépett belőle egy darabot. A távolból figyelő coyote számára egyértelmű volt az üzenet, hogy ki a vezér, aki megszabja, ki és mikor egyék. A lehető legerőteljesebb nyelven fogalmazott közlés volt mindez. Számos alkalommal tapasztaltam teljesen hasonló magatartásformát a kutyáknál. Sok kutyatulajdonos bájos tulajdonságnak tartja, ahogyan a kutyája időről időre megjelenik, szájában egy-egy falatot tartva. Sokuknak nyilván csalódást okozok most, mert a kutya egyáltalán nem azért parádézik az étellel, mert azt mutatja, hogy éhes. Ehelyett azt demonstrálja ilyenkor; hogy ő a vezér, aki legelsőként rendelkezik az eledel elosztása fölött. Amikor ellátogattam Jamie-hez és gazdához, rögtön kiderült, hogy az ő problémájuk gyökere is itt keresendő. A házba lépve azonnal felfedeztem a magát vezérnek képzelő kutyára utaló összes klasszikus jelet. Belépésemkor őrzöngve körbeugrott és -ugrált, világosan jelezve, hogy szerinte hol a helyem. Én természetesen tudomást sem vettem róla. Amikor leültem a nappaliban a gazdával beszélgetni, az ölkbe ugrott, és onnan nézte a találkozó. Egyáltalán nem lepődtem meg ezek után, amikor felfedeztem, hogy a konyhában étellel állandóan megrakva várja őt a kutyát. Ugyanúgy, szinte a szemem sem rebbent, amikor a gazdik elmesélték, hogy a kutya számára huszonnégy órán keresztül ott az élelem. Még jó, hogy naponta csak háromszor cserélték le frissre. Világossá vált a számomra, hogy Jamie életében a táplálék központi szerepet kapott. Csak hogy száz százalékig biztos legyek a dologban, odaléptem a tálhoz. Jamie abban a pillanatban odaugrott, ha lehet, még az eddigiekénél is rondábban ugatva rám:

Elmagyaráztam a gazdáinak a látottakból levonható tanulságot. A kutya egyáltalán nem azért evett, mintha nem lett volna étvágya. Szinte minden kutya kissé más módon ragadja magához a vezérséget. Ennek a kis állatnak a hatalom netovábbját az élelem bámulása jelentette. Ezért járőrözött strázsaként a tál körül, szinte várva, mikor próbálnak meg enni belőle a gazdái. Ugyanebből az okból kifolyólag nem evett ő maga sohasem a tálból. Ez az egész rendkívül valószínűtlen volt, hiszen viselkedésével jól láthatóan tönkretette magát. Nincs kétségem afelől, hogy Jamie a végén éhen pusztult volna. Ám miért kellene egy kutyának egy másik faj, vagyis az ember észjárása szerint viselkednie? Ha belegondolunk a kutyafélék pozícióért folytatott küzdelmébe, könnyen beláthatjuk e magatartás értelmét. Vajon melyik ember fálná föl, fogyasztaná el azt a forrást, amelyből a hatalom fakad? Az a mód, ahogyan ez a család megpróbálta kezelni Jamie problémáját, pont az ellenkezője volt annak, amire szükség lett volna. Természetesen érthetőnek tartottam, hogy kétségbeesésükben ételt helyeztek el a ház szinte valamennyi pontján. De azt is láttam, hogy amikor elkezdtek kézből etetni a kutyát, ezzel indították csak el őt igazán a végzetes lejtőn. Számára ez nem volt egyéb, mint gazdáik megalázkodásának kétségbevonhatatlan jele. Ezáltal újra csak arról győződhetett meg, hogy falkája teljes ménékben tőle függ. Feladatom tehát az volt, hogy megértsem a családdal a rangsor átalakításának szükségességét, különösen az etetéseket illetően. Először természetesen a köteléképítésnek kellett megtörténnie. Ám az ő esetükben a legfontosabb feladat a gesztus-évés lelkiismeretes, napi háromszori alkalmazása volt. Ha Jamie nem ette meg az ételt, a tálát el kellett venni előle, és csak a következő etetéskor volt szabad visszaadni neki. Így a kutya csak két lehetőség között választhatott: vagy eszik azonnal, vagy éhezik egy ideig.

Mivel Jamie gyomra erősen összeszűkülhetett addigra, azt javasoltam, hogy csak nagyon keveset tegyenek egyszerre a táljába. Természetesen a köteléképítés egyéb feladatai közben bőségesen lehetett őt falatkákkal jutalmazni. Az első napon aligha evett bármit, és nemcsak a megszokás miatt, hanem mert gazdáik olyan jelzésekkel bombázták, melyeket addig még sohasem látott tőlük mindazonáltal tökéletesen megértette őket! Egyszerűen időre volt

szüksége, hogy elgondolkozzon a dolgon. A második napra beérett az információ, és ismét enni kezdett a kutya. Az első etetéskor két falatot evett, a másodiknál hármat. A család legnagyobb öröme a vacsorát teljesen elfogyasztotta. Az ötödik napon mind a három étkezést teljes egészében eltüntette. Épp időben. Jamie egyéves lett, és ekkorra ereje teljében volt már, minden tekintetben egészséges, fiatal kutya benyomását keltette. Jamie problémái egyáltalán nem ritkák a kölykök között. Az etetés olyan alkalom, melynek során többet ronthatunk a kutyánkon, mint bármikor máskor. Éppen ezért módszerem is kiemelt fontosságot tulajdonít az etetésnek. Ha rossz jelzéseket adunk, nagyon nagy baj lehet belőle. Minél fiatalabb, tehát formálhatóbb a kutya, annál jobban el lehet rontani. Az sem csoda, hogy olyan sokan rosszul kezelik ezt a kérdést. Sajnos el kell mondani, hogy nagyon sok rossz, sőt, veszedelmes "tanácsról" tudok az etetéssel kapcsolatban. Így például találkoztam már olyan, úgymond szakemberrel, aki amellet volt, hogy az a helyes, ha az éppen táplálkozó kutyánktól időnként elvesszük az ételét. Láttam egyszer egy filmet, amelyet Anglia egyik legismertebb kutyaotthonában vettek fel. Ebben a filmben a kiképzők pórázon bevezettek egy kutyát a szobába, majd adtak neki egy tál ételt, és amikor enni kezdett, mindent megpróbáltak, hogy elvegyék tőle a tálát. Minél inkább próbálkoztak, a kutya annál jobban hörgött és annál jobban kapkodott feléjük. Az ebben a helyzetben mutatott reakciói alapján a kutyát menthetetlennek ítélték és elpusztították.

Az én véleményem szerint ezek a "szakemberek" teljesen indokolatlan módon öltek meg egy kutyát. Ahogy már említettem, az etetés ideje teljességgel szent a kutya számára. Minden kutya teljesen jogosan úgy érzi, hogy ő is sorra kerül a tálnál, ami ekkor csakis az övé, és ezt senkinek sincs joga megzavarni. Szerintem nincs még egy olyan tett, amivel annyira biztosan ki lehetne váltani a kutya természetes önvédelmi reakcióját, mint amikor megzavarjuk evés közben. A kutyamenhely vezetőinek érvelése, miszerint ha nem lehet elvenni a kutya elől az ételt, akkor az túl veszélyes állat ahhoz, hogy új gazdához kerüljön, teljesen igazságtalan. Az igazat megvallva elsírtam magam, amikor megláttam, amit csináltak. Már sokszor találkoztam ezzel a fajta agresszióval, amit az a szegény, filmbéli kutya is mutatott. Módszerem eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint ahogyan sikerült megoldanom Mulder, az aranyszínű cocker spániel problémáját. Muldernek kifejezetten jó étvágya volt. A család gondjait pont az okozta, hogy a kutya túlságosan türelmetlenné és erőszakossá vált, amikor közelgett az etetési idő. Ha eljött az evés órája, Mulder egyszerűen elkezdett morogni. Ahogy gazdasszonya, Yvonne felnyitotta a konzervjét, a kutya egyre jobban felhergelte magát. A legrosszabb pedig csak ezután következett. Ahogy Yvonne a teli tálát le akarta tenni a földre, Mulder már ugrott is, beleharapva a kezébe. Ez volt a legklasszikusabb esete annak, amikor belemarnak az ételt adó kézbe. Mulder számára, aki alfának hitte magát, egyáltalán nem számított, hogy az "alárendeltje" eteti őt. Pedig minden gazda láthatta, akinek a kutyája hozott már valamilyen döglött állatot, hogy miképpen próbálják a kutyák ezzel a módszerrel megfordítani az etető és az etetett szerepkörét. Mulder szemében Yvonne egyszerűen rosszul viselkedett, amikor öelötte merészelte megérinteni az eledelt.

Amikor Yvonne házába látogattam, elmagyaráztam, miképpen kell a gesztus-evés segítségével elragadni kutyájától a vezéri pozíciót. Mulder természetesen az X-akták sorozat főszereplője után kapta a nevét. Szerintem Yvonne sohasem félt annyira egyetlen epizódot nézve sem, mint amennyire kutyája haragjától tarthatott. Idegeit addigra már annyira megviselte a kutya, hogy szinte reszketett, amikor a konyhába lépett. Valahogy mégiscsak erőt tudott venni magán, előkészítette magának a ropit, majd a kutyatálba öntötte az ételt, végül egymás mellé készítette a kettőt egy magas polcon. Mulder egyszerűen megdermedt, amikor a nő kezdett el enni elsőként. Szerintem nem akart hinni a szemének. Mondtam

Yvonne-nak, hogy jó sokáig játssza a szerepet, ezért ő vagy egy percig rágcsált is szépen, a kutya döbbsent tekintetétől kísérve.

Csak miután a gazda befejezte az evési színjátékot, kaphatta meg Mulder az adagját. Yvonne annyira félt, hogy majdnem leejtette a tálat. Hogy megnyugtassam, én helyeztem a padlóra az edelét, miközben egy szót sem szóltam a kutyához. Ezután távoztam, és hagytam, hadd egyen az állat. A gesztus-evés az egyik legerősebb jelzés, amit egy kutyának adhatunk. Talán soha nem sikerült még olyan tökéletes hatást gyakorolnom vele, mint Mulder esetében. Hogy az X-aktáknál maradjunk, az igazság odaát volt, és Yvonne egyszerűen nem tudta, hogyan találhatná meg. Két hét múlva a hölgy már teljesen nyugodtan készíthette össze a kutya edelét, és úgy tudom, azóta sem akadt semmi problémája Mulderral.

Huszdik fejezet

Kutya van, utazás nincs - cirkusz az autóban

Sok kutyát ismertem, melyeknek a kocsis hátsó ülése maga volt a megtestesült pokol. Emlékszem egy állatra, amely végigugatta a teljes négyórás utat Lincolnshire-ből Skóciáig, valamint egy másikra, amely szó szerint át akart törni menet közben az ablakon. Sok gazda nehezen tűri az ilyesmit, és néhány kilométeres útnál hosszabbra nem vállalkozik a halálra rémült kutyával.

Ha jobban belegondolunk, a kutyák ijedsége nem is olyan meglepő. Az autósok sok tekintetben nem más, mint az otthon, a fészek kicsinyített mása. Amikor oda beszáll, a kutyát a falka vagy annak néhány tagja veszi körül. Körös-körül odakintről pedig csak úgy zúdul befelé a sok látnivaló, amit a kutya aligha érthet, ugyanakkor mind potenciális veszélyforrást jelenthet a falkám. Ilyesfajta szituációban az lenne a csoda, ha a kutyákon nem lenne úrrá a vakrémület. Szerencsére elmondhatom, hogy az autós káoszok nevezett problémával minden gazda meg tud birkózni. Két esettel fogom szemléltetni, hogy még a legsúlyosabbnak tűnő esetekben is milyen könnyű a kutyából vidám utazót faragnunk.

A Cleethorpe házaspár már mindent megpróbált, hogy kutyájukat, a Labrador-border collie keverék Blackie-t meggátolják abban, hogy azonmód élő ágyúgolyóvá váljék, mihelyt az autóba ültetik. Felcsavarták a rádiót maximális hangerőre, ordítottak az állattal, mindhiába. Minden utazás rémálommá vált, beleértve az egészen rövidet is, mint például a tengerpartra vivőt, ahol Blackie azután végre sétálhatott.

Amikor meglátogattam őket, az első fél óra a szokásos menetrend szerint zajlott. Amíg a módszerem lényegét magyaráztam nekik, közben persze a vezérségem jeleivel bombáztam a kutyát. Blackie egyre inkább átpártolt a gazdától hozzám. Amikor az emberek látják, hogy a kutyájuk így viselkedik velem, aggódni kezdenek. Attól félnek, hogy valamilyen furmánnal elszeretem tőlük a kutyájukat, és az a továbbiakban csak nekem fog engedelmessé válni. Az igazság persze az, hogy a kutya egy olyan vezérnek hisz engem, aki végre majd vigyáz rá és az egész falkájára is. Ezt a folyamatot azután természetesen a gazdák is végigvihetik, most már a saját vezérségük érdekében. Könnyű belátni, hogy a módszert a legjobban úgy tudom bemutatni, ha először magamon demonstrálom a hatékonyságát. A gazda és a kutya közötti kötelék megmarad, csak ideiglenesen hozzám kerül a kutya fölötti hatalom. Hamarosan úgy láttam, hogy elegendő haladást értem el Blackievel ahhoz, hogy tegyünk egy

próbát az autóval. A házaspár a szokásos módon előre ült, én telepedtem az utasülésre, míg a kutya, megint csak a megszokott módon, a furgon hátuljában kapott helyet. Sok gazda, az én szememben felelőtlen módon, hagyja, hogy a kutyája szabadon mászkáljon keresztül-kasul az üléseken. Blackie gazdái ezzel szemben ráccsal választották el a rakteret az utastértől. Most még egy pórázt is rácsatoltam a kutya nyakörvére, amit a rácson átvezetve tudtam fogni. Ezzel a módszerrel bizonyos kontroll alatt tudtam tartani Blackie-t. Amikor beindult a motor, a lehető legnyugodtabban és csendben ültem. Ahogy gurulni kezdtünk, egyik karommal átnyúltam a rácson, és kezemet Blackie vállára tettem. Amikor a kutya fel akart ugrani, finoman visszanyomtam, amire azonnal elernyed, és fekvé maradt. Hat-nyolc kilométert tehettünk meg, gyakorlatilag céltalanul, keresztül a város legforgalmasabb részén. Azt szerettem volna, ha Blackie a lehető legtöbb zajjal, látvánnyal, tehát potenciális veszéllyel szembesül eközben. Az út alatt végig a vállán tartottam a kezem. Ha úgy éreztem, hogy kezd nyugtalankodni, gyengéden fokoztam a nyomást a hátán. Fontos megjegyezni, hogy van egy nagyon finom határ, amely a nyers erőszakot elválasztja a gyengéd biztatástól. A legtöbb ember szerencsére ösztönösen képes ráérezni erre. Ha mégsem sikerül, azzal a hasonlattal szoktam élni, hogy olyan ez, mint amikor a gyermekünket először visszük fogorvoshoz, ahol tartanunk kell őt a kezelés alatt. Kínos, ám szükségszerű beavatkozás előtt áll. Nekünk az a dolgunk, hogy a lehetőségekhez képest minél kevésbé szenvedjen a kezelés alatt. Mialatt hazafelé tartottunk az autóval, már nem kellett fognom Blackie-t. A kutya szépen üldögélt a kocsiban, nézve a tovasuhanó világot. Azóta sincs semmi probléma, ha utazásra kerül a sor.

Akárcsak az ember, a kutya is magában hordozza a korábbi kellemetlen tapasztalatok emlékét. Ha például valaki szenvedett már autóbalesetet, előfordul, hogy vonakodik újból autóra szállni. Hogy ez mennyire így van a kutyákkal is, arra rájöhettek, amikor egy igen kínos esethez hívtak segíteni. A kérdéses dobermann olyan rémes baleset áldozata volt, hogy még a helyi újságok is foglalkoztak a történettel. A kutyára sérülten és lelkileg is összetörve találtak rá egy útpadkán. Szinte hihetetlen, de kiderült, hogy az elvetemült gazdák szó szerint kidobhatták a száguldó kocsiból ezt a nyomorult állatot! A sérülések súlyossága miatt azonnal az állatkórház intenzív osztályára került. Eleinte nem sok esélyt adtak a felépülésére, azonban a kutya lassan, de mégiscsak meggyógyult, és végül egy Barnetby nevű faluban lakó házaspár vette magához. Ők fedezték fel, hogy a szerencsétlenség milyen mély nyomokat hagyott maga után a kutya emlékezetében.

A dobermannok nem tartoznak a reszkető virágszálak közé, ez a kutya mégis az őrzőgő pánik állapotába került, mihelyt megpillantott egy autót. Amikor a gazdái bekényszerítették a kocsijukba, a rettegő állat televizelte a jármű belsejét. Ebben a helyzetben sokan egyszerűen elaltatták volna a dobermann, mert könnyű lett volna menthetetlennek ítélni az állapotát. Azonban ismét csak olyan gazdákról volt szó, akiket valóban érdekelt az állataik jóléte. Elszánták magukat, hogy minden lehetségest megpróbálnak, csak hogy segítsenek rajta. Velük töltöttem egy napot, mialatt elmagyaráztam, hogy hosszú küzdelemre számíthatunk. Olyan kutyáról volt szó ugyanis, melynél igen mélyen gyökerező félelmet kell kigyomlálnunk, mielőtt képes lesz újból akár csak a közelébe menni bármilyen autónak. Szerencsére új ismerőseim kitűnő tanítványnak bizonyultak. Két hét alatt sikerült nekik végigmenni a köteléképítés szokásos formuláin, megszerezve ezzel a vezéri pozíciót. Ezek után arra kértem őket, hogy mindenfajta közös tevékenységet irányítsanak úgy, hogy lehetőleg az autó közelében legyenek közben a kutyával.

Egy egész hónapig tartó munka vette kezdetét. Az étellel megrakott kutyatálat úgy helyezték el, hogy onnét teljes rálátás nyíljon a kocsijukra. Ezzel az volt acélunk, hogy a kutyában

kioltuk a beidegződést, hogy egy autó látványa csakis valami rosszat jelenthet. Amikor ezzel megvoltunk, fokozatosan közelebb kellett jutni az autóhoz. Nagyon fontos volt, hogy mindeközben végig nyugodtak és csendesek maradjunk. A gazdák mindent megtettek, még azt is, hogy vacsorájukat a kocsifelhajtón, sámlin ülve költötték el, csak hogy lelket önthessenek a kutyájukba. Végül aztán fáradozásaiknak meglett a gyümölcse. Az áttörés akkor következett be, amikor sikerült rávenni a dobermant, hogy az ebédjét az álló koci hátsó részében fogyassza el. Ezt követően apportírozós játékokat játszottak vele úgy, hogy a tárgyat az autóból kellett visszahozni, illetve máskor ők ültek a kocsi székében, és oda kellett vinni a kutyának a tárgyat hozzájuk.

A javulási folyamat hihetetlenül lassú volt, ám ezek a gazdák elszánták magukat, hogy mindent végigcsinálnak. Elérkezett az idő, amikor a kutya már a járó motorú autóban is hajlandó volt enni. Amikor idáig jutottak, fel-alá kezdtek gurulni a kocsifelhajtón, miközben a kutya odabent táplálkozott. Mindazonáltal olyan mélyek voltak a lelki sérülések ennél az állatnál, hogy nyolc hétnek kellett eltelni, míg végül kihajthattak vele az utcára. Örömmel újságolhatom, hogy azóta viszont a család együtt autóztat, és a korábbi rémület elpárolgott a körükből. A dobermann ismét képes élvezni az autós kiruccanásokat.

Huszonegyedik fejezet **Lábrágcsálás és farokkergetés - hogyan segítsünk az idegroncson?**

Minden kutya más és más jellemmel bír. Akárcsak nálunk, embereknél, köztük is vannak bohókás és megfontolt, magukba forduló és nyílt karakterek. Ezért lehetséges, hogy egyes állatok olyannyira eltérő módon reagáljanak a stresszhelyzetekben, amikor úgy érzik hogy övék az alfa-pozíció. Vannak, amelyek ilyenkor kifutnának a világból, de ismerek olyanokat is, melyek inkább maguk ellen fordulnak, mégpedig sokszor a legpusztítóbb módokon. A hosszú évek alatt láttam már olyan eseteket, amik túlmennek szinte minden képzelet határán. Emlékszem olyan kutyára, amelyik a legkisebb zajra őrjöngeni kezdett. A telefon megszörrenésekor pánikszerűen rohant fedezéket keresni. Voltak olyan ideges állatok is, amelyeknél már az is komoly haladásnak számított, ha otlétem alatt egy méternél közelebb mertek jönni hozzám. Olyan kutya is van, amelyik kővé mered a rémülettől, ha megpillant egy embert egyenruhában. Sajnos vannak hihetetlenül alázatos kutyák is, amelyek a legkisebb mozdulatunkra is lelapulnak és összepisilik magukat. Meggyőződésem, hogy amíg csak problémás kutyákkal fogok foglalkozni, új és új kifejeződési formáira bukkanok majd ennek a szomorú tünetegyüttesnek. A dolog hátterében persze mindig ugyanaz húzódik, mégpedig az, hogy a kutyát maga alá gyűri a vezérségből fakadó képzelte felelősségtudat. Bizonyos esetekben ez kóros idegességhez, illetve megszállottságot sugalló viselkedéshez vezet. Riby, a négyéves fekete Labrador arról a kis Grimsby közeli faluról kapta a nevét, ahol lakott. A gazdái azért hívtak el, mert a kutya nagyon csúnyán összerágta a saját lábát. A baj alig észrevehető módon kezdődött, de aztán egyre jobban elhatalmasodott Ribyn. Amikor értesítettek, a dolog odáig fajult, hogy a Labrador szinte folyamatosan harapdálta a lábait. Ez így nem mehetett tovább, mind a négy lába egy merő vérző seb volt. Ha továbbra is hagyják, a sebek egykettőre elfertőződnek, és a kutya elpusztul vérmérgezésben, vagy pedig el kell altatni. A gazdák érthetően kétségbe voltak esve. Már mindent megpróbáltak, még a nyugtatókat is. Amikor hozzájuk mentem, Ribyn egy "csinos" kutyagallér éktelenkedett, ami megakadályozta, hogy a lábaihoz férközhessen.

Persze Riby emellett a magát vezérnek képzelő kutya összes klasszikus tünetét is mutatta. Sok gazda sajnos azt hiszi, hogy a felugrás, a pórázvonszolás és a látogatók körüli tombolás teljesen normális magatartás. Biztosíthatom önöket, hogy ez nem így van. Riby mindezeket produkálta, sőt még az is a szokásává vált, hogy reggel nem volt hajlandó felkelni a helyéről addig, amíg a gazdái ki nem édesgették onnan. Ez megint csak a vezérség tudatában leledző állatokra utaló tünet, ugyanakkor számomra jelzés is, hogy ideje munkába lépnem. Ismét csak a szokásos köteléképítés volt az első, amire Riby szépen reagált is. Voltaképpen szelíd kutya volt, és könnyen megvált az alfa-pozíciótól, mihelyt módot adtunk rá. Másfél óra elteltével meg is kértem a gazdáit, hogy vegyék le róla a gallért, mihelyt ezt megtették, Riby rávetette magát a lábaira. Tünetei teljesen megegyeztek az embernél is jelentkező öncsonkításos esetekkel. Feladatunk az volt, hogy megmutassuk a kutyának, vannak az életben jobb dolgok is - vagyis ha mást csinál, jutalmat kap érte. Letérdeltem tehát, és jutalomfalat kíséretében odahívtam magamhoz. Amikor odajött, bal kezemmel letakartam a lábát, míg jobbommal az álla alá nyúltam, és elkezdtem cirógatni. Mindeközben egy szót sem szóltam. Azt szerettem volna, ha a szituáció minél megnyugtatóbbra sikerül. Néhány pillanatig tűrte is a kényeztetést, de aztán ismét elkezdett kapkodni a lába felé. Ekkor újból elvontam a figyelmét, méghozzá úgy, hogy lábhoz hívtam és megjutalmaztam. Ismét egy pozitív megerősítés. Így ment ez egy darabig. Amikor nekilátott volna a lábharapdálásnak, rögtön eltereltem valamivel a figyelmét. Körülbelül húsz percig tartott ez a folyamatos foglalkozás. Riby nagyon szépen fejlődött, úgyhogy megkockáztattam, hogy kimegyek a konyhába teázni a gazdáival. Ahogy odakint beszélgettünk, meg is feledkeztünk Ribyről egy pillanatra. Csak percek múlva vettük észre, hogy a kutya mély álomba merült a nappali padlóján. Végre felhagyott az állandó örködés idegtépő feladatával, és hosszú idő óta először tudott nyugodtan pihenni. Ez volt az első ennyire súlyos esetem, úgyhogy megkéltem a gazdákat, hogy néhány napig még tudósítsanak a fejleményekről. Úgy emlékszem, a következő hetekben egyszer vagy kétszer hallottam felőlük. Minden alkalommal azt mesélték, hogy a sebei szépen gyógyulnak, és minden tekintetben normális kutya vált belőle. A drámai órákat követően, melyeket együtt töltöttem velük, a lábrágcsálás egyszer s mindenkorra abbamaradt.

A kutyapszichológia külön tudomány, ráadásul nem is akármilyen fontosságú. Nekem nem tisztem a kutyaelme működését elemezni ezeken az oldalakon. Annyit viszont biztos állíthatok, hogy a kutyák agya eléggé fejlett ahhoz, hogy megszállott magatartásformáknak adjon helyet, melyek nem sokban különböznek az emberi bolondériáktól. Évek sora alatt számtalan különleges és bizarr esettel volt dolgom. Egy Rusty nevű német juhász például órákon keresztül képes volt kergetni a saját farkát. A gazdái már nem tudták ezt mire vélni, ezért felhívtak engem. Amikor megérkeztem, egy viszonylag jól nevelt kutyát ismerhettem meg, amelyben csak nyomokban lehetett felfedezni a vezérségre utaló jeleket. Párszor felugrott rám, nyüszített kicsit, de ezeket sem zavaró mértékben. Beletelt egy kis időbe, míg sikerült rájönnöm, mi is okozza a fent említett problémát. A szerencse azonban végre rám mosolygott. Amíg Rusty gazdáival beszélgettem, hároméves kislányuk elszenderedett. A német juhász nagyon kötődött a kisgyerekekhez, most is szépen összegömbölyödött mellette. A kislány álma nem tartott sokáig. Amikor felébredt, akkor pattant ki a megoldás a fejemből. A kislány szinte automatikusan nyújtotta ki a kezét a kutya farka után. Megragadta a végét, és mint valami játékszert, elkezdte cibálni. Rusty szinte azonnal keringő dervissé változott. Felpattant a földről és már pörgött is, mint valami örült tűzkerék.

A gazdák eddig még sohasem látták, hogy miként kezdődik a kutya tébolyodott viselkedése. Elmagyaráztam nekik, hogy a kislányuk húzgalni szokta a kutya farkát, és ez, helyesebben a

farokhúzás elkerülése okozza nála az abnormális viselkedést. Már említettem a korábbi fejezetekben, hogy a nagyon kicsi gyerekeknek milyen nehéz megtanítani, hogy miképpen bánjanak egy kutyával. Ennél az esetenél is arra kértem a szülőket, hogy felügyelet nélkül ne hagyják magára a kutyát a kislánnyal. Azt is tanácsoltam, hogy olyan közös játékokat játsszanak velük, amelyek a kislány figyelmét elvonják a kutya farkáról. Az apportírozós játékok például nagyon jók ilyen célból, hiszen ezeknél a kutya fejére figyel oda az ember inkább. Tanácsaim nyomán Rusty hamarosan felhagyott a farokkergetéssel. Ehelyett, mint minden rendes kutya, játéktárgyak után szaladgált a parkban.

Huszonkettedik fejezet **A jojóeffektus - menhelyről jött kutyák**

A kutyamenhely sokak szemében ideális helynek tűnhet arra, hogy új kutyánkat itt szerezzük be. Természetesen nagyon sok szempontból valóban felemelő érzés egy nehéz sorsú kutya felkarolása. Szívet melengető, ha arra gondolunk, hogy egy sokat szenvedett lénynek mi talán megadhatjuk azt a szeretetet és kényeztetést, amelyet addig nélkülözni kényszerült. Ha egy olyan kutyát veszünk magunkhoz, amely valamilyen magatartáshiba miatt került a menhelyre, a kutyabarát gazdát az a vágy is vezetheti, hogy majd helyes irányba tereli, formálja új kedvence viselkedését. A menhelyi kutyák legtöbbször egészen speciális problémakészlettel rendelkeznek. Tapasztalatom szerint a kutyák utcára lökésében vagy a menhelyre száműzésében éppen a viselkedési hibák számítanak fő oknak. Sajnos ezeknél az állatoknál a legjobb szándékú örökbefogadó gazda is sokszor teljesen tehetetlen. Ez hozza létre az általam jojóeffektusnak nevezett jelenséget: vannak olyan kutyák, amelyek életük java részét menhelyek, valamint újabb és újabb gazdák között ingázva töltik. Általában persze a végén kifogynak a szerencséből, és sokukra a kényszerű elpusztítás vár. Csak akkor van igazi esélyük a megkapaszkodásra, hogy állandó, szerető otthonra leljenek, ha a gazdák felkészülnek a problémák hathatós kezelésére.

Az első fontos megjegyezni valóm, hogy gyakorlatilag sohasem a kutya tehet arról, hogy részévé válik ennek az ördögi körforgásnak. Az esetek kilencvenkilenc egész kilenc tized százalékában a kutya viselkedésproblémáit ez emberi mulasztások okozzák: a nemtörődomség, a hozzá nem értés, és igen, mondjuk ki bátran, a kegyetlenség. Szinte mindegyik menhelyi kutya előéletében ki lehetne mutatni egy periódust, amikor ki volt téve az emberi gonoszságnak. Az erőszak persze erőszakot szül. Groteszk módon az emberek megtámadása miatt menhelyre került kutyák java része kizárólag önvédelemből támadt rá valakire. Sarokba szorították őket, úgyhogy már nem volt lehetőségük a menekülésre. Emberi viszonylatban az önvédelemre mindenkinek megvan a törvény adta joga. A kutyák viszont mindenképpen a rövidebbet húzzák, függetlenül attól, hogy ki volt a kezdeményező fél. Legelőször akkor szembesültem a rossz bánásmódból eredő torzulásokkal egy kutya magatartásában, amikor én is magamhoz vettem egy menhelyi kutyát, Barnie-t. Ő az, aki annyi mindenre megtanított, amikor még csak fejlesztettem a módszeremet. A legfontosabb felismerés az volt nála, hogy az ilyen nehéz esetekben van a legnagyobb jelentősége a kutya és gazdája közötti bizalomnak. Barnie, feltehetően jórészt jogosan, erős ellenszenvvel, félelemmel viseltetett az emberek iránt. Mint oly sok menhelyi kutyának, neki is azt kellett elsőként elhinnie, hogy az emberi kéz nemcsak szenvedést, hanem ételt és kényeztetést is adhat.

A megelőzés természetesen mindig könnyebb és hatásosabb, mint maga a gyógyítás.

Televíziós szerepléseim során egyszer egy olyan gazdát kellett felkészítenem, aki egy különösen nehéz természetű menhelyi kutyát készült magához venni Tarát egy barátom, Brian gyűjtötte be, aki különben menhelyet vezetett Leedsben. Ha nem lép közbe, Tarát egy nap múlva elaltatták volna. Hogy még szívszaggatóbb legyen a történet, a kutya előrehaladottan vemhes volt, így halála esetén a kölykei is elpusztultak volna. Briannél került sor az ellésre. Ezek után a barátom nekilátott, hogy jó gazdát találjon Tarának. Végül Hilary személyében akadt rá az ideális személyre. A hölgy igazi kutyabolond volt, és éppen egy új kedvencet keresett, akivel megoszthatja életét.

Mint oly sok menhelyi kutyánál, Taránál sem lehetett azonnal észrevenni, vajon miért is hagyták el a régi gazdáit. A menhelyen teljesen illemtudóan viselkedett, jól nevelt kutyának tűnt. Azt szoktam mondani az embereknek, hogy soha ne aggasszák magukat különösebben egy kutya múltja miatt. Habár a múltbéli események a kutya minden lépését befolyásolhatják, a teljes történetet úgy sem ismerhetjük meg. Ezért a leghelyesebb, ha ehelyett az állat jövőjére összpontosítunk.

Hilary persze mindent meg akart tenni a szegény páráért. Amikor a kutya érkezésére várt, mindenféle ételt helyezett el a lakásban. Amikor elmagyaráztam neki, hogy ez nem lesz jó így, felszedte a tálakat. Úgy tapasztaltam, hogy mintegy két hét szükséges ahhoz, hogy komolyan elrontsunk egy kutyát. Ennyi idő alatt a kedves, jóra való állatból már létre lehet hozni egy olyan teremtményt, amely mintha ellenséges viszonyban lenne az egész világgal. Tara esetében sajnos sokkal rövidebb idő is elég volt a katasztrófához. Megérkezése után Tara eleinte csak lődörgött fel s alá. Hilary annyira odavolt érte, és olyan hűhót csapott körülötte, hogy meg kellett kérnem, hagyja már néha magára a kutyát. Kis idő elteltével Tara mégis magától odament a nőhöz, és a kezébe fektette a fejét. Ez volt az a pont, ahol az asszony nagy hibát követett el.

Hilary ösztönösen megcirógatta új társát. Igazság szerint már a kutya érkezése óta kínzó vágyat érzett az iránt, hogy babusgathassa Tarát. Mintha csak ez lett volna a jel, amire Tara várt. A kutya azonnal felugrott és megpördült. Teljesen megkergült, mondhatni hiperaktívvá vált. A nő mintha átbillentett volna egy kapcsolót az állat fejében. Akárcsak egy skizofrén beteg, Tara szinte két kutyát ötvözött magában. Hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy miért került az utcára. Normális lakásba kerülve rövidesen erőt vett rajta a hihetetlen izgatóság. A gazdák egymás után vallottak kudarcot a nevelésével, így vált igazi nomáddá, aki sehol sem bírt gyökeret eresztetni.

Hilary azonban meg akarta törni a bűvös körforgást, és szeretett volna leásni a probléma gyökeréhez. Felvázoltam neki a módszerem lényegét. Ahogy néztük a házban szinte röpködő Tarát, elmagyaráztam, hogy ennél a kutyánál, tekintettel hányatott múltjára, sokkal mélyebben fészkelte be magát a baj a szokásosnál. Korábban már említettem, hogy a kutyákat mennyire tönkretelheti a vezérség rájuk nehezedő súlya. A menhelyről jött kutyán még nagyobb a teher, hiszen nála a tét is magasabb. Gondoljunk csak bele egy pillanatig! Van egy kutya, amely kétségbeesetten vágyakozik falka után. Amikor végre otthonra lel, a helyzet úgy hozza, hogy hamarosan ő lesz a falkavezér. Ámde nem tud megbirkózni a feladattal, erre pedig úgy reagál, hogy ha lehet, még nagyobb igyekezettel próbál kedvében járni a gazdájának. A gazda azonban idegesen, durván reagál, mire a kutya viselkedése egyre szertelenebbé válik. Nagyon sok ilyen menhelyi kutyát láttam már, mind felugráltak az emberekre, rángatták a pórát, állandóan ugattak, haraptak, és egyre izgágábbak lettek. Mindezt pedig azért tették, mert úgy gondolták, a rájuk bízott "falka" igazából ezt igényli tőlük. Több szempontból is ördögi ez a kör. A gazda reakciója csak arra jó, hogy a kutyát még jobban örületbe kergesse. Amikor azután a szegény állatot végül visszatoloncolják a

menhelyre, priusza újabb bekezdésekkel gyarapodik, mint notórius problémakutyáé. A jojóeffektus egyre csak dolgozik...

Hilarynek is azzal érveltem, hogy sokkal jobb lenne a bajok forrását kezelni, mint a tüneteket. Tarának meg kellett tanulnia, hogy egy lakásban abszolút rossz az, ahogy eddig viselkedett. Hilarynek merőben új szabályokat kellett bevezetnie. Mint mindig, most is a jó öreg, határozott vezéri stílus elsajátítását szorgalmaztam. Hilarynek csendben, nyugodtan kellett állnia Tara minden erőszakoskodását. Minden jel arra utalt számomra, hogy a kutya egész addigi életében pont az ellenkező reakciókat kapta viselkedésére. Ha Hilary elszántsága gyengülni látszott, mindig elég volt figyelmeztetnem arra, hogy milyen sors vár Tarára, ha most kudarcot vallunk.

És Tara hamarosan higgadni kezdett. Persze egy ideig még megpróbált beerőszkolni minket az ő rendszerébe. Megkísérelt szemkontaktus felvenni Hilaryvel, ám a nő ellenállt. Kicsit később a kutya lefeküdt a padlóra. Amikor már teljesen elernyedte, szóltam Hilarynek, hogy várjon még öt percet. Amikor ez is eltelt, Hilary odahívta magához Tarát egy kis jutalomfalattal. A kutya nem vette el azonnal, hanem újra kezdte a szökdécselést. Ekkor Hilarynek ismét vissza kellett húzódnia, keresztülnézve a kutyán. Csak amikor Tata már tökéletesen az elvárt módon viselkedett, akkor kaphatta meg a jutalmat. Ezzel kezdődött a tanítás, amikor megmutattuk Tarának, hogyan is kell viselkedni a lakásban. Fél óra múlva egy teljesen megváltozott kutya volt előttünk. Hilary és Tara azóta is fantasztikus párost alkotnak. Sikerült megszakítani a kört, és a jojóeffektus elenyészett.

Huszonharmadik fejezet **A játékszer nem trófea - a játék hatalma**

Nem szeretném, ha azt hinné bárki, hogy a módszerem alapját képező ötletek egy az egyben az én találmányaim, és soha senki nem dolgozott még hasonló elvek alapján. Ahogy a könyv elején említettem, sokat merítettem a viselkedéskutatás irodalmából. Mindig örömmel tölt el, ha valahol máshol látok felbukkanni az én módszeremre vagy annak részleteire hasonlító elméleteket. Meglepetésem nem is lehetett volna nagyobb annál, mint amikor 1998 tavaszán a londoni rendőrség kutyakiképző központjában jártam, a Kentben levő Bromleyban. Itt azt tapasztaltam, hogy módszerem egyik eleme az ő kiképzési programjukban is szerepel. Egy idősebb kiképző, bizonyos Eric munkáját szemlélhettem meg, aki egy csoport német juhásszal éppen azt gyakorolta, hogy a kutyák miképpen ugraszthatnak ki különféle búvóhelyeken rejtőző bűnözőket. A rendőrök igazán figyelemreméltó dolgokat tanítottak a kutyáknak. Az állatoknak például nem volt szabad két méternél közelebb menni a célponthoz. Eric elmagyarázta, hogy ennek életbevágó fontossága van. Ha a kutya közelebb merészkedik, kiteszi magát ellenfele rúgásainak, vagy ami még rosszabb, esetleg egy késszúrásnak. Ebben a feszült, felfokozott kiképzési szituációban Eric hirtelen valami olyat tett, ami hirtelen mindentudó mosolyt csalt az ajkamra. A feladat az volt éppen, hogy a kutyát olyan őrvongó, dühödte ugatásra tudják rávenni, ami egyből megadásra készíti az ellenfelet. Hát az biztos, hogy az első kutya gyorsan sarokba szorított minket, olyan elementáris erővel és vérszomjas indulattal kezdett ugatni. Az állat teljesítményével elégedett kiképző ekkor benyúlt a gallérja alá (a kutyákat úgy képezték ki, hogy minden ennél alacsonyabbra irányuló mozdulatra támadjanak). Eric nem holmi veszedelmes fegyvert rántott elő, hanem egy viharvert, alaposan

összerágott gumilabdát. Amikor a labdát odadobta a kutyának, az emberevő fenevad egyből bohókásan játszadózó kutyussá változott. A kiképző persze már a tréning első napjaiban megtanította a kutyát, hogy így reagáljon a labdára. Azóta is a labda volt az a jutalom, amely egyedüli és legerősebb jelzéseként szolgált a kutya számára, hogy valamit jól csinált. Magam is tapasztalhattam, hogy a játéknál sokszor nincs jobb jutalom.

A játék talán a legmegfelelőbb szituáció, ahol egyesíthetjük a tanulást és a szórakozást-és talán nincs is ennél nagyobb öröm. És mivel a játék ennyire központi jelentőséggel és szereppel bír a kutya-ember kapcsolatokban, nagyon lényeges, hogy jót is használjuk ezt a nagyszerű eszközt. Nem is hiszik el talán, milyen nagy bajt okozhat, ha rosszul játszunk a kutyával. Szerintem minden kutyatartó ismeri azt a szituációt, amikor fáradtan lezöttyen a kedvenc foteljébe egy kimerítő munkanap után, és ebben a pillanatban felbukkan a kutyája panaszos, vádló kifejezéssel a pofáján, és, mondjuk, egy labdával a szájában. A kutya játszani akar, és most szeretne játszani. Bár nehéz észrevenni, ez a helyzet problémák sokaságának a lehetőségét hordozza magában.

A labda eldobását és a kutya által történő visszahozását két szemszögből is nézhetjük. Számunkra a labda nem egyéb holmi játékszernél, ám a kutya sokkal drágalátosabbnak tartja a kedvenc tárgyát. Számára ezek különleges trófeák, vagy ha úgy tetszik, kitüntetések, melyeket meg lehet nyerni (de el is lehet veszíteni) a farka körében. A kölykök, például az alomttestvérek, szinte folyamatosan birkóznak valamilyen tárgy birtoklásáért. A győztes azután úgy páváskodik diadala tárgyával, mintha legalábbis a világbajnoki kupát hordozná körbe.

A jelenség természetesen most is a farkasfalka életében gyökerezik. A természetben a csapat életben maradása nagyrészt a vezér döntéseinek milyenségén múlik. Ennek megfelelően az alfa-pár időről időre be kell hogy bizonyítsa rátermettségét a vezérségre. A kutyák is szinte folyamatosan próbálgatják a gazdáik vezetői értékeit, és a játék ideje kiváló lehetőséget szolgáltat erre. Ha a kutyának megengedjük, hogy azt higgye, ő uralja a gazda által eldobott tárgyakat ("trófeákat"), akkor az állat rögtön következtetéseket von majd le a rangsorban elfoglalt helyéről is. Elengedhetetlen, hogy a gazda játék közben is vezér tudjon maradni. A bajok akkor kezdődnek, amikor a gazda visszautasítja a játékot. Mint egy gyerek, aki hisztizni kezd, amikor nem kap meg valamit, a kutya is felháborodhat a gazda "rossz viselkedése" láttán. Tudok olyan esetről, ahol a kutya rászokott arra, hogy éjnek idején rendezzen cirkuszt amiatt, mert nem akart senki játszani vele. Ha a dolgok elfajulnak, a kutya akár rombolni vagy támadni is kezdhet.

Van néhány egyszerű, alapvető szabályom játék idejére. Az első és legfontosabb, hogy mi szabjuk meg a közös játék idejét és módját. Nem helyeslem, hogy sokan szanaszét hagyják a lakásban a kutya minden játékszerét. Tökéletesen elegendő, ha egy-két kedvenc játékot hagyunk neki elérhető helyen. Így a kutya, amikor csak akar, játszhat ezekkel, sőt választhat is. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy azokat a játékszereket, melyekkel a gazda és a kutya közösen játszanak, tegyük el a kutya elől. Ezáltal a játék kezdeményezését már a kezdetektől fogva magunknak tartjuk fenn. Csakis a gazda joga eldönteni, hogy mikor jöhet a játék, és melyik tárgy lesz elővéve hozzá. Azt már, hogy miféle játékszereket részesít előnyben, teljesen a gazdára bízom. Helyesebben, azért van egy alapszabály: a játékszerek nem lehetnek veszedelmesek. Ügyeljünk rá, hogy a kutya méretének megfelelő legyen a tárgy, valamint hogy a kutya nehogy megfulladhasson egy alkalmatlan játék lenyelésétől vagy szétrágott darabkáitól.

A játék stílusára vonatkozólag nem kedvelem, ha a gazdák huzigálós-ráncigálós játékokat játszanak a kutyával. Erre két magyarázatom van. Először is, ilyen szituációban a kutya

diktálhatja a feltételeket a játék alakulására. Másodszor, és ez a komolyabb kifogás, előfordulhat, hogy "rongyozás" közben a kutya ráébred, hogy ő az erősebb. Ha pedig erősebb a vezérnél, megkérdőjelezhetővé válik az ember alfaként betöltött pozíciója is. Gyakran használom magam is a játékos helyzeteket arra, hogy gyakoroljam és csiszoljam a saját kutyáim tudását. Az olyasfajta feladatok, mint a behívás és a lábhoz jövés, rendszeres emlékeztetőt kívánnak. A behívás gyakorlására például nagyszerűen alkalmas, ha apportírozás közben eltávolodunk az éppen a tárgyért futó kutyától, majd így hívjuk magunkhoz. A kutya természetesen a játék folytatását szeretné, és tudja, hogy erre csak úgy van módja, ha a labda a kezembe jut. Ezért azután ilyenkor oda is jön mindig hozzám szépen. Nagyon sok esetem volt ebben a témában. Talán mind közül egy bájos westie, Benji története a legérdekesebb. Neki egy nagyon különös problémája volt. Gazdája, Mavis azért hívott fel, mert a kutya szokatlanul viselkedett, amikor egy új sípolós labdát kapott. Benji nagyon szeretett játszani, különösképpen a sipító-visító labdákkal. A kérdéses új játékszer megpillantásakor viszont valami egészen furát csinált. Amikor ellátogattam Mavishez, magam is láthattam, mi történik. Benji lelapult, a földre fektette a fejét, és szó szerint remegett. Nem tartott sokáig, és rájöttem, mi okozta a kutya reakcióját. Az idáig Benji mindig percekben belül "kivégezte" az új sípolós labdákat. Ez viszont most egy nagyobb példány volt, és a kis westie nem tudta belemélyeszteni a fogait, így a labda ép maradt. A terrierek kiváló patkányfogók hírében állnak. Úgy okoskodtam, hogy Benji labdaelnémítő igyekezete is valahol ebből fakad. Ezúttal azonban nem bírt a nagy labdával, avagy a "Patkánykirállyal", és ez rémületet keltett benne a labdával szemben.

Letérdeltem hát Benji mellé, és miután meggyőződtem róla, hogy látja, amit teszek, egy csavarhúzóval beleszúrta a labdába. Figyelmesen nézte, ahogyan kinyomom a tevegót a labdából, és a sípoló hang elhallgat a végén. Abban a pillanatban, hogy elhalt a sívítás, Benji rávetette magát a labdára, nekinyomta a földnek, majd elkezdett a levegőbe ugrálni vele. Fülei felmeredtek, egész testében remegett, ám most az izgatottságtól. "Halálos ellenfele" nem volt többé. Amikor újból odadoztam neki a labdát, diadalittasan szaladt vele körbe. Úgy tudom, hónapokon keresztül ez maradt a kedvenc játéka.

Huszonnegyedik fejezet "Hogy vót, hölgyem?"

Amióta megalkottam ezt a módszernek nevezett ötletegyüttest egyre biztosabban hiszem, hogy igazam volt, és hogy ember és kutya között különleges kapcsolat létezik. Amikor egy újságban vagy tudományos folyóiratban olyan eredményekkel találkozom, melyek alátámasztják az elméletemet, még inkább hiszek abban, hogy az általam a kutya irányában alkalmazott "nyelv" valahogy összeköt bennünket az ősi, elfeledett múlttal. Minél több kutyafajtával és problématípussal volt dolgom, annál egységesebbé és kidolgozottabbá vált az elméletem és a módszerem is. Ahogyan maga a kutya-ember kapcsolat, a nevelési eljárások is folyamatosan változnak, egyfajta evolúció alatt áll mindkettő. Az emberek gyakran szakértőnek hívnak, én erre azt mondom: a kutya az igazi szakértő, én csak egy olyan illető vagyok, aki ért a nyelvükön, meghallgatja, amit mondanak, majd megosztom azt a többiekkel is.

Remélem, eddigi munkámmal máris sokaknak tudtam segíteni abban, hogy igazán kellemes életet éljenek a kutyáikkal. Természetesen olyan esetek is előfordultak, amikor a legjobb

akarattal sem sikerült megoldanom az elém kerülő problémát. Végző soron mindig a gazda az, akinek a módszeremet alkalmaznia kell - ez nem egy gyorsapasz, amit egyszer kell felrakni, hanem sokkal inkább életforma, kutya és gazda közös életvitele. Voltak, szerencsére nagyon kevesen, akik nem tudták megragadni a módszer lényegét, és persze a kutyáik látták ennek is kárát.

Az esetek túlnyomó többségében sikerült segítenem. Ahogy a módszernek híre ment, és kezdtek elismerni, egyre megrázóbb, szívbemarkolóbb esetekkel találtam magam szemközt. Nemegyszer olyan kutyákhoz hívtak el, amelyek közvetlenül az elpusztítás előtt álltak. Ezek egyike volt Dylan, az akita.

Dylan gazdája egy Helen nevű üzletasszony volt. A hölgy mindig magával vitte a kutyát az üzleti útjaira, amikor szélteben-hosszában járva az országot. Dylan egyszerre volt társ és testőr. Tekintve, hogy az akiták félelmetesen erős és vad kutyák, Dylan könnyűszerrel bevált mint elrettentő kíséret. Sajnos azonban védelmező ösztönei túl erősnek bizonyultak. Egy nap Helen épp bevásárolni volt a közeli szupermarketben. Ahogy indulni készült az autóval, egyszer csak odalépett hozzájuk egy ismerőse. Kinyílt a kocsiajtó. Ahogy az ismerős nő kinyújtotta a kezét Helen felé, Dylan már ugrott is. Olyan csúnyán megharapta a szerencsétlen nőt, hogy kórházba kellett vinni, és össze kellett varrni a sebet a karján. Az esethez kihívták a rendőröket is, és Helen és Dylan ellen eljárást indítottak a veszélyes kutya tartására vonatkozó törvény alapján. Dylan élete vagy halála ezek után a bíró döntésétől függött csupán.

Helen az ügyvédjén keresztül megkeresett engem. Két okból kérte a segítségemet. Először is, természetesen, szerette volna megmenteni a kutyáját. Másodszor, és ez az, ami külön figyelmet érdemel ki akarta deríteni, mi okozta a szerencsétlenséget. Persze a két dolog összefüggésben volt egymással, hiszen ha sikerülne kideríteni és orvosolni a kutya viselkedési problémáját, a bíróság sokkal elnézőbben tekintene a bűnösre.

Teljesen elfogadhatónak tartottam, hogy nem érti a történeteket. Igazán nem tudom, miért tette ezt - ismételte folyton-, hiszen Dylan annyira imádnivaló." Mint annyi más gazda, Helen sem vette észre azokat az intő jeleket, melyeket pedig Dylan annak rendje és módja szerint mutatott. Amikor megkérdeztem, vajon 1. szokta-e kísérgetni őt Dylan fel s alá a házban; 2. ideges lesz-e az állat, ha vendég jön a házhoz; és 3. meg szokta-e őt védeni Dylan - mindhárom kérdésre igenlő választ kaptam.

Megmondtam Helennek, hogy teljes ménékben hüen és szorgalmasan kell végeznie az általam javasolt gyakorlatokat. Volt már egy szomorú esetem egy akitával, melynek a gazdája nem tartotta be az utasításaimat. Nem alkalmazta következetesen a szükséges jelzéseket, és a kutya nem is fejlődött semmit. Habár ott nem került bíróság elé az ügy, amikor a kutya ismét megharapott valakit, el kellett altatni szegényt. A gazda pedig, milyen érdekes, vigasztalhatatlan volt...

Helennek mintegy két hónapja volt a bírósági döntésig. A határidő lejártakor részletes szakvéleményt kellett benyújtanom a hatóságnak. A kutya sorsa azon múlt, hogy sikerül-e megváltoztatnunk a magatartását két hónap leforgása alatt.

Dylan vitathatatlanul vezéralakat volt. Ahogy szoktam, elővettem a "szívélyes köteléképítés" lépéseit, hogy letaszítsam őt a trónjáról. Az ő esetében különösen a veszélyes szituációk észlelésére kellett koncentrálnunk, hiszen ilyen helyzetben történt a tragikus támadás is. Ha megtanítom neki, hogyan kell viselkedni ilyen helyzetben, van remény a megmentésére.

Nem volt nehéz rájönni, miért védelmezte Dylan ilyen erősen a gazdáját. A házukban a kutya szinte elválaszthatatlan volt a nőtől. Helen korlátozás nélkül engedte az aknát tombolni az ajtónál, vonszolni a pórázt, és akkor simogatta a kutyát, amikor az kikövetelte. Amikor Helen nekilátott a köteléképítésnek, Dylan más szemmel kezdett nézni rá. Mostantól a nő volt a vezér, aki a döntéseket hozza, és aki megvédi a falkát. Dylan állandó öröködésének vége szakadt.

A bírósági tárgyalás előtt úgy egy héttel megírtam a jelentést. Ebben beszámoltam arról, hogy véleményem szerint Dylan többé nem jelent fenyegetést az emberekre. Elmondtam a levélben a bírónak, hogy a kutya gazdája most már tudja, hogy korábban rossz jelzéseket adott az állatnak, ezért történt a szerencsétlenség. Most viszont már képessé vált helyesen kommunikálni az állattal, így a jövőben nem történhet szerencsétlenség. Természetesen a bírónak jogában állt figyelmen kívül hagyni a véleményemet, ám úgy gondoltam, Dylan magatartási problémáját sikerült megszüntetnünk.

Mindig szeretném megóvni a rám bízott kutyákat, azt hiszem, néha még túl erősek is az érzelmi szálak, melyek kialakulnak közöttem és alkalmi védenőim között. Be kell vallanom, mégis valahogy elaludtam a sorsdöntő órát, így lemaradtam a tárgyalásról. A telefonra ébredtem, Helen hívott a bíróságról. A könnyeivel küszködött, és csak két szót tudott kimondani, mielőtt sírva fakadt volna: "Dylan szabad!", mondta. A bíró tíz perc alatt letárgyalta az esetet, Dylant felügyelet mellett visszahelyezve a gazdájához. Ha a kutyára nem érkezik több panasz, továbbra is a gazdájával élhet. Azóta öt hasonló, komoly ügyem volt, és örömmel mondhatom, mindegyiknél sikerült megmentenünk a kutya életét.

Sokan és sokszor bélyegeztek már naiv teremtésnek, aki csak a jót veszi észre mindenben, és a rosszat úgy kezeli, mint kiváló alkalmat a tanulásra. Nem tiltakozom ez ellen, inkább mondom a félig töltött poharat félig telinek, mint félig üresnek. Ezek után kissé ironikus, hogy amikor 1998-bort meglehetősen komoly körülmények között bizonyított a módszerem, én voltam az utolsó, aki észrevette ebben az esetben a jót.

Egy forró nyári estén elvittem a kutyáimat a kedvenc helyünkre, egy gyönyörű lincolnshire-i tájra. Beugrasztottam őket a kocsiba, így mentünk egy gyalogútig, amely egy bájos kis patak mentén húzódott. Amint ott sétáltunk, épp azon elmélkedtem, milyen csodálatos is az idő. A nap már a nyugati horizonthoz ért, a madarak daloltak, és gyengéd szellő paskolta az arcomat. A kutyák sem panaszkodhattak: vidáman nyargalásztak körülöttem, időnként belevetve magukat a vízbe is. Az élet minden szempontból szépnek és tökéletesnek ránt. A séta azonban hirtelen rémálommá változott. A kutyák, mint ilyenkor mindig, főképpen előttem haladtak, ezzel nem is volt semmi baj, hiszen tudtam, bármikor visszahívhatom őket. Az ösvény kissé jobbra kanyarodott, így egy pillanatra szem elől tévesztettem őket. Ekkor hirtelen vonítás verte fel a csöndet. Futásnak eredtem a hang irányába, és majdnem legázoltam az egyik spánielt, Mollyt, aki pont előttem forgolódott és csattogtatta a fogát veszettül. Előrepillantva észrevettem a többi kutyát is, ők is mániákusan ugattak és ugrándoztak. Egy pillanat alatt átláttam, mi történhetett. Közvetlenül előttünk méhkaptárak sorakoztak. Szegény kutyákat egyik méhraj a másik után rohamozta!

A következő pár pillanatban mintha minden lassított felvételen játszódott volna le. Ahogy megpróbáltam összeszedni magam, a méhek engem is megtámadtak. Életem egyik legrémesebb pillanata volt. Nem is tudom szavakba önteni a félelmet, amit akkor éreztem. Arcom előtt a kavargó méhekkal képtelen voltam bármit is látni. Fülemben a méhek dühödt zúgásával is hallhattam, amint a kutyáim sikoltoznak és agonizálnak valahol előttem.

Ösztönösen sarkon fordultam és a lehető leggyorsabban visszavonulásba kezdtem a mintegy hatszáz méterre álló autónk felé. Gyötrelmesen lassan haladhattam csak. Karjaimmal megpróbáltam elhessegetni a méheket, szinte teljesen hasztalan. Ekkor az addig a nyakamban lógó vékonyka pórázokkal kezdtem el csapkodni a levegőbe. A méhcsípésekkel, melyek pedig tucatjával érték kezemet, nyakamat és arcomat, igazság szerint nem is törődtem. Erőimet a haladásra összpontosítottam, ha elestem, talpra kecmeregtem. Soha még ilyen hosszúnak nem tűnt az a hatszáz méter!

Végül aztán mégiscsak odaértem az autóhoz. A kezem olyan szörnyen reszketett, hogy egy örökkévalóságnak tűnt, míg a kulcsot a helyére tudtam illeszteni. Először kinyitottam a hátsó ajtót, és beeresztettem a kutyákat. Ezek után bevettem magam a vezetőülésre, beindítottam a motort, és kinyitottam az összes létező ablakot hogy a méhek kirepülhessenek. Úgy tűnt, hogy egy kutya sem hiányzik. Ekkor gázt adtam, és a lehető leggyorsabban kilóttünk. Legnagyobb döbbenetemre a méhek még vagy egy kilométeren keresztül üldöztek minket a keskeny, kanyargós csapáson. Végre aztán kiértünk az országútra, és megszabadultunk tőlük. A hazaútból kevésre emlékszem csak. Amikor a házamhoz értünk, behívtam a kutyákat, és nekiláttam a sérülések számbavételének. Barmie úszta meg a legkönnyebben, talán mert ő a legalacsonyabb. A két spániel, Molly és Spike Milligan már kaptak pár szúrást, de amennyire láttam, nem túl sokat. Hosszú, lelógó füleik megvédték a pofájukat, bár az ajkuk azért csúnyán feldagadt. Sajnos épp a legnagyobb, legerősebb kutyáim, a német juhászok jártak a legrosszabbul.

Chaser, Sadie akkor hat hónapos kölyke nyújtotta a legszomorúbb látványt. A jobb szemét nem is lehetett látni, úgy bedagadt. A duzzadt szemhéj tűzpirosra színeződött. Amikor a kikerkező állatorvos megnézte, azt mondta, vigyem azonnal a kórházba. A többi kutya is elég rondán festett, de ők nem voltak annyira súlyos állapotban, hogy ne tudjam őket otthon hagyni, míg Chaserrel kórházba megyünk.

Ott az egyik ismerős állatorvos, Simon fogadott minket. Amikor megpillantotta Chasert, rögtön adott neki egy amihisztamin-injekciót, majd átnézte a bőrét, további fullánkok után kutatva. Amikor végzett a kezeléssel, hosszú idő óta először lazíthattam egy kicsit. Azt hiszem, csak ekkor, amikor az idegességem kezdett enyhülni, kezdtem érezni fejemben a lüktető fájdalmat, és kezdtem kiszedegetni a fullánkokat a testemből. Feltehetően ijesztő látványt nyújtottam. Elöntött az önsajnálattal, ma is úgy gondolom, hogy eddig ez volt életem legrémesebb élménye. A kutyáim látványa, amint a kínok kínját élik, olyan emlék, amit semmiképpen sem kívánok senkinek, legkevésbé pedig még egyszer magamnak. Aztán Simon elkezdett érdeklődni az eseményekről, és én csak akkor döbbsenem rá, milyen jelentős dolgok is történtek velünk.

Simon jól ismert engem és a kutyáimat is. Elmondtam neki mindent, és ő szörnyülködött. Megkérdezte, hogy mennyi időbe telt, míg összeszedtem, megtaláltam minden kutyámat. "Biztos világgá mentek", tette hozzá segítőkészen. Csak ekkor ébredtem rá, hogy mindeme káosz, minden rettentő fájdalom közepette a kutyáim végig mellettem maradtak. A menekülés közben egyszerűen nem is tudtam velük foglalkozni, minden magától történt. Valahogy teljesen természetesnek tűnt, amikor kinyitottam a kocsiajtót, hogy ott vannak és be is szállnak.

A kórházból hazafelé tartva döbbsenem csak rá igazán a történetek jelentőségére. Hiába voltak nálam sokkal jobb futók, hiába mehettek volna, amerre csak akarnak, és hiába csípték őket a méhek folyamatosan, a kutyáim végig mellettem maradtak. Bízta bennem, hogy majd én kimentem őket ebből a veszedelmes helyzetből. Olyan élő bizonyítéka volt ez a módszerem hatékonyságának, amelyet a lehető legszigorúbb körülmények között kaptam. Azon az estén

ott ültem a padlón, és a szokásosnál is többet dédelgettem a kutyáimat. Ott ültem és nevettem közöttük, miközben könnyek gördültek végig az arcomon.

A módszeremből fakadó legnagyobb élményem az, ahogyan ez a munka lassan teljesen új irányba terelte az életemet. Így például 1998 őszén felkértek a helyi humberside-i BBC-Stúdióból, hogy legyek a riporterük. Négyéves szerződést írtak alá velem, mely szerint rendszeres időközönként részt veszek egy élő, telefonos műsorban, ahová az emberek a kutyájukkal kapcsolatos problémáikkal fordulhatnak. Úgy látszik, a szerkesztő elégedett lehetett velem, mert idővel még több feladatot bízott rám. Az első egy napi összefoglaló volt a Cruft's kiállításról, ami szintén jól sikerült, úgyhogy megbízást kaptam a folytatásra is. Meg kell hogy mondjam, még a szavam is elakadt, amikor később felkértek, készítsék egy hosszú interjút magával Monty Robertsszel.

Nagy sikerű könyvének, Az igazi suttogónak köszönhetően Montyból mostanra igazi világhíresség lett. A kiváló Robert Redford-film, melynek címe szintén A suttogó, tovább növelte az állatokkal folytatott újszerű, emberséges kommunikációs módszerek elismertségét. Amikor Monty Robert ismét Angliába jött, hogy Market Rasen városában tartson egy bemutatót, beleegyezett, hogy interjút ad a mi rádióknak is. Amióta először találkoztunk, körülbelül húsz lóval láttam Montyt dolgozni. Minden újabb alkalommal csak fokozódott bennem az iránta érzett csodálat. Ugyanakkor erősödött az a meggyőződés is, hogy az ember képes az állatokkal kommunikálni. Mivel korántsem vagyok vérbeli újságíró, míg egyik feletem kellemes izgatottság töltötte el, hogy újból láthatom Montyt munka közben, másik feletem rettegett az interjú elkészítésétől. Így aztán öröm és szorongás vegyes égésével utaztam le Market Rasenbe. A helyszínen beszéltem Monty hivatalos angliai munkatársával, Kelly Marksszal. Szó szerint megrázott a hír, amikor Kelly, aki valaha zsoké volt, mára pedig Monty egyik legtehetségesebb neveltje és követője, azzal fogadott, hogy már hallott a munkásságomról. Döbbenetem csak tovább fokozódott, amikor később Kelly egyszerűen odakiáltott Montynak, hogy "Hé, ez itt Jan Fennen!" Monty pontosan ugyanaz a zseniális, utánozhatatlan cowboy volt, mint amilyennek először láttam őt. Arcán meleg mosollyal jött oda hozzám. "Úgy hallottam, sikerült a módszeremet kutyákon is alkalmaznia - kezdte, majd így folytatta: - "Hát hogy is vót ez, hölgyem?" Erre így feleltem: "Hallgattam őket, és suttogtam hozzájuk." , erre ő elnevette magát.

Még beszélgettünk egy kicsit, mielőtt sor került volna a rádióriportra. Monty megtisztelt azzal, hogy megkért, maradjak ott vele, amíg kiválasztja az aznapi bemutatóhoz szánt lovakat. Mindez nagyon is beleillett a riportba, úgyhogy örömmel fogadtam el a meghívást. A délután vége felé Monty megkérdezte, volna-e kedvem elmenni az esti bemutatóra. Amikor igennel feleltem, búcsúzóul még hozzátette, hogy talán majd csinálunk valamit közösen is. Így váltunk el.

Az igazat megvallva nem is nagyon foglalkoztam az utolsó megjegyzésével. El voltam foglalva azzal, hogy ellenőrizsem a felvételeket, hogy időben hazaérjek, ellássam a kutyáimat, átöltözzem, és siessék vissza a bemutatóra. Csak amikor visszaértem Market Rasenbe, és megpillantottam Kellyt, kezdett derengeni, hogy valami készül itt nekem. A nézőtér zsúfolásig telt. Monty annyira népszerű volt, hogy az ezer jegyet már hetekkel azelőtt elkapkodták. Kelly megkért, hogy menjek be vele az arénába, közvetlenül Monty karámja mellé. Be kell vallanom, habár igyekeztem magabiztosan viselkedni, ugyanakkor megpróbáltam a legkevésbé feltűnő helyre húzódní.

Monty a szokásos lenyűgöző formáját hozta. Kétszer félórás műsort mutatott be. Az első részben egy még betöretlen, fiatal lovat nyergelt fel, a másodikban pedig egy vad, rúgós lovat szelídített meg. Amikor ez a felvonás kezdődött, jöttem csak rá, mit eszelt ki számomra Monty és Kelly. Ahogy Monty visszatért, Kelly behívott engem is a porondra. Egy pillanatig tétováztam, de Monty rám mosolygott, és szinte bevezetett a körbe, mintha én is egy vonakodó musztáng lennék, akit kezelésbe kell vennie. Mire észbe kaptam, Kelly már be is mutatott a nézőseregnek.

Rövid beszédet tartott, melyben elmagyarázta, hogy Monty módszere másokat is megihletett. Amióta Monty közzétette módszere lényegét, újból és újból meglepetéssel tapasztalja, milyen szép eredményeket érnek el a követői. Kelly elmondta, hogy mindezek közül azon lepődtek meg a legjobban Montyval, hogy a módszere sikerült kutyákra is átültetni, mégpedig egy angol asszonynak. Ebben a pillanatban én természetesen már vérvörös arccal álltam ott mellettük. Mielőtt bármit is tehettem volna, Kelly már be is fejezte a beszédet, majd felkért, beszéljek a kutyákkal folytatott munkáról, és átadta nekem a mikrofont. A szívem a torkomban dobogott. Valahogy mégiscsak sikerült erőt vennem magamon, és elkezdtem beszélni a zsúfolt nézőtér előtt. Elmeséltem, hogy első találkozásom Montyval, az, ahogy a lovakkal bánt, miképpen változtatta meg az életemet. Szóltam arról, hogy hogyan kezdtem alkalmazni az ő ötletét a kutyákon. Csak amikor a közönség megérteni látszott az általam előadottakat, kezdett derengeni számomra, hogy módszerem milyen kerek egészet képez, amikor röviden kell vázolni a lényegét.

Persze ott, akkor minden elmosódott volt a számomra. Minden, kivéve egyet. Ahogy a mikrofont visszaadtam Kellynek, ütemes tapsot hallottam az arénában. Lassan körbefordultam, és észrevettem, hogy maga Monty az, aki a legjobban tapsol. Végig az ő tevékenysége ihlette az eddig eltelt kilenc évben végzett munkámat. Az ő hite adott erőt nekem, hogy ember és állat között kialakítható egyfajta harmonikus érintkezés és együttműködés. És ezen a bemutatón Monty kinyilvánította - mégpedig nagyközönség előtt -, hogy elismeri munkám eredményeit. Csodálatos pillanata volt ez az életemnek, olyan, melyet sohasem felejték el.

Köszönetnyilvánítás

Életem legszebb huszonöt évét töltöttem azzal, hogy kidolgozzam és alkalmazzam azt az elméletet, melynek esszenciáját tarthatja kezében az Olvasó. Meg kell mondanom, hosszú, lassú és sokszor fájdalmas küzdelem volt ez, melyet nem nyerhettem volna meg néhány igen éhékes, különleges elhivatottságú ember segítségével nélkül. Nagy öröm számomra, hogy könyvem a nekik szóló, szívből jövő köszönettel fejezhetem be.

Elsőként mégis a föld egyik legtöbbet üldözött áldarának, a farkasnak szentelnék pár gondolatot. Ettől a nagyszerű, nemes fajtól igen sokat tanulhattam, és nemcsak a kutya viselkedését illetően, hanem az emberek által elkövethető hibák természetéről is. Olyan szomorú, hogy míg az ember a szívébe zárta és maga mellé emelte a kutyát, legközelebbi, vadon élő rokonát majdnem eltörölte a föld színéről. A farkasok után természetesen szeretnék megemlékezni a kutyáimról is, akikkel megosztottam és megosztom ma is a napjaimat, és akiktől szintén rengeteget tanulhattam.

Rátérve az engem segítő emberekre, azokkal kezdeném a sort, akik a BBC humberside-i részlegénél elsőként figyeltek fel a munkámra. Köszönöm Maureen Snee-nek, Judi Murdonnek és Paul Teage-nek, hogy annyiszor segítettek és bátorítottak engem. A rádiós szerepléseim után következtek fellépéseim a Yorkshire-i Televízió Ma este című műsorában. Köszönettel tartozom az ottani stábnak, elsősorban pedig az operatőrömnek, Charlie Flynn-nek. Ő a szaktudásán kívül később igaz barátsággal is megajándékozott, ami igen sokat jelentett számomra. Ennek a könyvnek az írása során volt szerencsém megismerkedni a Harper Collins kiadóval, ahol Val Hudson jó ízléssel és biztos érzéssel irányította munkámat. Elismerem, hogy a könyvem szerkesztése nem lehetett túl kellemes feladat, ebben Monica Chakraveny szerzett elvülhetetlen érdemeket. Köszönöm Andrea Henrynek és Fiona McIntoshnak is a rengeteg segítséget.

Ügynököm, Mary Pachnos segített kapcsolatba lépnem a HarperCollins kiadóval. Az ő szaktudását és tapasztalatait egészítették ki Tora Fost, Sally Riley és a többiek a londoni Gillon Aitken Társulatnál. Mary nélkül nem jött volna létre ez a könyv. Az ő kezdetől fogva megnyilvánuló érdeklődése, bölcsessége és fanyar humorérzéke segített át engem az írás közbeni hullámvölgyeken.

Mary mellett a legnagyobb köszönet három férfinak jár. Először is élettársamnak. Glenn Millernek szeretném megköszönni mindazt a sok türelmet és támogatást, amit a könyv írása közben nyújtott nekem. Hogy idáig juthattam, abban Monty Roberts a főszerep, aki inspiratív tevékenységével megváltoztatta az egész életem. Ha nem láthatom őt úgy egy évtizede munka közben, soha nem értem volna el ezt az áttörést. Az azóta eltelt idő alatt Montytól, nagyszerű ügynökétől, Jane Turnbulltól, valamint kedves feleségétől, Pattól továbbra is nem remélt mértékű segítséget és szeretetet kaptam. Köszönök mindent!

Végül pedig köszönetet kell mondanom fiamnak, Tonymak. A legnehezebb időkben nemcsak a gyermekem, hanem a leghűségesebb társam és szövetségese is volt egyben. Ő volt az első, aki elhitette velem, hogy maradandót tudok alkotni. A "Képes vagy rá, mama" mondása olyan volt számomra, mint egy ima, melyet nem is tudom, hányszor ismételttem el magamban, amikor nehezen mentek a dolgok. Az utóbbi években Tony már a munkatársam is, aki segít abban, hogy munkáim mind szélesebb körben elterjedhessenek. Ennek a könyvnek a megírásában is nélkülözhetetlen segítséget nyújtott. Nem tudom elképzelni az életet Tony nélkül. Neki ajánlom ezt a könyvet.

Jan Fennell Kutypsziológia